

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

roman

CHRIS KRAUS

Çeviren: Elvan Kivilcim

I LOVE DICK

I LOVE DICK

CHRIS KRAUS

*Zeki kadınları düzenin baskısı altında ezilmiş gösteren
o bildik hikayelere coşkulu bir karşı çıkış.*

Guardian

Chris Kraus

I LOVE DICK

Çeviren: ELVAN KIVILCIM

İngilizce orijinali *I Love Dick* ilk olarak 1997 yılında Hamish Hamilton tarafından yayımlandı.

© 1997, 2006 Chris Kraus

I Love Dick © Encore Şubat 2019

Bu kitabın tüm hakları Encore Yayınları'na aittir.

Encore Yayınları

Tekrar Yayıncılık Bilişim ve Tic. Ltd. Şti. Sertifika No: 29423

Asmalumescit Mah. Meşrutiyet Cad. No:35/5 34430 Beyoğlu İstanbul

iletisim@encorekitap.com

www.encorekitap.com

ISBN 978-605-9949-61-3

Yayıma Hazırlayan: Evşen Yeşert, Mehmet Öznur

Kapak Tasarım: Evşen Yeşert

Baskı: Asya Basım Yayın

Tevfikbey Mah. Halkalı Cad. No: 162

Küçükçekmece - İSTANBUL

Sertifika No: 36150

İÇİNDEKİLER

1. BÖLÜM	BİR EVLİLİKTEN MANZARALAR	7
II. BÖLÜM	HER MEKTUP BİR AŞK MEKTUBUDUR	121
	GÜZERGAH 126	144
	TEFSİR	176
	ÇİFİT SANATI	196
	SYLVÉRE VE CHRIS'İNGÜNLÜKLERİ.....	217
	CANAVARLAR	221
	ADD IT UP	232
	DICK CEVAP YAZAR.....	275
	SON SÖZ: PEKİ YA CHRIS? - EILEEN MYLES.....	281
	TEŞEKKÜR	287

I. BÖLÜM: BİR EVLİLİKTEN MANZARALAR

BİR EVLİLİKTEN MANZARALAR

3 Aralık 1994

39 yaşındaki deneysel sinemacı Chris Kraus ve 56 yaşındaki New York'lu profesör Sylvère Lotringer, Sylvère'nin ahababı Dick —'le bir Pasadena suşi barında akşam yemeğindedir. İngiltereli kültür eleştirmeni Dick kısa süre önce Melbourne'dan Los Angeles'a taşınmıştır. Sylvère ve Chris, Sylvère'in akademik araştırma iznini Crestline'daki küçük bir kulübede geçirirler, Los Angeles'tan yaklaşık bir buçuk saat uzaklıkta San Bernardino Dağları'nda küçük bir kasabadır Crestline. Ocakta Sylvère tekrar ders vermeye başlayacağı için ikisi yakında New York'a geri dönmüş olacaktır. Yemek boyunca iki adam yeni postmodern eleştirel kuram trendlerini tartışırken, entelektüel olmayan Chris, Dick'in kendisiyle sürekli göz teması kurduğunu fark eder. Dick'in ilgisiyle kendini güçlü hisseder ve hesap geldiğinde Diners Club kartını çıkarır. "Lütfen," der. "İzin verin ödeyeyim." Radyodan San Bernardino otobanına kar tahmini gelir. Dick büyük bir incelik gösterip geceyi onun evinde geçirebileceklerini söyler; evi bulundukları yerden otuz mil kadar uzakta, Antilop Vadisi çölündedir.

Chris, çift izleniminden kurtulmak istediğinden Sylvère'i Dick'in üstü açılan muhteşem klasik arabası Thunderbird'de gitme heyecanını yaşaması için satar. T-bird'le sinekkuşu arasındaki farkı bile bilmeyen, hiç de umursamayan Sylvère şaşırıp kalsa da, peki der. Tamam. Dick büyük bir özenle Chris'e yolu en ince ayrıntısına

kadar tarif etmeye başlar. “Merak etme,” diyerek Dick’in sözünü kesen Chris saçını savurur ve gülümser, “Peşine takılırım.” Öyle de yapar. Sarhoş kafayla pick-up arabasının hız göstergesini sabit tutmaya çalışırken New York St. Mark Şiir Projesi için 23 yaşında *Araba Takibi* ismini verdiği bir performansı hatırlar. Arkadaşı Liza Martin’le 95 Nolu Otoban’da, bir Porsche sürücüsü jantinin peşine takılıp Connecticut’ı boydan boya geçmişlerdi. Adam sonunda arabayı bir park yerine çekmiş ama Liza ve Chris arabadan iner inmez gaza basıp gitmişti. Performans, Liza’nın sahnede Chris’in eline bir mutfak bıçağını kazara-ama-gerçekten saplamasıyla son bulmuştu. Kan akmıştı ve herkes Liza’nın müthiş seksi, tehlikeli ve güzel olduğunu düşünmüştü. Karnını açıkta bırakan tüylü bluzundan göbeği görünen, bacak arasını göstermek için kaykıldığında file çoraplı bacakları yeşil lateks eteğini yırtarcasına geren Liza bu haliyle ucuz bir fahişeye benziyordu. Bir yıldız doğmuştu. O gece performansı izleyen hiç kimse Chris’in beti benzi atmış yüzünü ve delici bakışlarını biraz olsun çekici bulmamıştı. Çekici bulan çıkar mıydı acaba? Chris bu soruyu bir süreliğine rafa kaldırmıştı. Şimdiki yepyeni bir dünyaydı. 92.3 istek hattında gümbürdeyen The Beat, isyan sonrası Los Angeles, fiber optik sinir sistemine bağlanmış bir şehir. Dick’in Thunderbird’ü hep Chris’in görüş hatındaydı, iki araba tıpkı John Donne’un göz küreleri gibi otobanın beton nehir yatağında görünmez bir iple birbirine eklenmişti. Üstelik bu kez Chris yalnızdı.

Dick’in evindeki gece, Eric Rohmer’in *Maud’la Bir Gece* filminde herkesin içip sarhoş olduğu Noel arifesi gibi devam eder. Chris Dick’in kendisine kur yaptığını fark eder, üstelik muazzam zekâsı sayesinde post modern retorik ve kelimelerin ötesine geçmeyi başarıp, o odada sadece ikisinin paylaştığı bir yalnızlığa işaret ederek yapar bunu Dick. Heyecandan başı dönen Chris de ona karşılık verir. Gece saat ikide, Dick onlara İngiliz devlet

televizyonun yapımcısı olduğu ve kendisinin Johnny Cash kılığında boy gösterdiği videoyu gösterir. Depremlerden, alt üst oluşlardan ve evim diyebileceği bir yere duyduğu o iflah olmaz özleminden söz etmektedir. Chris Dick'in videosunu izledikten sonra dile getiremediği karmaşık duygular içinde kalır. Sanatçı gözüyle baktığında Dick'in eserini fazlasıyla toy bulmuştur ama öte yandan da kötü sanatın belli bir türünü, özellikle de sanatçının umutlarına ve arzularına ışık tutan kötü sanatı seven biridir. Kötü sanat izleyiciyi çok daha aktif hale getirir. (Yıllar sonra Chris kötü sanata olan düşkünlüğünün Jane Eyre'in Rochester'a, o at suratlı, zalim keşe duyduğu çekime benzediğini farkedecekti: kötü karakterler yeni şeylere davet açar). Fakat Chris bu düşüncelerini kendine saklar. Düşündüklerini ifade ederken teorik bir dil kullanmadığı için insanların ondan beklentisi azdır ve Chris tek kelime etmeden kendi karmaşık düşüncelerinin katmanları arasında gezinerek kafayı bulmaya alışkındır. Dick'in videosunu izledikten sonra dile getirmediği çelişkili düşüncelerin kafası içinde çifte taklalar atması onu Dick'e daha da yaklaştırır. Gece boyunca rüyasında Dick'i görür Chris. Ancak ertesi sabah Sylvère'le birlikte yataklı kanepede uyandıklarında, Dick çoktan gitmiştir.

4 Aralık 1994: saat 10:00

Sylvère ve Chris o sabah Dick'in evinden hiç istemeyerek, yalnız başlarına ayrılırlar. Arkalarında bırakmaları icap eden Teşekkür Notu'nu çiziktirme işine Chris talip olur. Antilop IHOP'ta kahvaltı ederler. Sylvère ve Chris artık hiç sevişmedikleri için aralarındaki yakınlığı yapıçözüm tekniği sayesinde korumakta, yani birbirlerine her şeylerini anlatmaktadırlar. Chris, Dick'le önceki gece bir Kavramsal Düzüşme yaşadıklarına inanmaktadır ve bu düşüncesini Sylvère'e anlatır. Dick'in sabah ortadan kaybolması

da onun bunu doğrulamakta, olan bitene Dick'le Chris'in ait oldukları alt-kültüre özgü bir alt-metin katmaktadır: o güne kadar yaşadığı bütün o tek gecelik, ne idüğü belirsiz düzüşmeleri ve o daha gözlerini açmadan kapıdan sıvışıp giden erkekleri anımsamıştır Chris. Barbara Barg'ın konuyla ilgili bir şiirini Sylvère'e ezberden okur:

*Bir Kerouac'la ne yapılır ki
Jack'le tekrar tekrar düzüşmek dışında
Jack'in geldiğini nasıl anlarsın?
Yastığına bak
Jack çoktan gitmiştir...*

Tabii bir de Dick'in telesekreterine bırakılmış o mesaj vardı. Eve girdiklerinde Dick paltosunu çıkarmış, onlara içki doldurmuş ve Oynat tuşuna basmıştı. Çok genç, çok Kaliforniyalı bir kadın sesi yayılmıştı odaya:

Selam Dick, ben Kyla. Dick, seni... seni ev telefonundan arayıp durduğum için özür dilerim, şimdi de telesekreterin çıktı karşıma, şey, sadece geçen gece işler ters gittiği için özür dilemek istemiş-tim, şey... senin suçun değil, biliyorum, sadece en başından beri bana bu kadar iyi davrandığın için sana teşekkür etmek istedim galiba, hepsi bu...

"Şimdi acayip utandım işte," diye tüm sevimliliğiyle gevelemişti Dick votkayı açarken. Dick 46 yaşında. Bu mesaj onun yoldan çıktığı anlamına mı geliyor? Eğer Dick *gerçekten* yoldan çıktıysa, Chris'le kavramsal bir romansyaşayarak tekrar yola girebilir mi? Kavramsal düzüşmeleri ilk adım mıydı sadece? Sonraki birkaç saat boyunca Sylvère ve Chris bu konuyu tartışırlar.

Crestline'a döndükten sonra Chris Dick'le geçirdikleri geceyi bir türlü aklından çıkartamaz. Bu yüzden, o gece hakkında *Soyut Romans* ismini verdiği bir hikâye yazmaya başlar. Beş yıldır yazdığı ilk hikâyesidir bu.

“Her şey lokantada başladı,” diye girer konuya. “Gece daha yeni başlamıştı, üçümüz de gereğinden fazla gülüyorduk.”

Hikâyeyi yazarken ara sıra David Rattray'e hitap etmektedir çünkü dün gece arabadayken David'in hayaletinin yanında olduğuna, onun 5 Nolu Otobanda arabayı sonuna kadar arkadan ittiğine emindir. Chris, David'in hayaleti ve araba iç içe geçmiş, yolda ilerleyen tek bir cisme dönüşmüşlerdi.

“Dün gece,” diye yazmıştı David'in hayaletine, “heyecan verici şeylerin ufukta beni beklediğine inandığım zamanlarda hep hissettiğim şeyi hissettim yine. Yanımda olduğunu hissettim, tüm ağırlığıyla havada asılı duruyordun, sol kulağımla omuzum arasında bir yerde, düşünce gibi yoğunundun.”

David'i sık sık düşünürdü. Dün geceki sarhoş muhabbeti sırasında Dick -Chris'in aklından geçenleri okumuşçasına-David'in kitabına duyduğu hayranlıktan söz etmişti, çok tuhaftı bu. David Rattray pervasız bir maceraperest, bir dahi, bir ahlak kumkumasıydı ve 57 yaşında ölene dek en imkansız aşkları doyasıya yaşamıştı. İşte şimdi de David'in hayaleti karasevdayı anlaması için onu zorluyor, topladığımız tüm anı, deneyim ve düşüncelerin dağınık uçlarının âşık olunan kişide birleşebileceğini göstermeye çalışıyordu. Böyle hissediyordu Chris. Bu yüzden Dick'in yüzünü tasvir etmeye başladı: “Solgun ama kıpır kıpır, kemikleri biçimli, saçları kızıla çalıyor, gözleri çukur.” Yazarken, zihninde tam Dick'in yüzüne dokunduğu anda telefon çaldı. Arayan Dick'ti.

Utançtan yerin dibine girmişti Chris. Belki Sylvère'i aramış

olabileceğini düşündü ama Dick onu telefona istemediği için cızırtılı hattın ucundan ayrılmadı. Önceki gün neden ortadan kaybolduğunu açıklamak için aramıştı. Erkenden kalkıp yumurta ve domuz pastırması satın almak için arabayla Pear Blossom'a gitmişti. "Bazen uyuyamıyorum, bilirsin işte." Antilop Vadisi'ne dönüp de onları evde bulamayınca gerçekten çok şaşırmıştı.

O an Chris, kendi zorlama yorumunu anlatabilirdi Dick'e, eğer anlatmış olsaydı, bu hikâyenin devamı çok farklı olabilirdi. Ama hat fazlasıyla cızırtılıydı, üstelik Chris zaten ondan çekiniyordu. Heyecandan titrerken, tekrar buluşmayı teklif etmek geçti aklından ama yapmadı ve Dick telefonu kapattı. Derme çatma ofisinde kalakalmıştı Chris, ter içindeydi. Hemen sonra koşarak üst kata çıktı, Sylvère'i bulması gerekiyordu.

5 Aralık 1994

Crestline'da baş başa kalan Sylvère ve Chris, önceki gecenin (Pazar) ve bu sabahın (Pazartesi) büyük bölümünü Chris'in Dick'le yaptığı üç dakikalık telefon görüşmesini tartışarak geçirdiler. Sylvère bu duruma neden ses çıkarmıyordu? Geçen yazdan bu yana Chris ilk defa yaşam belirtileri göstermiş, bir şeye heyecan duymuştu, Sylvère de sevdiği için onu üzgün görmeye dayanamıyordu, belki de sebep budur. Ya da modernizm ve Holokost üzerine yazdığı kitapta bir noktada tıkanıp, ayrıca gelecek ay üniversitedeki derslerine dönmeyi hiç istemediği için de olabilir. Tabii, sapık da olabilir.

6-8 Aralık 1994

O haftanın Salı, Çarşamba ve Perşembe günleri kayda değer bir şey olmadan, hayal meyal geçti. Hafızamız bizi yanıltmıyorsa, Chris Kraus ve Sylvère Lotringer o dönem salı günlerini Pasadena'daki

Tasarım Üniversitesi Sanat Merkezi'nde ders vererek geçirmişlerdi. Dönemin olaylarını yeniden canlandırmayı deneyelim mi? Sabah saat 8'de kalkıp arabayla Crestline'in bulunduğu tepeden aşağı inerler. Sonra San Bernardino'dan kahve alır, 215 Nolu Otoban'dan 10 Nolu Otoban'a sapar ve doksan dakikalık araba yolculuğunun ardından trafiğin azaldığı saatte Los Angeles'a varırlar. Yolun büyük bölümünü Dick'ten söz ederek geçirmiş olmaları kuvvetle muhtemeldir. Fakat sadece on gün sonra, yani 14 Aralık'ta Crestline'dan ayrılmayı planladıkları için (Sylvére bayram tatilini geçirmek için Paris'e, Chris New York'a gidecektir) lojistik meselelere de kısaca değinmişlerdir herhalde. Huzursuz Özlem ... önlerinde uzanan belirsiz bir gelecek hissiyle onlara pek bir şey ifade etmeyen bir manzaradan, Fontana ve Pomona'dan arabayla geçerler. Sylvére derste post-yapısalcılık üzerine konuşurken Chris filminin tanıtım fotoğraflarını almak için arabayla Hollywood'a gider ve Trader Joe'dan peynir satın alır. Sonra ikisi tekrar arabaya atlayıp karanlığın ve yoğun sisin içinde dağı tırmanarak Crestline'a döner.

Çarşamba ve Perşembe kayıplara karışmış. Chris'in yeni filminin fazla bir başarı elde edemeyeceği belli. Sonra ne yapacak peki? Sanat dünyasındaki ilk deneyimi 70'lere özgü uyuşturucu konulu psikodramalara katılmasıydı. Dick'in bir oyun oynamaya davet etmiş olabileceği fikri Chris'e müthiş heyecan verir. Durumu Sylvére'e tekrar tekrar açıklar. Dick'e telefon etmesi, Dick'in Chris'i umursadığını gösteren bir işaret araması için Sylvére'e yalvarır. Bir işaret varsa, Chris Dick'e telefon edecek.

9 Aralık 1994, Cuma

Proust üzerine ders veren Avrupalı bir entelektüel olan Sylvére, aşkın ince ayrıntılarını çözümleme konusunda uzmandır. Fakat insan tek bir geceyi ve üç dakikalık bir telefon görüşmesini daha

kaç gün çözümleyebilir ki? Sylvère Dick'in telesekreterine çoktan iki mesaj bırakmış ama ikisine de henüz cevap alamamıştı. Chris ise patlamaya hazır bir duygu bombasına dönüşmüş, yedi yıldan beri ilk kez cinsel arzu duymaya başlamıştı. Bu yüzden Sylvère, Cuma sabahı daha fazla dayanamayıp Dick'e bir mektup yazmasını önerir Chris'e. Durumdan utanan Chris, Sylvère'in de bir mektup yazmak isteyip istemediğini sorar. Olur, der Sylvère.

Evlü çiftlerin birlikte üçüncü bir kişiye *billets doux* yazmaları olağan bir durum mudur? Eğer psikanalize bu kadar şiddetle karşı olmasalar, Sylvère ve Chris bunun yaşamlarında bir dönüm noktası olduğunu belki görebilirlerdi.

BELGE 1: CHRIS VE SYLVÈRE'İN YAZDIĞI İLK MEKTUPLAR

Crestline, Kaliforniya

9 Aralık 1994

Sevgili Dick,

O gece aklımızı başımızdan alan ya çöl rüzgârıydı ya da yaşamı biraz hikayeleştirme arzusu. Bilemiyorum. Seninle birkaç defa karşılaştık ve içimde sana karşı hep bir yakınlık duydum ve daha yakınlaşmayı arzuladım. Ayrı dünyalardan gelmiş olsak da ikimiz de geçmişle bağını koparmaya çalışan insanlarız. Sen bir kovboy-sun; bense on yıl boyunca, New York'ta bir göçebe.

Ohalde,evinde geçirdiğimiz geceye dönelim: Thunderbird'ünle Pasadena'dan Dünyanın Sonuna, yani Antilop Vadisi'ne müthiş bir yolculuk yaptık. Neredeyse bir yıldır erteleyip durduğumuz bir buluşmaydı bu. Tahmin ettiğimden daha da anlamlı oldu. Şimdi niye bundan bahsediyorum ki?

Evinde geçirdiğimiz o akşamdan bahsetmek istiyorum. Sanki

seni iyi tanıyormuşum, birlikteyken kendimiz olabilirmişiz gibi bir hisse kapılmıştım. Neyse boş ver, o gece telesekreterine bıraktığı mesaja kazara kulak misafiri olduğumuz o sürtük gibi konuşmaya başladım şimdi de ...

Sylvére

Crestline, Kaliforniya

9 Aralık 1994

Sevgili Dick,

İlk mektubu Sylvére yazdığı için kendimi tuhaf bir durumda buldum. Eğer Henry James'in romanı *Altın Kase*'de yaşıyor olsaydık, Charlotte Stant karakteri –Sylvére'in yerindeki– Maggie Verver'a şöyle derdi: Tepkisel bir Aptal Amcık o, etrafındaki tüm erkeklerin faaliyete geçirebildiği bir duygu fabrikası. Yani Aptal Amcığın Hikâyesi'ni anlatmaktan başka çarem yok. Ama nasıl?

Sylvére'e bakılırsa mesele, yani sana olan aşkım sapkın bir reddedilme arzusundan ibaretmiş. Ama ben aynı fikirde değilim, aslında çok romantik bir kadını ben. Beni asıl etkileyen şey evinde gördüğüm senin kırılganlığını gösteren o karelerdi ... öylesine yalın ve mahcuptular ki. Duvara dayalı *Some Girls* albüm kapağı, koyu renk duvarlar – modası geçmiş ve gözden düşmüş tüm o şeyler. Ama işte bir çaresizlik, bir bocalama gördüğüm anda eriyiveriyorum ben – yani maskelerin düştüğünü, planların boşa çıktığını gördüğüm anda. Çok sevdiğim ama tanık olmaktan da suçluluk duyduğum bir andır bu, o nedenle hemen sonrasında bu suçluluk duygusunu bastırmak için anlatılmaz, sıcacık bir şefkatle dolar içim. Sırf bu yüzden, Yeni Zelanda'da yaşarken aslında bayağı umutsuz bir vaka olan Shake Murphy'i yıllarca deli gibi sevmiştim. Ama sen aslında umutsuz bir vaka sayılmazsın; tanınmış birisin,

bir işin var, kim olduğunun da farkındasın. Dolayısıyla şöyle düşünüyorum: ne yaptığımızı ikimiz de bilirsek bu aşkı yaşayıp sonuçlarını görmek bizim için öğretici olabilir. Soyut aşk mı desek buna?

Garip ama senin “tipin” olup olmadığını hiç merak etmedim. (Güzel ya da anaç bir kadın olmadığım için geçmişte yaşadığım Somut Aşklarımda Kovboyların tipi *olamadım* hiç, herhalde ondan). Ama belki de, şu anda önemli olan tek şey bir adım atmaktır. İnsanların birlikte yaptıkları şeyler Kim Olduklarını gölgede bırakır. Beni olduğum gibi sevemesen bile kıvrak zekam ilgini çeker belki. Yani “Beni beğenir mi?” diye merak edip durmak yerine, “Benimle oynamaya hazır mı acaba?” diye soruyorum.

Pazar gecesi telefon ettiğinde yüzünün ayrıntılarını yazmakla meşguldüm. Seninle konuşamadım ve telefonu kapattığımda kalbim deli gibi çarpıyor, avuç içlerim terliyordu; aşk oyununun kaybedeni konumuna düşürmüştüm işte. Böyle şeyler hissetmem inanılır gibi değil. Zira on yıldır yaşamımı, bir daha böylesine acı verici, ilkel bir duruma düşmemek üzere şekillendirmiştım. Romantik mitlerle oynarken senin kadar rahat olabilsem keşke. Ama değilim çünkü o oyunun kaybedeni hep ben olurum. Bak işte daha üç günlük ve bütünüyle farazi bu aşk bile çoktan hasta etmeye başladı beni. İnsanın gençliğiyle olgunluk dönemini uzlaştırmamanın bir yolu var mıdır acaba? Ya da o eski anoreksik, hiç kapanmayan bir yarayı andıran halimle, sürekli para peşinde koşup duran bu kocakarı halimi bağdaştırmak mümkün olabilir mi? Hayatta kalmak uğruna kendimizi öldürüyoruz. Tıpkı sanatta yaptığımız gibi, bir yandan geçmişe dalıp öte yandan da geçmişe aşmanın bir yolu bulunamaz mı?

Söylediklerimi yazan Sylvère’e göre bu mektubun ana fikri yokmuş. Ne tür bir *tepki* almayı umut ediyor muşum? Mektubumun fazla edebi, fazla Baudrillardvari olduğunu düşünüyor. Ona çok dokunaklı gelen ve ürkekliği gösteren ayrıntıların hepsini dışarıda bıraktığımı söylüyor. Beklediği türde bir Aptal Amcık Tefsiri

olmamış. Ama Dick, bu mektubu okurken gerçekleri söylediğini anlayacaksın, buna eminim. Bu oyun *gerçeğin ta kendisi*, hatta gerçek yaşamdan bile daha iyi, sen de bunun farkındasın ve her şeyi o daha iyiye ulaşmak için yapıyoruz zaten. Uyuşturucudan daha iyi bir seks, seksten daha iyi bir sanat var mı ki? *Daha iyi*, saf tutkuya kendini bırakmak demektir. Sana âşık olmak ve bu yola çıkmayı kabul etmekle tekrar 16 yaşına, deri ceket giyip kamburumu çıkartarak arkadaşlarımla bir köşede takıldığım o günlere döndüm sanki. Bu lanet olası imge hiç eskimiyor. Mesele hiçbir şeyi sikine takmamakta ya da seni bekleyen kötü sonuçların hepsini gördüğün halde bir şeyi yine de yapmakta. Bence senin arayıp durduğun –benim arayıp durduğum– şey tam da bu ve o şeyi bir başkasında keşfetmek insanı heyecandan tir tir titretiyor.

Sylvère kendisinin böyle anarşist olduğunu sanıyor. Ama değil. Seni Seviyorum Dick.

Chris

Fakat yazmayı bitirdikten sonra ikisi de daha iyisini yazabileceğini düşündü. Ayrıca söylemek istedikleri bazı şeyler kalmıştı. Böylece ikinci tura geçtiler ve Cuma gününün büyük bölümünde Crestline'daki evin salonunda yere oturup dizüstü bilgisayarı elden ele geçirdiler. İkisi de birer ikinci mektup yazdı; Sylvère'inki kıskançlık, Chris'inkiyse Ramones ve Kierkegaardcı üçüncü mesafe hakkındaydı. "Belki ben de senin gibi," diye yazdı Sylvère, "etrafı mezarlarla çevrili bir evde tek başıma yaşamak istiyorumdur. İyi de, bu işi kolay yoldan halletsem olmaz mı? İşte böylece ben de bu fantezinin hatta işin erotik kısmının bile bir parçası oldum; çünkü arzulanan kişi olmasak da arzu bulaşıcıdır ve kendine has bir enerjisi, güzelliği vardır. Galiba Chris'in senden tahrik olması da beni tahrik etti. Bir süre sonra, aranızda aslında hiçbir şey

geçmediğini düşünmek iyice zorlaştı. Galiba zihnimin karanlık bir köşesinde şunu fark ettim: Chris'i kıskanmak istemiyorsam, sapkın bir şekilde bu kurmaca ilişkinin bir parçası olmaktan başka çarem yok. Karımın sana abayı yakmasını başka nasıl sineye çekebilirdim ki? Akla üşüşen düşünceler de pek tatsız: *ménage à trois* hevesli bir koca ... üçümüz de bu denli bayat klişelerle vakit kaybetmek için fazlasıyla sofistike insanlarız. Yeni bir yol mu açmaya çalışıyorduk? Kendisini reddeden, çelişkilerle dolu, sessiz ve tehlikeli o erkeklerle ilgili Chris'in kurduğu hayaller senin kovboy kişiliğinde tam karşılığını buldu. Bıraktığımız mesajlara yanıt vermediğin için telesekreterin fantezilerimizi yansıtabileceğimiz boş bir perdeye dönüştü. Yani bir bakıma, bu konuda Chris'i ben cesaretlendirmiş sayılırım çünkü sayende büyük resmi tekrar anımsadı o; tıpkı geçen ay Guatemala'dan döndükten sonra olduğu gibi. Aslında hepimizin içinde daha büyük bir insan saklı. Konuşamadığımız daha çok şey var. Belki de, yakın arkadaş olmanın tek yolu budur. Paylaşılmamış olan düşünceleri paylaşmak..."

Chris'in ikinci mektubu Sylvère'ini kadar asil değildi. İşe, Dick'in yüzüne methiyeler düzerek başladı yine: "O gece lokantada yüzüne bakıp durdum – vay be, Ramones'in *Needles & Pins* şarkısının ilk dizelerine benzedi, değil mi? "Yüzünü gördüm/Aşık olduğum yüzdü bu/Anladım" – üstelik yüzün bana, o şarkıyı her dinlediğimde hissettiğim şeyleri hissettiriyordu. Sonra sen telefon ettin ve kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu. İşte o zaman birlikte bir şeyler yapabiliriz belki diye düşündüm, yani Ramones'in yorumu bu şarkının orijinaline ne yaptıysa, biz de aynısını gençlik aşkına yapabiliriz belki. Ramones'in yorumu *Needles & Pins*'e hicvin gücünü katmıştı ama hiciv şarkının duygusunu bozmamış, hatta daha da güçlendirmiş, daha gerçek bir duygu haline getirmişti. Søren Kierkegaard bu durumu "Üçüncü Mesafe" olarak adlandırmış. *Bir Aktrisin Hayatındaki Kriz*'de, 14 yaşındaki

Juliette'i oynayacak bir aktrisin en az 32 yaşında olması gerektiğini iddia eder Kierkegaard. Çünkü oyunculuk bir sanattır ve sanatta hedefe ulaşmak için önce o hedefe bir mesafe almak, burasıyla orası, geçmişle şimdi arasındaki titreşimlerle oynamak gerekir. Gerçeğe ulaşmanın en iyi yolu diyalektiktir, sence de öyle değil mi? Not: Yüzün kıpır kıpır, sert, güzel...”

Chris ve Sylvère ikinci mektuplarını tamamladıklarında güneş batmak üzeredir. Etrafı karlı dağlarla çevrili Gregory Gölü uzakta parıldar. Göz alabildiğine uzanan ve alev alev yanan bir manzara-dır bu. Şimdilik ikisi de mektuplarından hoşnuttur. Chris'in gençliğine, yirmi yıl önceki evine ait anıları canlanır: Çin işi porselen bir yumurtalık ve çay fincanı, fincanın üzerinde bir halka halinde dönüp duran insan figürleri, mavimsi beyaz. Fincanın dibine resmedilmiş, kehribar rengi çayın içinden görünen bir mavi kuş vardı. Dünyada ne kadar güzel şey varsa hepsi bu iki nesneye sığdırılmış gibiydi. Chris ve Sylvère Toshiba dizüstü bilgisayarı bir kenara bıraktıklarında hava çoktan kararmıştı. Chris akşam yemeğini hazırladı. Sylvère kitabı üzerinde çalışmaya devam etti.

BELGE 2: HİSTERİ
I.KISIM - SYLVÈRE KAFAYI YER

Crestline, Kaliforniya

10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Bu sabah bir fikirle uyandım. Bu boğucu ve göndermelerle dolu çılgınlığa bir son vermek için Chris'in sana kısa bir not yazması gerekiyor. Notta şunları söylemeli:

“Sevgili Dick, Çarşamba sabahı Sylvère’i havaalanına götüreceğim. Seninle konuşmak istiyorum. Sana gelebilir miyim?”

Sevgiler,
Chris

Bence duruma el koymak için harika bir yol olur bu. İşin içine katacağımız bir parça gerçek yaşam, duyguların bu çarpık fitne fesadına son verebilir. Ne de olsa, aslında biz o mektupları kendimize yazdık ve *marriage a deux*. Aslında, uykuya dalmadan hemen önce aklımda yazdıklarımı bu başlığı vermek vardı, Chris uyanır uyanmaz bu fikrimi onunla paylaşmak istiyordum. Fakat bu onda tam zıt bir etki yaptı. Dün gece yaptığımız beyin fırtınasından sonra her nasılsa, sana olan aşkını bir kenara bırakabilmişti. Tekrar güvenli bölgeye –evliliğe, sanata, aileye– dönmüştü. Ama benim endişem onun saplantısını yeniden harekete geçirdi ve birdenbire kendimizi tekrar gerçekdışının gerçekliğinde, her şeyin kökeninde yatan sorunda bulduk. Görünüşte, o sorun Chris’in 40 yaşına basmaktan duyduğu endişeden kaynaklanıyor, ya da en azından Chris böyle söylüyor. Korkarım mektuplarım fazlasıyla asil ruhlu ve küçümseyici oldu. Neyse, bir daha denerim,

Sylvère

Kaliforniya çalı kargaları yatak odasının dışında acı çığlıklar atıyordu. Sylvère yatak odasında sırtını iki yastığa dayamış oturuyor, bilgisayarda bir şeyler yazarken ara sıra odanın diğer ucundaki cam kapıdan dışarı bakıyordu. Chris’le birlikte uyudukları sürece, ne kadar gayret etseler de öğleden önce yataktan kalkmayı pek

beceremiyorlardı. Chris uyuklarken Sylvère günün ilk kahvesini hazırlayıp odaya getirirdi. Ardından Chris önce rüyalarını sonra da duygularını Sylvère'e anlatır, Sylvère de onun bulup bulabileceği en iyi, en ince ve en aktif dinleyici olurdu. Sonra da tostlarını ve ikinci bardak kahvelerini hazırlamaya giderdi Sylvère. Kafein etkisini göstermeye başladığında sohbetin konusu değişir, genişler, bildikleri her şeye ve tanıdıkları herkese doğru yayılırdı. Biri diğerinin yaptığı göndermeyi anlar, birlikteyken kendilerini daha zeki hissederlerdi. İkisinin de toplamda tanıdığı en bilgili beş insandan ikisi kendileriydi; Sylvère ve Chris'i her zaman şaşırtan bir mucizeydi bu çünkü ikisi de iyi okullara gitmemişlerdi. Chris onun yanındayken çok huzurlu olurdu. Sylvère ya da Sylvalium onu olduğu gibi kabul ediyordu. Sabah gördüğü rüyaları kafasından atmak için kahvesinden bir yudum aldı Chris.

Sylvère hiç rüya görmezdi. Neler hissettiğini ise nadiren bilirdi. Bu yüzden, arada sırada onun duygularını ortaya çıkarmak için kendi icat ettikleri bir oyun oynarlardı: Nesnel Benzer. Sylvère'e ayna tutan benzeri kimdi? Sanat fakültesindeki bir öğrenci mi? Köpekleri mi? Dart Canyon Deposu'nda çalışan adam mı?

Saat on bir civarında tamamen uyanırlar, işte o zaman sohbetleri de çekler ve faturalar üzerine hararetli bir tartışmayla doruk noktasına çıkardı. Chris bağımsız filmler yapmaya devam ettiği sürece parayı hep idareli harcamak zorunda kalacaklardı; bin oraya, bin buraya hesabı devam edecekti yani. Chris zamanının çoğunu, üç apartman dairesi ve iki müstakil evin uzun vadeli kiralama haklarını satın almak veya ele geçirmek için harcıyordu. Sonra bu evleri küçük bir kazançla kiraya verip kendileri de şehir dışındaki yoksul mahallelerde inzivaya çekiliyorlardı. Chris ev ipotekleri, vergiler, kira gelirleri ve tadilat masrafları hakkında Sylvère'i düzenli olarak bilgilendirirdi. Neyse ki, girişimcilik âlemine yaptıkları bu ilkel, yağmacı akınlar dışında Sylvère'in

kariyeri –Chris’in de yardımıyla– Chris’in kariyerinin yol açtığı zararları telafi etmeye yetecek kadar kazanç getirmeye başlamıştı. Chris iflah olmaz bir feministti ve genellikle kendisini Elizabeth döneminin dev Çarkifelek’ine çivilenmiş yuvarlanıp giden bir kadın olarak görürdü. İşte bu yüzden, kendi işini yapabilmek için kocasının maddi desteğine muhtaç olduğunu düşününce gülümseyiverdi. *Herkes Başının Çaresine Baksın* filminde Isabelle Huppert’in pezevengi “Kim bağımsız ki?” diye sorar arabanın arka koltuğundaki kadının poposuna şaplak atarken. “Hizmetçi mi? Bürokrat mı? Bankacı mı? Hiç biri!” Aynen öyle. Geç kapitalizm döneminde gerçekten özgür biri kaldı mı? Sylvère’in hayranları çoğunlukla genç ve beyaz erkeklerdi; modernizmin daha “suça meyilli” unsurlarına, insan kurban etme ve işkenceye dair Georges Bataille’in meşrulaştırdığı cesur akademik çalışmalara ilgi duyarlardı. Defterlerinin üzerine, Bataille’in *Eros’un Gözyaşları* kitabındaki ünlü “Yüz Parçaya Ayırma İşkencesi” fotoğrafının fotokopisini yapıştırırlardı – Fransız antropologlar 1902 yılında, Çin’de bir hükümdarın katledilişini jelatin levha filmler üzerine fotoğraflamışlardı. Cellat vücudunda kalan son uzvu testereyle keserken kurbanın yüzünde beliren dehşetli acıda, Bataille Delikanlıları sonsuz bir mutluluk görürlerdi. Ama asıl kabahatleri, sık sık Chris’e kaba davranmaktı. Sylvère Lotringer’in Paris, Berlin ve Montreal’de verdiği derslerin ardından onunla Fikir Alışverişi yapmak için bara giden Delikanlılar, bu mühim adamla aralarına giren her engele sinir olurlardı (özellikle de bu engel adamın karısı, üstelik hiç cazip olmayan bir kadınsa). Chris de, ders ücretlerini sürekli yükseltip Sylvère’in artan ününü nakde çevirerek onlardan intikam alırdı. Almanya’dan gelen ücrete Viyana’dan gelecek 2.000 doları eklerse, bu parayla Toronto’daki film laboratuvarı masraflarını ödeyebilir mi? Hayır. O zaman Dieter’den daha yüksek bir cep harçlığı koparmalı. Vesaire vesaire. Öğlen civarı, 3 Nolu

Kahvelerini de bitirip artık paradan başka bir şey düşünemeyecek kadar kafayı bulduklarında telefona sarılırlardı.

Dick'in yaşamlarına girmesi bu tür entrikalara bir ara vermesini sağlamıştı ama bu sefer de başka tür bir entrikaya kaptırmışlardı kendilerini. O Cumartesi sabahı kahvelerini içerken birer tur daha mektup yazma planlarını bitirip Sylvère'in bilgisayarını kızarmış ekmeklerle kahve fincanları arasından elden ele dolaştırmaya başlamışlardı bile. Tashih ustası Sylvère ilk mektubunun yarattığı etkiden hoşnut değildi. Bu nedenle şunları yazdı:

Crestline, Kaliforniya

10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Dün gece uykuya dalarken aklımda, yazdığımız metin için bulduğum muhteşem başlık vardı: *Ménage à Deux*. Fakat uyanınca bu başlık bana fazlasıyla kesin ve yavan geldi. Chris de ben de bir haftadır altüst olmuş durumdayız. Bütün bu hengâme sırf yaşamlarımızı bir metne dönüştürmek için miydi? Kahve yaparken mükemmel çözümü, yani rolleri değiştirmenin bir yolunu buldum. Zira Dick, dün gece yazdığımız mektupları sana göndersek mi diye tartışıp duruyoruz Chris'le. Bu bile ruh halimizin ne durumda olduğunu göstermeye yeten süzme bir delilik örneği. Üstelik sana da yazık Dick, böyle bir mastürbasyona maruz kalmayı hiç hak etmeyen birisin. Yazdığımız bu on dört sayfanın senin odada olmadığı bir anda faks makinenden nasıl satır satır çıkacağı gözümün önüne geliyor. Bu mektupları göndermeyi aklımızdan geçirmemiz bile delilik. Onları sana göndermek için yazmadık, hiç yaşanmamış bir krize bulduğumuz diyalektik bir çözümdü bu. İşte bu yüzden sana aşağıdaki kısa ve öz tebliği göndermeye karar verdim:

"Sevgili Dick, Çarşamba sabahı Sylvère'i havaalanına götüreceğim.
Seninle konuşmam gerek."

Sevgiler,
Chris

Bakalım şimdi ne yapacaksın? Cevaplayacağını sanmam!

Sylvère

Sylvère Lotringer on dokuz yaşından beri hep yazar olmak istemişti. Vespa motosikletinin arkasında taşıdığı kocaman kayıt cihazıyla Britanya Adaları'nı dolaşmış, Fransa'da yayımlanan komünist bir edebiyat dergisi için edebiyat ustalarıyla (T.S. Eliot, Vita Sackville-West, Brendan Behan) yarım yamalak İngilizcesiyle söyleşiler yapmıştı. Berbat *rue des Poissonnières* caddesinden, Holokost'tan sağ kurtulan ailesinden ilk kez uzaklaşmayı başardığında bu onun özgürlüğü olmuştu. İki yıl sonra Sorbonne'da Roland Barthes'in derslerine devam ederken *Tarih Boyunca Anlatının İşlevi* isimli bir makale yazdı. Makalesi *Critique* isimli saygın bir edebiyat dergisinde yayımlandı. Gerisi malum hikayeydi. Ama onun. Sylvère anlatı yazarı değil, anlatı uzmanı oldu. Cezayir Savaşı yüzünden Fransa'da erkekler askere çağrılmaya başlayınca öğretim görevlisi olarak Türkiye, Avustralya ve en nihayetinde de Amerika'da yuvarlanıp gitmeye başladı. O günlerden kırk yıl sonra, yani şu anda Antonin Artaud hakkında bir kitap yazıyor Sylvère ve Artaud'nun deliliğiyle İkinci Dünya Savaşı'nın cinneti arasında bir ilişki bulmaya çalışıyor. Tüm bu yıllar zarfında Sylvère ne gerçekten sevdiği bir şey ne de Savaş hakkında herhangi bir şey yazmıştı (onun için bu ikisi aslında aynı kapıya çıkıyordu). David Ratray'ın

bir zamanlar Antonin Artaud hakkında şunu söylediğini anımsıyordu: “Evrenin bir delilik olduğunu öne sürmek, Gnostiklerin keşfettiği hakikatleri yeniden keşfetmek gibi bir şey aslında...” Eh, Artaud da az deli sayılmazdı, tıpkı David gibi. Öyleyse belki Sylvère de artık mutsuzluktan deliliğe terfi edebilirdi, kim bilir? Bu yüzden yazmaya devam etti:

“Seninle geçirdiğimiz o gece Vahşi Batı virüsü bulaştı bize. Yani senin virüsün. Demek istiyorum ki, Chris ve ben makul insanlarız. Bir gerekçesi olmadıkça hiçbir şey yapmayız. Demek ki, yaşananların sorumlusu sensin. İçimden bir his günlerdir yüzünde John Wayne’inkine benzer bir sırıtışla bizi izlediğini, uzaktan ikimizi de kukla gibi yönettiğini söylüyor. Bu yönünden hiç hazzetmiyorum Dick. Hayatımıza burnunu sokuyorsun. O gecedan önce Chris’le keyfimiz gayet yerindeydi, belki tutkulu değil ama rahat bir yaşamımız vardı. Sonsuza kadar böyle devam edebilirdik ama sonra sen çıktın karşımıza, seni gidi serseri. Üstelik yirmi yıldan sonra ancak yakayı kurtardığımız o gönüllü sürgün felsefesini de beraberinde getirdin. Bizi ilgilendiren bir mesele değil bu Dick. Hayalet kasaba hayatı yaşıyor, yanına yaklaşan herkese onları hayalete çeviren bir hastalık bulaştırıyorsun. Hastalığın senin olsun Dick. Bize hiç lazım değil. İşte aklıma gelen bir faks daha:

Sevgili Dick, neden yaptın bunu bize?

Yakamızdan düşer misin lütfen?

Hayatımızı ele geçiriyorsun –iyi de neden?

Bir açıklama talep ediyorum.

Sevgiler,

Sylvère

Bu mektuplar gönderilebilir miydi? Bu soruya Chris'in yanıtı evet, Sylvère'in yanıtıysa hayır oldu. Eğer göndermeyecekseler niye yazıyorlardı ki onları? Dick telefonlarına cevap verene kadar yazmaya devam etmelerini önerdi Sylvère. Tamam diye düşündü telepatiye inanan Chris. Ama Dick'e âşık olmayan, sadece Chris'le işbirliği yapmaktan keyif alan Sylvère, hiç yanıt almasalar bile sonsuza dek yazıp durabileceklerini anlamıştı.

Crestline, Kaliforniya

10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Merak ediyorum, Pazar gecesi bizi neden aradın? Antilop Vadisinde “buluştuğumuz” akşamın ertesi gece aramıştın ya hani. Pazar sabahı yatak odasında, kapının arkasında gizlenip sigara içen ve bir an önce çekip gitmemizi bekleyen havalı bir adam olman gerekiyordu senin. Aramamak karakterine daha uygun olurdu. Öyleyse niçin aradın? Aslında sen de bu hikâyenin bitmesini istemedin, o yüzden aradın değil mi? Kahvaltılık bir şeyler almaya gittiğine dair sudan bir bahane uydurdun – sabahın yedi buçukunda, marketin sadece üç dakika mesafede olduğu bu küçük kasabada, öyle mi? O siktiğimin kahvaltıyı getirmen üç saat sürdü Dick. Söyle bakalım nereye gittin? Telesekreterine o iğrenç mesajı bırakan sürtükle buluşmak için mi sıvıştın? Bir geceyi bile yalnız geçiremez misin sen? Yoksa bu şüpheci, haris ve sefih çiftin zihnini işgal etmesine karşı çoktan direnişe mi geçmiştin? Kendini savunmaya mı çalışıyordun, yoksa bize bir tuzak kurmuştun da, ertesi gece, güya masum bir telefonla bizi iyice sıkıştırmış mıydın? İşin doğrusunu istersen, o gece ahizeyi bir an için kaldırıp sesini duydum. Aldığımız risklerin büyüklüğüne bakarsak pek de cılız bir sesin vardı. Sonuçta birkaç gündür kaderimiz senin elinde.

Chris'in nutkunun tutulmasına şaşmamalı. Söyle bakalım neler çeviriyorsun Dick? Tırnaklarını kemirerek *Some Girls* albümünü veya *başka* kızları dinlemeye ve uzaklarda bir yerde saklanmaya daha fazla devam edemezsin, bunun için fazla ileri gittin. Bu duruma sen sebep oldun ve onunla yüzleşmek zorundasın. Dick, şu faksa mutlaka bir yanıt vermek zorundasın:

Sevgili Dick galiba bu oyunu sen kazandın. Sana fena kafayı taktım.

Chris arabayla Amerika'yı kat edecek. Bu konuyu konuşmalıyız...

Sylvére

Buna ne dersin Dick? Söz veriyorum, benden sana bir zarar gelmeyecek. Ailemi görmeye Fransa'ya gidiyorum, yani havaalanında bir sürü güvenlik görevlisi olacak ve ben de silah taşıırken yakalanma riskini göze alamam. Öte yandan, bu deliliğe bir son vermenin zamanı da geldi. İnsanların yaşamlarını böyle alt üst etmeye devam edemezsin.

Sevgiler,

Sylvére

Chris'le Sylvére yerde oturmuş histerik kahkahalar atarlar. Bakmadan dakikada doksan kelime yazabilen Chris, Sylvére konuşurken onunla göz temasını kaçırmaz. Sylvére hiç olmadığı kadar üretkendir: *Modernizm ve Holokost*'u haftada beş sayfalık bir tempoyla zar zor yazdıktan sonra kelimelerin şimdi böyle büyük bir hızla dökülmesi mutluluktan başını döndürür. Chris ve Sylvére söyleyeceklerini sırayla birbirlerine DICKte ederler. En ufak şeylere bile gülerler, dudaklarından ve parmak uçlarından etrafa müthiş bir enerji yayılır, dünya durmuştur.

Sevgili Dick,

İki gün önce bir cesetten kurtulmak için kullanılabilecek yöntemleri tartışıyorduk Sylvère'le. Ben en iyi yöntemin şehir dışında bir depolama tesisi olduğunu öne sürdüm. Hafta içinde Crestline'da bir tanesine gitmiştik, deponun kirası ödendiği sürece ceseti epey uzun bir süre orada saklamanın mümkün olduğunu düşündüm. Ama Sylvère cesedin çürüyüp kokacağını söyleyerek buna karşı çıktı. Soğutucuları konuştuk ama hatırladığım kadarıyla conteynirlarda elektrik bağlantısı yoktu.

Otoban kenarlarının kötü ünü var, ölü bedenler atılırlar oralara ve 80'lerin kamu mimarisi hakkında da çok şey söylerler, öyle değil mi? Tıpkı Self Servis Benzin İstasyonları gibi (bu terimin kendisi bile çok şey söylemiyor mu?) bilinmez seyahatçıların çok kullandığı, görünüşte hiçbir görevlinin olmadığı kamusal alanlar. İnsanları otoban kenarlarında piknik yaparken görmezsin hiç, değil mi? Çocuklar da otoban kenarlarında oynamazlar. Bu refüjler sadece hızlı seyreden araçlardan bakınca görülebilir; cesetlerden kurtulmak için mükemmel bir durum.

Parçalama epeydir ilgimi çekiyor. 1989'da East Village'de işlenen Monika Beerle cinayeti hakkında bir şeyler okundun mu? O zamanın New York'unda çok şüpheli bir vakaydı bu. Monika, Martha Graham'dan dans dersleri almak için İsviçre'den gelmişti. Haftanın birkaç günü Billy's Lounge'da üstsüz dans ederek geçimini sağlıyordu. Oturduğu binanın civarında takılan Daniel Rakowitz isimli bir adamla tanışmış, adamı sevmişti. Gel zaman git zaman Monika Daniel'e yanına taşınmasını önerdi. Kirayı biriyle paylaşırsa belki daha az dans etmek zorunda kalmaz mıydı? Fakat Daniel Rakowitz'e katlanmak Billy's Lounge'da üstsüz dans

etmekten bin beterdi. Adam günlerce ortadan kayboluyor sonra da Park'ta bulduğu kaçıkları toplayıp eve getiriyordu. Monika adama evden taşınması gerektiğini söylemişti. Ama Daniel, Monika'nın uygun kirali apartman dairesini kendi üstüne geçirmeye çalışıyordu. AIDS salgını sonrasında New York Şehri Belediyesi'nin onayladığı bir yasa nedeniyle Monika'yı öldürmeyi aklına koymuş da olabilir, çünkü yasaya göre bir kira sözleşmesi, kiracının ölmesi durumunda onunla akrabalık ilişkisi olmayan ev arkadaşlarına da miras kalabiliyordu. Ya da süpürge sapıyla Monika'nın boğazına kazayla sert bir darbe vurmuş olabilir. Sonuçta Daniel Rakowitz 10. Cadde'deki evde Monika'nın cesediyle baş başa kalmıştı.

Manhattan'da cesetlerden kurtulmak hiç kolay olmasa gerek. İnsanın arabası ya da kredi kartı olmadan Hamptons'a kadar gitmesi bile zor. Daniel marangoz bir arkadaşının elektrikli testeresini ödünç aldı. Kolları-bacakları-başı gövdeden kesip ayırdı. Sonra da farklı organları çöp torbalarına doldurup Noel Baba misali yollara düştü. Liman İdaresi Otobüs Terminali'ndeki çöp kutusunda bir bacak bulunmuştu. Monika'nın başparmağı Tompkins Square Parkı'nda yoksullara dağıtılan bir çorbanın içinden çıkmıştı.

Bir de Connecticut'ta karısını öldüren şu uçak pilotu var. Kiraladığı odun öğütücüsünü kamyonetinin kasasına bağlayıp bir kar fırtınasında yola çıkmış, öğütücü etrafa deri ve kemik parçaları yağdırırken adam Groton kasabasını baştan aşağı dolaşmıştı. Sylvère diyor ki, bu hikâye ona *Percival'in Aşkı'nı* anımsatmış. Ortalık kan gölüne dönmüştür herhalde.

Sylvère'den söz açılmışken, o fikrini değiştirmiş; artık bir ceset-ten kurtulmanın en iyi yolunun üzerine çimento döküp üstüne de bir basketbol potası dikmek olduğunu düşünüyor. Bunun için – belki de seninkine benzer – bir banliyö semti bulmak lazım. Benim arazim Thurman'da, yani New York'un kuzeyinde, tam 3000 mil uzakta – hoş, önümüzdeki hafta oraya arabayla gideceğim.

Dick, Patricia Highsmith'in Ripley serisinde öldürülen Dickie karakteri vardı ya? Onunla isminin aynı olduğunu hiç fark etmiş miydin? Hem masumiyet hem de ahlaksızlık çağrıştıran bir isim, Bence Dick'in arkadaşı ve katili olan kişi de benzer sorunlarla baş etmek zorunda kalmıştır.

*Sevgiler,
Chris*

Crestline, Kaliforniya
10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

15 Aralık'ta Crestline'dan ayrılıp bizim pick-up truck ile özel eşyalarımızı ve tel saçlı minyatür *dachshund* Mimi'yi New York'a geri götüreceğim. Altı veya yedi günde üç bin mil yol yapacağım. Seni düşünerek Amerika'yı bir uçtan diğerine kat edeceğim. Idaho Patates Müzesi ve yol üzerindeki görülmeye değer diğer her yer beni bir sonraki durağa yaklaştıracak. Aynı zamanda seninle ilgili birçok düşünceyi çağrıştıracakları için hepsi de anlamlı ve hayat dolu gelecekler bana. Bu yolculuğu seninle birlikte yapacağız. Bir an bile yalnız kalmayacağım.

*Sevgiler,
Chris*

Crestline, Kaliforniya
10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Bahse girerim bizim bu yaptığımızı zamanında sen de Jane'le yapabilseydin ondan hiç ayrılmazdın, değil mi? Sapkınlığımızı

gıpta ediyor musun? Son derece kendini beğenmiş ve peşin hükümlü birisin ama içten içe *bizim gibi olmak* istediğine bahse girerim. *Bu yaptığımız şeyi* birlikte yapabileceğin biri olsun istemez miydin sen de?

*Dostun,
Sylv re*

Crestline, Kalifornia
10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Biraz  nce Sylv re’le bir karara vardık: Antilop Vadisi’ne gelip bu mektupları evinin dışında dört bir yana, hatta kaktüslerin üzerine bile asacağız. Elimize bir video kamera (pala da diyebiliriz ona) alıp yakında bir yere gizlenerek eve gelmeni de bekler miyiz emin değilim ama bu konuda kararımızı verdikten sonra seni de bilgilendiririz.

*Sevgiler,
Chris*

Crestline, Kalifornia
10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Bu mektupları yayımlamaya karar verdik, acaba  ns z  sen yazmak ister misin diye sormak istedik? Şöyle bir şeyler karalayabilirsiniz:

“Bu müsveddeleri Antilop Vadisi Takas Pazarı’nda satın aldım eski bir mutfak dolabının çekmecesinde buldum. Onları okumak garip bir his veriyor insana. Belli ki bunları yazarların aklından zoru var. Anlatılan hikâyenin filme  ekilebileceğine de

pek ihtimal vermiyorum çünkü karakterlerin hiçbiri sevilesi değil.

Yine de, okurların bu mektupları kültürümüze dair belgeler olarak ilginç bulacağını düşünüyorum. Hiç tartışmasız, postmodern çağın entelektüellerinin yaşadığı yabancılaşma burada en marazi haliyle gözler önüne seriliyor. Bunlar gibi kendi kendini yiyip bitiren parazitlere acıyorum...”

Ne dersin?

*Sevgiler,
Sylvère*

Not: Son kitabın *The Ministry of Fear*'nın bir nüshasını bize hızlı postayla gönderebilir misin? Senin için yazmaya devam edeceksek üslubunu daha yakından tanısak iyi olur diye düşündük.

*Sevgiler,
Chris*

Crestline, Kaliforniya
10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Chris'le bütün günü kucağımızda bilgisayar tembellik yapıp seni düşünerek geçirdik. Sence tüm bu olup bitenlerin nihai amacı Chris'le sevişmemize aracı olmak mıydı sadece? Bu sabah bir deneme yaptık ama marazi hayallerimizde biraz fazla ileri gitmişiz. Chris seni hâlâ ciddiye alıyor. Ona göre ben bir sapıkmışım; artık bir daha elini sürmez bana herhalde. Ne yapacağımı bilmiyorum. Lütfen bana yardım et...

*Sevgiler,
Sylvère*

Not: Biraz daha düşününce, şuna kanaat getirdim: bu mektuplar yeni bir edebi türe kapı aralıyor. Kültür eleştirisiyle kurmaca arasında bir yerde duruyorlar. Enstitündeki yaratıcı yazarlık derslerine bu yönde bir yenilik getirmek istediğinden söz etmiştin. Önümüzdeki Mart ayında oraya geldiğimde vereceğim Eleştirel Çalışmalar Semineri'nde bu mektuplardan birkaçını okumamı ister misin? Bana kalırsa mektuplarımızla, senin de teşvik ettiğin türde bir çatışmacı performans sanatına doğru adım atmış sayılabiliriz.

*Saygılarımla,
Sylvère*

Bu arada saat öğleden sonra iki olmuştu bile. Sylvère kendini büyük bir zafer kazanmış gibi hissediyordu, Chris ise çaresizlik içindeydi. Aslında yedi gündür tek istediği Dick —'le öpüşüp düzüşmenin bir yolunu bulmaktı ama artık umudu tükenmek üzereydi; o geceki buluşmalarıyla araya her gün biraz daha zaman giriyor, Dick'e telefon etmek için gitgide daha az mazereti kalıyordu. Mektuplar ona gönderilmeye uygun değillerdi, gün gibi ortadaydı bu. Üstelik yazmak Sylvère'i müthiş heyecanlandırmış, son derece tahrik etmişti. Eğer yakında başka bir olay, beklentilerini körükleyecek yeni bir karşılaşma olmazsa her şeyin sonlanabileceğini de biliyordu Chris. Tüm bu nedenlerden ötürü çiftimiz Dick'e bir faks mesajı göndermeye karar verdi.

FAKS

ALICI: DICK —

GÖNDEREN: CHRIS KRAUS & SYLVÈRE LOTRINGER

TARİH: 10 ARALIK 1994

Sevgili Dick,

Ne yazık ki pazar sabahı karşılaşamadık. Garip ama ikimiz de senin yaptığın video üzerine epey kafa patlattık – o kadar ki, senden ilham alan ve içinde yer alacağını umduğumuz bir işi birlikte yapabiliriz belki diye düşündük. Bir tür Sophie Calle Sanatı diyebiliriz buna. Son birkaç günde yazdıklarımız elli sayfayı geçti. Buradan ayrılmadan –yani 14 Aralık’tan– önce seninle beraber Antilop Vadisi’nde bir şeyler çekebilmeyi ümit ediyoruz.

Özetle, yazdığımız metni arabanın, evinin ve bahçedeki kaktüslerin her yerine yapıştırmayı düşünüyoruz. Bizden biri (mesela Sylvère) bu esnada beni –yani Chris’i– kamerayla kaydeder. Rüzgârda kanat çırpın tüm o sayfaların geniş açıyla çekilmiş bir planı olur bu herhalde. Sonra da, tabii eğer istersen, bu sahneye girip sayfaları karşında bulabilirsin.

Galiba, tüm yönleriyle saplantıyı inceleyeceğimiz bir çalışma olacak. Ancak sana ait görüntüleri iznin olmadan kullanmayı aklımızdan bile geçirmiyoruz elbette. Ne dersin? Bu işe var mısın?

En iyi dileklerimizle,

Chris & Sylvère

Tabii bu faksı hiç göndermediler. Onun yerine, Sylvère Dick’in telesekreterine bir mesaj daha bıraktı:

“Selam Dick, ben Sylvère. Seninle konuşmak istediğim bir fikrim var: Çarşamba günü buradan ayrılmadan önce beraber bir çalışma yapabileceğimizi düşündüm. Umarım fazla çılgınca gelmez bu. Ara beni.”

Geçen hafta mesajlarına Dick’ten hiç yanıt alamadıkları için bu sefer de beklentileri yoktu, Chris bazı gündelik işleri halletmek için San Bernardino’ya gitti. Fakat o gün, yani 10 Aralık Cumartesi saat 18.45’te, Chris arabayla dağa tırmanırken aradı Dick.

Yukarı Crestline o gece son derece kasvetli görünüyordu. Bir içki mağazası ve bir pizzacı. Ellilerden kalma, Batı'nın Büyük Buhran dönemini anımsatan, ön cepheleleri tahta çakılarak yarı yarıya kapatılmış bir sıra ahşap dükkân. Geçen ay Wendy ve Michael Tolkin iki kızlarını da alıp ziyaretlerine gelmişlerdi. Michael'ın *The Rapture* ve *The Player*'dan sonra çektiği üçüncü şahane filmi *The New Age* daha yeni gösterime girmişti. Michael bir Hollywood entelektüeli, Wendy de Sylvère ve Chris'in tanıdığı en esprili ve cana yakın psikoterapistti. Önce Crestline'in antika havasından ne denli hoşlandıklarını söylediler, sonra da Wendy şöyle bir yorumda bulundu: ait olmadığı bir yerde yaşarken insan kendini çok yalnız hissederek herhalde. Chris ve Sylvère çocuk yapmamışlardı ama üç kürtaj yaptırmışlardı. Ayrıca Chris'in filmine yatıracak paraları olsun diye kıtanın her iki kıyısındaki, kiraların düşük olduğu taşra varoşları arasında mekik dokuyorlardı. Tabii Michael, Chris'in filmine destek olmak için herhangi bir şey yapamıyordu, yani yapmıyordu. Zaten aslında Sylvère'in arkadaşı sayılırdı o, çünkü Sylvère Los Angeles'ta Fransız kuramını Micheal'dan daha iyi bilen tek kişiydi.

Eve dönüp de Sylvère'in Dick'le konuştuğunu öğrendiğinde Chris neredeyse düşüp bayılacaktı. Önce "Hiçbir şey anlatma bana!" diye haykırdı. Ama sonra her şeyi anlatmasını istedi. "Sana küçük bir hediyem, bir sürprizim var," dedi Sylvère eliyle ses kayıt cihazını göstererek. Chris sanki hayatında ilk kez görüyormuşçasına baktı Sylvère'e. Dick'le telefon konuşmalarını kaydetmesi ciddi bir sınır ihlaliydi. Chris'in tüyleri bir anda diken diken olmuştu. Bir gün yazar Walter Abish'd'le içki içerlerken adam Sylvère'in masanın altına ses kayıt cihazı yerleştirdiğini fark etmişti. İşte o anda da tıpkı şimdiki gibi bir tepki vermişti Chris. Sylvère ise, aslında bir Yabancı Ajan olduğunu şaka yollu söyleyerek durumu geçiştirmişti. Ama casus olmak aslında hiç kimse olmamak demektir. Her neyse, Chris artık kaydı dinlemek istiyordu.

BELGE 3: DICK — VE SYLVÉRE LOTRINGER ARASINDA GEÇEN TELEFON KONUŞMASI METNİ

10 Aralık 1994: Saat 18:45

D: Şey, önümüzdeki sömestr gelebilecek misin buraya, onu konuşalım istersen...

S: Evet, herhalde benim için en uygunu 10-20 Mart arası olur. Kültürel antropolojiyle ilgili bir şeyler anlatmamı ister misin? Şu anda bu konu üzerinde mi çalışıyordun?

D: Eğer bu konu ilgini çekmiyorsa, eee, belki de başka bir şey düşünebiliriz... (duyulamıyor).

S: Öyle mi?

D: (Duyulamıyor)... James Clifford'ı ve antropoloji kaynaklı diğer araştırmaları özetlemek ilgini çeker mi bilmem ama daha özgün, eee, esaslı bir şey yapmak istersen sen bilirsin, tabii.

S: Tamamdır. Ücret de iki ders ve bir seminer için 2.500 dolar olacak, değil mi?

D: İki ders, bir seminer ve belki birkaç atölye ziyareti.

S: Hım. Marvin ziyaretlerin ekstra olduğunu söylemişti... 500 dolar daha ekleyelim mi?

D: Eee, bir şeyler yapabilir miyim, bir bakayım. Buraya gelmek için harcayacağın zamanın karşılığını almanı isterim.

S: (Duyulamıyor) Eh, ben de ziyaretimin senin yapacağın masrafa değmesini isterim.

D: Birkaç hafta sonra önümüzdeki dönemin programı şekillenmeye başlar, ayrıca, şey, gerekirse sen New York'tayken de ararım seni (duyulamıyor).

S: Aslında ben de seninle bunu konuşmak istiyordum. Biz – ben biraz tuhaf bir proje hakkında fikrini almak istiyordum, gerçi sen tuhaf şeyleri seversin – (güler)– (sessizlik) değil mi?

D: Olabilir, ne olduğuna bağlı. Tuhaf var, tuhaf var. Yani tuhaf var, bir de imkânsız derecede tuhaf var. İmkânsız derecede tuhaf şeyler daha fazla ilgimi çeker.

S: Öyleyse tam sana göre bir şey olabilir bu. (Güler) Şöyle anlatabilirim... şey, seninle birlikte gerçekleştirmeyi düşündüğümüz bir proje bu, herhalde Çarşamba günü biz buradan ayrılmadan önce yapmamız gerekir, yoksa Ocak ayının sonuna kalır. Ayrıca, şey, aslında her şey senin evine geldikten sonra başladı, o sabah tekrar görüşemediğimiz için...

D: (Duyulamıyor)

S: Evet, çok garipti. Sonra da sen...

D: On buçuk gibi geri döndüm ama siz çoktan gitmiştiniz.

S: Hı-hı, hı-hı.

D: Arka kapıdan sessizce çıkmıştım. Gittiğimi fark edeceğinizi

düşünemedim, döndüğümde burada olursunuz sandım, o yüzden bayağı garip oldu.

S: Hı hı. Chris o sabah yatağa saklanıp gitmemizi beklediğini sandı. Önceki geceden farklı şeyler hissettiğin için belki.

D: (Duyulamıyor)

S: Öyle mi?

D: Sadece dışarı çıkıp birkaç iş hallettim... Uykusuzluk çekiyorum da biraz. O yüzden arabayla etrafta dolaşıp Pear Blossom ve Palmdale'e gittim, yumurta ve domuz pastırması satın aldım. Öyle şeyler yaptım işte.

S: Hı hı. Neyse. Şöyle bir şey oldu, çok acayip bir şey yaşadık, kısaca nasıl anlatsam bilemiyorum ama özetlemek gerekirse, Chris senden çok hoşlandı.

D: (Kıs kıs güler, iç geçirir)

S: Sonra da, şey, bu durumu konuşup sana mektup yazmaya başladık, tamam mı?

D: (Güler, iç geçirir)

S: (Güler) Ve... Bu mektuplarda senden hem bir kişi hem de baştan çıkarıcı veya büyüleyici bir şey, anlarsın ya işte, bir çeşit arzu nesnesi olarak bahsettik. Peşinden de... Yani işte ben bir mektup yazdım, Chris de bir mektup yazdı. Sonra da bu mektupları sana gönderip seninle faks aracılığıyla yazışabileceğimizi düşündük.

Ama bir şekilde iş çıkırından çıktı. Meseleyi evirip çevirmeye, paranoyaklaşmaya ve bir sürü mektup yazmaya başladı.

D: (Güler, iç geçirir)

S: Üstelik mektuplar da... şey, 20, 30, derken 40 sayfayı buldu. Öyle olunca da onları sana göndermek veya bu konuda fikrini almak, ya da işte olaya seni dâhil etmek falan da imkansız hale geldi (güler)... Bu yüzden, seni olaya bir şekilde katmak istiyorsak daha radikal bir şey yapmamız gerektiğini düşündük. Sana danışmak istediğim şey de bununla ilgili. Biz, 111, biz düşündük ki, buradan gitmeden önce, mesela Pazartesi ya da Salı olabilir, yanımızda bir kamerayla tekrar sana gelebiliriz. Olabilir mi, ne dersin? Yani, sınırlarını ihlal ediyormuşuz, özeline giriyormuşuz falan gibi bir hisse kapılmanı istemem tabii. Ama esas fikir, bu olayı bir sanat eserine dönüştürmek, mesela yazılı metni kaktüslerin, arabanın üstüne falan asmak belki, ne dersin? Sen de gelip bunları karşında bulacaksın. Ondan sonra da, işte ne yapacağımıza orada karar veririz.

D: (Duyulamıyor)

S: *Kalp Yiyicilerin İstilasası*. Şey, Calle'nin yaptığı türde bir sanat işi. Sophie Calle'yi duymuşsundur herhalde? (Güler) Şey hakkında... Yani kaç gündür kapıldık gidiyoruz, iş biraz çıkırından çıktı... hislerimiz demek istiyorum. Bir yakınlaşıp bir uzaklaştığımız iniş çıkışlar yaşıyoruz, üstelik senin bütün bu olan biteni hiç bilmeden de bir anlamda çok garip geliyor bize çünkü olan bitenin bir parçası olduğuna kendimizi tamamen inandırdık. -(Güler) -Fakat sonra bir türlü sana ulaşamadık ve... hımm... hiç hissettin mi bilmem ama biz bir kaşık suda fırtına koparıp duruyoruz burada. (Güler)

D: Kasırğa... demek istiyorsun herhalde?

S: (Güler) Evet, öyle. Neyse, sence nasıl bir fikir?

D: Yani ben, şey, bana anlattıklarını kafamda oturtmak... sindirebilmek için biraz nefes alıp düşünmem lazım... (Güler) Ama, şey, yani... sadece şey yapsak, öff... Biraz üstüne düşüneyim ben bunun.

S: Elbette.

D: Yarın seni arar, bu projeye dair aklımdan neler geçtiğini, yaklaşımlarımı söylerim.

S: Tamam, kesinlikle haklı bir istek bu. Her hâlükârda, senin işini, yani videonu çok beğendik ve senin bir düşünceden diğerine nasıl atladığını görmek bize de aynısını yaptırdı. Ne de olsa, Chris bir yönetmen ve aynı zamanda video işleri de yapıyor.

D: Belki bu iş için zamanlama uygun olmayabilir ama zaman asla uygun olmaz zaten. Neyse, bunu düşünelim, yarın ararım seni.

S: Tamamdır, biz gün boyu burada olacağız.

D: Sırrınızı benimle paylaştığın için teşekkür ederim. Bu konuyu düşüneceğim. Hoşça kal.

S: Tamamdır, ben de sana teşekkür ederim. Doğru söylüyorsun, bu konu aramızda kalsın. Görüşürüz. Hoşça kal.

Sonrasında Chris kendi odasına çekildi ve bir mektup yazdı; bu defa göndermeyi planladığı, cinsellik ve aşka dair bir mektuptu bu. Sevişmek için duyduğu arzu kafasını iyice karıştırmıştı çünkü bu noktadan sonra Dick’le sevişirse her şeyin biteceğini seziyordu. IRDELENMEMİŞ-HAYAT-YAŞANMAYA-DEĞMEZ - gözlerinin önünde Ken Kobland’ın filminin ismi, arabada düzüşürken sık dinlenen 1950’lerin meşhur bir şarkısının aksak ritmi eşliğinde belirdi. “İki kişi sevişir sevişmez her şey bayağılaşır” diye yazdı çünkü cinselliğin tüm yaratıcı etkileşimi sekteye uğrattığını düşünüyordu – tecrübesiyle sabitti bu. Cinsellikle yaratıcılığın bir araya gelmesi insanları ürkütüyordu. Bu nedenle, Henry James üzerine bir şeyler daha karaladı. Ama aslında Chris her ikisini birden istiyordu. “Cinselliğe haysiyet kazandırmanın bir yolu var mı?” diye yazdı sonunda, “Cinselliği kendimiz kadar karmaşık bir hale getirmenin, bayağılaştırmamanın bir yolu var mı?”

Sylvére, Chris’in yazdığını sezmiş olmalıydı çünkü aynı anda o da kendi odasında şunları yazıyordu:

“Sevgili Dick, bazen olaylar düşündüğümüzün tam tersi yönde geliyor, ne garip. Tam dizginleri ele aldığımı düşünürken başkalarının arzularıyla bir o yana bir bu yana çekiştirilen bir gerzek konumunda buldum kendimi. Aslında beni en çok üzen şey, Chris’in yaşadığı kafa karışıklığı ve şaşkınlıktı. Gençlik aşklarındaki davranış biçimine geri döndüğünü, o zamanlar ortalıkta olmadığım için birebir tanık olmadığım şeyleri yine yaptığını görüyorum. Böyle olunca aramızdaki yaş farkı yarım asra kadar çıktı. Ben de kendimi ihtiyar ve hüznümlü hissetmeye başladım. Yine de onunla paylaştığımız bir şeyler var.”

Gelgelelim, Chris ve Sylvére çift olmadıkları bir yaşamı hayal bile edemiyorlardı. “Özel” mektuplarını birbirlerine sesli okumuşlar mıdır acaba? Muhtemelen. Sonra da seviştiler. O sırada ne düşünüyorlardı dersiniz? Orada olmayan Dick’i mi? Her ne olursa

olsun, kaçırdıkları treni tekrar yakalamış, bu oyunu sonuna kadar götürmeye karar vermişlerdi. Sylvère'in yanında yatan Chris çiftleşme-sonrası mektub yazar:

Crestline, Kaliforniya

10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Aradan saatler geçti. Az önce seviştik, ondan önceki iki saati de senin hakkında konuşarak geçirdik. Sen hayatımıza girdiğinden beri evimiz kerhaneye döndü: Sigara içmeye başladık, küllükleri devirip yere dökülenleri temizlemiyoruz ve saatlerce pinekliyoruz. Çalışmamız da pek zoraki oluyor, bir oturuşta en fazla birkaç saat çalışabiliyoruz. Taşınma hazırlıkları yapmayı da hiç istemiyor canım; önümüzde uzanan yolculuklar veya gelecek umurumuzda bile değil; mal varlığımızı artırmak veya işimize gücümüze ve kariyerimize odaklanmak da ilgimizi çekmiyor. Senin bu olanlardan hiç etkilenmemen büyük haksızlık. Cumartesi geceni sen de Sylvère'le telefonda yaptığın konuşmayı düşünerek mi geçiriyorsun acaba? Hiç sanmam. Sylvère'e göre bir şey olmamış gibi davranmakta haklıymışsın çünkü yazdığımız mektupların seninle hiç ilgisi yokmuş. Sadece bir çift olarak bizimle alakalıymış onlar, öyle söylüyor. Bence yanılıyor.

23 yaşındaydım ve en iyi arkadaşım Liza Martin'le, acayip şeyler denemeye meraklı ünlü bir rock yıldızından ikimizi aynı anda, sanki tek bir kişiymişiz gibi becermesini istemiştik. Saygı duyduğumuz iki sanatçının, Richard Schechner ve Louise Bourgeois'nın rehberliğinde çeşitli striptiz kulüplerinin arka tarafındaki özel bölmelerde şizofrenik ikiz performansını geliştiriyorduk (Amanın, telefon çalıyor. Sen mi arıyorsun acaba? Hayır. Yeni Zelanda'da filmimin negatif kurgusunu yapan kişiden

boku yemiş sahne listesiyle ilgili bir faks daha gelmiş. Bu arada o filme karşı da bütün ilgimi kaybettim.) Her neyse. Liza sevişmenin fiziksel bölümünü üstlenecekti, ben de sözel bölümünü, bunu adama söyledik. Birlikte, bu kültürün tüm kadınlara yaşattığı Sayborgvari bölünmeyi canlandıracaktık. Hatta —'ya mekân olarak iki seçenek bile sunduk: Gramercy Park Otelı veya Chelsea Otelı. Fakat — bize hiç cevap vermedi. Bizim gibi tuhaf kızlara bulaşmaktansa bir kezbanı becermek daha kolaydı herhalde.

Şimdi de tuhaf kızlar olma sırası Sylvére'le bana geldi. Bir daha böyle bir şey yapacağım hiç aklıma gelmezdi; hele ki Sylvére'le. Ama işin aslı şu ki, filmimle ilgili bir sona yaklaştığımı seziyorum. Bir sonraki adımda neler olacağına dair hiçbir fikrim yok. İçine düştüğüm boşluğu seninle dolduruyor olabilirim. Sence de bir şeyleri gerçekten anlamanın tek yolu Vaka Çalışması değil mi? Geçen ay bir kitap okudum; Guatemala'daki Coca Cola greviyle ilgili, Henry Frundt yazmış. Belgeler ve yaptığı söyleşilerin dökümlerinden yola çıkarak olayları baştan sona yeniden canlandırmış. Eğer tek başına küçük bir olayı, mesela bir grevde neler olup bittiğini anlarsak, , üçüncü dünya ülkelerinde şirket kapitalizminin nasıl işlediğini de tüm aşamalarıyla anlayabiliriz. Her neyse, seninle başlattığımız şeyin de bir vaka çalışması olduğunu düşünüyorum.

İdam edilmeyi bekler gibiyim, öyle hissediyorum kendimi. Büyük olasılıkla, yarın sabah aradığında ani bir fren yapıp her şeye son vermek zorunda kalacağız. Bu hikâyedeki (hangi hikâyedeki?) gizem sadece birkaç saat sonra çözüme kavuşacak.

Sevgiler,

Chris

Crestline, Kaliforniya

10 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Düşünüyorum da, yerinde olsam acaba ne yapardım?

Sevgiler,

Sylv re

Not: Gecenin kalan bölümünde seni rahat bırakmaya karar verdik.

Çılgına dönmüş gibiydiler, zevkten dört k    olmuşlardı. Halbuki Chris daha önce defalarca Sylv re'in kafasına ya da kalbine girip içindeki mutsuzluk  eytanını kovabilmeyi dilemi ti. 10 Aralık Cumartesi günü ise, mutlu ve yorgun bir halde yatakta yatarken nihayet aynı anda ve aynı yerdeydiler.

DÜNYANIN EN UZUN PAZAR GÜNÜ

Crestline, Kaliforniya

11 Aralık 1994, Pazar sabahı

Sevgili Dick,

Sanırım sana *abayı yaktım*. Bu sözcüğü kullanmayı daha önce d   nmemi  olmam çok tuhaf.

Sylv re'le yaşamaya ba ladığımdan beri abayı yaktığım dört bu ukuncu insansın (Shake, İyi Kalpli Yvonne, Kötü Kalpli Yvonne ve Cizvit David B). İnsan birine abayı yaktığında ortaya çıkan enerji, o kişiyi yakından tanımayı istemekten kaynaklanıyor çoğunlukla.

Garip ama her iki Yvonne'a abayı yaktığımda da, önce onları

epey yakından tanımış, çok sevmiş ve onlarla daha farklı bir ilişki kurmak istemiştin. Cinsel arzu daha sonra başlamıştı. Oysa erkeklerle –sana, Shake’e, papaza– abayı yaktığımda duyduğum cinsel arzu sanki yoktan var oluyor, bütün gücünü onları tanımamaktan alıyor. Sanki cinsellik eksik parçaları tamamlayabilirmiş gibi. Tamamlayabilir mi peki? Erkeklerle abayı yaktığımda, onların dış görünüşünün altında kimin yattığına dair bir ipucu bulmuş gibi hissediyordum. Gerçeği bildiğimi bilmek için sevişmek istemiştin.

Sylvère’den önce birlikte olduğum erkekler genellikle daha dışı veya üremeye daha müsait birini bulur bulmaz kıcıma tekme basardı. “Senin gibi değil o,” derlerdi. “Gerçekten iyi bir kız.” Bu da canımı acıttırdı çünkü onlarla sevişmenin asıl tahrik edici yanı, beni gerçekten tanıdıklarına inanmak, beni anlayan birini bulduğumu düşünmekti. Ama artık bir kocakarıyım, yani hayatımdaki tüm çelişkilerle barışığım ve keşfedilecek bir yanımda kalmadı. Artık beni heyecanlandıran tek şey heyecanlanmanın kendisi, bir başka insanı -mesela seni- keşfetmek.

Bu mektupların ne denli ezik olduklarının farkındayım. Olsun varsın, telefon etmeni beklerken şu son birkaç saati sana hislerimi anlatarak geçirmek istedim.

Sevgiler,

Chris

Crestline, Kaliforniya

11 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Şu anda içimiz içimizi yiyor. Birkaç saat içinde foyamızı ortaya çıkarıp hikâyemizin gerçek yüzünü ifşa etmen olası Dick: Sadece seni daha yakından tanımak için uydurduğumuz tuhaf ve sapkın

bir fikir bu. Ah, Dick, ne halt ediyorum ben burada? Karımın senin için beslediği hisleri telefonda anlattım sana, böylesine tuhaf ve utanç verici bir duruma nasıl düştüm ben? (Edepsizliğimizin boyutlarını vurgulamak için ona “karım” diyorum, yoksa normalde hiç kullanmadığım bir kelime bu...)

Eğer o gece orada olmasam, varlığımla olayı bu kadar utanç verici bir hale getirmesem, Chris yine de sana aşık olur muydu? Bir şeyi çaresizlikten kabul etmek zorunda kaldığımızda onu bilgi diye mi adlandırırız? Yoksa kabullenme, bilgiyle kendisini aşıp daha ilginç bir yere mi varıyor? Benim uzmanlık alanım da “bilgi” güya...

İşte bir krizin, ölümü akıldan uzak tutacak parlak bir geleceğin özlemini duyduğum için seni düşünüp duruyordum. Fantezilerimize seni zorla ortak etmeye hakkımız var mı? Fantezilerimiz arasında üçümüzün de yararına olacak bir bağ kurabilir miyiz? Bu işten bizim ne gibi bir kazancımız olacağını kestirebiliyorum. Ama senin yerinde olsam acaba ne yapardım Dick? İnsan ilişkilerinin çetrefiline meraklı olsaydın tek başına Antilop Vadisi’ne taşınmazdın herhalde. Geçen gün Chris’in söylediği bir şeyi anımsadım şimdi: Bir cesetten kurtulmanın en iyi yolu, onu göz önünde bir yere saklamaktır. Sen de her şeyin tam ortasındasın ama yine de anlaşılması çok zor birisin.

Yani, artık oynamayı reddettiğin bir oyuna katılmak için maskeni çıkarmayı, o incecik kabuğunu soymayı neden isteyesin ki? Beni en çok utandıran şey karımın sana delice aşık olduğunu anlatmak değildi – bu kadarıyla kalsa sadece kuralları çiğnemiş, en nihayetinde kabul edilebilir bir şey yapmış olurum. Asıl utanç verici olan, bütün entrikamızı cıvılcıplak gözünün önüne sermek, onu müstehcen bir arzu seviyesine indirgemekti; tıpkı seninle seviştiğini hayal ettiği öyküsünde Chris’in kullandığı “...”lar gibi. Acaba “...” bilgiye mi karşılık gelir? Amacına ulaşması için erotikleştirilmesi mi gerekir? İyi de, amaçlarımız arzularımızın müstehcen

“...”larından niçin daha soylu olmak zorunda? “...”ların ne anlama geldiğini biliyoruz. Ya senin adın ne anlama geliyor, Dick?

*Bendeniz,
Sylv re*

Crestline, Kaliforniya
11 Aralık 1994

Sevgili Dick,

Yaşamınla ilgili yaptığın seçimler hakkında Sylv re’in söylediklerine katılmıyorum. Ona kalırsa gerçeklerden ka ıyormuşsun; sanki yalnız yaşamak, çift olma halinin mecburiyetinden kaçınmak, yaşamın kendisini reddetmekmiş gibi. Çocuksuz insanların anne babalarının söylediği türden şeyler bunlar. Bana kalırsa, yaşamınla ilgili yaptığın seçimlerde yerden göge kadar haklısın, Dick.

*Sevgiler,
Chris*

Crestline, Kaliforniya
11 Aralık 1994

Sevgili Dick,

 glen (olmuş bile). Hâlâ telefon etmeni bekliyoruz. Artık karşılıklı konuşma şeklinde yazmaya devam etsek daha iyi olacak galiba çünkü sana mektup yazmadığımız zamanları da zaten senin hakkında konuşarak geçiriyoruz.

*Sevgiler,
Chris & Sylv re*

BELGE 4: SYLVÉRE VE CHRIS KONUŞMALARINI YAZAR

11 Aralık 1994, Pazar, Saat 12:05

C: Sylvére, ya aramazsa, ne yaparız? Biz mi onu arayacağız?

S: Hayır. Nasıl olsa bu işe onsuz da devam edebiliriz.

C: Ama unuttuğun bir şey var: Ben onun aramasını gerçekten çok *istiyorum*. Telefonun çalmasını beklerken tüylerim diken diken. Eğer aramazsa tam bir hayal kırıklığı olacak benim için.

S: Madem öyle, bu sefer onunla sen konuşmalısın. Olayın akışını bizim gibi iki beyaz erkeğin belirlemesine niçin izin verecekmişsin ki? Ben onu oyuna soktum. Şimdi sıra sende.

C: Ya hiç aramazsa diye endişe ediyorum ben. O zaman ne yaparız? Benim onu aramam mı gerekir? Durum şimdiden Frank Zappa'nın *You Didn't Try And Call Me* şarkısına benzemeye başladı bile.

S: Arar ama bugün aramaz. İş işten geçtikten sonra arar.

C: Ah Sylvére, en nefret ettiğim şey bu.

S: Ama Chris tam da bu nedenle öyle davranacak zaten.

C: Eğer bugün aramazsa herhalde artık bu işin peşini bırakırım çünkü ona olan saygımı yitirmiş olacağım. Şu ana kadar *her şeyi* biz yaptık. O ise alt tarafı bir telefon edecek.

S: Ama bizim nasıl olsa onun yerine de her şeyi yaptığımızı fark

etmiş olabilir. O zaman niye çaba sarf etsin ki?

C: Ben öyle düşünmüyorum. İnsan bir merak eder. Biri bana telefon edip hakkımda bir gecede 50, 60, 70 sayfa yazdığını söylese benim merakım uyanırdı, orası kesin. Sana bir şey söyleyeyim mi, Sylvère, eğer bu Dick işi yatarsa Guatemala City'e gideceğim. Hayatıma çeki düzen vermem gerek.

S: İyi de Chris, Antilop Vadisi *zaten* Guatemala demek.

C: Aramazsa büyük hayal kırıklığı yaşayacağım. Bu ilk ve en basit sınavı bile geçemeyen birini sevmeye insan nasıl devam eder ki?

S: Hangi sınav? Sınavı geçmek için zina yapması mı gerekiyor?

C: Hayıır. İlk sınavı geçmesi için telefon etmesi gerekiyor.

Evlerindeki telefonda arama bekletme özelliği olduğu için, Chris New York'ta yaşayan, hiçbir şeyi hayretle karşılamayan arkadaşı Ann Rower'ı arar.

ON DAKİKA SONRA

S: Eee, Ann ne dedi?

C: Müthiş bir proje olduğunu söyledi. Gizli bir ilişki yaşamaktansa bu çok daha sapıkça bir şey dedi. İyi kitap olurmuş bundan! Dick aradığında bu projeyi kitap olarak yayınlamayı düşündüğümüzü de söyleyelim mi ona?

S: Hayır. Daha ortada bir cinayet bile yokken cinayet romanı

yazmaya kalkmayalım. Arzun henüz muradına ermedi. İşin yayınlama kısmını düşünmeye daha zaman var.

C: (mızmızlanarak) Niyeeeeeeee?

YEDİ SAAT SONRA

C: Sylvère, bu iş böyle gitmez. İki gün sonra yola çıkıyoruz ama ben bu telefon görüşmesinin bir adım ötesini bile düşünemeyecek haldeyim. Filmime göz atmak isteyen bir yapımcı var, bu öğlen ondan bir faks geldi. Ama ben faksı okumadım bile. Çoktan çöpe gitmiş de olabilir, tabii.

(Kısa bir ara)

Olacak iş değil bu! Dick'ten ne istediğimi bile bilmiyorum artık. Bu işin sonu iyi değil. 70'lerde yaşamadığımıza şükrediyorum, yoksa çoktan onu becermiş olurdum. O dayanılmaz işkenceyi bilirsin, değil mi? Telefonun başında bekleyip durursun ya hani, ta ki içindeki yangın sönene, çektiğin acı dinene kadar? Gündelik hayata bir şekilde geri dönmekten başka çaremiz yok. İlk başta büyük bir cüret gibi görünen şey şu anda sadece çocuksu ve acınası geliyor bana.

S: Chris, bizi aramayacağını söylemiştim sana. Geri çekilmeye yatkın biri o. Bu kararı onun adına biz verdik. Ne düşüneceğini biz belirledik. Onun için yazdığımız giriş yazısını anımsıyor musun? Dick'e ihtiyacımız yok aslında. Hiçbir şey söylemediğinde daha çok şey söylemiş oluyor, büyük ihtimalle o da bunun farkında. Dick'e aptal amcık muamelesi yapıp duruyoruz. Niye istesin ki böyle bir şeyi? Telefon etmemekle tam da rolüne uygun davranıyor.

C: Yanılıyorsun. Dick'in tepkisi kişiliğinden kaynaklanmıyor.

Durumdan kaynaklanıyor. Bu bana on bir yaşımdayken yaşadığım bir şeyi hatırlattı. Yerel radyoda çalışan ve bana çok iyi davranan bir adam vardı. Canlı yayında konuşmama izin verirdi. Sonra bir gün bana bir şeyler oldu, adamın arabasının ön camına taş atmaya başladım. Taşları atarken gayet makul bir şey yaptığımı sanıyordum ama daha sonra bir kaçık gibi davrandığımı düşünüp çok utanmıştım.

S: Dick'in Thunderbird'üne de taş atmak mı istiyorsun?

C: Attım bile. Ama asıl yaptığım kendimi küçük düşürmekti.

S: Hayır.

C: Elbette öyle. Hiçbir şeyden haberi olmayan biriyle ilgili bir fantezi kurup sonra da onun bana karşılık vermesini istedim!

S: Ama Chris bana kalırsa onun mahcubiyetinin seninle ya da benimle bir ilgisi yok, kendisiyle ilgili bir şey bu. Elinden ne gelir ki?

C: Bedenim sürekli bir şeylere tepki veriyor, böyle yaşamaktan nefret ediyorum. Akşam yemeği yerken telefon çaldığında yüzümü ateş bastı, kalbim yerinden fırlayacak gibi oldu. Laura'yla Elizabeth o kadar yolu bizi görmek için geldi, onları severim de ama bir an önce gitmelerini istedim.

S: Hayatı dibine kadar yaşamak değil mi bu?

C: Hayır, aptalca bir aşk sadece. Çok utanıyorum.

S: Dick'in sessiz kalması seni incitiyor olabilir ama onu bu yüzden çekici bulmamış mıydın zaten? Yani erişilmez olduğu için. Demek

istediğim o ki, burada bir çelişki olabilir ama utanılacak bir şey yok...

C: Ona çok saygısızlık ettim. Arkamdan bana gülmekte yerden göğe kadar haklı.

S: Güldüğünü sanmıyorum. Gülmemek için kendini zor tutuyor olabilir ama.

C: Kendimi tam bir ergen gibi hissediyorum. İnsan kafasında sürekli bir şeyler kurup duruyorsa, kurduğu o şeylerden biri gerçekleştiğinde buna kendisinin yol açtığına inanıyor. Leonora erkek arkadaşım Donald'ın verdiği kötü kalite LSD'den aşırı doz alıp hastanelik olduğunda, Donald, Paul ve ben sabaha kadar parkta oturup aramızda bir anlaşma yapmıştık: Eğer Leonora bir sonraki güne kadar 16 Nolu Koğuştan çıkmayı başaramazsa kendimizi öldürecektik. Kafanda bir şeyler kurduğun zaman kafandakilerle gerçek yaşamda olup bitenler arasındaki ayrım kayboluyor. Bu yüzden hem her şeye gücü yeten biri hem de acizin teki oluyorsun.

S: Yani ergenler kafalarında bir şeyler kurmazlar mı demek istiyorsun?

C: Hayır, o kadar çok kurarlar ki, kafalarında olup bitenlerle gerçek dünya arasında hiçbir fark kalmaz.

S: Öyleyse şu anda Dick'in kafasında neler olup bitiyor acaba?

C: Ah, Sylvère, o bir ergen değil. Bana âşık falan da değil. Normal şeyler hissediyor, yani onun normali neyse öyle hissediyor. Bir yandan da ağdalı duygularla dolu bu korkunç durumdan paçayı nasıl kurtaracağını düşünüyor.

S: Eğer böyle düşünüyorsa o zaman bu gece kesin arar. Yoksa Salı sabahı arar. Ama kesin arar.

C: Sylvère, Duyguları Araştırma Enstitüsüne benzemeye başladık biz.

S: Ne garip, son derece ele avuca sığmaz, son derece kolay yitirilen bir şeyi yakalamaya çalışıyoruz. Yeniden bir şeyler hissedebilmek için Dick'ten medet umuyoruz.

C: O bizim Hayali Arkadaşımız.

S: Hayali Arkadaşa ihtiyacımız var mı ki? Karmaşık bir durum. Bazen Dick'i kavramak için önce onu harcamak zorunda kalıyoruz ama bu sayede Dick'in gerçek yüzünü kendisinin görebileceğinden çok daha iyi görüyoruz.

C: Amma da kibirlisin! Sanki Dick babanın oğluymuş gibi konuşup duruyorsun. Onun ciğerini okuduğunu sanıyorsun...

S: Eh, benim Dick'e yaklaşımım seninkinden farklı.

C: Benimki *yaklaşım* değil. Ona aşığım ben.

S: Büyük haksızlık bu. Senin aşkını hak edecek ne yaptı, söyler misin?

C: Sence Kaliforniya'dan ayrılma konusunda yaşadığımız endişe ve kafa karışıklığı yüzünden mi böyle davranıyoruz?

S: Hayır, biz gitmeye alışık insanlarız. Peki, ya Dick bu işin bir parçası olmak isteseydi, o zaman ne olurdu acaba?

C: Onu bir kere becerirdim ve o da bir daha arayıp sormazdı.

S: Ama yaptıklarımıza meşruluk kazandıran şey de Dick'i becermemiş olman. Onu becerme düşüncesinin nelere yol açtığı mühim. Önceleri hayalimde Dick'i hınzır, fitne fesat bir mendebur olarak canlandırmıştım. Fakat bize biraz zaman tanımak için susuyor da olabilir...

C: Onu unutmamız için susuyor. Onu unutmamızı istiyor.

S: Chris, çok acayip bir yere doğru gidiyoruz, farkında mısın? Ona yazmak iyiydi hoştu ama artık birbirimize yazmaya başladık. Dick bizi konuşturmak için, birbirimizle değil ama bir ŞEY'le konuşturmak için bir vesile mi oldu?

C: Dick'in Tanrı olduğunu ima ediyorsun.

S: Hayır, belki de Dick hiç var olmadı demek istiyorum.

C: Sylvère, sanırım an itibariyle ölünün ardından yakılan ağıt türüne geçmiş bulunuyoruz.

S: Hayır. Telefon etmesini bekliyoruz, hepsi bu.

20:45

S: Haksızlık bu. Bu sessiz tipler insanı iki kat fazla uğraştırdığı için onlardan yakayı kurtarmak mümkün olmuyor galiba. İnsan kendi yarattığı kafesten kaçamıyor. Belki de kendini iyi hissetmemenin nedeni budur. Dick seyrediyor adeta, senin kendine neler çektiğini seyrediyor.

;

C: Rock & roll'un temelinde sefalet ve kendinden nefret var. Böyle şeyler yaşadığında insan müziği sonuna kadar açmak istiyor.

İKİ SAAT SONRA...

(Dick hâlâ aramamıştır. Chris yeni bir mektup yazar ve mektubu gururla Sylvère'e okur.)

C: Crestline, Kalifornia
11 Aralık 1994

Hey Dick...

Pazar gecesindeyiz, neler çektiğimizi bilemezsin, üstelik çilemiz daha bitmiş de sayılmaz. Ama artık "projemiz" hakkında az çok bilgi sahibi olduğun için, gelişmelerden seni de haberdar etmek gerekir herhalde: Projeyi iptal etmeyi düşünüyoruz. Sylvère dün gece sana evinde video çekme fikrinden söz edeli köprüünün altından çok sular aktı... Aslında video işin bahanesiydi, asıl derdimiz bu sürece seni de dâhil etmenin bir yolunu bulmaktı. O saatten bu yana, yaptığımız şeyi bir sanat eserine dönüştürmek için başka bir sürü fikir denedim kafamda. Ancak işin doğrusu şu ki, elimizde bu mektuplardan başka bir şey yok. Onları High Risk yayınevinde çalışan Amy ve Ira'ya mı göndersek yoksa Semiotext(e)'de kendimiz mi yayınlasak? Sylvère'le bunları düşünüp duruyoruz. Üç günde 80 sayfa mektup yazmışız. Fakat sefil bir haldeyim, kafam karmakarışık ve suskunluğuna bakılırsa sen olan biteni hiç iplemiyorsun. Biraz ara versek iyi olacak galiba.

Bonne nuit,
Chris

S: Chris, bu son yazdığını gönderemezsin. Çok mantıksız olmuş. Unutma, sen zeki birisin.

C: Tamam, tekrar denerim o halde.

BELGE 5: AKILLI FAKS

(Gravity & Grace antetli kağıda çıktısı alındı)

Pazar gecesi

Sevgili Dick,

Eh, sen “bir kaşık suda fırtına”ya yakalanmadan fırtına dinmiş gibi görünüyor. Bana göre hava hoş. Şu son birkaç günde ne yapmaya çalıştık biz? Çektiğim filme karşı soğumuştum, o zamandan beri de bir arafta yaşıyordum, sonra başıma bir ŞEY geldi, yani “abayı yaktım” ve sıırıslıklam âşık olma halim üzerine kafa yorarsam bu duyguyla baş etmem daha kolay olur diye düşündüm, o anda ilginç bir fikir gibi gelmişti bana bu. Sonuç: yaklaşık 2 günde yazılmış 80 sayfa dolusu, kimsenin okumaması gereken mektuplar.

Her şeye rağmen bir kez daha ergenliğin psikozuna balıklama atlamak ilginç bir deneyim oldu. Kafanın içinde o kadar yoğun yaşıyorsun ki sınır mefhumu diye bir şey kalmıyor. Her şeye kâdir olmanın bükülmüş hali, tersine bir psişik güç bu; sanki dışardaki dünyayı asıl belirleyen şey insanın kafasının içindekilermiş gibi. Gezinmek için gayet kullanışlı bir yer ama sana pek ilginç gelmeyebilir, tabii.

İlerde seninle bir yerde karşılaşırsak mekânı terk etmek zorunda kalmak istemiyorum, o yüzden bir şeyleri açıklığa kavuştursam iyi olur diye düşündüm.

Eğer mektupları –belki seçilmiş birkaç tanesini– okumak istersen haber ver lütfen. Kafa bulandıran yanlarını bir kenara bırakır-

sak en azından bazıları seninle ilgili.

*İyi dileklerle,
Chris*

Gece yarısı olduğunda faksı gönderir sonra da yatarlar. Ama Chris'i bir türlü uyku tutmaz, arzusundan taviz verdiğini düşünür. Gece iki civarında sessizce çalışma odasına gider ve çabucak Gizli Faks'ı kaleme alır.

BELGE 6: GİZLİ FAKS

Sevgili Dick, fırtınanın ardında yatan sabit fikir şuydu: Çarşamba akşamı Sylvère Paris'e gittikten sonra seninle görüşmek istiyordum. Hâlâ istiyorum. Eğer Çarşamba günü sabah 7'den sonra evet ya da hayır yazıp bana faks çekersen, yanıtını yalnızca ben görürüm.

Chris

Dick'in faks numarasını tuşlar ama işaret parmağı GÖNDER tuşunun üzerinde asılı kalır. Bir şey ona engel olur, tekrar yatağa döner.

12 Aralık 1994

Sabah yatakta uzanmış kahvelerini içerlerken Chris Gizli Faks'tan Sylvère'e hiç söz etmez. Onun yerine, Dick'in faks ve telefon numaralarında şehir kodlarının aynı olmayışına kafası takılır. Aklında toplaşan minik şüphe bulutları sonunda fırtına habercisi bulutlara dönüşür. Sylvère'in telefon defterindeki numaraları kontrol

eden Chris avazı çıktığı kadar bağırır: “Aman Tanrım! Mektubu Dick’in üniversitedeki faks numarasına göndermişiz!” (İşin garibi, Dick’in çalıştığı üniversitede sadece bir faks cihazı var, o da rektörün çalışma odasında. Rektör iyi bir adam, Chris’in New York’tan tanıdığı arkadaş canlısı bir kadınla evli olan açık görüşlü Musevi bir akademisyen. Daha iki hafta önce dördü birlikte rektörün evinde samimi ve neşeli bir akşam geçirmişlerdi...)

Durum artık tam anlamıyla bir rezalete dönüşmüştür. Giden faks metni konusunda uyarmak için Dick’e telefon etmekten başka çare kalmamıştır. Bir mucize eseri, Sylvère daha ilk aradığında Dick’e ulaşır ama bu kez konuşmalarını kaydetmez. Chris başını yastıkların altına gömer. Sylvère bir komutan edasıyla odaya döner. Dick sinirlendi, kızdı ama en azından felaketi önlemeyi başardık, diye durum raporu verir. Chris’in gözünde Sylvère bir kahramana dönüşür. Onun cesaretinden öyle etkilenmiştir ki Gizli Faks yazdığını itiraf eder.

Sylvère gerçeklerle yüzleşmekten daha fazla kaçamaz. Kahvelerini içerken icat ettikleri oyunlardan biri değildir bu. KARISI BAŞKA BİR ADAMA ÂŞIK bir adamdır o. Altüst olmuş, ihanete uğramıştır Sylvère. Oturup bir hikâye yazar.

BELGE 7: SYLVÈRE’İN HİKÂYESİ SADAKATSİZLİK

Chris kocasını aldatmadan önce çok düşündü. Eskiden Marivaux’nun komedilerine, yani kapalı kapılar ardında dönen bütün o dalaverelere hiç anlam veremezdi ama şimdi artık insanların neden aldattığını anlıyordu. Daha biraz önce Sylvère’le sevişmiş, Sylvère de –Dick’e teşekkür ettikten sonra– Chris’e olan ölümsüz ve sonsuz aşkını dile getirmişti. İhanet etmenin tam zamanıydı işte, değil mi?

Ne de olsa, hikâyenin bir bakıma böyle son bulması gerekiyordu. Sylvère “Akıllı Faks”ı Chris’e neredeyse zorla yazdırduğında, niyeti aslında tam da bu değil miydi?

Sylvère ve Chris on yıldır birlikteydiler. Zina alanındaki bekâretini Dick’e itiraf edeceği ânın hayalini kuruyordu Chris – “Senden önce biri olmadı.” Şimdilerde –hızla kırkına yaklaşırken–Sylvère’in duygularını incitmeden istediğini elde etmesinin tek yolu gizli kapaklı işler çevirmektir. Sylvère de bu maceranın zarıf bir şekilde sona ermesini arzu ediyordu; bu edebi türün kurallarına göre Chris hikâyenin sonunda kendisini Dick’in kollarında bulmalıydı, öyle değil mi? İşte o zaman bu iş de son bulacaktı. Dick ve Chris bir kez daha benzer bir şey yaşamak zorunda kalmayacaklardı. Sylvère de olan biteni bilmek zorunda kalmayacaktı.

Fakat kendisini dışlamakla, birlikte icat ettikleri türün kurallarına ihanet etmişti Chris, böyle düşünmekten kendini alamıyordu Sylvère.

[Bu noktadan sonra, Sylvère’in olan biteni anlamasına yardımcı olacağını umarak hikâyeyi yazmayı Chris devralır. ...]

Chris, hem Sylvère hem de kendi adına kahramanca davrandığına inanıyordu. Birinin bu hikâyeye bir son yazması gerekiyordu, öyle değil mi? O öğleden sonra arabasıyla Kuzey Yolu’nda ilerlerken, Emma Bovary’nin içinde bulunduğu durumu çok iyi anladığını düşündü. Crestline’dan tek başına taşınma işinin kasveti kendisini bekliyordu; Amerika’yı boydan boya arabayla kat edecekti. Yolun kenarında duran, açıklıktan bir deri bir kemik kalmış üç kır kurdu ilişti gözüne. Emma’nın hassas İtalyan Tazısının atlı arabadan kaçıp, o kaçınılmaz kötü sona doğru koşması geldi aklına. Hiç umut kalmamıştı.

[Yazmaya birlikte devam ederler...]

Sylvère o sabah büyük bir cesaret örneği gösterip onlara kızmakta yerden göğe haklı olan Dick’i aradıktan sonra, Sylvère ve Chris artık baş başa kaldıklarını anlamışlardı. Dick onlara asla yanıt

vermeyecekti. Trn gereği asla yerine getirilmeyecekti. Dick'in okulu Sylvre'e asla bir iş teklif etmeyecekti.

Sylvre tüm bunları umursamıyormuş gibi davranıyordu. O ve Chris gerçek birer soylu, yani gözü kara iki çılgın gibi davranmamış-lar mıydı? Dick'in konumundaki birine böyle çılgınca şeyler yaşatma cüretini kim gösterebilirdi? Biz sanatıyız, dedi Sylvre. O yüzden böyle şeyler yapabiliriz.

Ancak Chris emin değildi.

Sonunda bu metne *Burjuva Romanı Mektup Romanlarla Başlamış Olabilir Mi?* alt başlığını koyacaklardı. Ama bunu daha sonra, bazı tanınmış akademisyen arkadaşlarıyla Dick'in evinde yedikleri bir başka akşam yemeğinin ardından yapacaklardı.

Crestline, Kaliforniya

12 Aralık 1994, Pazartesi

Sevgili Dick,

Ben, yani biz asla gndermeyeceğimiz bu mektubu yazıyoruz sana. Sonunda sorunun ne olduğunu bulduk: bizim iki macera-perest olduğumuzu düşünüyorsun. Bunu neden daha önce fark etmedik ki? Yani, Dick, sen düz bir adamsın. Bizim gibilere ayıra-cak vaktin yok. Sen de diğer erkek arkadaşlarım, diğer erkekler gibisin: Altı ay, bir yıl boyunca düzenli olarak beni becerdikten sonra karşıma geçip büyük bir gururla, "Biriyle tanıştım. Ondan çok hoşlanıyorum. Karen-Sharon-Heather-Barbara senin gibi biri değil. O gerçekten iyi bir insan," diyen adamlara benziyorsun. Yani. Biz senin gözünde İyi İnsan değil miyiz?

Bu bir sınıf meselesi mi? Seninle benzer bir yerden gelmemize rağmen sana göre yozlaşmış bilgileriz biz. Öyle ya da böyle... samimiyetsiz olduğumuzu düşünüyorsun.

Ne yani? Sana yakınlaşmaya çalışmakla hata mı ettik? İşte sana yaşamlarımızın evveliyatından bazı olaylar:

Kaliforniya'dan ayrılmak üzereyiz, son iki yıl içinde neredeyse yüzüncü defa taşınacağız. Endişe yaşamımızın bir parçası haline geldi.

Bugün Berlin'den Chris'e cevap geldi: filmi festivale kabul edilmemiş.

Chris Yeni Zelanda'daki post-produksiyon koordinatöründen çok sayıda faks aldı. Hepsisi de öngörülmemiş maliyetler, gecikmelerle dolu kötü haberler.

Bu olaylar bizi bir süreliğine Dick Meselesi'nden uzaklaştırmıştı ama evin eşyalarını kolilere doldurduktan sonra tekrar bu konuya dönünce çok rahatladık.

Ardından MOMA'nın Deşen Küratörü Margit Rowell Sylvére'i aradı. Acaba Sylvére Antonin Artaud kataloğunun editörlüğünü yapmak ister miydi? Önemli bir sergi. Seninle aramızdaki uçurum daha da büyüyecek. Ardından önce temizlikçi kadınlar, sonra da Halı Yıkamacı adam eve geldi. Chris sana yazdığı faksa gösterdiğin tepkiden ötürü çıldırmış bir halde bir oraya bir buraya koşturuyordu.

Yaşamlarımız neden bu kadar can sıkıcı dersin Dick? Dün bir karar verdik: Gelecek yaz bu evi tutmayacağız. Senin yaşadığın kasabanın diğer kıyısında bir ev tutarız belki, kim bilir?

Bu tip şeyler sık sık başına gelir mi? Ufak tefek tılsımlar, örneğin bir paket prezervatif, bir peynir bıçağı falan çalmak için insanların evine giren o ünlü hırsıza mı benziyoruz biz?

Bu mektubu bitirmeye elimiz varmıyor.

İmza

Chris & Sylvére

Videonun tam olgunlaşmamış bir fikir olduğunu söylemek için Dick'i tekrar aramayı düşünüyoruz. İşte hezeyan böyle bir şey: heyecan içinde gülüşürken Dick'i aramak o anda çok mantıklı bir fikirmiş gibi geliyor bize. Ne de olsa, son iki saati Dick'le "birlikte" geçirdik. Dick'in artık adımızı bile duymak istemediğini unutuveriyoruz. Şu anda ona telefon etmek bardağı taşıran son damla olur herhalde.

Bu mektupları yazarken, sanki en sevdiğimiz kitaplardan oluşan bir kaleydoskopun içinden geçer gibiyiz: *Swann'ların Tarafı* ve William Congreve, Henry James ve Gustave Flaubert. Benzetmeler duyguların içtenliğini azaltır mı ki?

Zaman bütün yaraları iyileştirir.

Dick, sen çok zeki birisin fakat biz ayrı kültürlerin insanıyız. Sylvère ve ben 5. yüzyılda Japonya'da yaşayan Heian Sarayı Kadınları gibiyiz. Aşk, zarif ve muğlak bir tarzda derdimizi anlatmaya zorluyor bizi. Oysa sen hâlâ Ali Baba'nın Çiftliği'ndesin.

Aşk Mektupları, Dick Mektupları: Kültürel Bir Çalışma.

Seni sınava çektik; sınavdan kalan biz olduk.

13 Aralık 1994

Salı günü hayal kırıklığıyla başlar. Sylvère ve Chris günü, Dart Canyon Depolama Ünitelerindeki 26 Nolu Depoya eşyalarını taşıyarak geçirirler. Kırılmış sallanan iskemlelerini, bel vermiş çift kişilik yataklarını ve ikinci el kanepelerini gözden çıkarmayı ayda

25 dolara bir süre daha erteleyebilecekler. Sylvère talimatlar yağdırırken Chris eşyaları tek başına kamyonetten indirip sürükleyerek 2. Kat'a çıkarır. Kalçasında protez olduğu için *Küçük Larousse*'dan daha ağır bir şey taşıyamayan Sylvère, yine de kolileme/taşıma uzmanı olduğunu sanır. Üçüncü seferi tamamladıklarında eşyalarının 1,2 x 2,5 metrelik bir kutudan ibaret 26 Nolu Depoya sığmayacağı artık apaçık ortadadır. On beş dolar daha verseler 14 No'lu Ambara, yani 3 x 4 metrelik geniş bir alana sahip olabilirler fakat Sylvère bu öneriyi, bu gereksiz masrafları duymak bile istemez. *Ben çok düzenli bir insanım!* diye bağırır (tıpkı toplama kamplarından sağ kurtulanların bir yumurtanın gizlice içeri sokulması ya da patates kaçakçılığı gibi işleri "düzenlemek"le böbürlenmesi gibi). Sylvère yerden aydınlatmaların, şiltelerin ve ağırlığı 150 kiloyu bulan kitapların nasıl istiflenmesi gerektiği konusunda fikir değiştirip dururken, Chris o hurdaları 26 No'lu Depo'dan bir içeri bir dışarı sürüklemek zorunda kalır. Sıçtığımin çöpü altında beli bükülen Chris avazı çıktığı kadar bağırır (*Seni Cimri Yahudi!*). Bu Sylvère'in kararlılığını daha da artırmaktan başka bir işe yaramaz. Ama sonunda, Colton'daki Pets'R'Us'in tasfiye indiriminden 30 papele aldıkları altın yaldızlı -kelepir- kuş kafesini atmaya karar verdiklerinde kalan her şeyi depoya sığdırmayı başarırlar. Kuş zaten çoktan uçup gitmiştir. Geçen Eylül Baja'da yaptıkları plansız programsız, ucuz tatilin bitiminde arabayla Ensenada üzerinden eve dönerken yol kenarından küçük, yeşil bir Conure papağanı satın almış, sınırı geçerken papağanı arka koltuğun altına saklamışlardı. Loulou (Flaubert'in *Saf Bir Yürek* romanındaki Félicité'nin evcil hayvanının adını vermişlerdi kuşa) Sylvère'in Kuş Benzeri'ydi. Ona marul yaprakları ve ay çekirdeği yediriyor, sırlarını açıyor ve kelime öğretmeye çalışıyordu Sylvère. Fakat güneşli bir sonbahar günü, Loulou Gregory Gölü'nün ötesindeki yeni yağan karla kaplı dorukları daha iyi görebilsin diye kafesin kapısını

açık bırakmıştı. Loulou'nun kafesten önce parmaklığın üzerine, oradan da dev çam ağacına sıçrayıp, sonra da gözden kaybolmasını hayretle, kalbi parçalanarak izlemişti. Kanat kırıcı hariç ne kadar kuş aksesuarı varsa hepsini almışlardı çünkü. "Özgürlüğü seçti," diye yakınmıştı Sylvère.

"Ciddi" edebiyat hâlâ asıl olarak tek bir kişinin öznel yaşamının mümkün merteye en geniş ifadesini gerektirdiği için yan karakterleri, isimleri ve kimliklerin tali unsurlarını değiştirerek "kurmaca" karakterlere dönüştürmemek, görgüsüzlük ve amatörlük addedilir. "Ciddi" çağdaş hetero-erkek romanı Benim Hikayem patriyarkanın bütün açgözlü tüketiciliğini üstünde taşır. Kahramanın/anti-kahramanın yazarın kendisi olduğu apaçıktır, diğer herkes "karakterler"e indirgenir. Örneğin sanatçı Sophie Calle, Paul Auster'ın kitabı *Leviathan*'da yazarın kız arkadaşı olarak boy gösterir. "Maria'ya güzel denemezdi ama gri gözlerinin derinliklerinden gelen bir güç beni kendisine çekiyordu." Maria'nın işleri Calle'nin en ünlü eserleriyle birebir aynıdır (adres defteri, otel fotoğrafları, vs.) fakat *Leviathan*'da Calle kariyer veya hırs gibi hiçbir karmaşık yanı olmayan, avare bir varlığa indirgenmiştir.

Kadınlar bazen isim vererek bu yersiz kibrin zırhını delmeye çalışırlar. Ne de olsa başkalarının "Ben"leriyle yaşanan her karşılaşmada bizim "Ben"lerimiz de değişir. Ama işte o zaman da bize kaltak, yalancı, teşhirci ve amatör denir. "Niçin bu kadar kızgınsın?" dedi bana.

O akşam telesekreterlerinde Dick'in bıraktığı herhangi bir mesaj bulamazlar. Ev bomboş ve tertemizdir. Akşam yemeğinden sonra Sylvère ve Chris birlikte yere oturur ve dizüstü bilgisayarı açarlar.

13 Aralık 1994, Salı

Crestline, Kaliforniya

Sevgili Dick,

Fransa için yola çıkmama 24 saatten az bir zaman kaldı. Zaman azalıyor ama sen bunun farkında değilsin galiba. Trajedi için gayet uygun bir zemindeyiz.

Ne boktan bir durum. Bu sabah vicdanım sızladı, kendimi senin yerine koydum. Zalim bir oyun oynadık sana. Fakat öte yandan da, yazdığımız onlarca sayfaya, sana dair aklımızdan geçen milyonlarca sözcüğe rağmen, sana toplamda iki kere telefon etmek ve bir de acınası faks mesajı göndermekten başka bir şey yapmadık, değil mi? Söylemeye çalıştığım şey, aradaki uçurumun muazzam olduğu.

Dün gece bir an için işin özünü kavradığımızı sandık, bir bakıma kavramış da sayılırız. Seninle yazışarak iletişim kurmamız mümkün değil çünkü –hepimizin bildiği gibi– metinler kendi kendilerinden beslenir ve bir oyuna dönüşürler. Yüz yüze görüşmekten başka çare kalmadı. Bu sabah Chris uyandığında çoktan kararımı vermiştim ben. Chris Antilop Vadisi'ne bir kez daha, üstelik bu kez tek başına gitmeli ve seninle görüşmeli, Dick.

Ancak akşama doğru içime bir şüphe düştü. Bu sabah üniversitenin rektörüne geçirdiğimiz güzel akşam için bir teşekkür notu bıraktım. Şöyle bir sahne düşün: Rektör sana önümüzdeki yıl fakültenin kadrosuna benim de dâhil olabileceğimi söylüyor ve tam sen melun çiftin çok uzaklara uçup gittiğini düşünüürken Chris kapında bitiveriyor. Ne yapardın acaba? “Merhaba” mı derdin yoksa pompalı

tüfeğine mi uzanırdın? Bu pek iyi bir fikir olmayabilir. O zaman başka bir senaryo deneyelim:

Gün batımına doğru Chris Antilop Vadisi'ne gelir ve en sevdiği bara çöreklenir. Barın kapısına yaslanıp ince boyunlu bir şişeden birasını yudumlar ve arabayla barın önünden geçmeni bekler. Evine telefon etse mi? Ama telesekreter kullanarak aramaları elediğini biliyordur.

İşte bir başka senaryo: Arabayla barın önünden geçerken fark edersin ki Chris'in pick-up orada duruyor. Arabanı barın önüne çeker, şapkanı çıkartır ve içeri girersin. Meksika usulü bardaki uzun ve boş masada oturan Chris usulca gözlerini yukarı kaldırır ve kapıda duran tereddüt dolu silüetini görür. Gerisi malum.

Sahne Üç: Chris yakınlardaki bir kasabanın motelinde bir oda tutar. Sana telefon etmeyi düşünür, vazgeçer, ani bir kararla arabasını Antilop Vadisi'ne sürer ve en sevdiği bara kurulur. Bir süre sonra barmenle sohbet etmeye koyulur. Kasabanın dışında tek başına yaşayan yabancıyı tanıyor mu acaba? İyi adam ama biraz tuhaf, değil mi? Portakal toplayan Guatemalalı kaçak işçileri hizada tutarak geçimini sağlayan Chicano'lu ahmak kovboyları soru yağmuruna tutar Chris. Kız arkadaşını tanıyorlar mıdır? Kız arkadaşın var mıdır? Oraya sık gelir misin? Eve yalnız mı gidersin? Sohbet eder misin? Ne dersin? "Nooluyo?" diye sorar kayış suratlı beyaz Amerikalı barmen. "Polis misin sen? Suç falan mı işledi bu adam?" "Evet," der Chris. "Telefonlarıma cevap vermiyor."

Anlıyor musun? Saklanmanın faydası yok.

*Şimdilik hoşça kal,
Chris & Sylvère*

13 Aralık 1994, Sall
Crestline, Kaliforniya

Sevgili Dick,

Bu fikirlerin hiçbiri işe yaramaz. Sana ulaşmanın (bunu hâlâ istiyorum) en iyi yolu kasabandaki barın fotoğrafını çekmek olur. Geniş açılı, biraz Hopper'ı andıran bir kare var aklımda. Tungsten ışık loş gökyüzüyle tezat oluşturur, çöle özgü günbatımı alçı sıvalı binayı sarıp sarmalar, içeride asılı tek bir lamba vardır...

Georges Bataille'in *Öğlen Mavis'i*'ni okumuş muydun? Bir şeyleri sürekli kovalamaktan, es geçmekten, Mutluluğun Mavi Kuşu'ndan söz edip durur... Ah Dick, öyle üzgünüüüüm kiiii.

Chris

Sevgili Dick,

Suç mahallinden uzaklaşıyor olabilirim ama bu suçun hiç yaşanmamışçasına silinip gitmesine izin veremem.

Sylvère

13 Aralık 1994, Sall
Crestline, Kaliforniya

Sevgili Dick,

Seni hâlâ becermek istiyor muyum, emin değilim. En azından, daha önce istediğim gibi istemiyorum seni. Sylvère sana "hassas" bir noktana dokunduğumuzu söyleyip duruyor ama onunla aynı fikirde miyim, bundan da emin değilim. Bir kadının daha sana hayran olması öyle fevkalade bir şey değil. Sürekli karşına çıkan bir "sorun" bu. Ben sadece diğerlerinden daha sinir bozucu, yola gelmeyi bir türlü kabul etmeyen bir kadını. Bu da durumun cazibesini benim için azaltıyor; artık seni öyle basit

bir şekilde, Cumartesi gecelerinin *Some Girls*'ü tadında arzulamam mümkün değil. Ama yine de, yaşadığımız onca şeyden sonra sana karşı şefkat duyuyorum. Tek istediğim en sevdiğin barın bir fotoğrafı. Bugün ne yaptığını öğrenmek için iş arkadaşın Marvin Dietrichson'ı aradım. Derste ne anlattığını sordum. Ne giydiğini sordum. Kendimi sana yakın hissedebilmek için yeni yöntemler keşfediyorum. Benim için fark etmez Dick, ilişkimizi senin istediğin şekilde yaşayabiliriz.

Chris

13 Aralık 1994, Salı
Crestline, Kaliforniya

Sevgili Dick,

Bana ısrarcı diyebilirsin ama bir sanatçı kendi işini kendi yapar, başkasından medet ummaz. Yarın gece Chris Antilop Vadisi'ne gelecek.

Sylvère

Saat neredeyse gece on olmuştur, Chris çok üzgündür, Dick hâlâ aramamıştır. Chris arabasını Dick'in evine doğru değil, oradan çok uzaklara süreceğini bilir ve onu aptal durumuna düşürdüğü için Sylvère'den nefret eder. Ama Dick sayesinde Sylvère ve Chris, birlikte yaşamaya başladıklarından bu yana hayatlarının en tutkulu dört gününü geçirmişlerdir. Sadece bir başkası onları

ayırmaya kalktığı zaman mı kendisini Chris'e yakın hissettiğini merak eder Sylvère.

Telefon çalar. Chris oturduğu yerden zıplar. Fakat arayan Dick değil Dart Canyon Deposu'ndaki adamdır. Depolarını kilitlemeyi unuttukları için endişelenmiştir.

Chris Dick'i aramalı mı? Konuşmalarına önceden hazırlanmalı mı? Son konuşmada hazırlıksız yakalanmıştı. Aklına gelen tek bir fikir vardır; önceki gün Marvin Dietrichson'dan duyduğu bir şey vermiştir ona bu fikri. Dick üniversitede çalıştığı bölüm için yazdığı burs başvurularını Noel tatilinden önce bitirmeye çalışıyordu. Chris buradan "yürüyebilir" belki. Bir zamanlar profesyonel amlamda burs başvurusu yazdığını acaba biliyor mudur Dick? Peki ya, burs başvurusunu Dick'den çok daha hızlı yazıp bitirebileceğini? Zahmetlerinin karşılığını ödemesi şartıyla ona yardım eli uzatsa ne olur? Ama o zaman nerede buluşabilirler ki? Dick'in ofisinde mi? Evinde mi? Antilop Vadisi'ndeki barda mı?

Sevgili Sylvère,

İstekle bekleyeceğim bir şeyler olmalı hayatımda, yoksa yaşayamam.

Sevgiler,

Chris

Sevgili Chris,

Bundan böyle yapacağımız her şeyde Dick'in sevgili hatırası olacak. Sen Amerika'yı bir uçtan diğerine kat ederken onun hakkında yazdıklarımızı birbirimize faksla göndereceğiz. O bizim Café Flores'le Texas petrol sahaları arasındaki köprümüz olacak...

Chris Sylvère'i paltosu ve çantalarıyla Palm Springs Havaalanına bıraktığında Sylvère kederli ve yorgun görünüyordu. Önce LAX'e, ardından JFK'ye, sonra da Paris'e uçacaktı. O sırada Chris de Crestline'daki evin eşyalarını kolilere doldurma işini bitirecekti. Chris yolda durup *The Best of Ramones* CD'sini aldı. Öğlene doğru eve döndüğünde telesekreterinde bulduğu mesaj Dick'ten değil Sylvère'dendi; bir sonraki uçağın kalkmasını beklerken bırakmıştı Sylvère bu mesajı. "Merhaba tatlım, sana tekrar hoşça kal demek için aradım. Birlikte harika zaman geçirdik, ilişkimiz her gün biraz daha güzelleşiyor."

Sylvère'in mesajı Chris'i duygulandırmıştı. Fakat günün ilerleyen saatlerinde komşusunun çocuklarıyla sohbet ederken öğrendiği bir şey Chris'i dehşete düşürmüştü: Lori ve Lori'nin ailesi Sylvère'i Chris'in babası sanıyorlardı, hatta bundan emindiler. En kayıtsız gözler bile artık sevişmediklerini bu kadar kolay mı görüyordu? Ya da, Lori gibi özgüveni yüksek ve kendinden emin Los Angeleslı bir siyahi kadın, Chris gibi kendi yaşıtı olan bir kadının külüstür ihtiyarın tekiyle birlikte olabileceğini hayal bile edemiyor muydu? Lori'nin erkek arkadaşı ondan daha genç, yakışıklı, sessiz sedasız ve sert bir tipti; bir nevi varoş Dick'iydi yani.

Dizüstü bilgisayarına "Sevgili Dick," diye yazdı Chris, "Bu sabah Sylvère'i havaalanına götürürken güneş dağların arkasından yükseliyordu. Yine muhteşem bir Kaliforniya günüydü ve burasının New York'tan ne kadar farklı olduğunu düşündüm. Eşsiz fırsatların, özgürlüğün ve yeterli boş zamanın diyarı – ama ne yapmak için boş zaman? Seri katil veya Budist olmak, evli çiftlerle eş değiştirmek ya da sana mektup yazmak için mi?

Sylv re Paris'te uçaktan iner. Yedi bin mil ve on beş saatin ardın-
dan, Kaliforniya'dayken hangi akla hizmet edip bir meslektaşına
aşk mektupları yazdığını merak eder. Paul Virilio tarzı bir serbest
düşüş yaşamaktadır. Plastik kalçasının verdiği acı da canına
okumaktadır. Onu bütünüyle uyuşturmadan acısını azaltacak o
mucize karışımı aradığı için yanında sürekli Percoset ve Darvon
taşıır. Annesinin Bourse yakınındaki bakımsız apartman dairesin-
den çıkar ve önce nehrin sağ kıyısına, oradan da Bastille'e kadar
topallayarak yürür. Dün gece hiç uyuyamamasında şaşılacak bir
yan yoktur. Hele de, hava ögle vakti bile karanlık ve buz gibi soğuk-
ken. Kendini çok yaşı bir hayvan gibi hisseder Sylv re. İlk rande-
vusu, Antonin Artaud'nun önemli bir eserinin şaibeli bir kopyasını
edinmiş olan Isabelle'ledir. New York'lu eski bir tanıdığı ve kısa
bir süre de sevgilisi olan Isabelle, güya bağımsız filmler yapan bir
y netmendirdir. Ama gerçekte vakıf fonlarıyla geçinen, son zaman-
larda da haftanın dört günü terapiye giden eski bir kokainman.
Oysa Sylv re'e göre Isabelle, şimdiye kadar tanıdığı en çılgın ve
pervasız kadınlardan biridir. Bu nedenle Sylv re onun Dick ser -
veni hakkındaki yorumlarını duymak için sabırsızlanır. Isabelle
dikkatle dinledikten sonra "Ama Sylv re!" der. "Sen aklını kaçır-
mışsın. Kendini tehlikeye atıyorsun."

Crestline'a dönecek olursak, orada Chris Toshiba bilgisayarının üzerine eğilmiş oturmaktadır. Eşyalar arabaya yüklenmiştir. İçinden bir his ona, yol boyunca Dick'e yazacağını söylemektedir. İçindeki bir başka his de ona, özgürlüğe giden tek yolun yazmaktan geçtiğini söylemektedir. Chris hangi akla hizmet ettiğini merak etmek istemez ve şu hikâyeyi yazar:

Uyandığımda oldukça gergin ve yorgundum ama hâlâ huzursuz bir enerjiyle doluyum. Gün ışığı gözlerimi yakıyor. Dün gece içtiğim içki ve sigaralardan ötürü ağzım leş gibi. Gün hızını benim için yavaşlatacak değil ama ben de yeni güne hazır değilim.

Düzüştük mü? Evet ama... o noktaya gelene kadar harcadığımız çabanın yanında düzüşmemiz pek sönük kaldı. Şu an yaşadığım sersemlik bile daha sahici gibi. Ne diyebilirim ki? Duygusuz, formalite icabı bir şeydi.

Saat 8 civarında evine vardığımda Dick beni bekliyordu. "Randevu" hazırlıkları çoktan tamamlanmıştı: ışıklar kısılmış, müzik setine reggae plağı konmuş, yatağın yanı başına votka ve prezervatifler yerleştirilmişti ama tabii bu sonuncuları ben daha sonra gördüm. Birdenbire Dick'in evi gözüme ucuz bir düğün salonu ya da cenaze evi gibi görünmeye başlamıştı – bir sonraki cesede/geline/kadına kadar ortadan kaldırılmayı bekleyen set aksesuarlarıydı bunlar. Zavallı Kyla'nın baştan çıkartıldığı dekorun aynısına mı adım atıyordum ben de?

İlk başta utangaç ve uysaldım; muazzam cinsel cazibenin ve karizmanın örümcek ağına kapılmış bir sinek rolü oynamaya hazırdım. Fakat sonra sen gönül çelen rolünün dışına çıkıp bu rolün altında yatan hor görüyü büyük bir rahatlıkla dile getirmeye başladın. Bana sorular sordun, arzumu tuhaf, mutasyona uğramış bir yaratıkmişçasına mercek altına yatırdın. Sanki sana olan arzum sorunlu kişiliğimin bir belirtisiymiş gibi. Ne diyebilirdim ki? Düzüşmek istemeseydim burada olmazdım. Soruların beni utandırdı. Aynı soruları ben sana sorduğumda ise bikkın ve müphem cevaplar verdin.

Bana tepeden bakıyorsun ve konumlarımızın günün birinde yer değiştirebileceğini görmeyi reddediyorsun. Bu yüzden sana olan aşkı, hissettiğim gibi tam anlamıyla ifade etmem olanaksız. Bana

geri adım attırıyor, tereddüt ettiriyorsun. Sonra kafam karmakarışık, bedenim paramparça kendimi kollarına bırakıyorum. Son bir umut. Öpüşüyoruz. Düzüşmeden önceki zorunlu o ilk teması gerçekleştiriyoruz.

Aylar sonra, Chris'in hikâyesindeki bazı bölümlerin şaşırtıcı derecede bir kehanete benzediği anlaşılacaktı.

**BELGE 10: CHRIS'İN AMERİKA'NIN BİR UCUNDAN
DİĞERİNE UZUN BİR ARABA YOLCULUĞU**

Flagstaff, Arizona

6 Aralık 1994

Hidden Village Motel

Sevgili Dick,

Dün gece saat 10 veya 11 civarında (hangi saat dilimini referans aldığına göre değişir) konaklamak için burada durdum; bir üç bin mil daha araba kullanabileceğimden emin değildim. Kasaba, baştan sona motellerle dolu. Yol kenarındaki reklam panoları ise, yörenin beyaz ırkçı çomarlarıyla ("Sahibi ve Yöneticisi Amerikalı") "İngiliz Misafirperverliği" sunan göçmen Hintli çoğunluk arasındaki etnik savaşın sahnesi olmuş. Rekabet sayesinde odaların gecelik fiyatları 18 papele kadar inmiş.

Bu sabah erkenden uyandım. Dışarıdaki nefis hava soğuk ve berraktı, hani yerlerin kırağı kaplı olduğu, o pırıl pırıl, neredeyse oksijensiz soğuk dağ havası gibi. Kahve yaptım, sonra da Mimi'yi yürüyüşe çıkardım. Demiryolu rayları arkasında kalan ucuz

apartmanlar ve karavanevlerin sefil karışımı arasında yürüdük. Karatavuk Yuvasına Yerleşmeniz İçin 200 Dolar Yeter.

Yürürken seni, daha doğrusu “proje”yi” düşündüm. Fark ettim ki, filmim “hüsranla” sonuçlanmış olsa da eskisine göre çok daha geniş bir hareket kabiliyetim var artık.

İki yıldır *Gravity* & *Grace*’e ayağımdan zincirlenmiş durumdayım; filmin her aşamasında karşıma çıkan imkânsızlık dağlarını başı sonu belli hedeflere bölmeyi başarmıştım. Ama sonuçta, ne filmin iyi olması ne de her gün on tane iyimser faks yazmam bir işe yaradı. Canım istese de istemese de sorumlu davranmam veya her an ulaşılabilir olmam da bir işe yaramadı.

Neyse Dick, ben bu film için elimden geleni yaptım ama yine de olmadı. Ne Rotterdam Film Festivali, ne Sundance, ne Berlin, hiçbirinden kabul gelmedi... Elimde sadece Yeni Zelanda’da devam eden negatif kurgunun bitmek bilmeyen sorunları kaldı. İki yıl boyunca her gün ayık gezdim ve aseksüel yaşadım, düşünce gücümün her zerresini filme adadım. Fakat artık bu iş burada bitti. Üstelik inanılır gibi değil ama kendimi hiç de kötü hissetmiyorum, tabii biraz da senin sayende.

(Dün gece aniden uyandım; ayaklarım buz gibiydi, nerede olduğumu unutmuş, korkmuş ve cenin gibi kıvrılmış bir halde yatıyordum.)

(Ayrıca kimi zaman bütün bu olup bitenin sana ya da dışarıdan bakan birine nasıl göründüğünü düşündüğümde büyük utanç duyuyorum. Ama öte yandan, yaptığım şey sayesinde dünyaya kendi gözlerimle bakma özgürlüğünü kazanmış oldum. Artık diğer insanların ne düşündüklerini kafaya takarak yaşamıyorum. Bundan böyle her şey ben nasıl istiyorsam öyle olacak.)

Guatemala City’e gitmek istiyorum. Sen ve Guatemala benim için birer kaçıssınız, Dick. Her ikiniz de tarihi bir felaket olduğunuz için mi acaba? Kendi sınırlarım (sanat dünyasının tuhaf bir

fiyaskosuyum ben) dışına çıkmak, harekete geçmek istiyorum.

Artık üstsüz dans etmek ya da sekreterlik yapmak zorunda değilim. Hatta para konusunda fazla endişelenmem de gerekmiyor. Sylvère'in kariyerinde ilerlemesine yardımcı olduğum ve gayrimenkul varlığını arttırdığım son beş yıl içinde dizginlerimi kendi elime almış sayılırım. O halde bu özgürlüğü neden kullanmayacakmışım ki?

Bu sabah Penny Arcade'in *Orospu!Lezbiyen!Lubunyacı!Fahişe!* şovu hakkında yazdığım yazı için New York'ta bir dergiyi aradım. Asistan Sylvère'le benim kim olduğumuzu belki biliyor, belki de bilmiyordu ama her halükârda kibirli ve iğneleyiciydi. New York'taki bazı kişilerin hakkımda ne düşündüklerini artık umursamamaktan daha büyük bir özgürlük olabilir mi?

Eşyalarımı toparlayıp sonra da Sylvère'i arama zamanı. Burada, yani yolda olmak gerçekten çok güzel.

Sevgiler,

Chris

FAKS

ALICI: HIDDEN VILLAGE MOTELİ ARACILIĞIYLA CHRIS KRAUS

GÖNDEREN: SYLVÈRE

TARİH: 16 ARALIK 1994

Tatlım,

Dün gece yarısı uyanıp sana mektup yazdım.

Biraz moralim bozuk gibi...

Sevgili Dick, Sylvère ya da Herhangi Biri...

Bu gece hiçbir şey yazmayacaktım ama kitaplarımı arabada unutmuşum. Şimdi de, Guillaume Apollinaire'in yaşamı hakkında birkaç sayfa daha okumak için kalkıp giyinemeyecek kadar yorgunum.

Bu gece yolda giderken kendimi kötü hissettiğim bazı anlar oldu (terk edilmişlik hissi, "ne anlamı var ki?" sorusu) ama sonra 1980'lerin başından eski rap ve breakdance şarkıları çalan bir Albuquerque radyo istasyonu açtım. Kurtis Blow ve elektronik klavyelerden dökülen disko melodileri sayesinde bütün gece araba kullanabileceğimi hissettim.

Dün gece Gallup'ta hiçbir şey yazmadım. Sylvère'le yaptığımız o korkunç telefon konuşmasından sonra sabah geç yataktan kalktım. Ne zamandan beri Isabelle'in düşünceleri davranışlarımızı belirleyecek kadar önemli oldu senin için? Daha sonra arabanın yağını değiştirdim, bir şeyler yedim ve vakit çoktan öğlen olmuştu bile...

... ama yine de Holborn'a vardığımda Taş Kesilmiş Ormanı görmek için şehirlerarası yoldan çıktım. Hoş, orman da orman değil kaya ve taşların sergilendiği bir müzeydi. Orada bir avuç insandık, masatepe dağ üzerinde amaçsızca geziniyorduk, korunmasızdık.

Arabaya dönünce artık aylık ödemeleri yapılmayan Bireysel Emeklilik Fonları hakkında düşünmeye başladım, yani insanın daha önce "istediği" bir şeyin -mesela East Hampton'daki yaşantımızın- birdenbire nasıl da itici gelmeye başladığını. Orta Amerika'nın yağmur ormanlarından gelen biri için East Hampton'da yaşamak ve Springs Lisesi'ne gitmek zorunda kalmak ne büyük bir işkence olsa gerek.

Yolculuğun bir noktasında bütün o seks/Dick olayı birdenbire önemini yitiriverdi. Galiba bir yıl daha aseksüel yaşamaya hazırım artık. Bu yolun beni nereye götüreceğini bilmiyorum...

Daha sonra John Weiner'ın *Engerek Yılanları İçin Şiiri*'ni düşünmeye başladım:

*Biliyorum yakında aynasızlar
kesecek yolumuzu, Jimmy'i tutuklayacaklar
ve ben de koşullu serbest kalacağım. Şiirler
yalan söylemez bize. Tâbiyiz biz
şiirin kanununa, bu anın ihtişamına...*

Şairin kariyer planı neydi acaba? Ha ha! Lindsay Shelton Gravity & Grace'in kötümserliğini çok sevmişti, oysa filmin sinema salonlarında hiç şansı olmadığı kesin. Artık bunu kabullenmem gerek ama ahhhh, G & G'den sonra başka filmler yapacağımı hayal etmiştim. Eğer başka filmler yapmayacaksam bundan sonra ne yapacağımı bulmam gerekiyor.

Şimdi de Sylvère'in kafası karışmış, bu kaçamağı bütünüyle inkâr etmeye çoktan hazır. Ayrıca Félix'i tasvir etme biçiminden ötürü Jean-Jacques Lebel'e içerlemiş. Félix ve Josephine çifti hakkında bir kitap yazdığı için de Josephine'in erkek arkadaşına içerlemiş. Ama Sylvère! Félix ve Josephine Fransız Kuramının Sid ve Nancy'siydiler.

Yarın yeni bir zaman diliminde (Kuzey Amerika Merkezi Saati) ve Texas eyaletinin New Mexico eyaleti içine doğru sokulduğu bölümde olacağım. Ardından Oklahoma'da, sonra da Güney'de. Dün Gallup'tan üç çift küpe aldım.

Dick, bu gece bağ kurmakta zorlanıyorum. Bütün o yalnız/kovboy hallerin gülünç gelmeye başladı.

Chris

Chris Doğu'ya doğru yol alırken sanki bir zaman tünelinden geçip geleceğe fırlatılmıştı sanki. Noel yaklaşıyordu. Radyoda gitgide daha çok Noel şarkısı çalıyor, yolunun üzerindeki küçük kasabalarda gitgide daha fazla Noel süslemesi göze çarpıyordu. Sanki Noel bir buluttu da önce New York'un üzerine çökmüş, sonra da oradan Batı'ya doğru küme küme yayılmaya başlamıştı. Doğu yönünde giderken bir zaman diliminden diğerine her geçişinde kelimenin tam anlamıyla zaman kaybediyordu ve bu yolculuk onu bildiği her şeyden biraz daha uzaklaştırıyordu. Şu meşhur uzamsal/optik yanılsamaya, trafiğin orta şeridinde duran bir arabanın içinde olmaya benziyordu durumu. Hani arabanın kendi kendine hareket ettiğini sanıp önce paniğe kapılır sonra da aslında hareket edenin diğer arabalar olduğunu anlarsınız ya. Oysa sizin arabanız yerinde durmaktadır aslında.

Shawnee, Oklahoma

18 Aralık 1994, 11:30

The American Motel (Geceliği 25\$)

Evet Dick,

Oklahoma City'de yolumu kaybettim, az kalsın benzinim bitiyordu ve kalacak bir yer bulamadım. Seyahat rehberinde tavsiye edilen motel bir striptiz kulübünün bitişiğindeki düzüşme sarayı çıktı. Diğer otellerin de tamamı doluydu. Şu anda kaldığım Shawnee'deki boş odayı bulmak için bir saat daha direksiyon sallamam gerekti. Yolun hemen karşısında bir mezbaha var.

Oklahoma City'ye gitmek için yanlış çevreyoluna girdiğimi fark ettiğimde karşıma çoktan bir yol inşaatı çıkmıştı. Artık

otobandan bir çıkışa sapıp kaçmak için de çok geçti. Dönüp doğru çıkışa gelene kadar bir 50 mil daha gitmek zorunda kaldım. O sırada yaşadığım dehşet bana geçen yıl New York, Columbus ve Los Angeles arasında gidip geldiğim dönemi anımsattı.

Panik. 1993 kışının sonları: Gece yarısına doğru Los Angeles Columbus havalimanında uçaktan inmiş, iş seyahati dünyası akvaryumundan aniden ve acımasızca dışarı fırlatılıp Radisson ve Hyatt'ın, platin hava yolları kartlarının ve Öncelikli Hertz Müşterisi olmanın kalkanı ardındaki gerçek dünyanın içine düşmüştüm. New York'tan Los Angeles'a sürdüğüm araba garanti kapsamında Columbus Subaru bayiinde tamir edilmişti. Taksiye binip şehrin 15 mil dışındaki otomobil pazarının endüstriyel otoparkına gittim. Araba anahtarının yedeği vardı. Ancak oraya vardığımızda arabayı bir türlü bulamadık. Motel-taksi-uçak-taksi yaparak yedi saatimi o akvaryumda geçirdikten sonra gece saat 1'de kendimi birdenbire park alanının projektör ışıkları altında, karın içinde bulmuştum. Bekçi köpekleri havlıyordu. Taksi şoförü beni şehre götürürken aramızdaki tüm mesafe ortadan kalkmış, şoför esmer tenlilerden şikâyet etmeye ve William Burroughs okumasının onu Columbus'daki diğer tüm taksi şoförlerinden farklı kıldığından atıp tutmaya başlamıştı. Bir de, sanatçıların nasıl para kazandıklarını anlatabilir miydim ona acaba? Şey, hayır.

Ertesi gün kuzeydoğudan gelip West Virginia ve Pennsylvania'yı altüst eden kar fırtınasının içinden geçerek yol aldım. Ay Balık burcundaydı. Kar hiç erimeyecek sanmıştım – her yer bembeyazdı; fırtınadan dımdızlak kalmış, Kuzeydoğuya özgü sıkı ağaçlar hâkimdi manzaraya. Dış dünyadan yalıtılmak hava durumundaki değişikliklere uyum sağlamamızı gittikçe daha da güçleştiriyor. O ay boyunca adını koyamadığım bir duygu ele geçirmişti beni. Doğanın intikamı. Columbus'daki Wexner Merkezi'nde filmin kurgusunu yaptığım o bir hafta zarfında Crohn hastalığım

nüksetmişti, sanki vücudum devinim denen yanılısamayı reddediyordu. Gündüzleri dalgalar halinde gelen acı eşliğinde işimi yapıyor, geceleri kusarak geçiriyordum. Bu hastalık iç organların histeriye kapılmasına benzer; bağırsak duvarları şiştiği için bir şey yemek, hatta bir bardak su içmek dahi imkânsızlaşır.

Beni bir hafta önce Columbus'dan Dallas'a getiren uçaktaki birinci sınıf kabini Pepsi'nin satış temsilcileriyle doluydu. Yanımda oturan adam sarhoştı ve sevdiği kitaplardan, Len Deighton'a karşı duyduğu tutkudan falan konuşmak istiyordu. İmdat, inecek var. Sonra da bağlantılı uçağımız kar fırtınası nedeniyle Chicago'dan kalkamadığı için Dallas'ta mahsur kaldık... İşte Cizvit rahip David Drewelow'la orada, DFW Hilton'ın Bahçeli Salonunda tanışmıştım.

O gece sanki ruhumun bir parçası koparılıp benden alınmıştı, öyle hissediyordum. Ama David Drewelow'la tanışmak o parçayı geri yerine koymuştu. Lokantadaki yemek kuyruğunda göz göze geldiğimizde onu Amherst'lü bir bilgisayar programcısı, kır evlerinin tadilatı üzerine kırk dakika kadar laflamak için ideal biri sanmıştım. Fakat onun Latince, İspanyolca, Fransızca ve Maya dili bilen, Chrissy Hynde ve Jimi Hendrix'in İsa'nın yeniden vücut bulmuş halleri olduğuna inanan bir dâhi olduğunu keşfettim. David Drewelow eşyalarını Santa Fe'deki bir depoya yerleştirmiş, Guatemala'nın sahil kesimindeki bir Cizvit misyonuna bağış toplamak için ülkeyi dolaşıyordu. Sadece özgürlük yanlısı bir ilâhiyatçı değildi; Maya kültüründen arta kalanları halen yaşatabilecek tek kurumun kilise olduğuna inanıyordu. Drewelow tabii ki Simone Weil'in *Gravity & Grace*'ini okumuştı. Kitabın Plon Yayınlarından çıkmış ilk baskısı vardı onda ve o ilk baskıyı Paris'te bulduğu zaman duyduğu heyecanı hâlâ anımsıyordu. Weil'in yaşamı, eylemciliği ve mistik yanı, Fransa ve işçi sendikaları, Musevilik ve Bhagavad Gita üzerine saatlerce konuştuk. İsmi Weil'in kitabından alan filmimin Columbus'ta hazırladığım jeneriğinden söz

ettim ona... Kamera Ortaçağa ait savaş haritaları üzerinde çevrinir ve bu görüntüler İkinci Dünya Savaşı'nda havadan keşif yapılarak hazırlanmış haritaların sabit kareleri üstüne bindirilir... bugünün yüzeyi altında sürekli devinim halinde olan, bazen de su yüzüne çıkan tarih. David Drewelow'la karşılaşmak mucize gibi bir şeydi, dünyada hâlâ iyi şeylerin var olduğunun kanıtıydı.

Columbus'a döndüğümde Wexner'de Medya Küratörü olan Bill Horrigan "aslında" nasıl geçindiğimi sordu bana. Lokantada hesabı ben ödüyor, yepyeni bir araba kullanıyordum. Belli ki, paravan işimi, yani bir güzel sanatlar okulunda öğretmenlik yaptığımı söyleyerek kimseyi kandıramıyordum. "Gayet basit," dedim ona, "Sylvére'den geçiniyorum." Benim gibi cinsiyetsiz, marjinal bir kocakarının sokakta yaşamaması Bill'i rahatsız mı etmişti acaba? Gözdeleri Leslie Thornton ve Beth B'nin aksine ben huysuz çirkinin tekiydim, üstelik şimdi bir de Kötü Feminist olmuştum.

Ah Bill ah, sen beni asıl 1983'te New York'ta sokağa kusarken görecektin. Yetersiz beslenme yüzünden vücudumda yaralar çıktığı için Bellevue Sosyal Hizmetler Koğuşu'nda seruma bağlı yatıyor ama hastalığımın ne olduğunu bilmiyordum çünkü belediyenin zorunlu afet sigortası teşhise yönelik testleri kapsamıyordu.

"Sylvére ve ben Marksistiz," dedim Bill Horrigan'a. "Sylvére bana para ödemeyen insanlardan aldığı parayı bana veriyor." Para soyut bir şeydir ve kültürümüzün onu paylaşırma biçimi benim reddettiğim değerlere dayanır. Ayrıca fark ettim ki tüm bu çelişkilerin benim başımı döndürüyor: her şeyi dünyanın geri kalanından daha iyi bildiğinize karar verdiğiniz andan itibaren elinizde kalan son zevk budur.

Çelişkileri kabul ettiğimiz anda artık "gerçek duygular"ın öncelikli olduklarına inanmaktan vazgeçmişiz demektir. Her şey gerçek ve eş zamanlı. Sam Shepard'ın oyunlarından ve bütün o Gerçek Batı zırvalarından işte bu yüzden nefret ediyorum - tıpkı terapi gibi

bunlar da, gömülü çocukluğumuzu mezardan çıkartarak bütün bilmeceyi bir anda çözebileceklerini sanıyorlar.

Sevgili Dick, bugün Texas'ın kuzeyinde, Texas topraklarının Oklahoma eyaletinin içine sokulduğu bölümde yol aldım. Amarillo'nun batısındaki düzlüklere vardığımda az sonra Cadillac Mezarlığı heykelini göreceğim için çok heyecanlıyım. Yan yana dizilmiş on tane Cadillac – kuyrukları havada, başları kuma gömülü duran o Cadillaclar senin araban için dikilmiş bir pop-art anıtlar. Otobanda yanlarından geçtikten sonra geri döndüm ve senin için iki fotoğraf çektim.

Benimsediğin mitolojiyi bu denli bayat bulduğum halde Amarillo'nun on beş mil batısına geçince nabzımın neden hızlandığını merak ediyor olabilirsin, Dick. Neden JD Austin'le buluşmak için süslenip püslenip Gece Kuşları Barına gidiyordum? Beni kıcımdan becerdikten sonra bana âşık olmadığını söylesin diye mi? Bu sabah dar bir kot, kırmızı ruj ve ojeden sonra kendimi epey kadınsı hissettim. Bir de zamanın böyle şeyler için artık yanımda olmadığını. Kültürel bir çalışma bu da. Farklı bir şeyin parçası olmak yani. Sylvère ve ben çözümlemeye duyduğumuz eğilim bakımından ruh ikizi sayılırız; ikimiz de “şifreleri çözmek”ten haz duyuyoruz. Ah Dick, sahip olmadığı şeyler erotik geliyor insana ve içten içe, oynadığımız oyunu karşımızdakinin de bildiğini, hatta onun da aynı oyunu oynadığını umut ediyoruz.

Sevgiler,

Chris

Sevgili Dick,

Bu akşam sana mektup yazmak kadar bir şeyler okumak da istedim. Telefonda Ann'le, aileden biriyle konuşmak beni yatıştırdı.

Bugün Oklahoma'dayken üzerime öyle bir kasvet çöktü ki, önümdeki yolu hızla kat etmeye çalışmaktan vazgeçtim. Kuzeydoğu manzarasına alışmam gerekiyordu. Saat öğlen iki olduğunda etraftaki yeşillik gözüme güzel görünmeye başlamıştı. Ozark'a varınca çevreyolundan çıktım ve nehrin kıyısındaki bir parkta durup yürüyüş yaptım. Zümrüt yeşili ve mavi. Arabadayken şunu düşünmeye başlamıştım: *Gravity & Grace*'in bir fiyasko olduğunu kabul ettikten sonra, artık ne yaptığımın önemi kalmıyor – hiçbir zaman ünlü olmayacağını bir kez kabul ettikten sonra artık canının istediğini yapmakta özgürdür insan. Parktaki manzara bana Ken Kobland'ın filmlerini anımsatmıştı... Wooster Grubu'nun *LSD* performansında kullandığı o kısa videoyu... Kamera ormanın içinde yalpalayarak gezinir, mevsim kış sonudur, gökyüzü ise masmavi. Çıplak toprak üzerinde yer yer kar öbekleri göze çarpar... insanın Orgazm Olmaya başladığı o anı çağrıştırmak için kullanılan diğer şeylerden hiç de aşağı kalan bir yanı yoktur bu videonun. Ken tam bir dâhi. Onun işlerinde gereksiz hiçbir unsur bulunmaz, zorlama hiçbir şey yoktur, her şey anlam yüklüdür. Ben film yapmayı onun filmlerini izleyerek öğrendim.

Ama artık o şuh kadın tavırlarımdan eser kalmadı. Kuzeydoğu bölgesine döndüğümünden beri daha farklıyım. Kamuflej kişiliğime büründüm yine. Bugün radyoda iyi bir Country & Western şarkısı çaldı: *I Like My Women A Little On The Trashy Side*.

Dick, bu ruhsuz-mektup gecesinde belki de en iyisi arabada tuttuğum bazı notları temize çekmek olacak:

“Saat 12:30, Kuzey Amerika Orta Saat Dilimi, günlerden Cumartesi, şu anda Texas’tayım. Burası tıpkı New Mexico’ya benziyor. Dick’in çektiği video takıldı aklıma – filmin duygusu, yani Sam Sheppard tarzı o kovboy ıvır zıvrı aslında bir şifreden ibaret. Sylvère’in yazdığı edebi metinleri fazlasıyla duygusal bulduğumu söylemem üzerine izlettirmişti Dick o filmi bize. En iyi yaptığın şeyi yapmalısın demiştim Sylvère’e, yani seni en çok heyecanlandıran şeyi. Bunun üzerine Dick de o filmi, tıpkı bir duygu manifestosu ya da savunusu gibi sunmuştu bize.”

AYNI GÜN İLERLEYEN SAATLERDE...

“Şu an Shamrock’tayım – çok büyük ve açık bir arazi. Bir dinlenme noktasındaymış ya da gideceğim yere varmışım gibi hissediyorum. Daha önce söylemeyi unuttuğum bir şey var, D: hani evinde buzdolabının üzerinde duran Yedi Kollu Şamdan var ya – bizi çok etkilemişti.”

ERTESİ SABAH...

“Galiba Kuzeydoğu’da olduğum nihayet dün gece kafama dank etti. Bu sabah motelden dışarı çıktığımda artık Batı’da değil Doğu’da, Shawnee, Oklahoma’daydım: burada tepeler ve sıkı ağaç kümeleri, göller ve nehirler var. Artık New York’a varana kadar manzara değişmeyecek – bana hiçbir faydası olmayan iç bunalıcı çocukluk hatıralarıyla dolu bir manzara. Bu aşınmış tepelerin ve soğuktan titreyen ağaçların insanın gözünü yaşartan bir yanı var; tıpkı Jane Bowles’un *Massachusetts’e Yolculuk* öyküsündeki gibi: kayda değer hiçbir yönü olmayan ve bu yüzden de duygunun hâkim olduğu bu manzara, dinlemeye hazır olmadığım küçük

füglər yayıyor. Çölün de insanın başını döndüren, kendine has bir duygusu var fakat bu manzara bende fazlasıyla kişisel duygular uyandırıyor. Dışa akan duygular bunlar, içimden dışarı akan. Batı, En Kıyağı, öyle derler, değil mi? Midem bulanıyor, uyukluyorum, üstelik kahve demliği de Shamrock'ta satın aldığım lava-bonun altında kalmış. Ama hepsi geçecek. Seni özlüyorum...

Sevgiler,

Chris

"Doğunun Kötü Kalpli Cadısı"

Chris Tennessee'ye ve Kuzey Amerika Standart Doğu Saatine 20 Aralık'ta vardı. Direksiyon sallamaya ara vermesi gerektiği için iki gece Sevierville'de konakladı. Ulusal parkta yabancı defne ağaçlarının arasında yürüyüşe çıktı, sonra da elli dolara antika bir karyola aldı. Yirmi ikisi gecesinde, Paris'te olan Sylvère'e telefon etti. Huzurlu ve halinden memnundu, o yüzden içinden geçeni, tatil yapmak için bir gün Sevierville'e birlikte gelebileceklerini söyledi Sylvère'e ama o ne demek istediğini anlamadı. "Birlikte *eğlenceli* bir şeyler yapmıyoruz hiç," diyerek ahizeye doğru iç geçirdi Chris. Sylvère onu tersledi: "Tabi ya, eğlence. Tek derdimiz bu mu yani?"

Chris Sevierville'den Dick'e iki mektup yazdı.

"Sevgili Dick," dedi, "Bir bakıma seni öldürmüş sayılıyorum. Benim için artık Sevgili Günlük'e dönüştün..."

Bir şeylerin ayırdına varmaya başlamış ama o anda bunun üzerinde fazla durmamıştı.

Sevgili Dick,

Gün boyu, hatta akşam da kendimi yalnız, telaşlı ve korkmuş hissettim. Akşam 8:30'a kadar ay hiç ortalarda görünmedi ama sonra, 81 Nolu Otoban'dan kuzey yönünde ilerlerken birdenbire KARŞIMA ÇIKTI, sanki daha yeni yükselmiş gibi yere yakın ve kocaman, kan portakalı gibi kırmızı ve neredeyse yusuvarlak. Uğursuz bir hisse kapıldım ve senin de aynı hisse kapılıp kapılmadığını merak ettim – birilerinin BENİ DUYMASI için muazzam bir istek duyuyorum. Acaba sen kimlere döküyorsun içini?

Bugün yolda giderken gündelik olaylardan ve gerçek yaşamın ayrıntılarından son derece dramatik sahneler yaratılabilir mi acaba diye düşündüm. Ken Kobland'ın video işi *Manzara/Arzu* geldi aklıma – filmdeki moteller ve diğer her şey o denli iki boyutlu ki, insan hikâye beklentisini kaybedip kendini o yolculuğun kollarına bırakıveriyor. Fakat rüzgârda uçuşan çamaşırlar ve motel banyolarının fayanslarıyla dolu bu manzaranın da bir meramı, bir amacı olmalı. Belki yaşanan bir şeylerin sonrasındır? Fakat bir şeylerin sonrası nadiren böyle olur. İnsan bir şeylerin “sonrası”nda olduğunu hiç kavrayamaz çünkü o esnada başka bir şey başlamış olur daima.

Bir şeyleri başlatmak soytarı rolünü üstlenmek demektir. O mektubu fakslamak falan filanla senin karşında gerçekten de soytarı durumuna düştüm. Yapacak bir şey yok. Hiç iletişim kuramadığımız için çok üzgünüm, Dick. Dumanla haberleşiyoruz. Yükselen değil boğan dumanlar...

Chris

Poconos dağlarını aşarak New York eyaleti kırsalına girdiği 23 Aralık günü, yolda geçirdiği en güneşli, en berrak gündü. Karın beyazıyla tezat oluşturan koyu kırmızı ambarlar, kış kuşları, Cooperstown ve Binghamton, verandalı kolonyal evler, kızak kayan çocuklar. Chris'in kalp atışları hızlandı. Amerika'ya özgü tipik bir çocukluk imgesiydi bu, tabii onun çocukluğunun değil, küçükken televizyonda izlediği çocukluğun imgesiydi.

Dört bin mil uzakta Sylvère Lotringer Trevisse caddesinde annesiyle oturmuş holokost günlerinden konuşuyorlardı. Evin küçücük yemek odasında annesi Sylvère için masayı *gefilte fish*, kasha, yağda çevrilmiş sebze ve *rugelach* ile donatmıştı. Seksen beş yaşındaki bir annenin elli altı yaşındaki oğluna yemek servisi yapması aslında bayağı komik bir manzaraydı ama durum Sylvère'e hiç komik gelmiyordu. Sylvère annesiyle yaptığı sohbetleri kayda almaya başlamıştı, çünkü Savaş'ın ayrıntıları hep ihmal ediliyordu. Alman İşgali'nin ardından Paris'te yapılan tutuklamalar, kaçmaları, sahte evraklar, Polonya'daki bütün akrabalarına gönderdikleri mektupların "Deportee" damgasıyla geri gelmesi.

"Deportee," "Deportee," diye tekrarlıyor annesi, tekdüze, buz gibi bir sesle. Onu böyle canlı ve yaşam dolu tutan şey bu öfke işte. Oysa Sylvère'in o döneme dair hatırladığı tek şey uyuşmaya benzer bir his. Aynı şeyleri o da yaşadı mı gerçekten? O zamanlar daha çocuktuk tabii. Yine de, aradan geçen onca seneye rağmen Savaş gözleri yaşarmadan düşünemiyordu bir türlü.

Şimdi artık Sylvère elli altı yaşında ve yakında protez kalçasını yenilemesi gerekecek. Bir sonraki araştırma iznine çıktığında altmış üç yaşında olacak. Sokaktaki genç Parisliler onun asla bir parçası olamayacağı, ısıltılı bir dünyaya aitler.

Chris bir Güney Adirondack kasabası olan Thurman'daki boş eve varmıştı. Bu evi yedi yıl önce Sylvère'le birlikte "güçlerinin yeteceği bir mülk" ararken keşfetmişlerdi. Bir Kasım günü

rastlamışlardı eve, Sylvère ve John Giorno'nun birlikte misafir sanatçı olduğu Montreal'deki Bataille Delikanlıları Şenliğinden arabayla dönerlerken. Montreal'den çıkarken hangi köprüden geçmeleri gerektiği hakkında bağıra çağıra tartışmış, ondan sonra da birbirlerine tek kelime etmemişlerdi. Chris'in Şenlik'te sahneleyeceği performansın ayarlanması biraz alengirli olmuştu, Bataille Delikanlıları'nın Sylvère'e geçtikleri bir kıyak da denebilirdi buna. Ama oraya vardıklarına, isminin programda yer almadığını görmüştü Chris. Liza Martin programın en hareketli saatinde ateşli bir kalabalık önünde soyunmuştu, Chris'in performansı ise gecenin ikisine konulmuştu, üstelik hepi topu yirmi şamatacı sarhoşa okuma yapması için. Sylvère Chris'in neden üzüntüden perişan olduğunu anlamamıştı yine de. Sonuçta ikisi de parasını almıştı, değil mi? Elizabethtown yakınlarında Kuzey Otoban'ında bir çift şahin yolun üzerinden uçup geçmişti: Liza Martin'in tangası, Ortaçağ dönemi Fransa'sını anlatan *Şahinci'nin Hikâyesi* ve kendileri arasında incecek bir bağ kuruluvermişti böylece. Yürüyüş yapmak için durdular; Sylvère onunla bir şeyler paylaşmaya can atıyordu, bu nedenle de Adirondack'e karşı hissettiği coşkuyu paylaşmıştı. İki gün sonra Warrensburg'un hemen batısında yer alan Thurman kasabasında on odalı bir çiftlik evi satın almışlardı.

BELGE 11: TAŞRADAN NOTLAR

Thurman, New York

23 Aralık 1994

Cuma, saat 23:30

Sevgili Dick,

Buraya karanlık basmadan, Hickory Hill ile Warrensburg'un

batısındaki kambur sırtlı iki dağı halen görebildiğim bir saatte vardım.

Warrensburg her zamanki kadar köhne görünüyordu – Potter'ın Lokantası, Stuart'ın Dükkanı ve LeCount Emlakçısı 9 Nolu Otoban boyunca dizilmişlerdi... işte bize çekici gelen şey tam da buydu, burada New England cazibesinden eser olmaması yani. Nehir boyunca on iki mil direksiyon salladıktan sonra Thurman İstasyonu'nu geçtim ve eve vardım. Ev arkadaşımız Tad'in orada olacağını umuyordum ama yoktu, ben de onu bulmak için Stony Creek'teki bara gittim.

O'Malleyler taşınmadan önce evi harabeye çevirmişlerdi, tam da tahmin ettiğim gibi. Thurman'nın tamamı da ev kadar berbat görünüyordu. Yeni imar planları herkese her istediğini yapma özgürlüğü vermiş. Şimdi evin hemen yanı başında küçük, çirkin bir gecekondulu mahallesi var. Elbette, kimse Güney Adirondacks'i mutenalaştırmak için parasını boşa harcayacak kadar deli değil. Her kuşak bu topraklarda geçinebilmek için yaptığı başarısız girişimlerin kalıntılarını geride bıraktıkça bu bölge de Kırsal Kesimin Yüz Yıllık Yoksulluğu temalı bir dioramaya dönüşmüş. Tad'le içkilerimizi içtikten sonra kamyonu boşaltmak için geri döndük. O'Malleyler gittiğinden beri Tad burada yaşıyor.

Fakat sana asıl anlatmak istediğim şey, kamyondan dışarı adım attığımda Stony Creek'in dört köşesini saran soğuk ve karanlık havayı hissetmenin beni nasıl da dinçleştirdiğiydi. Sokakta sadece tek bir sokak lambası olduğu için yıldızları tek tek saymak mümkün. Burada yaşayan beş yüz kişi için en yakın uygarlık on beş mil uzakta. Kaliforniya'nın aksine New York taşrası, ruhani amaçlarla inzivaya çekilmek veya komün kurmak için uygun bir yer değil. Tad gibi yirmi yıl önce gelip buraya taşınanlar sekiz ay süren kışı atlatmanın tek yolunun yerel halka benzemek olduğunu keşfetmiş.

Ama bu anlattıklarım geçmişte kaldı. Şimdi ellerim kupkuru ve çok kirli. Ben de çok yorgunum. İşte böyle Dick, galiba bu konuya başka zaman devam edeceğiz.

xxxxx,

Chris

Thurman, New York

24 Aralık 1994

Cumartesi, saat 22:30

Sevgili Dick,

Şu anda evin kuzeye bakan yatak odasında sırtımı birkaç yastığa dayamış yerde oturuyor ve Tennessee'den satın aldığım karyolaya bakıyorum – bu geceyi onunla uğraşarak geçirdim, ceviz yağına batırılmış çaputlarla ovalayıp sonra da parlattığım o heybetli güzellikle. Kavak ağacından, yani “fukaranın ahşabı”ndan yapılmış; Tad diyor ki, eskiliği oymalarının elektrikli alet kullanılmadan yapılmış olmasından belliymiş. Yağı karyolaya yedirmekten, onun nasıl yapıldığını ellerimle hissetmekten müthiş zevk aldım. Hep böyle bir şeyim olsun istemişim.

Bu akşam Tad'e burada bir Shaker komünü kurduğumuzu söyledim; hiç sevişmiyor, durmadan çalışıyoruz. Onunla burada geçirdiğim huzurlu zamanın keyfini çıkarıyorum. Tad'e ve onun gözüpek neşesine karşı muazzam bir hayranlık duydum bu gece. Noel arifesindeyiz, ikimiz burada yalnızız; doğrusu o benden çok daha yalnız: ne bir Noel ağacı, ne ailesi, ne de Noel planları var. Üstelik Tad öylesine duygusal ki! Geçen sene eski karısı üç çocuğunu alıp Avustralya'ya kaçtı. Tad ise şimdi alt katta marangozluk yapıyor ve elindeki işi bitirmekle meşgul, kendine acıdığı falan da yok.

Sana burayla ilgili hiçbir şey anlatmadığımı fark ettim – anlamı sağlayabilir miyim acaba? Kaliforniya’dan o kadar farklı bir yer ki. Bu sabah nalbur dükkânındayken Earl Rounds nerede yaşadığını sordu. Bakerların evinin orada, yolun karşı tarafında dedim. Ah, dedi Earl, Gideonlar’ın eski evi.

Orada kim yaşarsa yaşasın kasabanın yerli halkı için bu ev *daima* “Gideonlar’ın eski evi” olarak kalacak. Gideonlar Ohio’lu yaşlı bir çiftti, bu evi daha elli hektarlık bir turist çiftliği, yani Büyük Darthmout Arazisi olduğu dönemde satın almışlardı. 1970’lerde olmuştu bu ve insanlar o zamanlar hâlâ “aile tatil”lerine çıkıyorlardı herhalde ama doğal olarak çiftlik yılın sekiz ayı kapalı kalıyordu. Bir Ocak ayında gece vakti Bayan Gideon cırlıçıplak ve çılgık çılgılla koşarak evden çıkıp High Street caddesinin karşısına geçmiş, dondurucu soğukta dakikalarca Vern Baker’ın kapısını çalmış, ta ki adam uyanıp da kadını içeri alana kadar. Kadın donma tehlikesi geçirmiş. İki gün sonra Gideonlar eşyalarını toplayıp arabaya atladıktan sonra oradan uzaklaşmışlar. Bir daha da onları gören olmamış. Acaba Ohio’ya geri mi dönmüşlerdir?

Geçen yılbaşı Harrisburg’da New Jerseyli bir petrol şirketi yöneticisi, üzerinde sadece kaşmir bir hırka, kumaş pantolon ve mokasen ayakkabıyla ormana doğru yürüyüşe çıkmış. Çok geçmeden donarak ölmüş.

Bakerlar’ın evini geçince yolun devamında Chuck ve Brenda yaşıyor. Brenda’yı çok severdim, o benim Taşra Benzerim’di – bütün enerjisini yıkık dökük gecekondlu evlerini satın almaya harcayan manik depresif bir geveze. Başka bir işte çalışması mümkün olmayan alkolik Chuck da o evleri onarıyordu. Brenda’nın buna benzer yaklaşık on beş evi vardı, hatta Minerva’da konut inşa etmek için [ABD Konut ve Kentsel Dönüşüm Dairesi] HUD’dan hibe bile almış ama evleri ipotek göstererek tekrar borçlandığında işi tepetaklak olmuştu. Dört çocukları da onlarla birlikte yaşadığı için Chuck’la

birlikte evlerine beş yüz metrekaresel bir bölüm daha inşa etmeye başlamışlardı. Ancak aradan beş yıl geçti ve Brenda'nın ilk evliliğinden olan iki çocuğu çoktan evden ayrılıp Warrensburg'da yaşayan babalarının yanına taşındı. Chuck'la Brenda'nın bağı-
rış çağırışlarına tahammül edemiyorlardı çünkü. Şimdi Brenda bir yandan otellerde oda hizmetlisi olarak çalışıp bir yandan da Amway ürünleri satıyor. Brenda'nın imparatorluğundan geriye kalan tek şey pembe bir jakuzi; jakuzinin 2x4'lük kerestelere çivilenmiş, ısıtması olmayan kontrplak haznesindeki pirinç musluklar etrafa göz alıcı ışıltılar saçıyor. Burada yeterince uzun yaşarsan sonunda her şey bir hikâyeye dönüşüyor.

Sylvère'le birlikte bu evi Yehova Şahidi genç bir çiftten satın almıştık. Evadama, burayı avlanmak için bir üs niyetine satın alan Long Islandlı ailesinden miras kalmıştı. Kasabada onları hatırlayan pek yok. Ben ve Sylvère de burada kayda değer bir iz bırakmayacağız sanırım.

Günlük tutmayı asla beceremedim, Dick ama sana yazarken hiç zorlanmıyorum. Tek istediğim beni tanıman ya da aklımdan geçenler ve gördüklerim hakkında az da olsa bir fikir edinmen. "Kalbimdeki ay ışık saçmaya devam ediyor," diye yazmış itiraflarının sonunda Leydi Nijo isimli bir geyşa. Yazmanın böylesine dolaysız bir iletişim aracı olabileceği hiç aklıma gelmemişti ama sen kusursuz bir dinleyicisin. Sessiz ortağım benim, konudan ayrılmadığım ve aklımdan geçenleri olduğu gibi anlattığım müddetçe beni dinlemeye devam ediyorsun. Sen beni dinlediğin sürece başkaca bir teşvike, onaya ya da karşılığa ihtiyacım yok.

Bu gece Elaine ve Willem de Kooning hakkında yazılmış garip ve tüyler ürpertici bir kitap okudum. Aslına bakılırsa, kadınların hiçbir değerinin olmadığına inanılan bir dönemin portresi - "sanat sürtükleri" ve birkaç "kız sanatçı" hep birlikte büyük Dicklerin/Siklerin yörüngesinde dönüp duruyor. Bu kitabı, *Tuhaf Kızlar ve*

Alacakaranlık Âşıkları: Yirminci Yüzyıl Boyunca Amerika'daki Lezbiyenlerin Yaşamının Gizli Tarihi ile birlikte düşündüğümüzde, oradan buraya nasıl geldiğimizi anlamak mümkün değil. Çin Kültür Devrimi'nden sonra Dörtlü Çete'nin çöküşünden bile daha tuhaf bir durum.

Şimdilik bu kadar.

*Sevgiler,
Chris*

Tad Noel hediyesi olarak Chris'e bir günlük hediye etti. Defterin kapağında Edward Hopper'ın bir tablosu; hasır şapkası ve incecik elbisesiyle sırtını bir sütuna dayamış genç ve güçlü bir kadının resmi vardı. Kadın başını derde sokmak mı istiyor dersiniz?

Noel sabahı, Chris Mud Caddesi'nde bir yürüyüş yaptı. Josh Baker'ın karavanının yanından geçerken burayı Dick'e, David Rattray'in East Hampton'ı anlattığı kadar iyi tasvir edip edemeyeceğini merak etti. Chris'in Thurman için hissettiği şeyleri Dick'in anlaması mümkün müydü acaba? Chris için bu kasaba Dick'in Vahşi Batı macerasından çok farklı bir şeydi çünkü burada yaşadığı, okulda ders verdiği ve kasabanın yarısını tanıdığı halde daha yüzeyin altına inmiş bile sayılmazdı.

O gece Noel kutlaması için arkadaşı Shawna'nın New Jersey'deki ailesine davetliydi. Oraya tek başına arabayla gitmiş ve etrafındaki manzara hayal meyal farklı şekillere bürünürken tüylerinin ürperdiğini hissetmişti. Geç saatlere kadar salonda oturup güncesine ilk satırları yazdı. Tek başına yazamıyordu ama. Günce şöyle başlıyordu: Sevgili Dick.

Amerika'yı bir uçtan diğerine kat ettiği yolculuğun bir

noktasında, canı istese de istemese de Dick'e her gün yazmaya söz vermişti (kendisine mi? Dick'e mi?). İnsan türünün başardığı muazzam şeyler düşünülürse pek zor bir iş sayılmazdı bu. (Yeniyetmelik döneminde dışçide geçirdiği sancılı saatleri, yoksul ve alt orta sınıf köylü Çinlilerin cesaretini düşünerek atlatırdı).

Shawna'nın babası William bir grup Quaker tarikatı üyesiyle birlikte Guatemala'dan daha yeni dönmüştü. Noel yemeğinin ardından ailesi, William'ın kaydettiği işkence tanıklıklarından bazı bölümleri dinlemek için toplandı. Bu kasetleri dinlerken bir şey Chris'in dikkatini çekmişti. Akıl almaz hunharlıkları aktardıkları halde bu tanıklıkların hepsinde benzer bir açıklık ve konuya sadakat göze çarpıyordu – sanki her anlatıcı kendisinden büyük bir bütünün parçasıymış gibi. Anlatının birleştirici gücü müydü bu? Yoksa anlatıcıların hepsi aynı yerlihalk topluluğunun üyeleri olduğu için mi böyle bir etki ortaya çıkmıştı? Chris bir işkence mağduru ya da bir köylü değildi. Amerikalı bir sanatçıydı ve başkalarına sunabileceği tek belirgin özelliği buydu belki de, ilk kez düşünüyordu bunu. Dick'e yazmakla yaşamını Vaka Çalışması'na dönüştürmüş oluyordu.

Shawna'nın kocası Jack tam bir pislikti. William, açlık grevine başlayan ve Guatemala City'deki Amerikan Büyükelçiliğinin merdivenlerine kendisini zincirleyen Amerikalı aktivist Jennifer Harbury'le yaşadığı kısa karşılaşmayı anlatıyordu. Shawna ve Chris neye uğradıklarını şaşırmışlardı. “Bill, affedersin ama,” diyerek araya girdi Jack, “Yanlış hatırlamıyorsam, Jennifer Harvard mezunu bir avukattı, değil mi?” Ürkek kadın oyuncularla konuşurken kullandığı aynı baştan çıkarıcı, hırıltılı ve güya samimi ses tonuyla söylemişti bunları. “Demek istediğim o ki, ailesi zengin. Sence Jennifer kocasını gerçekten sevseydi El Capitano'ya verecek bir çeyrek milyon dolar bulamaz mıydı? Oralarda işler böyle yürümüyor mu? Adamın serbest bırakılmasını isteseydi herkesin önünde böyle bir rezalet çıkarmazdı...”

Belli ki, Jack Berman nasıl Erdemli Kadın olunması gerektiği konusunda bir uzman: kadının çenesini kapatması ve “mahremiyet” kural-larına riayet etmesi gerekiyor. Jack’in beş eski karısının hepsi de erdem timsaliydiler. Bill afallayıp kalmış, Chris de Noel’i berbat etmek istemediği için hayatında ilk kez erdemli davranmıştı.

26 Aralık 1994

Pazartesi günü, Chris Paris’ten uçakla gelen Sylvére’i karşılamak üzere arabayla JFK’e gider. Sylvére’le, JFK’den East Hampton’da bulunan –kiraladıkları– diğer eve gitmeyi, bodrum kattaki su baskını sorununu halletmeyi, Sylvére’e o ders yarıyılında gerekli olan bazı kitapları yanlarına almayı ve ardından Noel tatilinin geri kalanını geçirmek üzere arabayla Thurman’a dönmeyi planlamış-lardı. Uçağın varış saati 07.30 olmasına rağmen Chris on dakika geç kaldığı, Sylvére onu bulmak için buluşma noktasından ayrıl-dığı ve birbirlerini arayarak terminalde dolanıp durdukları için havaalanından ayrılmaları saatler sürer. Yolda, ta Riverhead’e kadar bu konuda kavga ederler. Gece yarısına doğru yorgunluk-tan bitap düştükleri için Greenport Waterfront Motel’de –sezon dışı fiyattan– bir oda tutarlar. Chris, Kaliforniya’dan ayrıldığın-dan beri Dick’e yazmayı ilk kez ihmal eder. Sylvére ise sanki hâlâ ondan 4.000 mil uzakta gibidir ve aralarındaki mesafe Chris’in tüm enerjisini tüketmektedir. Ama günün sonunda Sylvére giysi-lerini çıkarttığında yeniden ortak zeminde buluşurlar: Sylvére beline, içine yüz dolarlık banknotlar tıktırılmış el yapımı bir para kesesi takmıştır. Emekli bir kürkçü olan annesi kemer şeklindeki

keseyi o yola çıkmadan bir gece önce dikmiştir. Hazirana kadar ev kredisi borçlarının en büyüğünü ödemeyi uman Chris ve Sylvére parayı yatağın üzerinde sayarlar (25 tane gıcır yüzlük) ve çok sevinirler! Sadece 20 tane çıkacağını düşünmüşlerdir çünkü.

Sonra da iki kere sevişirler, ertesi sabah nihayet mektup yazmaya vakit bulan Chris durumu Dick'e böyle anlatmıştı. Sylvére ayrıntılara katkıda bulunmak istemişse de, Chris Dick'e başka şeyleri, kız arkadaşları Ann ve Shawna'ya yaptığı ziyaretleri anlatmak istemişti.

Kahve alması için Sylvére'i dışarı gönderdikten sonra, "Dick," diye yazmıştı Chris, "bu ev işi o kadar çok zamanımı alıyor ki, filmin yol açtığı bıkkınlık ve aşağılanmaya bir daha ne vakit dönerim bilmem. Bir gün dönerim herhalde. Sana yazmakla yetinebilir miyim dersin? Evet, bilmem, belki..."

Kendini Sylvére'e ne denli yabancılaşmış hissettiğini belki o söylemişti, belki de bunu Sylvére hissetmişti. Çünkü ertesi gün -28 Aralık'ta- Sylvére, yanlış bir şey yaptığını bildiği halde hikâyeye tekrar dâhil olmanın bir yolunu bulmuştu.

BELGE 12: SYLVÉRE VE DICK'İN ORTAK ARKADAŞLARI BRUCE VE BETSEY'E BİR ZİYARET

Bruce & Betsey'nin Konuk Odası
Tremper Dağı, New York
28 Aralık 1994,
Çarşamba; saat 12.00

Sevgili Dick,

Ev tam bir felaketti, ayrıca bodrum katı basan suyu hortumla

boşaltarak geçirdiğim 12 saatin üstüne bir de toparlandığım, alış-veriş yaptığım, araba kullandığım için sonrasında sana yazacak takatim kalmamıştı. Doğrudan Thurman'a gitmeye karar vermiştik ama yolda senin hakkında konuşmaya başlayınca Sylvère'in aklına bir mola verip Tremper Dağı'nda yaşayan senin arkadaşların Bruce ve Betsey'i ziyaret edebileceğimiz geldi. Aslında bir bakıma onlar Sylvère'in de arkadaşı sayılırlar (hoş, bu mektuplardan haberleri olsa kesin biter bu arkadaşlık). Çok rezil ve zorlama bir fikir gibi görünüyordu ama Sylvère ankesörlü telefonda onları aradığında Bruce, "Elbette gelin! Hem geceyi de burada geçirirsiniz!" dedi.

Ertesi Sabah:

Saat 07.45, Sylvère kahve almaya gitti ve ben yatakta, bir yün battaniye yığını altında sana yazıyorum. Aslında çok güzel bir yer burası: bir akçağaç, donmuş bir nehir, orman ve Fransız balkonunun kavisli pencereleri ardından görünen kış kuşları var. Yirmi yıl önce olsa hep birlikte LSD alıp kafayı bulmak için ideal bir yer olurdu.

Dün geceki sohbetin sonunda seni gündeme getirmek için çok ter döktü Sylvère. O ana kadar muhabbetimiz son derece burjuva ve resmiydi... kır evleri, akademik yaşam, evle iş arasında araç kullanarak gidip gelmenin iyi ve kötü yanlarıyla ilgili beylik lakırdıları paylaştık işte. Tam yatmak üzere üst kata çıktığımız sırada Sylvère cesaretini toplayıp o soruyu sordu: Bruce ve Betsey senin hakkında ne düşünüyorlardı acaba? Betsey senin söylediğin zekice bir şeyi anımsadı: sıradanlığın kötü olduğuna değil ama kötülüğün sıradan olduğuna inanıyorum. Dick'in Hannah Arendt'le ne alakası olabilirdi ki? Ben bunu düşünürken Betsey ve Sylvère, Kaliforniya'ya taşındıktan sonra benimsediğin sıradanlık üzerine fikir yürütüyorlardı. Sylvère Amerika'nın Avrupalılar üzerindeki efsanevi gücü üzerine her zamanki nakaratını tekrarladı – niye

seni anlamak için hiç çaba sarf etmiyor? Söylediği şeyler boş laf gibi geliyor kulağa. “Hayatım boyunca,” demiştin, “çöle taşınmayı düşündüm,” bir de, “Burada her şeyin altında nihilizm yatıyor ve bu çok ürkütücü bir şey.” Neyse Dick, seni hepsinden daha çok seviyorum. Bruce sürekli soru soruyor ama yanıtları hiç dinlemiyor. Betsey ise sohbet arasındaki boşlukları doldurmak için zırvalayıp duruyor. Manken Rachel Hunter’ı andırıyor biraz: zayıf ama iri memeli, kıcı düz ve muhteşem hacimli saçları var. Bruce’un okuduğu her şeyi Betsey de okumuş ama kariyer yapan Bruce olmuş. Bu insanları ilginç buluyor musun Dick? Bruce Sylvère’den bile yaşlı gösteriyor; o ikisi bana East Hampton civarında bol miktarda bulunan yaşı geçkin rakçı/süper model çiftlerini anımsatıyor – biraz ahmak ve benmerkezciler. Onlardan niçin bu denli hazzetmedim, inan bilmiyorum Dick. Aslında biliyorum. Galiba hayal kırıklığına uğradım, değil mi? Ne de olsa, Sylvère’le buraya özel bir amaçla geldik ve amacımız da sana yakın olmaktı.

Sana dün Claire ve David’in evinde geçirdiğim geceyi hiç anlatmadım. David, Arnold Schoenberg hakkında duyup duyabileceğin en derin ve zekice şeyi söyledi: biçim doğruysa, içerik duygusal olsa da olur. Atonal müzik kadar Claire ve David için de geçerli bir şey bu. Sadece kitaplardan tanıdığım, akşam yemeklerinin bir nevi geçici sanat olduğu bir dünyaya ait, kusursuz ev sahipleri onlar. Son derece kültürlü ve zekiler ama çirkinleşen bir zekâ değil onlarınki. Yine de çok kışkırtıcı ve insanı gizlendiği delikten dışarı çıkartıyor; sıra kahveye geldiğinde – önemli bir şey yaşamış gibi hissediyorsun kendini.

Ama şimdi yataktan kalkıp Bruce ve Betsey’le burada son bir çaba sarf etme zamanı geldi.

*Sevgiler,
Chris*

Sevgili Dick,

Sylv re Mimi'yi veterinere götürdü & ben evde yalnızım & d n Bruce ve Betsey'nin evinde olup bitenleri sana anlatmak istiyorum.

Ziyaretimizin devamı daha iyi geçti. Ben Betsey'le krep yaparken Sylv re ve Bruce, Marcel Mauss ve Durkheim  zerine konuştular. Betsey küratörlük eēitimi alıyor, biz de onun işi hakkında sohbet ettik. şimdiden tam bir profesyonel gibi davranmaya başlamış Betsey  nk  çalışmalarıma karşı herhangi bir ilgi gösterip benimle iş ilişkisi kurmaktan kaçındı. Ardından kahvaltı ettik ve nehir boyunca uzun bir yürüyüş yaptık. Evden dışarı çıkınca Betsey ve Bruce daha rahatlamış gibiydiler. Y r d ē m z yan yolda dört tane geyik koşarak karşıdan karşıya geçti. Olduēumuz yerde kalakaldık. Betsey ve Bruce'u sevmeye başlamıştım.

Ardından bir başka eve, Bruce ve Betsey'nin müzayededen satın aldıēı bir on dokuzuncu yüzyıl evine doēru yürüdük. Evin  nceki sahibiyle dalga geçmeye başlamışlardı; zincirleme sigara içen, yalnız yaşayan ve "metin yazarlıēı" yaparak hayatını kazanan elli yaşında, acınası bir kız kurusuydu. Doēal olarak onunla aramda hemen bir özdeşlik kurdum. Betsey birkaç koli ciltsiz, beş para etmez aşk romanı dışında evdeki  er  p n  oēunu temizlemişti. Ne tuhaf. "Metin yazarı"nın yazdıēı kitaplar olabilir miydi bunlar? Her hâlükârda, Sylv re'le heyecandan çılgına dönmüştük. Bu romanların isimleri benim hislerime tam olarak tercüman oluyordu işte, öyle deēil mi? Kayıp ipucunu bulmuştuk.

Bruce ve Betsey'den aldıēımız bazı kitapların isimleri şöyleydi:

İkinci Bahar – Yolun Yarısı

İkinci Bahar – Tutku'nun şarkısı

İkinci Bahar – Pervasız Arzu
Evlilik Hakkında Bir Araştırma
Karım Takas Pazarında
Arzusunu Dizginleyemeyen Kadın
Sensiz Her Şey Anlamsız

Bruce ve Betsey şaşırmış, ne olup bittiğini anlamamışlardı ama heyecanımızın seninle bir alakası olabileceği akıllarına gelmedi sanırım. Eve dönerken arabada *Evlilik Üzerine Bir Araştırma*'yı okumaya, bazı cümlelerin altını çizmeye, notlar almaya ve ikimiz hakkında olabilecek bütün bölümleri işaretlemeye başladım. Hem yeniyetme (ben!) hem de akademik (sen!) bir alıştırma'ydı... ürettiğim bu ilk sanat eserini sana hediye edeceğim.

Daha sonra niçin seni Bruce ve Betsey'den çok daha fazla sevdiğimizi sorduğumda Sylvère şöyle cevap verdi: çünkü Dick duyarlı biri. Bence haklı. Bruce ve Betsey senin sadakatine layık değiller.

Dick, evdeki bütün iş gücü bu öğleden sonra başlayacak, en iyisi ben işe koyulayım. Fakat sen hep kalbimdesin ve bu bana güç veriyor.

Sevgiler,
Chris

31 Aralık 1994

Yeni yıl akşamı Sylvère ve Chris Bernardo's lokantasında Tad ve onun bir zamanlar motosikletçi olan kız arkadaşı Pam ile akşam yemeği yediler. Chris Pam'i hep sevmiş, ona -onun yaşam öyküsüne, ilgi alanlarına ve sanat alanında başarmak istediklerine-

hayranlık duymuştu. İçkilerini içerlerken Pam onlara Chris'in filminden ne denli "nefret" ettiğini anlatmış, sonra da "Ancak," demişti, "filmin hâlâ kafamı meşgul ediyor." Chris düşünememişti: dış görünüşü veya kişiliğinde insanlara kendisine böyle şeyler söyleyebileceklerini düşündürten bir şeyler mi vardı acaba? Chris'in de duyguları olduğunu unutmuyorlardı sanki. O gün erken saatlerde David'le ona satacağı pencerelerin fiyatları üzerine sıkı bir pazarlığa tutuşmuşken kendisini berbat hissetmişti. Pencereleri, kentin dışında bir yerden satın aldıktan sonra David'in yenilemekte olduğu bir Bridgehampton ambarına nakledecekti, bunu önermişti Chris. Bu iş karşılığında David ona 500 papel teklif etmişti. Olmaz, demişti Chris de – çok düşük bir teklifti bu. Paraya ihtiyacı olmasa bir başkasının pencereleri için iki gününü harcar mıydı? Beş dakika sonra David onu geri arayıp önceki teklifinin iki katını önerince Chris afallamıştı. Ucuza al, pahalıya sat. Bu tür kanunların iki arkadaş arasında da geçerli olacağı hiç aklına gelmezdi. Üstsüz servis yapılan Vahşi Batı Barı'nda çalışırken 50 papel karşılığında herifin birine memelerini ellemesi için izin verdikten sonra aynı iş için Brandi'nin her zaman 100 papel kopardığını öğrendiğinde de buna benzer bir şey hissetmişti.

O gece Sylvère ve Chris bocalayarak seviştiler. Sylvère'in canı sıkkın, kafası karışık; neredeydi, kimdi, artık bilemiyordu. Crestline-Paris-East Hampton ve şimdi de Thurman. Üç hafta sonra da tekrar New York'a dönecekti: önünde yeni bir akademik dönem, ders vererek geçireceği bir yedi yıl daha vardı. Thurman'a "evimiz" demeleri geçici bir aldatmacadan ibaretti – Chris'le yaşamındaki diğer her şey gibi. Bu ev İngiltere'nin güneyinde, Leonard Woolf'a ait bir malikâne değildi – ahşap iskeletli bir köy gecekondusuydu, Noel'den önce evden çıkarttıkları taşra magandası beleşçi bir aile evi harabeye çevirmişti. Şimdi evi boyayıp temizliyorlardı ama üç hafta sonra burada olmayacaklardı bile. Ne gibi bir yaşamın hayalini

kurabilirlerdi? Ne gibi bir yaşama güçleri yetebilirdi?

Yeni yılın ilk saatlerinde Chris Dick'e şunları yazdı:

“Neredeyim bilmiyorum; tek gerçeğim taşınmak. Yakında bana pahalıya patlayan, kimselerin sevmediği bu filmle ve işsiz olduğum gerçeğiyle yüzleşmem gerekecek. Sen Avrupa fazla boğucu olduğu için Kaliforniya'ya taşındın. Hayatındaki ıvır zıvrı temizledin... benimki gibi bir serbest düşüşü anlamın mümkün mü acaba? Virilio haklı – hız ve fanilik; bu ikisi birbirini hükümsüz kılarak sonunda atalete dönüşüyor.

Ufalıp cam bir kavanoza girdin; taşınabilir bir azizsin artık. Seni tanımak İsa'yı tanımaya benziyor. Bizden milyarlarca var, sendense yalnızca bir tane; bu yüzden kendi adıma fazla bir şey beklemiyorum senden. Yaşamımla ilgili sorduğum soruya verilecek doğru bir yanıt yok. Fakat sen beni büyüledin ve sadece sana inanmak bile kendimi tamamlanmış hissetmeme yetiyor.”

Sevgiler,

Chris

Yeni yılın ilk Pazar günü yine hüzünlü ve melankolik bir gündü. Bütün öğlen kurşuni bir sis havada asılı kaldı, ta ki saat 16.30'da karanlık çökene dek. Sylvère ve Chris öğlene kadar yatakta kaldılar, sohbet edip kahvelerini içtiler. Sonunda, arabayla biraz gezinmek için yataktan çıkmayı başardılar. Bir karga sürüsü River Caddesi üzerindeki çiftliğin hemen yanındaki çıplak ağaçların üstüne tünemişti. Kasvetli bir kır manzarasıydı bu. Chris hayatında ilk defa Edith Warton'un romanı *Ethan Frome*'un dünyasını kavradığını hissetti. Bütün bu “büyüleyici” kadim sefalet tüylerini ürpertiyordu. Kulübelerin, kesilmiş ağaçlardan geriye kalan kütüklerin ve çiftlik

evlerinin yanından arabayla geçip giderken 50 yıl önce burada yaşayan, bir odayı paylaşan ve donmaktan, açlıktan ve içlerinden birinin bulaşıcı ve şifasız bir hastalık kapmasından korkan onlarca insandan biri olmanın bütün kasvetini hissetti Chris. New York veya Montreal bir kenara, hayatlarında bir kez olsun Albany’i dahi görmemiş insanlardı onlar. Arabanın kasetçalarında bir Incredible String Band albümü çalıyordu – kış, ölüm ve cennet üzerine *Eyüpün Gözyaşları* isimli geleneksel bir balat vardı albümde.

*Son kez vedalaşırken daha iyi anlayacağız
Artık endişeye ve gözyaşına gerek olmadığını
O kadim Cennet Mekânda.*

Buradaki insanların niçin ölümü dört gözle beklediklerini anlıyor musun? Onunla aynı okulda çalışan bir öğretmen bir defasında Chris’e buradaki evleri süslemekte kullanılan zencefilli çörekten yapılma yıldız ve hilâl gibi desenlerin aslında hep Masonik semboller olduğunu anlatmıştı. Belli ki insanlar bir biçimde korunmaya ihtiyaç duyuyorlardı. Peki, yirmi yaşlarındaki dört çekici hippiden oluşan The Incredible String Band taşraya özgü dini inancın altında yatan çaresizliği tespit etmeyi nasıl başarmıştı? Belki de, şarkılarının kulağa hoş geldiğini düşünmüşlerdi sadece.

Sanat Merkezi’ne yaptığı atölye ziyaretlerini Dick hakkında tanıklık toplamak için bir fırsata çevirmeyi düşündü Chris; oradaki tüm öğrencileri Dick’e mektup yazmaya teşvik edecekti. “Ona yazmak yaşamınızı değiştirecek!” *Dick’i Seviyorum* isimli çılgın bir risâle yazıp bunu Sylvère’in okulunun dergisinde yayınlatacaktı. Zaten bütün sanat kariyeri de profesyonellikten bu denli uzak değil miydi?

Sylvère ve Chris Pharaoh Gölü’ne kısa bir yürüyüş yaptılar, üşüdüler, eve dönüp çay içtiler, seviştiler ve biraz kestirdiler. Sonra

da kalkıp sonu gelmeyecek gibi görünen koli açma işine koyuldular.

Bir sonraki haftayı ise evde Tad ve Pam'le yeni satın aldıkları eski pencereleri ve kiraz ağacından yapılma parkeleri monte ederek ve duvarların arasındaki bölmeleri yıkarak geçirdiler.

BELGE 13: TAŞRADAN MANZARALAR

Thurman, New York

5 Ocak 1995, Perşembe, 22.45

Sevgili Dick,

Bu akşam Thurman Mahkemesine gittik; eski kiracılarımız O'Malleyler'e karşı açtığımız dava, karşılıksız çek yazanlarla alkollü araç kullananların davaları arasına sıkıştırılmıştı. Bu kadarı bile, içinde bulunduğumuz dünyayı tarif etmeye yeter herhalde. Senin böyle bir duruma düştüğünü düşünemiyoruz bile. Aslında bizim bu duruma düştüğümüzü düşünmekte bile zorlanıyoruz. Her şey sona erip de davayı kazandığımızda, ikimiz için de asıl meselenin mal mülk meselesi olmadığı konusunda anlaştık. Birilerinin, kirayı ödemedikleri için mahkemeye verdiğimiz ve eninde sonunda bizden iyi şeyler koparacak o aptal köylü maganaların bile bizi sürekli enayi yerine koymasından bıkip usandık. Ah Dick, keşke burada olsaydın da bizi bu taşra yaşamından kurtarsaydın.

İmza,

Charles & Emma Bovary

Ertesi gün, 6 Ocak Cuma günü (Yortu Günü) Chris ecza dolabının kırık camını değiştirmek için arabayla Corinth'e gitti. Taşrada geçen bu Ocak gününe tamamen uyum sağlamış gibi hissediyordu kendini... soğuktan çatırdayan, göz kamaştıran buz ve kar; kenti köşe bucak dolaşarak dört ay sürecekt kışa hazırlık yapan, Corinth'in sosyal yardım hizmetlerini edinen eski akıl hastaları ve yarı-serbest çalışanlar. Öğleden sonra bulutların renginin pembeleşmesine bayılıyordu Chris. Mevsimdeki değişimi, Ocak ayını Aralıktan farklı kılan belli belirsiz değişiklikleri fark etti. Joseph Kosuth iki hafta sonra cumartesi günü evinde bir doğum günü partisi verecekti. Orada eski sevgilisi Marshall Blonsky'le karşılaşma olasılığı Chris'i biraz endişelendirse de aslında bu partiyi iple çekiyordu. "New York'ta sikime sallamadığım ilk parti olacak bu," diye itirafta bulundu Dick'e. "Geleceği iple çekiyorum, yeter ki sen de onun bir parçası ol." Mutlu olduğu anlamına mı geliyordu bu?

Sylvére ve Chris ev dedikleri şantiyede her şeyi ellerine yüzlerine bulaştırarak Tad ve Pam'e "yardım ettiler." Tad ve Pam Yahudi olmadıkları için onların sürekli birbirlerine bağırıp çağırımlarını aralarında husumet olmasına yormuşlardı. New York'taki dairelerinin alt kiracısı Maija telefon edip bundan böyle kira ödemeyeceğini söylemişti.

Her ikisi de Dick'in tatili şehir dışında geçirdiğini varsaymışlardı. Bir sonraki hamlelerini hesaplamaya çalışıyorlardı. Bir gün akşama doğru Sylvére Los Angeles'daki arkadaşı Marvin Dietrichson'ı arayıp Dick'in tepkisi hakkında bir fikir edinmeye çalıştı. Ah, evet, Noel tatilinden önce Marvin okulun yemekhanesinde Dick'e rastlamış ve şöyle demişti: "Sylvére ve Chris'le buluştuğunuzu duydum - Nasıl gitti?" Dick'in, "Bilmem," dediğini anımsıyordu Marvin, "tuhaf insanlardı."

Tuhaf insanlar. Chris bunu duyunca midesine kramp girdi ve kustu. Hepsi bu muydu yani? "Tuhaf insanlar?" Sylvére ve

Marvin'in aracılık yapmasına gerek kalmadan Dick'e ulaşmanın bir yolu yok muydu?

Crohn hastalığı ince bağırsağın kronik iltihaplanmasına neden olan genetik bir hastalıktır. Her kronik rahatsızlık gibi bu hastalığı da fiziksel, psikolojik veya çevresel etkenler tetikleyebilir. Chris'in tetikleyici etkeni yeisti. Ona göre depresyondan çok farklı bir durumdu bu. Yeis, bir köşeye sıkışıp kalmak ve hiç kıpırdayamamaktı. Yeis, ince bağırsağın kasılması ve şişmesine neden olur, bu da önce kabızlığa sonra da insanın içi dışına çıkacak kadar kusmasına yol açardı. Kabızlığa eşlik eden karın ağrısı öylesine kuvvetli olurdu ki, kıvrılarak yatmaktan ve yüksek ateş ile sıvı kaybının baş göstermesini beklemekten başka bir şey gelmezdi Chris'in elinden. Ağrılı lunaparklardaki hız trenlerine benzerdi: belli bir zirveye ulaştığında, sonu hastanede bitecek bu yolculuğu tamamlamaktan başka çaresi kalmazdı. Hastanede ağrı kesici, damardan ilaç ve sıvı alırdı.

Sylvére bu hastalığı kandırmakta uzmanlaşmıştı. Hız trenini durdurmak için gereken tek şey, Chris'i yatıştırmak ve uyumasını sağlamaktı. Fincanlar dolusu sıvı afyonlu çay, yumuş köpekler ve öyküler.

O akşam Sylvére Chris'e bir kalemle not defteri getirdi. "Al bakalım," dedi, "Haydi, Dick'e yazalım." Bu onun daha kötüleşmesine yol açtı. O zaman da Sylvére Chris'in saçını okşayıp biraz çay yaptı ve ölen köpekleri Lily'le ilgili bir öykü anlattı; çok sevdikleri Lily bir yıl önce kanserden ölmüştü. Sylvére'in sözcükleri öylesine dile getirilemez ve büyük bir üzüntünün etrafında geziniyordu ki ikisi de ağladı.

Chris uykuya dalınca Sylvére de "odasına", yani evin ebeveyn odasına çekildi. Long Island'dan buraya geldiklerinden bu yana, on yıldır ilk kez ayrı odalarda kalıyorlardı. "Gayet demokratik bir anlaşma," olduğunu belirtmişti Sylvére içerleyerek. Chris,

mahremiyete ihtiyacı olduğuna dair bir şeyler söylemişti... aklından geçenleri Dick'le daha iyi paylaşabilmek için mi ihtiyaç duyuyordu buna acaba? Fakat Chris New England'a özgü eğimli çatısı ve küçük pencereleri olan evin kuzeybatı kanadındaki odada, Sylvère de gölete bakan, doğu kanadındaki büyük yatak odasında kaldığı halde, evde dört boş oda daha vardı. Yetim çocuk için bir oda, midilli eğitmeni veya kâhya için bir oda, dadı için bir oda... bu Edwardyan fanteziyi paylaşmak için hiç var olmamış uzun bir karakter listesi.

Sylvère ilk kez on iki on üç yıl önce hastalığı sayesinde Chris'e bağlanmıştı. Ama ona çekici gelen şey hastalığın fiziksel belirtileri –mat renkli saçlar, tuhaf yara bereler, bacaklarında ve kalçalarındaki morluklar– değildi. Bunları çok itici bulmuştu Sylvère. Bataille, düşünür Simone Weil ile yaptığı görüşmeleri, “Çıktığım kızlar genellikle daha iyi giyimli ve güzel olurlar,” diye aktarmıştı. Üstelik gerçekten de, Sylvère'in diğer birçok sevgilisinin aksine Chris'in bedeninde insana haz veren bir şey yoktu. Sarışın ve gösterişli değildi; esmer ve dolgun da değildi – sıska ve asabi, kalın kemikliydi. Ayrıca her ne kadar Chris belli ki zeki, hatta olağanüstü kültürlü de olsa, Sylvère zaten bir dolu akıllı erkek tanıyordu. Üstelik o zamanlar Sylvère New York'ta elini sallasa ellisi vardı. Tanıştıkları yıl boyunca Sylvère Chris'e olan mesafesini korumuş, geceyi birlikte geçirmelerini nadiren teklif etmişti. Onunla öğlenleri sevişmeyi, ardından da bedenle hiç alakası olmayan felsefi sohbetler yapmayı seviyordu... bunlar hep Chris'in dışarı çıkmasına yardım etmişti.

O yaz David Ratray arayıp Chris'in Minneapolis'de bir hastanede yattığını haber verene dek Chris'in hastalığının kendisiyle bir ilgisi olabileceğini fark etmemişti Sylvère: yani Chris'i yaşamına dâhil ederek onun hayatını kurtarabilirdi. Gerisi malum işte, ya da Chris hiç değilse bir şeyi doğru anlamıştı: iç gıcıklayıcı cinselliğin

filozofu olarak Mudd Kulübü'nde nam salmış olmasına rağmen, Sylvère aslında gizli bir hümanistti. Sado&Mazo ilişkilerden ziyade suçluluk ve görev duygusu yaşamına yön veriyordu.

Ancak karasevdaya tutulan Chris'in bedeni artık patlamaya hazırdı, arzuyla kıvranıyordu. Seyreltilmiş morfin gibi kullanıma hazırdı. Çiçek desenli saten bir sabahlığın içinde yataкта kıvrılmış, fırfırlı perdelerin arasından karla kaplı yolun karşısındaki Baker Garajı ve hurdacısına bakıyordu; bu haliyle Virginia Woolf'un *Flush* romanındaki Elizabeth Barrett Browning'i andırıyordu, spanyel köpeği eksikti sadece. Sylvère otuz yıl önce İngiltere'de Vita Sackville-West'le bu kitap hakkında bir söyleşi yapmıştı.

Akşamın erken saatlerinde Chris yataktan kalkıp Sylvère'in odasına gitti. "Hastalanmayacağım. Senin sayende." Sonra banyoya girdi. Sylvère de onun yanına, küvetin yakınında bir yere oturdu, tıpkı eskiden yaptıkları gibi. Orada otururken Sylvère, Chris'in suda eriyen vücudunun bir görünüp bir kaybolan kısımlarını izledi; yukarı kalkan bir dirsek, suyun yüzeyini delen meme uçları, kasıklarındaki kılların koyu yumağı. Dışarıdaki kar yığını Chris'in vücudunun beyazlığıyla uyum içindeydi. Chris havluya uzanırken, havlunun beyaz kıvrımları pencerenin ardındaki tepede biriken kara karışmıştı. Küvetten buharlar yükseliyor, o esnada dışarıdaki rüzgâr da karı havaya kaldırarak adeta buhar bulutlarına dönüştürüyordu. Sanki soğukla sıcak, içerisiyle dışarı arasında bir ayrım kalmamış gibiydi.

Ardından Sylvère'in odasındaki şilteye yatıp düzüşmeye başladılar. Bu seferki gerçektir; spontane bir sevecenlik ve arzu dalgasıydı. Bittiğinde biraz dinlendikten sonra tekrar başladılar, ikisi de hiç konuşmadı.

**BELGE 14: SYLVÉRE YENİDEN KEŞFETTİĞİ
CİNSELLİĞİ İÇİN DICK'E TEŞEKKÜR EDER**

Thurman, New York

2 Ocak 1995, Perşembe

Sevgili Dick,

Ben, Charles Bovary. Yaklaşık dokuz yıldır Emma'yla birlikte yaşıyorum. Bunun ne anlama geldiğini herkes bilir. Tutku zaman içinde şefkate dönüşür, şefkat de gitgide uysallaşır. Cinsellik azalıp yerini sıcak bir yakınlığa bırakır. Emma'yla aylar boyunca sevişmediğimiz oluyordu, seviştiğimiz zamansa yaptığımız seks kısa ve kesintiliydi. Arzu beni terk mi etmişti? Söz konusu olan, yakınlıktan kaynaklanan bir kırılganlıktı belki de. Bilemiyorum. Tüm bunların esas sonucuysa artık eskisi gibi görkemli ereksiyonlarının hiç olmamasıydı.

Emma sık sık bir cinsellik danışmanını görmem gerektiğini öne sürüyordu. Bu fikirde onun hoşuna giden bir şeyler olduğu belliydi; zaman içinde en temel içgüdülerini yavaş yavaş budadığı yaşlı beyaz erkeği en nihayetinde tamirciye gönderiyordu.

Yıllar içinde Emma, bir zamanlar New York'ta çok meşhur olan cinselliğimi bir yandan daha az Foucaultcu ve daha az kontrolcü, öte yandan da daha ölçülü, itaatkâr ve sik büzüştüren bir şeye dönüştürmeye pek meraklıydı. Ben de ona boyun eğdim. Emma'yla birlikte yüzlerce yıllık erkek egemenliğine ve sikimdarlığına kafa tutmaya koyulduk. Kadınlardan beklenenin de ötesinde bir edilgenlikle öylece yatıp Emma'nın kalkmış bir sike dönüşen arzusuyla bana üstünlük sağlamasını bekliyordum. Ancak bir süre sonra bu durum Emma'yı tatmin etmemeye başladı. Ona karşılık vermiyordum. (Onun bana asılmasını hiçbir zaman yeterince içten

bulmadım). Bir zamanlar görkemli olan ereksiyonlarımın gitgide sönümlenmesi böyle başladı işte.

Sevişmelerimiz kısalmış ve itiş kakışa benzer bir hal almıştı. Önceleri bu projeden heyecan duyan Emma, güdülerimin körelmesine karşı sabrını yitirmeye başlamıştı. Nadiren sevişiyor ama bunu sorun etmiyormuş gibi davranıyorduk. Dostluğumuz güçlenmiş, sevgimiz çoğalmıştı ve cinselliği de daha yüce sosyal uğraşlara feda etmiştik: sanat, kariyer, mal mülk gibi. Yine de, sevişmeyen bir çiftin pek de çift sayılamayacağı türünden can sıkıcı bir düşünce ara sıra da olsa baş gösteriyordu. İşte tam da bu noktada, yani cinselliğin olmadığı bir yaşamın daha iyi bir yaşam olduğuna kendimizi inandırdıktan sonra, tıpkı bir merhamet meleği gibi hayatımıza girdin Dick.

İlk başlarda, Emma'nın sana tutulması özsaygımdan geri kalan son parçaya da ağır bir darbe vurdu (ayrıca insanın özsaygısı diye bir şeyin varlığını ve bunun önemli bir şey olduğunu senin sayende kabul etmeye hazırım; özsaygısı olmayan bir Amerikalı olabilir mi?). Cinselliğimizi yepyeni bir erotik faaliyete aktarmıştık, Dick: sana yazmaya. Zaten her mektup bir aşk mektubu değil midir? Ben de sana yazarken aşk mektupları yazıyordum Dick. Farkında olmadığım şeyse şuydu: aşk mektupları yazmakla aslında aşka mektuplar yazıyordum ve epey bastırılmış duygularımda uyuyan bütün güçleri, utana sıkıla da olsa uyandırıyordum.

Uzun bir hikâye bu Dick, bunu bir tek sana anlatabilirim. Emma'nın sana duyduğu aşk cinselliğime vurulan son darbeydi. Aslında içten içe hep bildiğim bir şey vardı; cinselliği ne denli yok sayarsak sayalım o çirkin yüzünü er geç yine gösterecekti, tıpkı bir yılan gibi ve bir bakıma sen o yilandın Dick. Hayatımız boş bir sayfa gibiydi, dostum; ne arzu, ne gelecek ne de seks vardı. Fakat paradoks bu ya, yenilgimiz aynı zamanda bir dizi yeni olanağa da kapı aralamıştı; örneğin, onca zamandır sekse ilgisini yitirmiş olan

Emma artık senin sakinle ilgili fanteziler kuruyordu. Bu da bizim için yenilenme umudu demekti. Eğer bir yerlerde hâlâ Dick'ler varsa, o zaman bize de bir sik düşebilirdi.

Söz konusu olan basit bir seks terapisi değil. Sırrımı seninle paylaşıyorum ama kuyruğunu kıstırmış, rezil olmuş günahkâr konumunu kabullenmeye hazır bir tövbekâr olarak değil. Hayır, artık Rönesans çağı geldi ve senin bunda bir rolün olup olmadığı da tartışmaya açık bir konu. Emma'nın bir başkasını arzulaması benim arzumun da yeniden uyanmasını sağladı. Nasıl diye sorarsan, bir mucize eseri diyebilirim ancak. Bir hafta önce seks şevki aniden aramıza geri döndü – küçük Roma tanrıları misali, vücudumun her yerine dokunarak o kutsal hazla organlarımı tekrar uyandırdı. Sanki bir perde kalkmış da, insanın neler yapabileceğini gösteren yepyeni bir âlem ortaya çıkmış gibiydi.

Bende bu değişime yol açan şey senin olağanüstü cinsel gücünü yakalama hevesi değildi Dick, bundan emin olabilirsin. Gerçeği inkâr ettiğimi öne sürüp bizi iyileştirmiş olmakla övünebilirsin, tabii. Fakat bizi iyileştirmek için bizimle bir şekilde irtibatta olman gerekirdi Dick. Oysa sen bundan büyük bir özenle kaçındın. O yüzden, kendine mucizevi cinsel güçler atfetmekte çok acele etme derim. Aşk Peygamberimiz! Emma ve ben seni yoktan –ya da çok az bir şeyden– var ettik. Ayrıca dürüst olmak gerekirse, asıl sen her şeyini bize borçlusun. Sen gündelik yaşamın içinde debelenip dururken, biz senden haysiyet sahibi, çok güçlü bir erotik ikon yarattık.

Bu mektubu sana adıyorum Dick, sonsuz

*Sevgilerimle,
Charles*

Fakat Charles'la sevişmek Emma için Dick'le sevişmenin yerini tutmamıştı. Sylvère müsveddeleri ve kutularını düzenlerken Chris ancak bir iki hafta daha sürdürebileceği hülyalı bir çılgınlığa kendini bırakmıştı. Bir dahaki pazartesi günü pencereleri East Hampton'a arabayla götürmeyi kabul etmişti; oradan da Sylvère'le birlikte, onun Sanat Merkezindeki atölye ziyaretleri için uçakla Los Angeles'a döneceklerdi. Sonra da Sylvère New York'taki işine başlayacak ve ikisi Mayıs'a kadar East Village'da yaşayacaklardı.

Ucuz aşk romanları okuyor, güncesini yazıyor ve Sylvère için büyük değer taşıyan Heidegger'in *La question de la technique* nüshasının sayfa kenarlarına Dick'e olan aşkına dair notlar karalıyordu. Bu kitap Alman faşizminin entelektüel kökenlerinin bir kanıtıydı. Ona *La technique de Dick* ismini takmıştı Chris.

Fazla zamanı yoktu. Yanıtlara ihtiyacı vardı ve bu yüzden de Emma Bovary'nin Yonville'de yaptığı gibi, o da teselliyi dinde bulmuştu. Dick'e olan aşkı İsa ile azizler arasındaki ayrımı anlamasına yardımcı olmuştu. "Azizleri yaptıkları şeyler için severiz," diye yazdı Dick'e. "Onlar belli bir zarafete ulaşabilmek için çok çalışan, kendi çabalarıyla bir yerlere gelmiş kişilerdir. Örneğin, Bowen Hill'de atlı oduncu George Mosher bir nevi azizdir. Fakat İsa bir kız çocuğuna benzer. Hiçbir şey yapmak zorunda değildir. Onu güzel olduğu için severiz."

13 Ocak Cuma günü Chris'in arkadaşları Carol Irving ve Jim Fletcher onları ziyarete Thurman'a geldiler. Gece olduğunda, Troubadour şiirlerinin Paul Blackburn çevirilerini yüksek sesle birbirlerine okuyarak geç saatlere kadar uyanık kaldılar. Jim'in Orta Batı eyaletlerine özgü, davudi sesi Aimerac de Beleno'nun sesini bastırıyordu:

*Onun zarif bedenini kalbime gömdüğümde
orada beliren şefkat duygusu öyle hoş ki
allak bullak oluyor, hazla yanıp tutuşuyorum...*

Aşk ölmek gibi bir şeydi, bunu fark ettiler; bir keresinde Ron Padgett'in ölümü, "insanın kendi içinde yer değiştirdiği an," diye tanımlaması gibi. Konunun uzmanı Sylvére, sohbetlerini fazlasıyla yavan bulduğu için bir yorum yapmadı. Daha sonra da, yazdığı yeni kitaptan bir bölüm okumak isteyen Ann telefon etti. Kusursuz bir geceydi.

19 Ocak 1995

Çarşamba gecesi, Sylvére ve Chris Pasadena'daki Regal Inn Motel'de bir oda tuttular. Perşembe günü öğleden sonra Sylvére Dick'i aradı ve karşısında telesekreteri bulmayı beklerken telefonu Dick açtı. New York'tan iki arkadaşı, Mick ve Rachel Tausig Dick'i ziyarete gelmişlerdi. Acaba Sylvére ve Chris de, Pazar günü Dick'in evindeki akşam yemeğinde onlara katılmak isterler miydi?

Telefonu kapatmadan önce, "Bu arada, Sylvére," diye eklemişti Dick, "Chris'in gönderdiği faks o gün elime geçmedi. Noel'de gelen zarfların arasına karıştığı için ancak iki hafta sonra okuyabildim."

"Ah... küçük bir Neol hediyesi olmuş o zaman," diye kıkırdadı Sylvére.

"Neyse, üzerinden epey zaman geçti," diye yanıtladı Dick. "Sanırım hararet azalmıştır."

"Evvvvvet," dedi Sylvére huzursuzca.

22 Ocak Pazar günü Sylvère ve Chris kiraladıkları arabayla Antilop Vadisi'ne gittiler. Chris, 90 sayfayı bulan, tek satır aralıkla yazılmış mektupların fotokopisini yanına almıştı. Sylvère, Chris'in onları Dick'e vermek gibi bir çılgınlık yapacağına pek ihtimal vermiyordu. Fakat Dick kapıda Chris'e öyle bir sarıldı ki, Chris olduğu yerde sendeledi; sosyal olmanın ötesinde, hatta cinsel sayılabilecek bir temastı bu. Chris beklediği işareti almıştı.

Dick, Mick ve Rachel'la, Getty'de çalışan iki küratör, bir sanat eleştirmeni ve bir de Sylvère'le birlikte akşam yemeği yemek kolay olmadı Chris için. Odaya muhalif kültüre özgü rahat bir atmosfer hakimdi. Odadaki diğer tek kadın olan Rachel'in kendinden emin ve ihtişamlı varlığı yanında Chris, kendini bir hamamböceği gibi hissediyordu. Dick Chris'in yanına, Rachel'in karşısına oturmuştu. Belki de, Chris'in sus pus oturduğunu ve yemeğine hiç dokunmadığını fark etmişti. Her neyse, aralarında bir suç ortaklığı olduğu hissini veren, belli belirsiz bir gülümsemeyle Chris'e dönüp sordu: "Şey.. proje.. nasıl gidiyor?" Rachel da gülümsüyor ve pür dikkat onları dinliyordu. Chris vereceği yanıt için doğru ses tonunu bulmaya çalışmaktan vazgeçti. "Aslına bakarsan değişti. Mektuplardan oluşan bir romana dönüştü." Rachel konuya atladı. "Ah, ne kadar da burjuva bir şey." "Efendim?" "Habermas, burjuva romanının mektup romanlarla başladığını söylememiş miydi?" Chris, Andrew Ross ve Constance Penley'le Montreal'deki bir konferansta yaptıkları kahvaltıyı anımsadı. Constance, Chris'in Henry James'i övmek için gösterdiği iğreti çabaları müthiş zekice, hiçbir entelektüel basamağı atlamayan bir titizlikle düzeltmişti. Kadınsabahın 8.30'unda kendini ne kadar iyi ifade ediyordu öyle! Yine de şunu düşünmeden edemedi: Rachel, bunu ilk önce Lukács söylememiş miydi?

Her neyse, diğer misafirler gece yarısına doğru gitmişler, Chris ve Sylvère son bir içki içmek için kalmışlardı. Sylvère ve Dick'in yeni medya teknolojileri üzerine yaptıkları sohbet hiç bitmeyecek gibi görünüyordu. Chris çantasına uzandı. "İşte," dedi. "Bahsettiğim şey buydu."

Eh. Dick sersemlemiş, Sylvère de ilk kez söyleyecek bir şey bulamamıştı. Fakat Dick yüce gönüllü ve nazikti. 90 sayfalık fotokopiyi eline aldı. "Chris," dedi, "sana söz veriyorum, bunları okuyacağım."

26 Ocak 1995

New York kışına geri döndüklerinde, Sylvère ve Chris son bir kez Thurman'a gittiler. Cumartesi günü evi toparlayıp kapatacak ve tekrar New York'a dönüp Joseph Kosuth'un doğum günü partisine yetişeceklerdi.

29 Ocak pazar sabahı uyandıklarında, hâlâ biraz sarhoş ve akşamdan kalmaydılar ama New York'a dönmüş olmaktan da mutluydular. Joseph'in partisi mükemmel geçmişti, hem samimi hem de büyük bir partiydi. Sylvère'in Mudd Kulübü günlerinden arkadaşı olan pek çok kişi oradaydı. Acele etmeden yataktan kalkıp Rattner'in Yeri'nde pazar kahvaltısı yaptıktan sonra Aşağı Doğu Yakasına doğru gittiler. Sylvère yakında, Artaud kataloğu üzerine fikir alışverişi yapmak için MOMA'nın mütevelli heyetiyle ilk akşam yemeğini yiyecekti: tabii ki, duruma uygun bir şeyler giymesi gerekiyordu.

Sylvère'in İtalyan işi giysilere yüzlerce dolar harcadığı Orchard Caddesi'ndeki mağazanın sahibi şahane biriydi, insanın içini açıyordu. Crown Heights'ta yaşıyor ve Kabala öğreniyordu.

Müşteriler mağazaya girip çıkarlarken Sylvère’le adam, on yedinci yüzyıl Yahudi mistisizmi, Jakob Franck ve Lévinas hakkındaki görüşlerini paylaştılar.

Orchard Caddesi’nden ayrıldıklarında, vakit öğleden sonrayı bulmuştu, hava ılık ve güneşliydi. Elllerinde alışveriş çantalarıyla, çevre düzenlemesi yenilenmiş ve kısa süre önce trafiğe kapatılmış Tompkins Meydanı Parkı’nı yürüyerek geçtiler. Burada aniden kendini yabancı hissettiğini fark etti Chris; hâlbuki East Village bir zamanlar onun eviydi. Dün gece Joseph’in partisi için hazırlanmış davetliler listesinde ismi yoktu ve 1970’lerde New York’un şatafatlı çevrelerinde hiç bulunmamıştı, evet. Fakat bir zamanlar onun da burada arkadaşları vardı... ya ölmüş ya da sanatçı olmaktan vazgeçip farklı yaşamlar ve farklı işlerin içinde yitip gitmiş arkadaşlardı bunlar. Sylvère’le tanışmadan önce tuhaf ve yalnız bir kadındı ama şimdi artık hiç kimse değildi.

“Kim bu Chris Kraus?” diye bir çığlık attı. “Bir hiç! Sylvère Lotringer’in karısı! Onun ‘Artı Bir’i!” Kaç film çekerse çeksin, kaç kitabı yayına hazırlarsa hazırlasın, Sylvère’le yaşadığı sürece kayda değer kişilerin gözünde bir hiç olacaktı. Sylvère de ona, “Benim suçum değil bu!” diye bağırdı.

Fakat birlikte çalıştıkları ve kendi isminin hiçbir yerde anılmadığı pek çok kez, Sylvère’in nasıl sessiz kaldığını, onlara para ödeyen herhangi birini kızdırmaktan imtina ettiğini iyi anımsıyordu Chris. Yaptırdığı kürtajları, Sylvère kızıyla baş başa kalabilsin diye başka bir yerde kalması gereken tüm o tatilleri de anımsıyordu. On yıl içinde kendi kimliğini yok etmişti Chris. Sylvère ne denli sevgi dolu olursa olsun, hiçbir zaman Chris’e aşık olmamıştı.

(Sylvère’in çatı katı dairesinde birlikte geçirdikleri ilk gece, Chris ona tarih üzerine düşünüyor musun hiç diye sormuştu. O zamanlar Chris için tarih New York Halk Kütüphanesi gibi bir

şeydi, yani ölü arkadaşlarla buluşmak için bir yer. “Sürekli,” diye yanıt vermişti Sylvère, Holokost’u düşünerek. İşte Chris ona o anda âşık olmuştu.)

“Telafi edilemeyecek bir şey yoktur,” dedi Sylvère. “Hayır,” diye bağırды Chris, “yanılıyorsun!” Ağlamaya başlamıştı. “Tarih diyalektik değil, özcüdür! Bazı şeyler asla silinmez!”

Ertesi gün, yani 30 Ocak pazartesi günü, Chris Sylvère’i terk etti.

2.BÖLÜM: HER MEKTUP BİR AŞK MEKTUBUDUR

HER MEKTUP BİR AŞK MEKTUBUDUR

*Aşk beni öyle bir noktaya getirdi ki
berbat bir hayatım var artık
çünkü ölüyorum arzudan
işte bu yüzden kendime acıyamam
ve...*

-Anonim, 14.Yüzyıl Fransız Halk Şiiri

Thurman, New York

1 Şubat 1995, Çarşamba

Sevgili Dick,

Sana taşradan yazıyorum, New York'un kuzeyindeki Thurman kasabasından. Dün Catskill'de, Stewart'ın dükkânında benzin almak dışında yolda hiç mola vermeden buraya kadar araba kullandım. Tadler, Pam'ın Warrensburg'daki evine geri taşındılar. Ev şimdi bomboş, burada ilk kez tek başıma kalıyorum. Ama ne gariptir ki kendimi hiç de yalnız hissetmiyorum. Belki Bayan Gideon'ın hayaleti nedeniyledir. Belki de, odun alırken, evi tamiri ederken ve okulda çalışırken Thurman'da yaşayan herkesle tanıştığım içindir. *Adirondack Times* yerel haberlere yer veriyor, örneğin Evie

Cox'un Glenn Falls'daki ortopediste muayeneye gitmesi gibi. Her nasılsa, bu beyaz ırkçı çomar kasabası, orta yaşlı ve New York'lu bir kadının evin içinde tek başına hoplayıp zıplamasına Woodstock ya da East Hampton'dan daha fazla imkân tanıyor. Zaten burası bir sürgünler diyarı. Kimse bana soru sormuyor çünkü vereceğim yanıtları anlamalarına yardım edecek bir referans sistemleri yok.

Günlerdir geçen hafta New York'ta gördüğüm enstalasyonu anlatmak istiyorum sana. İsmi *Minetta Yolu – Bir Hayalet Öyküsü* idi. Hakkında fazla bir şey bilmediğim Eleanor Antin isimli bir sanatçı/sinemacıya ait. Gerçekten büyüleyici bir işti. Yaklaşık bir saat orada kaldım ve bütün günü orada geçirebileceğimi hissettim. Mercer Caddesi'ndeki Ronald Feldman Galerisi'ndeydi. Keskin köşeleri olan dar bir koridordan giriliyor – galerinin beyaza boyalı taş yüzeyi birdenbire yerini dökülen sıvaya, çürümüş sunta ve ahşap plakalara, kümes teli rulolarına ve savaş öncesi konutlarında görülene benzer çerçöpe bırakıyordu. Bu yığını tökezleyerek aşip geçmek gerekiyor, belki de yaşamın halen bu şekilde sürdüğü 1950'ler New York'unda yaşamış şanslı insanların, bir partiye ya da arkadaş ziyaretine giderken merdivenlerden yukarı tökezleyerek çıktığı gibi. Son köşeyi dönünce de, yarım daire biçimindeki bir duvarla oluşturulmuş bir çeşit bekleme salonunun içinde buluyor insan kendini. Duvarın bir tarafına iki büyük pencere, diğer tarafına da ötekilerden biraz daha yukarıda duran tek bir pencere monte edilmişti.

Yan yana duran iki pencerenin önüne tek bir ahşap sandalye yerleştirilmişti. Ayaklarını alçı tozuna bulaştırmak istemediği için o sandalyede iğreti bir biçimde oturuyor insan (sandalyenin etrafındaki alçı tozunun gerçek olup olmadığını anımsamıyorum). Her bir pencerede projeksiyon makinesiyle, pencere camlarına arkadan yansıtılan üç ayrı video aynı anda oynatılıyordu. Koridor bizi buraya bir tür seansa katılmamız, röntgenci olmamız için yönlendirmişti.

En soldaki pencerede orta yaşlı bir kadın büyük bir tuval üzerine resim yapıyordu. Onu arkadan görüyorduk; kırıxık gömleği, kırıxık vücudu ve darmadağınık saçlarıyla resim yapıyor, bakıyor, düşünüyor, sigarasından bir nefes çekiyor, arada sırada Jim Beam viskisinden bir iki yudum almak için yerdeki şişeye uzanıyordu. Tanıdık bir sahneydi (ancak tam da bu tanıdıklık hissi onu geleneğe meydan okuyan bir ütopyaya dönüştürüyordu: 1950'lerden bize, gece geç saatlere kadar resim yapan ve kendi hayatını yaşayan bunun gibi kaç isimsiz kadın imgesi kaldı ki?). Bu tanıdıklık hissi de içimde tarihi bir nostaljinin kabarmasına, hiç bilmediğim bir geçmişe dair sıcak ve samimi duyguların uyanmasına yol açtı – birkaç yıl önce Aziz Mark Kilisesi'ndeki bir fotoğraf sergisini gezerken de benzer bir nostalji hissetmiştim. O sergide, Aşağı Doğu Yakası Görsel/Sözlü Tarih Çalışması Projesi'nin bir araya getirdiği belki yüze yakın fotoğrafta, 1948 ile 1972 yılları arasında kendi yaşam alanlarında yaşayan, içen, çalışan sanatçılar görölüyordu. Fotoğrafların altına sanatçıların isimleri ve çalışma alanları büyük bir titizlikle not edilmişti fakat ben bu isimlerin %98'ini hiç duymamıştım bile. O fotoğraflar da Antin'in sergisine konu olmuş, öyküsü daha yazılmamış aynı dönemi anlatıyordu – Asker Kanunu'nun sağladığı destek sayesinde, Amerikan sanat tarihinde ilk kez alt orta sınıflara mensup Amerikalılar boş zaman sahibi olmuşlar ve sanatçılara özgü bir yaşam sürdürebilmişlerdi. Antin şunları anımsıyordu: “Kıraların ucuz olduğu bir bölgede yaşamak ve çalışmak için Asker Kanunu'ndan yeterli miktarda para geliyordu... Atölye mekânları ucuzdu, boyalar ve tuvaler, içki ve sigara da ucuzdu. Village'ın her köşesinde gençler yazıyor, resim yapıyor, psikoterapiye gidiyor ve burjuvaziye sikine sallamıyordu.” O sanatçılar şimdi neredeler peki? Görsel/Sözlü Tarih Projesi East Village sokaklarını bir kabile meydanına dönüştürmüştü. Ünlü olmayan ama burada yaşamış sanatçılara,

onların kayıt altına alınmamış arzuları ve hırslarına dair duygu-
daş bir merak sardı içimi. Sanat dünyası yıldızlarının üretim yapan
tüm sanatçılara oranı nedir acaba? Yüzde bir mi, binde bir mi? İlk
pencere, yüzlerce farklı düşünceyi ve çağrışımı (sergideki fotoğrafları,
sanatçıların yaşamlarını; o sanatçılardan bir kısmının kadın
olduğu gerçeğini) tek bir imgede bir araya getirerek şaman sanatına
benzer bir işlevi yerine getirmişti. Kırışık bir kadın resim yapar ve
sigara içer. Sence de “kutsal bir yer”in kutsal olmasının tek nedeni
damıttığı kolektiflikten değil mi?

Üstelik bu pencerenin garip bir sihri de vardı: bu pencereyi,
diğer iki pencerede betimlenen bambaşka durumlarla ilişkilendiren
bir sihirdi bu. Bir süre sonra, kadife elbiseli, elinde kocaman
bir yay tutan küçük bir kız çocuğu çerçeveden içeri, yani ressamın
“oda”sına girdi. Bu kız çocuğu o kadının kızı mıdır? Ya da kadının
bir arkadaşının kızı mıdır? Küçük kızın, annesi/bakıcısı/ihtiyar
arkadaşından tamamen farklı bir evrende, metabolizması ve algı
sistemi bambaşka bir evrende yaşadığını hemen anlıyor insan.
Kız tuvale hiç ilgi göstermiyor ancak kasıtlı bir ilgisizlik de değil
bu. Tuvale bir göz atıyor ve hemen sonra pencerenin dışındaki
başka bir şeye (bize?) bakmak için tuvalden uzaklaşıyor. Biraz
sonra bundan da sıkılıyor (Öylesine enerji dolu ki!) ve zıplamaya
başlıyor. O ana dek ressam kadın küçük kızın çok az farkındaydı.
Fakat artık fırçasını bir kenara koyup o da kendini oyuna bırakıyor.
Kadınla küçük kız beraber zıplıyorlar. Ardından bu da bir son
buluyor ve kadın işine geri dönüyor.

(Bu enstalasyon, çeşitli odaklanma hallerinin ayrıntılarına ve
gelip geçen anlara duyulan yapısalcı hayranlığı, bu anlara anlamını
veren tek şeyle temellendiriyor: başka insanların yaşamlarına
nüfuz eden tarih ve zamanla...)

Ressam kadının sağ tarafındaki pencerede, bir mutfığa yerleştirilmiş
ayaklı küvetin içinde genç bir çift oynuyorlar. On altı

yaşlarındaki sarışın kız gülerek yirmi yaşlarındaki uzun boylu, siyahi sevgilisinin üzerine su atıyor. Ayakları kayıyor ve düşüyorlar. Islak vücutları kucaklaşırken, ara sıra kucaklaşmayı bırakan kolları güreşmeye devam ediyor. İkisinden hangisinin o evde yaşadığı belli değil (belki ikisi de orada yaşıyordur veya birinden ödünç aldıkları bir dairedir bu?). Bir noktada, küçük kız çocuğu ressamın penceresinden dışarı çıkıyor sandviçinden küçük ısırik-lar alarak bu eve giriyor. Küvetin üzerindeki bir çıkıntıya oturup yemeye devam ederek çifti izliyor.

Küçük kızın sahneye girişi tuhaf bir röntgencilik oyununa dönüşüyor: çifti izleyen kızı izliyoruz. Ama gerçek zamanlı pornografi olmaz elbette. Anlatılan bir hikâye de yok. Onları izlemek istememize neden olan şey bu insanların kim oldukları veya geçmişleri değil. İma edilen olgular bunlar ama ifşa edilip edilmeyecekleri belli değil. Burada biz, bakışlarını bir başka pencereye çevirmeden önce, mahcubiyet ve sinemasallık arasında gidip gelen bu yaşam kesitinin ne kadarını izleyeceğine karar veren üçüncü şahıslarız. Genç çift bize karşı kayıtsız kalıyor ve var olmaya devam ediyor. Onlar bizden çok daha büyük bir coşkuyla var oluyorlar.

Bir süre sonra küçük kız gidiyor, genç kız önce küvetten sonra da çerçeveden dışarı çıkıyor ve üzerinde uzun bir yünlü etek ve pamuklu bir iç gömleğiyle geri dönüyor. Başından aşağı beyaz bir bluz geçirirken (Katolik okul üniforması mı yoksa standart bohem kıyafetleri mi? Hangisi olursa olsun, bu sahnenin mahremiyeti çok doğal ve masum) sevgilisi bir havlu alıp küvetten çıkıyor.

Görmek için başını çevirmen veya sandalyenin yerini değiştirmen gereken üçüncü pencerede ise, yaşlı bir Avrupalı adam süslü püslü, boş bir kuş kafesine büyülenmiş gibi gözlerini dikmiş, suskun bakmakta. Kafes adamın özenle dekore edilmiş, savaş öncesi döneme ait apartman dairesinin ön tarafında duruyor. Adamın arkasında kalan duvarlar koyu yeşil renge boyalı. Belli

ki, uzun yıllardır o duvarlar arasında yaşamakta. Kuş kafesinin üzerinde asılı kristal avizeden adamın yüzüne sıcak bir ışık düşüyor. Zamansız, çok güçlü bir sahne bu ve muğlaklığın veya duygunun olmadığı bir mekâna ait. Adamın gördüğü ya da görür gibi yaptığı şeyi biz göremiyoruz ama o şeyden adamın yüzüne düşen gölgeleri görüyoruz. Üç pencere arasında en etkileyicisi, en zor tanımlanabileni de bu pencere. Biz bu pencereye bakarken, bizim göremediğimiz bir şeye –kayıp bir kuşa, bir yabancıнын geçmişine, yaşlanmanın gizemine– kendini bütünüyle kaptırmış bir adamı izlemekteyiz.

Daha sonra (belki 2 Nolu Penceredeki erotik doruk noktasının ve küçük kızın ressam kadının odasına gelişinin hemen ardından), altın sarısı saçlarını Jean Harlow tarzında taramış bir kadının yüzü adamın büyük bir dikkate izlediği kuş kafesinin üzerine eğiliyor. Avizeden kadının yüzüne, 1930’ları andıran bir ışık düşüyor. Kadın bir melek ya da bir hediye olabilir ama adam ona bir tepki vermiyor. Kadın hep orada mıydı acaba? Adamın yüzündeki ifade hissizlik mi, saadet mi? Adam kuş kafesine bakmaya devam ediyor.

“Bir şehrin görünüşü insan kalbinden daha hızlı değişir,” diye Baudelaire’den bir alıntı yapmış Eleanor Antin. Bu enstalasyon büyülü bir Cornell kutusu, küçük bir destandı: tüm kuşaklar ve yaşam biçimleri bu kayıp zamanın anahtar deliğinde eşit bir biçimde ve beraber var olmakta. Hem rahatsız edici hem de insanı kendinden geçiren bir enstalasyon.

Dick, saat 22.30 oldu. Bu sabah ilk pencereyi sana anlattıktan sonra yazmayı bıraktım, şimdi de devam edemeyecek kadar yorgunum. Bu öğleden sonra yürüyüşe çıktım ve yürürken hafiflediğimi,

kafamın berraklaştığını hissettim – “Aydınlık günler,” diye düşündüm, bir zamanlar çekmeyi tasarladığım film aklıma gelince. Asker Kanunu fonlarından destek alan, 1970’lerin ortasında bir kış günü başını alıp Sierra Dağlarına gittikten sonra bir daha hiç görünmeyen San Franciscolu şair Lew Welch’in intiharını anlatan bir film olacaktı... Taşradaki şu kış manzarası o sahne için ne mükemmel olurdu. Ne tür bir kamera, ne tür bir negatif film kullanacaktım, o negatifleri ve kameranın üçayağını nereden bulacaktım, başka bir hikâye, başka oyuncular olacak mıydı?.. Bunları düşünüp taşınmaya başlamıştım ki... oduncuların kullandığı yol sona erdi.

Ama ben yürümeye devam ettim; en çok kışı sevdiğimi düşünerek geyiklerin açtığı bir patika boyunca, buzların üzerinden bir kunduz yatağının öte yanına kadar yürüdüm. Ta ki kaybolana dek. Toprak tamamen donmuştu ama neredeyse hiç kar olmadığı için ayak izlerini takip etmek imkânsızdı. Eski bir tel örgü çiti çıktı karşıma ama oradan uzaklaşarak bana güney gibi gelen yöne doğru yürüdüm, bir dereyi aşip açık bir alana vardım. High Street çok yakında olmalı diye düşünüyordum. Ama değildi – her yerde daha çok orman, son yüz elli yılda defalarca biçilip tecavüze uğramış arazide büyümüş eğri büğrü ağaçlar ve geyiklerin açtığı, dikenli çalıların içinde kaybolan patikalar vardı sadece. Sonunda sarhoş gibi daireler çizerek bir oraya bir buraya yürüdüğümü fark ettim.

Bir tepeyi aşip aşağı doğru inerken bir ağaç kütüğünün altından çıkıp kasılarak yürüyen bir keklik gördüm. Nefes kesen güzelliğine bakakaldım ama sonra kaybolduğumu anımsadım. Geriye dönüp tekrar çiti buldum. Öğleyi geçmişti, hava bulutluydu ama çok soğuk değildi. Çiti bulmak neredeyse yarım saatimi almıştı ve saat çoktan 15.30 olmuştu bile. Çitin beni nereye götüreceğinden emin değildim ama onu takip etmem mi gerekiyordu acaba? Belki de takip etmemem gerekiyordu. Bir kez daha geldiğim yönde geri yürümeyi denedim ama tanıdık gelen hiçbir şey bulamadım.

Sadece orman-orman-orman ve donmuş toprak. Ne bir çıkış yolu ne de hayvanlara ait bir iz görebiliyordum ama zaten hayvan izlerini okumayı bilmiyordum ki. Bu yüzden bir kez daha, büyük bir dikkatle geriye, tel örgü çite doğru yürüdüm. Sanki gözlerim bedenimin dışına çıkmış gibi hissediyordum. Seyrek kar üzerinde o ana dek öyle çok ayak izi bırakmıştım ki, eve dönmek için hangi izleri takip etmem gerektiğini bilmiyordum.

Ormana doğru bakınca kendimi yapayalnız hissettim, içimde bir dehşet hissi uyanmaya başlamıştı. Her şey olabilirdi. 90 dakika sonra ortalık zifiri karanlık olacaktı. O zamana dek yolu bulamazsam ne yapardım? Kışın ormanda kaybolan insanlara dair hikâyeler aklıma geldi, işte o zaman yeterince dikkatli davranmadığımı fark ettim. Fırtınasız bir kış gecesinde, hava eksi on dereceyken donarak ölmek kaçınılmaz mıydı? Bir çalının altında yatmak mı yoksa yürümeye devam etmek mi daha iyiydi acaba?

Tam o sırada, ormanın kuzeyinde kaldığını düşündüğüm bir yerden, çok uzaklardan gelen bir motorlu testere sesi duydum: o sese doğru gitse miydim? Orman sık, ses boğuk ve kesik kesikti. Yoksa dereyi bulmaya çalışmalı ve evimin arkasındaki nehir yatağına varacağını umarak o dereyi takip mi etmeliydim? Fakat geçen yıl kesilen ağaçlardan geriye öyle çok oluk kalmıştı ki, hangisinin dere yatağı hangisinin donmuş oluk olduğunu ayırt etmek mümkün değildi. Peki ya çit? Nereye kadar gittiğini ya da nerede sona erdiğini bilmiyordum ama komşular, kimsenin istemediği bu toprakların yüzlerce hektarlık bölümünü elinde bulunduran Kuzey Bölgesi Tazı Kulübü'nün arazi sınırlarını bu çitin çizdiğini söylemişlerdi.

Üç yıl önce bir bahar günü arkadaşım George Mosher ve hükümet için çalışan bir çevre danışmanı evimin arka tarafında, ormandan kasabaya yürürken yolu şaşırıp tekrar ormanın içlerine giden ve kaybolan aptallarla ilgili hikâyeler anlatmışlardı

birbirlerine (hatırlayabildiğim kadarıyla bu hikâyelerin hiçbiri kışın yaşanmamıştı). Seksen yıllık yaşamının tamamını burada geçirmiş olan George hep şöyle der: *seni ormandan dışarı çıkartacak yolu bulmak için katran ağaçlarının tepesine bakmalısın çünkü onların ucu kuzeyi işaret eder*. Fakat ben katranağacını pelesenkağacından ayırabilen biri değildim, ayrıca caddenin hangi yönde olduğunu da bilmiyordum, dahası ormandaki ağaçların her birinin ucu başka bir yönü işaret ediyordu: Hangisi kuzey? Hangisi doğu? Hangisi güney?

Sadece tek bir yönde hareket etmeme yetecek kadar gün ışığı kaldığını fark ettim. Yanlış karar verirsem ve karanlık bastıktan sonra halen burada olursam, Sylvère New York'tan telefon edip de beni evde bulamadığında polise haber verir miydi acaba? Hayatta haber vermezdi çünkü Sylvère benim bağımsızlığımı ve yeni yaşam-tımı desteklemeye kararlı olduğunu söylemişti. Peki, öyleyse gece yarısına, hatta yarın sabaha kadar yokluğumun farkına varan olmazsa ne olacaktı? Üzerimde yün bir atkı, uzun siyah mantom ve vinil eldivenler vardı ama kibritim ya da sıcak tutan çoraplarım yoktu. Gece olduktan sonra sabah sekize kadar ısınmak için yerimde koşup durabilir miydim?

Çiti seçtim: soladoğruyürüdüm çünkü sağa doğru gidildiğinde Tazı Kulübünün arazisinin, Stony Creek'teki Lanfear Yolu'nda sona erene dek millerce uzandığını biliyordum. Bulunduğum yeri işaretlemek için bir ağaçtan çatal şeklinde bir dal kopardım. Çit düz bir çizgiyi takip etmiyordu. Çiti kaybetmemek için devrik ağaçların üzerinden atladım, üst üste yığılmış dalların ve donmuş dikenli yabani otların arasından sürünerek geçtim.

Ormanın içinde koşmaya başlayınca, aerobik dersleri almaya başladığıma binlerce kez şükrettim. Motorlu testerenin sesi zayıflamaya, uzaklaşmaya başladı. Ölümünden veya Tanrıyla pazarlık yapmaktan ziyade gecenin kaç saat süreceğini ve o zaman zarfında

nasıl hayatta kalacağımı düşünerek on ya da yirmi dakika boyunca koştum. Nihayet ağaçların arasından önce karla kaplı çıplak bir tepe, sonra da daha ilerideki bir karavan ilişti gözüme.

Elmer Woods Yolu'na çıkmıştım; tek tarafında evler bulunan ve Mud Caddesi'ni kesen bir yoldu bu. Mud Caddesi'nde birkaç mil yürüdükten sonra Smith Sokağı'na vardım. Görünürde hiç araba yoktu. Burada bir karavanda yaşayan dokuz yaşındaki Josh Baker'ın anlattığı bir hikâyeyi anımsadım: bir kış gecesi Josh'un annesi Mud Caddesinden aşağı yürürken kötücül bir hayalet boğazına sarılmıştı. Hep eğlenceli bulduğum bu hikâyenin hiç de o kadar imkânsız olmadığını düşünmeye başlamıştım.

xxo,

Chris

Not: Dick, şu anda Çarşamba gecesi ve bütün hafta sana telefon etmeyi düşündüm durdum: eğer bunu yapacaksam elimi çabuk tutmam gerektiğini biliyordum. Hızlı postayla Salı günü gönderdiğim mektup şimdiye dek eline geçmiş olmalı. Sen de on günlüğüne –ne zamandı, yarın mı, cuma mı?– deniz aşırı bir yere gidiyorsun. Ne yazdığımı hatırlamıyorum ama yazdıklarımı telefonda Ann Rowser'a okuduğumda, Ann mektubun fazla ağlak olmadığına beni ikna etti. Galiba tek satır aralık bırakarak yazılmış, toplam doksan sayfayı bulan mektuplarımdan utandığımı söylemiştim. Sonra da, “Sırf seni görme düşüncesi bile saf bir mutluluk ve haz veriyor bana,” gibi bir şeyler. Tanrım, işte şimdi gerçekten yalaka-lık yapıyorum. Neyse, 23 Şubat'ta tek başıma Los Angeles Sanat Merkezi'nde olmam “gerektiği” konusunda yalan söylediğimi biliyorum. Cuma günü atölye ziyaretleri yapmak için Sylvére'le birlikte yarın oraya gideceğiz. Ayrıca konuşmamızın rahat geçme-

sini istiyorum ama telefon öylesine zalim bir şey ki. Ya aradığımda kafan milyonlarca mil ötede olursa? Ormanda karanlıkta yolumu kaybettikten sonra bir de bununla başa çıkabilir miyim? Hayır. Şey, belki. Fena halde arada kaldım: hem seni sadece mektup yazacağım bir varlık konumunda tutmayı istiyorum hem de seninle yüz yüze konuşmayı. Belki de boş veririm gider.

*Sevgiler,
Chris*

New York
2 Şubat 1995, Perşembe

SD,

Burada, Broadway'de, West End Bar'da oturmuş kahve&sigara içiyorum, birazdan Sylvère'le buluşmaya gideceğim. Günün çoğunu yolculuk ederek geçirdim zaten: saat 10.15 civarında evden ayrıldım, kar fırtınasının içinde güneye, Albany'e kadar araba kullandım, sonra da bitmek bilmeyen bir tren yolculuğu yaptım.

Dün gece seninle konuştuktan sonra sabah üçe kadar uyuyamadım; kalp ve cinsellik çakralarım küt küt attı, sonra bu ikisi birbirine karışmaya başladı, ta ki kalbim cinsel arzulara üstün gelene dek. Belki de, kalbim cinsel arzuları dışarı pompalıyordu. Her neyse, çılgınca ve büyük bir mutluluk yaşıyordum & böyle bir şeyi en son on yıl önce Sylvère'e âşık olduğumda hissetmiştim. O dönemde işler hiç iyi gitmemişti – duygularımı neredeyse hiç dışa vuramamış ve asla sahiplenmemiştim. Kadınların en zekisi ve faydalısı olmak gibi farklı bir strateji izlemek zorunda kalmıştım.

Bu mektupları yazmaktaki amacım, –sayelerinde olabilecek

diğer şeyler bir yana– kendimi elimden geldiğince açık ve dürüst bir biçimde ifade etmek. Yani bir bakıma aşk tıpkı yazmak gibi bir şey: insan her şeyi öylesine coşkulu yaşıyor ki, hata yapmamak ve her an uyanık olmak hayati bir önem taşıyor. Tabii başka her şey için geçerli olabilir bu. Duygularınızın alaya alınması veya reddedilmesi gibi bir risk de söz konusu & galiba ilk kez risk denen şeyi *anlıyorum*: eğer insan kumar oynuyorsa, kaybetmeye ve sonuçları kabullenmeye bütünüyle hazır olmalı.

Bana kalırsa dün geceki telefon konuşmamız iyi geçti; şu sordüğün sorudaki örtülü cilveye rağmen: “Sadece konuşmak istiyorsun, değil mi?” Ne yanıt verdiğimi anımsamıyorum, ağzımdan bir cevap çıkıverdi ama galiba aynı şeyden söz ettiğimizi ikimiz de anladık.

Chris

Filmore, Kaliforniya
(Akbaba Koruma Alanı –
öğleden sonra, 34,5 derece)
3 Şubat 1995, Cuma

SD,

Sanat, ona inandığın sürece güzeldir, tıpkı Tanrı veya Halk gibi.
İlişki Yaşadığınız Kişiyle Yapılacak Şeyler:

1. Fotoğraf kabinine girip birlikte fotoğraf çektirin
(Not: Bu listeyi daha sonra tamamla)

Arabada şunu düşündüm:

Artık her zaman her şeyi bilen, iki kişi adına hayaller kuran ve planlar yapan kişi olmak istemiyorum. Daha önce böyle davranan

-örneğin, tüm hayatlarını alt üst eden- insanları hiç anlamazdım; bunun işe yaramazlık ve kolaycılık olduğunu düşünürdüm, yaşarken bir şeyler yapmaktan kaçınmanın bir başka yoluydu bu bana göre. Fakat insan iradesini, inancını kaybedebiliyor... & artık ben de kaybolmak üzereyim.

Durumu şu şekilde formüle edebiliriz: Sylvère'le birlikteliğimin nedeni sayemde yaşamına çeki düzen verebileceğini görmemdi. Sana kapılmamın nedeni ise sayende yaşamımı alt üst edebileceğimi görmem...

Pasadena, Kaliforniya
4 Şubat 1995, Cumartesi

“Maktub” Arapçada “yazılmış olan” demek.

Öyle bir hikâye yaz ki anlatıcı, olayları hayatında başına gelen sürprizler olarak değil kaderin sistematik aydınlanması olarak görmeye başlayabilsin.

SD,

Kültür Merkezi'nin kütüphanesinde oturmuş, buraya son gelişimde karşıma çıkan Zürih Sanat Müzesi kataloğundaki senin *Medya ve Büyülü Zaman* adlı denemeni sistemli olarak okumaya başlıyorum. Zannedersem senin ideal okurunum – ya da ideal okur, yazarına âşıktır & yazarın yazdıklarını, onun yaşamı ve düşünme biçimiyle ilgili ipuçları bulmak için tarar da diyebiliriz.

(Aşk sayesinde düşünmeyi öğretiyorum kendime) – Metni

onun zihnine *giden bir yol* olarak inceliyorum. Niyet bu olunca, hiçbir metin çok zor ya da karmaşık gelmiyor insana ve her ayrıntı inceleme konusu oluyor. (İncelemek iyidir çünkü her şeyi bir mikrokozmosa dönüştürür – eğer incelediğiniz konunun sınırları içinde kalan her şeyi kavrayabilirseniz, başka sınırlar, başka inceleme alanları da keşfedebilirsiniz. Her şey birbirinden ayrılmış, parçalara bölünmüş bir haldedir, yani makrokozmos diye bir şey yoktur. Sınırlar olmadığında, inceleme de olmuyor, sadece kaos oluyor. İşte bu yüzden her şeyi küçük *parçalara ayırıyoruz*.)

Bana kalırsa o denemeyi yazarken çok önemli bir keşfin eşiğine gelmişsin (başka birçok insan da o eşiğe gelmiş olabilir ama ben sana âşık olduğum için biricikmişsin gibi davranacağım): huysuz bir ihtiyara dönüşmeden, Levi-Strauss’un öngörülü esrikliği ile Baudrillard’ın esrik nihilizmini politikleştirmenin bir yolu var mı? Her şeyin bir nedeni vardır, işte politika bunu kabullenmeyi gerektirir. Akışın altında nedensel bir ilişki yatar ve eğer yeterince dikkatle incelersek o ilişkiyi kavrayabiliriz. Politika kazanını karıştırıp dipteki sıkıcı parçayı ortaya çıkarmak yerine politikayı yapısal ve heyecan verici bir şekilde dile getirmek mümkün olabilir mi? Bence bunun ipucu eşzamanlılıkta, yani politikayı mucizevi bir şey olarak görmekte yatıyor: Politik olan **PARALEL BİR BİLGİ KAYNAĞI** olabilir & daha fazla politika daha iyidir: politikaya ve şeylerin nasıl olup bittiğine dair bir farkındalığı karışıma eklersek, şimdiki zamanın infilak ederek **ŞU AN’a** nasıl dönüştüğünü daha iyi kavrayabiliriz. Levi-Strauss’tan alıntılıdığın şu bölümü düşünüyorum – “Yaban düşüncenin yasalarının bir kez daha hâkimiyeti ele geçirdiği bir bilgi evreni”. Sanki bilginin anında iletilmesi, bizi orta çağın zamana-bağlı, sonlu ve incelikli büyüüne geri götürebilirmiş gibi. “Orta Çağ, meleklerin hiyerarşisinden yerdeki çamura kadar uzanan yedi yüz yıllık bir esriklik üzerine inşa edilmişti” (Hugo Ball). Yani yazılarında politik bilgiye yer verdiğinde,

bu bir “Her şeye rağmen...” “Ama yine de...” meselesi olmamalı; sanki politika tüm hataları telafi edecek bir son söz olabilir miş gibi. (*The Ministry of Fear* kitabında yer alan postmodern retro *camp* hakkındaki makaleni düşünüyorum). Politika şu şekilde sunulmalı: “Ve ve.” Nefes nefese kalmalı, politikayı hep hareket halinde tutmalıyız – iki elinde kaç top, bir konu hakkında ne kadar fazla bilgi çevirebilirsin?

Sanat yazıların çok iyi.

Doğal olarak çerçeve konusunda sana katılmıyorum. Çerçevenin sadece baskı ve dışlama yoluyla bütünlük sağladığını öne sürüyorsun. Fakat işin püf noktası, çerçevenin sınırları içinde kalarak *Her Şeyi* keşfetmekte. Richard Foreman’ın ilk yaşadığı oyunlarda yapımcısının başı üzerinden kükreyerek söylediği gibi, “İyi Düşün.” Ya da sadece Yakından Bak.

New York

7 Şubat 1995, Salı

En keskin diş en tatlı dilde bulunur.

SD,

Dün gece uçakta iki büklüm uyurken gördüğüm, belki toplanırsan yirmi dakika süren, çok renkli bir rüyanın ardından irkilerek uyandım.

Sanat Merkezi Öğrencileri içindeki en iyi, daha doğrusu tek arkadaşım Laura Paddock’la gece dışarı çıkmıştık. Birisinin (bir öğrencinin?) evine gidip bir takım insanlarla akşam yemeği yedik. Seninle buluşabilmem için Laura & ben oradan erken ayrılmayı

planlamıştık. Randevumuzu kesinleştirmek için seni aramam gerekiyordu & seni partideyken aradım ama telefonu açtığında esrarengiz bir biçimde buluşmayı iptal ettin. Ben de telefonu kapattım & yirmi yaşlarındaki bir oda dolusu sanat öğrencisi önünde hüngür hüngür ağlamaya başladım, gözyaşlarımı bir türlü durduramıyordum. Laura’dan başka kimse bana bakmıyordu. O ise meseleyi hemen anlamıştı & ben de onun kollarına sığındım.

Cumartesi sabahı Laura’yla kahve içmek için Pasadena’da buluştuk. Colorado’nun biraz ötesindeki bir avluya oturup Meksika ya da İbiza’daymışız gibi bir havaya büründük ve mistisizm, aşk, saplantı temaları etrafında dönüp duran, aylar önce başladığımız bir sohbet devam ettik. Sohbetlerimiz, aşk&tutkunun teorisinden daha çok, bu konunun en sevdiğimiz kitap ve şiirlerde nasıl işlendiği etrafında dönüyor. Bir Hayranlar Kulübü toplantısı şeklinde yapılan alan çalışması – en güzeli.

Laura’yla aramızda üstü kapalı bir anlaşma var: aşkı, aşırılığı, tutkuyu kabul ediyor & özel yaşantımızla ilgili bilgileri/hayalleri paylaşmanın en iyi yolunun, sevdiğimiz sözleri ve şiirleri paylaşmak olduğuna inanıyoruz. Dış & dil hakkındaki o atasözünü de Laura’dan öğrendim – “Bana kalırsa bu,” demişti kocaman, buz mavisi gözlerini gözlerime dikerek, “bizi en çok, en sevdiklerimiz incitir anlamına geliyor.” İkimiz de başımızla onaylamıştık, hafifçe gülümseyerek, sanki bu gayet iyi bildiğimiz bir şeymiş gibi. Fakat bu kız kıza yaptığımız bir sohbet değil, okul için bir çalışmaydı; bu yüzden ikimiz de sohbetlerimizi, ne kadar imalı da olsalar alıntılarla dolu bir düzlemde tutmak için çaba sarf ediyorduk. Laura’yla her buluşmamız eter koklamaya benziyordu; Heian Divanı’nın hanımları gibi daima “kalıp”ların farkındaydık.

Laura Paddock'la ilk karşılaştığımda hep yanında taşıdığı kalın defterlerden çok etkilenmiştim; sevdiği alıntılar, resimler & kendi çizimleriyle doluydu defterleri. Yıllar önce aynı şeyi yaptığımı hatırladım. Oysa şimdi...

Thurman, New York

9 Şubat 1995

... Dünkü tren yolculuğu sırasında bütün günü, ayrıca bugünü de Sanat Merkezi kütüphanesinden ödünç aldığım son kitabın *The Ministry of Fear*'ni okuyarak geçirdim. Bu kitabın 1988 yılında yayınlanmış olması müthiş bir şey çünkü her ne kadar başlığı Orwell'e atıfta bulunsa da, korkunun tekrar herkesi avcunun içine almasına o tarihte daha dört yıl vardı. Gayrimenkul ve restoran dergisi *Seven Days*'in New York'u kasıp kavurduğu ve insanın bir anda kendini parkta yaşarken bulmasının uzak bir ihtimal olmaksızın çıktığı yıldır 1988. Ünlü Sanatçıların verdiği akşam yemeği davetlerinde, çöp bidonlarını karıştırırken görülen eski meslektaşlara dair öyküler anlatılırdı. Para, tüm efsaneleri sil baştan yazarken, bir zamanlar hayranlık duyduğum insanların yaşamları artık ibretlik hikâyelere benzemeye başlamıştı. Paul Thek 1986 yılında AIDS'ten öldü, David Wojnarowicz de ölmek üzereydi ve akademisyenler Beden hakkında bir dolu boktan fikri etrafa yayıyordu – sanki beden diğer her şeyden bağımsızmış gibi. Sense tüm bunlar olurken, ayaklarımızın YERE BASMASI gerektiğine dair müthiş şeyler yazmıştın:

“Biyolojik olan,” diyordun (Emanuel Levinas'dan bir alıntı yaparak), “zorunluluk düşüncesini de içinde barındırdığı için,

manevi yaşamın nesnesinden öte bir şeye dönüşür. Manevi yaşamın kalbi hâline gelir. Kanın bizi yapmaya sevk ettiği gizemli şeyler... bağımsız ve özgür bir Benliğin çözmesi gereken sorunlardan olmaktan çıkar, çünkü Benlik tam da bu unsurlardan oluşur. Özümüz artık özgürlükte değil, bir nevi esarette yatar. İnsanın gerçek anlamda kendisi olması, sadece bedenlerimize özgü bu ilk ve kaçınılmaz esareti, hepsinden öte de bedenlerimize zincirlenmiş olmayı kabullenmek demektir.”

Ayrıca *Uzaylılar & Anoreksi*'de, biraz anoreksik olmandan da yola çıkarak kendi deneyiminden bahsediyor, anoreksinin neden narsisizmden, yani bedene duyulan bir takıntıdan değil de bedenin yalnızlığını duyumsamaktan kaynaklandığından söz ediyorsun:

“Birinin bana dokunmadığı zamanlarda bir şeyler yemek imkânsız hale geliyor. Özneler arası ilişki tam da orgazm anında yaşanıyor: yani bir şeyler çöktüğünde. Birinin bana dokunmadığı zamanlarda tenim her şeyin perde arkasını hissediyor. Ancak seviştikten sonra biraz yemek yiyebiliyorum.”

Bir de, insanın ancak bedenin yalnızlığını kabullendiği zaman onun ötesine uzanabildiğini, bir Uzaylı'ya dönüşebildiğini ve önceden belirlenmiş dünyadan kaçabildiğini söylüyorsun:

“Anoreksi aktif bir durumdur. İçte dönük bir beden yaratılmasıdır. İnsan kendisini yiyecek akışından ve yemeğin mekanik işaretinden nasıl soyutlayabilir? Eşzamanlılık dalgaları dünyanın etrafına ışık hızından daha hızlı yayılıyor. Yiyeceğe dair uzak anılar: çilekli kurabiye, patates püresi...”

Yıllardır bu kadar olağanüstü bir şey okumamıştım.

Şu anda saat öğleden sonra iki ve kitabından alıntılıdığım bu satırları el yazısıyla yazarken, birdenbire 24 veya 25 yaşındaki halime geri ışınlanmış gibi hissettim. Sanki tekrar Doğu Yakası 11. Cadde'deki odamda, o zamanlar tuttuğum sayfalar dolusu notların arasındaydım: George Eliot hakkında kırıksık pelür kâğıda tükenmez kalemle yazılmış mini minnacık harfler, moleküler hareket ve çekim kuvveti, Ulrike Meinhof ve Merleau-Ponty üzerine şemalar. Yeni bir edebi tür icat ettiğime inanıyordum, üstelik bu edebi tür bir sırdı çünkü onu anlatabileceğim hiç kimse yoktu. Yalnız Kız Fenomonolojisi. İlk kez tamamen yalnız yaşıyordum ve daha önce olduğum her şey (gazeteci, Yeni Zelandalı, Marksist) çökmeye başlamıştı. Yazdığım sayfalar dolusu yazı ise, sonunda tutarlı bir bütün halini almış ya da ben onları zorla tutarlı hale getirmiştim (akıl şapşal duygudan intikam alır!). Yazdıklarım sonunda *Biricik Eylem/Biçare Eylem*'e dönüşmüştü, yani ilk gerçek tiyatro oyunuma.

Yazan elde & kolda bulunan atardamarlar doğruca kalbe gidiyor, geçen hafta Kaliforniya'dayken bunu düşünmüştüm ama şunu gözden kaçırmışım: geride bıraktığımız bir benliğin hayaletini yazı aracılığıyla tekrar ziyaret etmek mümkün; en azından, on beş yıl önceki halinden arta kalan kabuğu anımsamakla, bir bakıma o hayaleti bugüne çağırılmış gibi oluyor insan.

Dün buraya vardığımda ev bir metre yüksekliğinde kara gömülmüştü. Borular donduğu için bahçeye sıcıyorum, kahvemi de kar suyunu kaynatarak yapıyorum. Tam bu satırları yazarken, Tom Clayfield ve karısı Renee bir araba dolusu yakacak odunla kapımın önüne park ettiler. Hızlı bir kesmeyle kaban ve eldivenlere, soğuktan donan nefese, yere yığılan odunlara geçtik. İşte karşınızda Büyük Kuzey Ormanları'nda Hayatta Kalma Yarışı – yani burada yaşamanın kaçınılmaz bir parçası ama iyi ya da kötü bir şey değil bu, insanı bambaşka bir yere götürüyor, hepsi bu...

Kış gerçek olabilir ama şu yaşadığım şey kadar gerçek gelmiyor bana... Kısa bir süreliğine belki, ama öyle.

Zavallı Tom Clayfield (32 yaşında ama suratı kırışıklarla dolu ve kalan son birkaç dişi de çürük) gelmeden önce tam da Birinci Tekil Şahıs hakkında yazmak üzereydim. Bugünle on beş yıl öncesi arasındaki fark şu: o defterlere hiçbir zaman Birinci Tekil Şahıs kullanarak herhangi bir şey yazamamıştım galiba. Önce kilidi açacak anahtarı bulmam gerekiyormuş çünkü o zamanlar Birinci Tekil Şahıs'la yazmaya kalktığımda, yazdıklarım başka birine aitmiş gibi geliyordu bana; ya da kurtulmak için çok çabaladığım en bayat nevrotik yönlerime aitmiş gibi. Şimdiyse sürekli Birinci Tekil Şahıs'la yazmaktan alamıyorum kendimi, bu meseleleri biraz da olsa çözüme kavuşturmak için elime geçen son fırsat buymuş gibi hissediyorum.

Sylvère seninle yaşadığım şeyi toplumsallaştırıp duruyor. Olayı başka insanların gözünden bakarak etiketliyor – Akademide Zina, John Updike Marivaux ile buluşunca... Profesörün Karısı Kocasının Meslektaşının Kollarına Atlar. Kadınlığın ve arzusun doğasında grotesk, ağza bile alınmaması gereken bir yan olduğunu varsaymak demek bu. Fakat seninle yaşadığım şey gerçek, üstelik ilk kez başıma gelen bir şey.

(8 gün önce seninle telefonda son kez konuştuğumuzdan bu yana oramın sürekli ıslak olduğundan da söz edebilir miyim dersin burada? Konuşuyor, yazıyor, ders veriyor, spor yapıyor ve evle uğraşıyorum ama tüm bunları yaparken oram sürekli eriyor ve açılıyor.)

Birinci Tekil Şahıs'a geri dönelim: Onu kullanamayışım hakkında sanat kuramları bile geliştirmiştim. Birinci Tekil Şahıs'ın (yani kendimin) tutarlılığına/üstünlüğüne bir türlü inanmadığım için sinema ve tiyatroyu, yani çatışma üzerine kurulu, sadece çatışma sayesinde anlam bulan iki sanat türünü seçtiğimi söylüyordum. Birinci Tekil Şahıs kullanarak bir anlatı yazmak için

insanın sabit bir benliği veya oturmuş bir kişiliği olması gerektiğini ve buna inanmayı reddetmekle dönemin parçalanmış gerçekliğiyle bütünleştirmi söylüyordum. Oysa artık şöyle düşünüyorum: Tamam, doğru, bir noktada sabitlenmiş bir benlik yok ama benlik diye bir şey var & sana yazmak benliğin değişkenliğini belgelemeye yarayabilir. Birinci Tekil Şahıs kullanarak yazmak da, kişisel olmayan bir kolaj kadar bölük pörçük olabilir belki. Ama daha ciddi bir yazı türüdür bu: değişim & parçalanmayı yakınımıza, gerçekte bulunduğumuz yere getirir.

Bu yazdıklarımla ne yapacağımı bilmiyorum & içinde bulunduğun koşullardan ötürü aramızda bir bağ kurulması eğer mümkün değilse, Dick, o zaman ne yaparım bilmem. Yazmaya başlamadan önce, kısa bir an için zamanda ileriye yolculuk yaptım ve iki hafta sonra sana yapacağım ziyaretten bir sahne gözümde canlandı: buluşmamızın ertesi günü, Pear Blossom Best Western Otel’de yatakta bir şişe viski & iki kutu percaset hapıyla baş başaymışım. Ama intihar etmeyi –nadiren de olsa– ancak başka hiçbir çıkış yolu göremediğim zamanlarda aklımdan geçiririm. Oysa şimdi iliklerime kadar yaşıadığımı hissediyorum.

Fakat şu anda tek istediğim şey, bu yazdıklarımı okuman, başka hiçbir şey olmayacaksa da bu olsun bari. Böylece benim için yaptıklarının en azından bir kısmından haberdar olabilirsin.

Sevgiler,

Chris

Sonra her şey, tam da düşündüğüm gibi gerçekleşti. Önceden hazırlanmış, konuya uygun ışık ve müzik, baş döndüren öpüşme, yatak. Ertesi sabah, bahçede arabayı park ettiğim yere yürürken güneşten gözlerimin kamaşması ve tökezlemem. Otel viskisi, percoset hapları. Ama o yazdığım sadece bir öyküydü. Gerçek ise ayrıntılarda gizli, yani olacakları tahmin etseniz bile o anda neler hissedeceğinizi bilemezsiniz.

İlk görüşmemizden sonra sana şu mektubu yazmak tam on bir ayımı aldı. Şöyle başlıyor:

Pear Blossom Best Western

24 Şubat 1995

Sevgili Dick,

Dün akşam arabayı Casitas Gölü'ne doğru sürerken bir keder ve öfke sağanağına tutulmuş gibiydim. Daha ağlamaya başlamamıştım, biraz gözlerim dolmuştu, o kadar. Ama öyle çok titriyordum, öyle sarsılmıştım ki önümdeki yolu göremiyor, arabayı doğru şeritte tutmayı bile beceremiyordum...

Ann Rower der ki, "Olayları yaşarken yazarlar, yazdıklarını sık sık düzeltmek zorunda kalırlar." Galiba, hakikati yazmayı her denediğimizde hakikatin değiştiğini söylemeye çalışıyordu. O arada bir şeyler daha oluyor çünkü. Bilgi sürekli artıyor.

Sevgili Dick,

Seninle tanışmadan üç hafta önce, tek başıma Guatemala'ya gitmek üzere, tatilcileri Cancun, Meksika'ya götüren Sun Charter Jet uçağına atladım. Boğazım iltihaplandığı ve ateşim 39'a çıktığı için uçakta bir sürü battaniyeye sarınmıştım. Uçak yere indiğinde ben ağlıyordum: buğulu bir gözyaşı perdesi ardından görülen havaalanının alçak, beton yapıları. Sonbaharı Kaliforniya'da, Crestline'da, neredeyse hiç istemediğim halde kocam Sylvère'le geçirmiştım. Eylül ayını Wellington'da, *Gravity & Grace*'in laboratuvarındaki işlerini yaparak geçiririm, sonra da Rotterdam, Berlin ve Fransa'daki festivallere doğru yola çıkarım diye düşünmüştüm. Fakat Ağustos ayında, filmin Yeni Zelanda'daki irtibat sorumlusu Jan Bieringa telefonlarıma çıkmamaya başladı. Nihayet Ekim ayında beni bir havaalanından arayıp fişimizin çekildiğini söyledi. Filme maddi destek verenler filminden nefret etmişti. Avrupa'daki belli başlı festivaller filminden nefret etmişti. Beş parasızdım ve filmi bitirmek için 14.000 dolara daha ihtiyacım vardı. Bense Crestline'da sıkışıp kalmıştım. Fine Cut kurgu şirketinden Michelle, Auckland'dan bana bir faks çekmiş, filmin Kanada'daki Kurgu Düzeltme Listesi'nde bulunan 10.000 veri girişinin boku yemiş olduğunu söylemişti. Film çöpe atmasını mı tercih ederdim acaba?

Üç hafta boyunca mütemadiyen gözyaşlarına boğulmuştım. Öyle sık ağladım ki, durum artık fenomenolojik bir mesele haline gelmişti: hangi noktaya kadar "ağlamaya başladı" demeli veya hangi noktadan sonra "ağlamadığımız" anları kesintisiz gözyaşı selindeki kısa duraklamalar gibi düşünmeli? Sesim tamamen kısılmış, gözlerim şişip kapanmıştı. Crestline'daki klinikte doktordan

“uyku tedavisi” vermesini istediğimde, aklımı kaçırmışım gibi bakmıştı yüzüme.

Jennifer Harbury’nin, yaptığı açlık grevi hakkında NPR’a verdiği demeci dinledikten sonra Guatemala’ya gitmeye karar vermiştim. Maya halk ayaklanmasının lideri Efraim Bamaca’yla kısa bir süre evli kalan Jennifer Harbury şöyle demişti: “Onun hayatını kurtarmak için son şansım bu.” Tüm yaşamı boyunca bir aktivist olan Harbury o noktada – yani Bamaca’nın kaybolmasından üç yıl, açlık grevine başlamasından on yedi gün sonra hâlâ Bamaca’nın hayatta olabileceğine inanıyor olamazdı. Ama bir insani öykü yaratarak Guatemala ordusu aleyhine *Time* ve *People* dergilerinde konuşma olanağı bulmuştu. “Bu vakada sıra dışı olan tek şey var,” demişti Harbury basına, “o da şu: bir Guatemalalı benim söylediğim şeyleri söylese çoktan ölmüş olurdu. Hemen öldürülürdü.” Harbury hızlı ve yumuşak bir sesle konuşuyordu ama müthiş bilgili olduğu belliydi. Gözü pek, donanımlı Marksist duruşuyla, sevdiğim bir dünyanın kadınlarını anımsatıyordu bana – sarımsı pembe çay güllerini seven kıvrak zekâlı komünist kadınları. O Kasım günü arabada Jennifer Harbury’i dinlerken, kısa bir süreliğine de olsa, Guatemala Yerlilerine karşı girişilen soykırımın (on yılda, altı milyonluk bir ülkede 150.000 kişi ortadan kaybolmuş ve işkenceye uğramıştı) sanat kariyerimde uğradığım haksızlıktan daha üst mertebe bir haksızlık olduğunu düşünmeden edemedim.

Turistik bölgenin dışında kalan bir otobüs garına gitmek için hemen taksiye atladım ve otogara varınca Chetumel’e bir bilet aldım. Bangırdayan radyolar ve egzoz dumanları. Otobüsün yaylanan turuncu renkli koltuklarını, kırık camlarını sevmiştim. Bu otobüsün belki otuz yıl önce, Amerika’da bir yerlerde, mesela Cincinatti, Tulsa’da, şehirlerin ayrı kesimlere bölünmesinden önceki bir tarihte, otobüslere sadece meczupların değil herkesin bindiği, barlarda ve caddelerde insanların hâlâ farklı yaşamlar ve

sosyal kesimlerle karşılaşabildiği zamanlarda kullanılmış olabileceğini düşündüm. Seks ve ticaret, fanilik ve gizem. Chetumal otobüsünde, benim dışımdaki yaklaşık bir düzine yolcunun hepsi iş gücü sahibiymiş gibi görünüyordu. Pesonun sert düşüşünden altı hafta önceydi, Meksika hâlâ gerçek bir ülkeye benziyordu, henüz özgür dünyanın bir uydusuna dönüşmemişti. Dizel motoru nihayet gürültüyle çalışmaya başladığında artık ağlamayı kesmiştim. Radyoda çalan müzik gümbürdüyordu. Otobüs güneye, kasabalara ve köylere doğru yol alırken, göğsümdeki o kurşun gibi ağır yük kalktı. Muz ve palmiye ağaçları, uğradığımız her kasabada otobüs camlarından yiyecek ve para değiş tokuş eden insanlar. Kim olduğumun bir önemi yoktu. Güneşin amperi yavaş yavaş azalırken, çam ağaçları yerini bambulara bırakıyordu.

O sırada (9 Kasım 1994) Jennifer Harbury Guatemala City’de hükümet binalarının bulunduğu Ulusal Park’ta sürdürdüğü açlık grevinin 29. günündeydi. Çadır kurmasına izin vermedikleri için bir çöp poşetinin içinde uyuyordu.

“Gözünde yıldızlar gezinmeye başlarsa,” diye anlatmıştı daha sonra gazeteci Jane Slaughter’a, “açlık grevinin 20. gününden sonra her on dakikada olan bir şeydir bu, eğilip ayakkabı bağcıklarını bağlamak gerektiğini öğrendim. Bir süre sonra ölmeye başladığını anlıyor insan. Uzanmak istemiyordum. O zaman beni hastaneye sürükleyip yatağa bağlar ve zorla serum vermeye başlardı. Bu yüzden, kimsenin bayıldığımı sanmasını istemedim.”

O tarihte, Guatemala ordusunun Bamaca’nın “ çatışma sırasında öldürüldüğünü” açıklamasının üzerinden üç yıl geçmişti. Ama Harbury epey uğraştıktan sonra Bamaca’nın cenazesinin mezardan çıkartılması yönünde bir mahkeme kararı çıkarttığında, cenazenin bir başkasına ait olduğu anlaşılmıştı. Bamaca’nın arkadaşı Cabrero Lopez, 1992 yılında bir askeri hapisneden kaçışının ardından, ABD üssünde eğitim almış bazı askerlerin Bamaca’ya

işkence yaptıklarına tanık olduğunu anlatmıştı. Aradan iki yıl geçmişti, Bamaca'nın hâlâ hayatta olma şansı var mıydı?

Açlık grevine başlamadan hemen önce çekilmiş bir fotoğrafında Jennifer Harbury, düşük bütçeyle geçinmeye çalışan bir Hillary Clinton'a benziyordu: biçimli Beyaz-Orta Sınıf-Protestan kemiklere sahip oranlı bir yüz; kabarık kesimli, kısa sarı saçlar, İskoç desenli yün kumaştan ucuz bir manto, insanın gözünün içine bakan, görmüş geçirmiş gözler. Ama aradan dört hafta geçtikten sonra, artık açlıktan ölmek üzereyken Jennifer daha çok *Kim Korkar Virginia Woolf'tan?* filminin başrol oyuncusu Sandy Dennis'in beş martini içtikten sonraki haline benziyordu. Yüzünde o eski azminden eser kalmamıştı; açık sözlülüğü ve şaşkınlığının gerisinde saklı, bizim göremediğimiz bir şeyden besleniyordu artık. Harvard Hukuk mezunu bir fanatiğe dönüşen Jennifer Harbury, Guatemala City'deki bir parka çöp poşetiyle kamp kurmuştu. Gelip geçenler ona korku ve hayretle bakıyorlardı; Coco Fusco'nun "İki Keşfedilmemiş Amerikan Yerlisinin Ziyareti..." performansında teşhir edilen o yerli gibi tuhaf bir hayvandı sanki. Yine de Jennifer bir azize değildi çünkü zekâsından hiçbir şey eksilmemişti.

Bu mektubu yazmak neredeyse bir yılımı aldı, bu yüzden de mektup bir öyküye dönüştü. *Güzergah 126* diyelim ona. Perşembe gecesi, JFK havaalanından kalkıp LAX havaalanına varan uçaktan indim. Evine geliyordum, davetli değilim ama izin verdin. "Pek neşeli ve şahane ya da kendimi toparlayacak güçte hissetmiyorum," diye yazmıştım Kansas üstünde bir yerde. "Perişan ve yorgunum, hiçbir şeyden emin değilim. Ama HER ŞEY OLACAĞINA VARIR. Uykunun öteyanına geçince ruh halim değişebilir..." Sonra

da uykuya daldım ama ruh halim değişmedi.

Bu buluşmamızda seninle ilk kez baş başa kalacaktık. On bir hafta önce sana âşık olup mektup yazmaya başlamıştım, bu mektuplar da şeye dönüşüyordu – acaba neye? Üç hafta önce kocamı terk edip tek başıma şehir dışına taşındığımı anlatmamıştım sana. Ama karlı orman, kadın sanatı ve Birinci Tekil Şahıs sesimi bulmak üzerine, sana hitaben yazdığım *Her Mektup Bir Aşk Mektubudur* isimli manifestomu iki gün önce Fed-Ex’le sana göndermiştim, o yüzden bunu bildiğini düşünüyordum. Oysa o mektubu hiç okumamıştın. Okumuş olsaydım, diye açıklamıştın daha sonra, o kadar zalim olmayabilirdim. İngiltere’nin iç bölgelelerinden çıkıp gelmiş bir rock & roll erkeğiydın. Bu konuların ilgiyi çekeceğini hangi akla hizmet düşünmüştüm ki?

Sana olan aşkımın hiçbir makul dayanağı yoktu, tam da Ocak ayında görüştüğümüz o gece kocamın yanında belirttiğin gibi. Seksi ve gizemli sessizliğini, hakkında yazıp durduğum o sessizliği bozup düşünceni söyleme cesareti gösterdiğin nadir anlardan biriydi. Ama “makul dayanağı yok” ne demek ki? Sana olan aşkım Aralık ayında tek bir kez buluşmamıza dayanıyordu ve sen kocama yazdığın, her satırından bıkkınlık akan bir mektupta o geceyi “sıcak ama çok da samimi ya da kayda değer olmayan bir akşamdı” diye tarif etmiştin nihayet. Yine de o buluşma sana filmimin Kurgu Düzeltme Listesi’ndeki veri girişlerinden daha fazla sayıda kelime yazmama neden oldu: toplam 250 sayfa, üstelik artmaya devam ediyor. O sayfalar da bu arabayı kiralamama, Güzergah 126’da yağmur altında yaptığım bu yolculuğa, yani seninle buluşma planıma yol açtı.

Yaşamının o döneminde, demiştin, asla Hayır dememek gibi bir deney yapıyormuşsun.

Saat 7’de uçaktan indiğimde, sıcak hava, palmye ağaçları ve jetlag seretonini nedeniyle kafayı bulmuş gibiydim. Hemen bir

araba kiraladım ve 405 Nolu Otobana çıkıp kuzey yönünde ilerlemeye başladım. Ama aynı zamanda gergindim de, sanki oynadığım senaryo çoktan yazılıp bitmiş de sonu benden saklanıyormuş gibi. Ama içimi heyecandan kıpır kıpır yapan bir gerginlik değil bu. Kötümser, tüyler ürpertici bir gerginlik. Giysilerim de tüyler ürpertici. Yola bakıp sigara içiyor, radyoda kanal değiştirip duruyorum. Üzerimde Guess marka siyah kot pantolon, siyah çizme, gümüş rengi şeffaf bir gömlek ve Fransa'dan aldığım kısa, siyah deri ceket var. Böyle giyinmeyi ben istedim ama şimdi üzerimde kilerle kendimi kasvetli ve orta yaşlı biri gibi hissediyorum.

On bir hafta önce 5 Nolu Kuzey Otobanında senin o muhteşem arabanın peşine takılıp evine, kocam, sen ve ben arasında geçen o "sıcak ama çok da samimi ya da kayda değer olmayan" akşama gelmiştim. O zaman her şey nasıl farklı, ne denli nefis ve heyecan verici görünmüştü gözüme. Üçümüz de çok sarhoş olmuştuk, bir de o tuhaf rastlantılar vardı. Oturma odandaki toplam üç kitaptan biri filmime ismini veren *Gravity & Grace*'ti. Ben Echo Park'tan aldığım yılanlı kolyeyi takmıştım, sen evinin bahçesinde video çekerken birdenbire, adeta sihirli bir biçimde ortaya çıkan yılanla ilgili bir hikâye anlatmıştın. Gece boyu Akademisyenin Karısı'nı oynamış, Sylvère Lotringer'la senin fikir alışverişi yapmanıza yardımcı olmuştum. Ama sonra sen David Rattray'in kitabından söz açmıştın ve bu da çok garip bir tesadüftü çünkü bütün gece onun hayaletinin yanı başımda olduğunu hissetmiştim. Üstelik David öleli neredeyse iki yıl olmuştu. Bana bakıp, "Bir önceki karşılaşmamızdakinden daha farklı görünüyorsun. Adeta gerçeğini anlatmaya hazırmışsın gibi," demiştin. Ben de anlattım işte...

O gece beni en çok etkileyen şey, yalnız olduğunu açıkça kabul etmendi. Bana göre büyük bir cesaretti bu. Sanki yalnızlık, yaşamındaki tüm işe yaramaz şeyleri ayıklamanın bedeliydi ve sen de bu bedeli ödemeyi kabul etmiştin. Çoğu geceyi tek başına içerek,

düşünerek, müzik dinleyerek geçirdiğini anlatmıştın bize. İnsan bir şeyi yapmaya hazırsa, korkmasının bir önemi yoktur. Sen en şahane Kovboy, Sylvère ve bense, sanat çevresindeki üç kurusluk telaşemiz, projelerimiz, laf ebeliğimizle – eh, biz de tam Çıfıt yani Yahudi'ydik işte. New York'ta zekâ kıvraklığı ve entrika çalışmaları yaparak geçirdiğim 15 yılı bir kenara atma isteği uyandırmıştın bende. Cadalozun teki olup çıkmıştım. Oysa sen güzeldin. Çöle bırakalım kendimizi, yakıp yok etsin her şeyi.

Şimdi bir kez daha seni görmek için tek başıma Güzergah 126'dayım ama kendimi hiç iyi hissetmiyorum. Hiçbir şey bu kiralanmış arabada iki büküm oturan sıradan, sıska ve kasvetli bedenimi unutturamıyor bana. Gösterişli giysiler giymiş bir okul öğretmeniymi. Kot pantolonum çok dar. Çişim geldi. İçimde, eşzamanlılığın sonunda korku ve endişenin yattığına dair bir his var.

Otobüs Chetumal'a vardığında hava kararmak üzereydi. Cuma gecesi – beyaz eşya mağazalarıyla dolu toplam beş caddeden oluşan bu kentin alışveriş gecesi. Dallas veya Miami'de alışveriş yapacak kadar zengin olmayan Belize ve Guatemala vatan-daşları da gümrük vergisinden muaf televizyon alabilsin diye kurulmuş bir kent bu. İç savaşın faydaları mı desek? Bir taksiye binip Guatemala Büyükelçiliğine gittim ama elçilik kapalıydı. Chetumal'ın bittiği yerde cam ve çelikten yapılma devasa bir Maya Müzesi var, tam da olması gerektiği gibi, ama müzenin içinde pek bir şey yok. Gelirken, öğleden akşama kadar otobüste geçen zamanı, Guatemalalı isyan lideri Rigoberta Menchú'nun otobiyografisini okuyup Jane Bowles'i düşünerek geçirmiştim. Birbirinden çok farklı iki ıstırap ve farkındalık. Ardından gecesi yirmi dolara bir otel odası tuttum.

Ertesi sabah Chetumal'i yürüyerek gezmek için erken kalktım. Haritaya göre Chetumal bir sahil kenti idi. Akşamdan önce Guatemala'ya giden bir otobüs yoktu. Bir şehir hattı otobüsüne bindim ve zaman aniden yavaşladı. Chetumal'ın dış mahalleleri -kerpiç evleri ve küçücük bahçeleriyle- Mar Vista'yı andırıyordu ama bir farkla: Burada otobüs durakları yoktu, otobüs yolda her el sallayana duruyordu. Ardından 7 mili 60 dakikada katettikten sonra kerpiç evler seyrekleşti, yolda bir dönemeç belirdi ve dönemeçten sonra birdenbire karşımıza körfez çıktı. İnsanın uykusunu getiren tekdüze manzara yerini şaşırtıcı mavilikte suya bırakmış, bu ıslıl ıslıl çerçeve içinde her hava zerreciği görünür olmuştu. Kıyı şeridi ormanlıktı. Otobüsten inip ormanın içindeki bir patikadan yürüyerek yuvarlak bir burunun ucunda, deniz kenarında bulunan bir kafeye gittim ama kafe kapalıydı. Normalde ağaçlarda yaşayan bir maymunu direğe bağladıklarını görünce dehşete düştüm. Sonunda bir adam kafeden dışarı çıktı ve Amerika'da bir araba mağazasında çalışarak biriktirdiği paralarla o kafeyi sahildeki arazi ve maymunla birlikte satın aldığını anlattı. Adam İngilizce konuşuyordu. Maymunun keyfi yerinde gibiydi. Çömelip oturmasını, yerde daireler çizerek yürümesini izledim. Toz içindeki krem rengi tüyleri cüruflla lekelenmişti. Mükemmel boğumları olan on parmağı, kırışmış ayak başparmakları vardı.

Jennifer Harbury Guatemala'nın dağlık bölgelerinde asilerin eğitim gördüğü, orman içindeki bir kampta Efraim Bamaca'yla tanıştığında 39 yaşındaydı. O ana dek yaşamı uzun ince bir yolda geçmişti. Baltimore'dan Cornell'e götürmüştü bu yol onu. Cornell'den de önce Kuzey Afrika'ya sonra da Afganistan'a. Bu ülkelerin ücra köşelerinde sırt çantasıyla amaçsızca dolaşp

durmuştu. Sürgündeki Filistinlilerle tanışmıştı. Her yerde yoksulluk görmüş, sonunda şu soruyu sormaktan alıkoyamamıştı kendini: biz yaşam tarzımızı sürdürelim diye illa ki başkalarının açlıktan ölmesi mi gerekiyor? İnsanı çıldırtabilecek bir soru bu. Bu soruyu sorduğu için Jennifer Harvard Hukuk Fakültesi'nin yolunu tutmuştu; hem de feministliğin başkasına bağımlı bir ezik olmayı reddetmek anlamına geldiği bir dönemde. O zamanlar birçok kadın, şirket hukukunda kariyer yaparak kendilerini güçlendirmekteydi. Ama fena-feminist-Jennifer, Doğu Texas'ta göçmenlere ücretsiz hukuki destek veren bir Hukuki Yardım bürosunda çalışmaya başladı. Müşterilerinin çoğu sınır dışı edilme tehlikesiyle karşı karşıya olan Guatemalalı Maya yerlileriydi. Plastik sandalyelerde büyük bir sabırla otururken etrafa güçlü, tuhaf bir karizma yayan, zaman mefhumu bizimkinden çok farklı insanlardı. Jennifer onlar hakkında daha fazla şey öğrenmek istedi. İş arkadaşlarından veya kısa bir süreliğine evli kaldığı Texaslı avukattan farklıydı belki de: "Maya halkı tamamen komünal bir yaşam sürdürmeyi başarıyor. Çok mütevazı, çok sıcak, çok fedakâr insanlar." İşi onu, savaştan kaçan ilticacılara yapılan hırsızlık suçlamalarının belgeleri için Guatemala'ya getirdi. Guatemala City'de yeraltı örgütleriyle tanıştı ve işin içine karıştı. 1989 yılında, Bush ve Reagan dönemlerinde yirmiyıl boyunca coşkuyla sürdürdüğü parlak aktivizm kariyerinin karşılığını almaya başlamıştı: artık eski püskü bir kamyoneti ve arkadaşlarından aldığı borç ve hibelerle kredisini ödeyebildiği ucuz bir apartman dairesi vardı. Bir de Guatemala aktivistleri ve köylüleriyle yaptığı sözlü tarih çalışmalarını kitap olarak bastırmak için Maine'de adı sanı duyulmamış küçük bir yayıneviyle imzaladığı anlaşması. Jennifer'ın ilkençlik döneminden itibaren yaşamına baktığımızda, tutkulu azmiyle çile dolu, yoksun günleri arasındaki uçurumu görmemek elde değil. Onu ünlendiren *New York Times*

makalesinde bile ona “acayip” denir. Ted Turner Jennifer’in yaşam öyküsünün haklarını satın aldığında, aynı hafta *Times* dergisine konuşan eski bir okul arkadaşı, “Gerçekten de,” demiş, “bir *tanktı* o.”

Güzergah 126'nın öyküsü, güney Kaliforniya'nın gizli tarihi olarak da okunabilir bir bakıma. Valencia'dan batıya, Ventura bölgesine kadar uzanan bu bölgeyi Amerikan yerlileri eskiden mezarlık olarak kullanırmış. 1940'larda, Val Verde ve Stevenson's Ranch üst orta sınıf Siyah nüfusun yerleşim alanıymış. 1980'lerde burada, “Kuzey LA bölgesi”ne özgü etrafı çitlenmiş güvenli semtler inşa edilmeden önce, insanlar ölülerini sık sık Valencia yakınındaki çöle atarlarmış. *Poltergeist* filmine ilham veren de bu geçmiş imiş. Tabii, Valencia aynı zamanda Walt Disney şirketinin finanse ettiği güzel sanatlar ve canlandırma sanatı okulu CalArts'ın da bulunduğu yer. Şehir merkezindeki bir reklam panosunda mutlu bir aslan, “Valencia Miller Değil, Gülücükler Uzakta” diye övünüyor. Yerel halk Güzergah 126'ya “Kanlı Geçit” demeyi tercih ediyor, tüyler ürpertici araba kazalarından ötürü.

Arabayla batıya, portakal bahçelerinden soğan tarlalarına, oradan da çiçek çiftliklerine doğru ilerlerken, doğal ve ekili arazi arasındaki ayrım belirginliğini yitiriyor. Ama işi yapanların kim olduğu çok belli: yol boyunca, “Amerika'ya bel bağlayan” ikinci kuşak Chicanoların küçük ürün tezgâhları sıra sıra uzanıyor; Meksikalı ve Orta Amerikalı kaçak göçmenler hâlâ haftanın altı ya da yedi gününü tarlalarda çalışarak geçiriyor, tüp gazla ısıtılan kiralık barakalarda yaşıyorlar. Yıllar önce, Camarillo'da kelimenin tam anlamıyla bir köle ticareti yürütüldüğü ortaya çıkarılmıştı. Guatemala'nın sahil şeridindeki sömürge döneminden

kalma büyük çiftliklerde, Rigoberta Menchú'nun çocukluk dönemine benzer manzaralar var: köylerden toplanan, çaresiz insanlar kamyonların havasız kasalarında sıkış tıkkış ayakta duruyorlar – onları bekleyen sayısız dehşetin sadece ilki bu. Dachau'dan Güney'e uzun bir yol var.

Güzergâh 126, 101 Nolu Otobandaki yük tartma istasyonunu atlatıp Ventura'ya gitmek isteyen kamyoncuların güzergâhı. Burası amfetamin satın almak için iyi bir yer. Fillmore kasabasının arkasından dolanarak bir zamanlar Ulusal Akbaba Koruma Alanı olarak bilinen yere giden yol da, yasadışı araba yarışlarının düzenlendiği yer. Akbaba nüfusu üçe düşünce, araba yarışçıları yakalayıp başka yere sürmüşler. Sanatçı Nancy Barton 1982 yılında Nan Border'ın gerçekleştirdiği bir projeyi anar: Nan Border, Güzergah 126 boyunca öldürülen sekiz kadın otostopçu ve fahişenin her birinin cinayet mahallini tespit edip gömüldükleri çukurların yanına tabelalar yerleştirmişti.

1972 yılında sanatçı Miriam Shapiro CalArts'da bir Feminist Sanat Atölyesi başlatmıştı. Aslında, Miriam Shapiro'nun kocası o dönemde CalArts'ın başkanı olduğu için düzenlenebilmişti bu atölye. Ancak CalArts, Jefforsonvari erkek egemen bir demokrasiydi, o nedenle Shapiro altı ay boyunca Şehrazat'ı oynamak zorunda kalmıştı: bölüm başkanı erkekleri tatlı diliyle kandırmak, cezbetmek ve oylarını garantiye almak için her birini ayrı ayrı akşam yemeğine davet etmişti.

Faith Wilding'e göre Atölyeye katılan sanatçıların amacı, "Cinselliğimizin daha farklı, daha güçlü temsillerini ortaya koymaktı... 'Amcık' bizim için, bedenlerimizle ilgili farkındalığımızın uyanışını ifade ediyordu... Kanayan yarıkların, deliklerin

ve kesiklerin çizimlerini ve modellerini [yaptık]...” Program bir yıl boyunca devam etmişti. Wilding şöyle devam ediyor: “Okulda birçoklarının alaycı eleştirilerine maruz kaldık.”

O bahar, Judy Chicago’nun sanat dersine katılan öğrenciler hep birlikte Güzergah 126 isimli, 24 saat süren bir performans gerçekleştirmişti. Küratör Moira Roth o günleri şöyle anımsıyor: “Grup gün içinde otoban boyunca bir dizi olay gerçekleştirdi. Güne, Suzanne Lucy’nin terkedilmiş bir arabayı süsledikleri *Araba Yenileme* performansıyla başladılar... ve günün sonunda kadınlar hep birlikte bir plajda ayakta durup metrelerce ipekli bürümcük kumaşa sarınmış Nancy Youdelman’ın yavaşça yürüyerek denize girmesini ve temsili boğulmasını izlediler...” Faith Wilding arabanın muhteşem bir fotoğrafını çekmiş – sanki dalgalar, Kotex pembesi bir külüstürü sürükleyip çölün kayalıklarına bırakmış gibi. Bagaj kapağı sonuna kadar açık, kapağın alt tarafı âdet kanı kırmızısına boyanmış. Çöl otlarından derlenmiş tutamlar, yamulmuş kaportadan dışarı fırlıyor; Rapunzel’in düzüşme sonrası darmadağın saçları gibi. *Performans Antolojisi – Kaliforniya Sanatının On Yılı İçin Bir Kaynak* kitabına göre, bu kayda değer olay gerçekleştiği tarihte eleştirmenlerin hiç dikkatini çekmemiş ama aynı dönemde performans yapan Baldessari, Burden, Terry Fox gibi erkek sanatçılar, çalışmalarına dair sayfalarca uzunlukta bir kaynakça olduğu için caka satabiliyorlar. Sevgili Dick, kadınların 1970’lerdeki yaşam deneyimlerini konu edinen tüm işlerin neden sadece “ortak bir çalışmanın ürünü” veya “feminist” olarak yorumlandığını merak ediyorum. Zürih Dadaistleri de ortak çalışmışlardı ama onlara dâhi deniyor, üstelik hepsinin adı gayet iyi biliniyor.

Güzergh 126’dan çıkıp Antilop Vadisi Yoluna saptığımda, artık

acilen işlemem gerekiyordu. Sen beni 20.00'da bekliyordun, oysa saat çoktan 20.05 olmuştu ve işlemek aniden bir soruna dönüşmüştü. Evine girer girmez tuvalete koşturmak istemiyordum, pek acemice bir davranış olurdu bu; ne de olsa, kadınların gergin olduğunun en bariz işareti tuvalete koşturmadır. Öte yandan, 126 Nolu Otoban hakkında bildiklerimi düşününce, yol kenarında işlemeye de korkuyordum. Her 20 saniyede bir, bir arabanın farları etrafı aydınlatıyordu: bir yerleri yağmalamaya çıkmış ırkçı taşralılar mı, aynasızlar mı, öfkeli göçmen işçiler mi? Antilop Vadisi çıkışında arabayı yolun kenarına çekip farları söndürdüm ve motoru durdurdum. Dışardaki otlar yağmurdan sıırıslıktı. “Her soru ya da sorun kendi yanıtının veya olumsuzlama yoluyla çözümünün tohumlarını içinde taşır,” diyen kimdi, Marx mı Wittgenstein mi? Arabada, bir strafor bardakta yarısı içilmiş kahve vardı. Pencereyi açıp kahvenin kalanını yere döktüm, kot pantolonumu dizimden aşağı sıyırdım ve boş bardağa işedim. Mesanem boşalmadan bardak dolmuştu bile, hay lanet olasıca, neyse gerisini tutabilirdim. Titreyen ellerimle ağzına kadar sidik dolu bardağı otların arasına boşalttım.

Geriye bir tek delili yok etmek kalmıştı. Strafor bardakta hâlâ koca koca damlalar asılı duruyordu, kokarlar mıydı acaba? Yere çöp atmaya korkuyordum. Sevgili Dick, bazen doğru yanıt diye bir şey yoktur işte. Bardağı buruşturup arka koltuğun altına attım ve ellerimi sildim. Artık bu noktada, kendimi epey bitkin hissediyordum.

Otobüsümüz nihayet sınırı geçip Guatemala'ya vardığında vakit gece yarısını geçmişti. Projektör ışıkları, güvenlik kulübesi, bariyerler, Belize Ulusal Otobanının sona erışı ve çukurlarla dolu yetmiş mil uzunluğundaki toprak yolun başlangıcı. Askerler

otobüsteki bavulları kontrol ederken biz yolcular da uyruklarımızagöregruplara ayrılıp sorguya çekildik. Palabıyıklı, orta yaşlı, melez bir vize memuru abartılı bir nezaketle pasaportumu inceledi; fotoğrafımı bana benzetememiş de derin düşüncelere dalmış gibi bir tavır takınmıştı. Nihayet işini bitirdi ve gülümseyerek şöyle dedi: Guatemala'ya hoş geldin, Christina. Otobüse geri döndüğümde Rigoberta Menchú kitabı kayıplara karışmıştı.

Evinin önündeki kaktüslere yüzlerce minik, renkli Noel ışığı asılmıştı. İşte oradaydın: Salondaki büyük pencerenin yanında oturmuş sınav kâğıtlarına not veriyor ya da not veriyormuş gibi yapıyordun; düşüncelere dalıp gitmiştin. Ayağa kalktın, selamlaşma niyetine kapıda aceleyle öpüştük, fazla uzatmadık. Geçen Ocak ayında akşam yemeği için sana geldiğimizde kocam, Mick, Rachel ve Getty'de çalışan o iki adam yedi adım ötemizdeyken de öpmüştün beni. Ama o öpücükten yayılan enerji öyle güçlüydü ki, yanından geçip içeri girerken sendelemiştim.

Ocak ayındaki o gece daha sonra, diğer tüm misafirler gidip de üçümüz votka içmeye başladığımızda, Sylvère ve ben on iki yıldır birbirimize sadık kaldığımızı itiraf etmiştik sana. Bu fikir birdenbire o denli ergen ve saçma gelmişti ki gülmeye başlamıştık. "Ah, ah, iyi hoş da," demişti Sylvère, "sadakat nedir ki?" O gece, sivri sutyenli dilberlerin poz verdiği *Some Girls* albüm kapağı, aksesuar olarak duvara dayalı duruyordu hâlâ. On bir hafta boyunca onu bu şekilde teşhir etmenin sahte bir şuhluk mu yoksa gerçek bir şey mi olduğuna kafa yormuş, sonunda Kierkegaard'la aynı fikirde olduğuma karar vermiştim, yani ironik bir göstereni paravan olarak kullanan göstergenin her zaman galip geleceğine.

Fakat bu gece beni tek başına bekliyordun. Salona göz

gezdirdim ve *Some Girls* albüm kapağının ortalarda olmadığını gördüm. Zevkini sorgulayan ikinci mektubuma bu şekilde mi yanıt vermiştin acaba?

Öpücükten sonra beni salona davet ettin, oturmamı söyledin. Hiç vakit kaybetmeden şarap içmeye başladık. Yarım kadehten sonra kocamı terk ettiğimi anlattım sana.

“Hım,” dedin şefkatle, “Böyle olacağı belliydi.”

Sonrasında, bunu neden yaptığımı anlamamı istedim. “Örneğin dün gece,” dedim, “Fakültenin Fransızca Bölümünün verdiği bir akşam yemeği davetine gitmek için Sylvère’le New York’ta buluştuk. Davetin onur konuğu Régis Debray ortada görünmediği için herkes biraz gergin ve tedirgindi. Benim canım sıkılıyordu, başım dönmeye başlamıştı ama Sylvère yabancı dil engelinden ötürü dertli olduğumu sanmıştı. Elimi tutup Beckett uzmanı Tom Bishop’a döndü ve İngilizce konuşarak, “Chris yaman bir okurdur,” dedi. Yani, YOK ARTIK. Denis Hollier, Rosalind Krauss hakkında böyle bir şey söylüyor mu? Diplomam veya kariyerim olmayabilir ama akademisyenlere hayran olma yaşımı geçeli epey oldu.” Duygularımı anlamıştın, “Sanırım artık oyun sona erdi,” dedin.

Bu mektupların bugüne kadar yaptığım en gerçek şey olduğunu sana nasıl anlatabilirim? Sana yazmamı oyun diye adlandırmakla bütün duygularımı yadsımış oluyordun. Sana olan aşkım asla karşılık bulamayacak bile olsa, ben yine de onay görmek istiyordum. Bu yüzden de Guatemala hakkında atıp tutmaya başladım. Baştan çıkarıcı kadın numaraları çok bayat geliyordu bana, ayrıca o numaraların nasıl yapılacağı hakkında hiçbir fikrim yoktu. Seninle iletişim kurmak için düzüşmek dışında bildiğim tek yol, fikirler ve sözcüklerdi.

Bu yüzden, Örnek Olay Çalışmaları hakkında düşüncelerimi sana anlatarak “oyunu” meşrulaştırmaya çalıştım. Henry Frundt’ın Guatemala’daki Coca-Cola grevi üzerine yazdığı kitabı

örnek gösteriyordum.

“Bak işte, hâlâ anlamıyor musun?” dedim. “Oyundan ziyade bir proje bu. O mektuplardaki her kelimeyi yazarken çok ciddiydim. Fakat aynı zamanda olan biteni, aşk ve karasevdaya dair nihayet bir şeyler öğrenmek için bir fırsat olarak da görmeye başladım. Çünkü Yeni Zelanda’da âşık olduğum birçok kişiyi anımsatıyordun bana. Bir şeyi hem yapıp hem incelemek mümkün olamaz mı sence? Bu projeye bir isim verecek olsam, *Dick’i Seviyorum: Bir Örnek Olay Çalışması* derdim.”

“Demek öyle,” dedin, pek heyecanlanmış görünmüyordun.

“Bak,” dedim. “Guatemala’dan döndükten sonra Frundt’ın kitabını okuyunca bu fikir kafamda şekillenmeye başladı. Frundt, Üçüncü Dünya tarım işletmeleri konusunda uzman bir sosyolog. Yapısalcı bir Marksist o – emperyalizm ve adaletsizlik hakkında atıp tutmak yerine, bu gibi şeylere nelerin yol açtığını bulmak istiyor. Üstelik nedenler hiç de küresel değil. İşte Frundt bu yüzden 1970’ler ve 1980’lerde Guatemala’daki Coca-Cola fabrikasında yapılan grevi tüm yönleriyle incelemiş.

“Her şeyi belgelemiş. Büyük olayları anlamanın tek yolu küçük olayları anlamaktan geçiyor. Tıpkı birinci tekil şahıs açısından yazılan Amerikan edebiyatı gibi.”

Dinliyordun, bir yandan da gözlerin benimle masadaki şarap kadehin arasında gidip geliyordu. Söylediklerimin etkisiyle yüzündeki ifadenin değiştiğini gördüm... esrareniz ve müphem yüzün, merakla kuşku arasında gidip geliyordu. Yüzün, üstsüz kadınların servis yaptığı barlarda, masada bacaklarımı ardına kadar açıp Budist masallar anlatmaya başladığım zaman oradaki avukatların yüzlerine benziyordu. *Tuhaf İnsanlar*. Eğleniyorlar mıydı acaba? Ne denli zalim olabileceklerini mi tartıyorlardı? Gözlerini hafifçe kısmıştın, parmakların kadehine sarılmıştı. Bunların hepsi, konuşmayı sürdürme cesareti verdi bana.

(Sevgili Dick, her ikimizin de aynı nedenden ötürü politik-leştigimizi düşündüm hep. Sürekli okuyor, farklı bir yaşamı öyle şiddetle istiyoruz ki, aynı şeyi bütün dünya için de istemeye başlıyoruz. Tanrım, tam bir Pollyanna'yım. Belki de coşkudan başka sana sunabileceğim bir şey yoktur.)

"Bilgi ne kadar ayrıntılı olursa, bir paradigmaya dönüşme olasılığı da o kadar artar. Coca-Cola grevi, imtiyaz sahibi çokuluslu şirketlerle onlara ev sahipliği yapan hükümetler arasındaki ilişki için bir paradigma sunuyor. Üstelik Guatemala çok küçük, tarihi tüm yönleriyle incelenmeye uygun, bu nedenle birçok Üçüncü Dünya ülkesi için de tipik bir paradigma oluşturuyor. Orada olan biteni anlayabilirsek, her şey hakkında bir fikir edinebiliriz. Ayrıca sence de sorulması gereken en önemli soru şu değil mi: *Kötülük nasıl ortaya çıkıyor?*

"1982'de Coca-Cola grevi doruk noktasına çıktığında, ordu grevin tüm öncülerini, hatta onların ailelerini bile öldürdü. Avukatlarını da öldürdüler, hem Guatemalalı hem de Amerikalı avukatları. Bir tanesini ellerinden kaçırmışlardı, ismi Marta Torres'ti, onun da ergenlik çağındaki kızını caddede yakalayıp kaçırdılar ve kör ettiler."

İşkencenin o anda, yani ilk ve tek flört gecemizde çok da seksi bir sohbet konusu olmadığı hiç aklımdan geçti mi dersiniz? Hayır, hem de hiç. "Bak işte, anlıyorsun değil mi? Grev sırasında dağıtılan her bir bildiriye, yazılan her mektubu, yapılan her telefon konuşmasını ve toplantıyı kayda geçirmekle, dehşetin ne denli sıradan bir şekilde ortaya çıktığını anlatıyor Frundt. Eğer Mary Fleming Coca-Cola imtiyaz haklarını Bush'un aşırı-sağ görüşlü bir arkadaşı olan John Trotter'a satmamış olsaydı, işçiler hiç greve gitmeyebilirdi. Soykırımın tüm o korkunç eylemleri mide bulandırıcı derecede birbirine benziyor olabilir ama onlara neden olan olaylar hiç de birbirine benzemiyor."

Kocamla sana yazdığımız, sonra da bir saatli bomba veya bir lağım çukuru ya da bir müsvedde gibi eline tutuşturduğum o 180 sayfalık aşk mektubuyla Guatemala'daki soykırımın ne alakası olduğunu açıklamaya daha başlamamıştım bile. Ama başlayacaktım, kesinlikle başlayacaktım. Aramızda çok karanlık ve ürkütücü bir uçurum varmış da, uçurumun iki kenarından birbirimizi izliyoruzmuş gibi bir hisse kapılmıştım. Hakikat ve zorluklar. Hakikat ve cinsellik. Ben konuşuyordum, sen dinliyordun. Kaçık, fazla düşünen bir kadına dönüştüğüme tanık oluyordun; senin ve ait olduğun kuşağın hor gördüğü bir kadın türüydü bu. Ama tanıklık etmek, yardım ve yataklık etmeyi de içermez mi aynı zamanda? Merakları tükendiğinde erkekler hep şöyle derdi: "Kafanı fazla yoruyorsun."

"Artık başıma gelen her şeyi sahiplenmek istiyorum," dedim sana, "Çünkü eğer Amerika'da, işlemek için elimizde bulunan tek malzeme kendi yaşamlarımızsa, o zaman bizim de örnek olay çalışmaları yapmamız gerekmiyor mu?"

AH MISIR, SENİ BİLMEK İÇİN YIKIYORUM SAÇLARIMI, derken akşam yemeğine başlamıştık bile. Akşam yemeği, hazır linguini, hazır sos ve salatadan oluşuyordu. Bir lokma bile yiyemedim. "Sorun yok," dedin. "Kendinle birlikte beni de aşağı çekme yeter."

"Beni omuzlarımdan tutup silkeledi." Efraim Bamaca'yla tanışmasını böyle anlatmıştı Jennifer Harbury.

1990 yılında Jennifer Tajumulco'daki çatışma bölgesinde bulunan gerillalarla söyleşi yapmaktaydı. Kendisini fazlasıyla soluk benizli ve iri yarı hissetmişti. "Diğerlerine kıyasla oldukça uzun boyluyum ve boyum 160 cm. Yani bir dev sayılırım." Bamaca isyan ordusunda eğitim görmüş bir Maya köylüsüydü. 35 yaşına geldiğinde namı çoktan almış yürümüş, bir lider olmuştu. Onunla

tanışınca Jennifer şaşırmıştı. “Neredeyse bir geyik yavrusuna benziyordu,” demişti. “Son derece sessiz ve ketumdu. Etrafa emir yağdırdığını hiç görmedim ama bir şekilde yapılması gereken her iş yapılıyordu.” Jennifer, yazarın adeta silindiği solcu yazın türü olan sözlü tarih kitabı için Bamaca’yla söyleşiye oturduğunda, sorduğu soruları Bamaca Jennifer’a geri yöneltmiş, sonra da oturup onu dinlemeye başlamıştı.

Birbirlerine âşık oldular. Jennifer Tajamulco’dan ayrılırken, ona hiç mektup yazmayacağına söz vermişti Bamaca. “Hayali ilişki diye bir şey yoktur.” Ama yine de yazdı, kısa mektupları dağlık bölgeden gizlice çıkartılıp güvenli bir yere getiriliyor, sonra da Meksika’dan postaya veriliyordu. Bir yıl sonra tekrar buluştuklarında evlendiler. Hukuk fakültesinden bir başka arkadaşı o dönemi, “Jennifer’ı daha önce hiç böyle görmemiştim,” diye anlatmıştı *New York Times*’a, “çok mutlu görünüyordu.”

Yemek bitince sandalyene yaslanıp bakışlarını üzerime sabitledin ve sordun: “Ne istiyorsun?” İğneleyici, lafı evirip çevirmeyen bir soru. Ağzın yana doğru çarpılmış, kaykık duruyordu, sanki cevabı çoktan biliyormuşsun gibi. “Buraya hangi amaçla geldin?”

Buraya kadar gelebildim, artık her türlü sınava göğüs gerebilirdim. Malumu yüksek sesle ilan ettim: “Bu geceyi burada, seninle geçirmek istiyorum.” Sense merakla beni seyretmeye devam ettin, belli ki bu açıklama yeterli değildi senin için. (12 yıldır kocamdan başkasıyla birlikte olmamama rağmen, cinsel pazarlığın bu denli aşağılayıcı bir alenilikle yapıldığına hiç tanık olmamıştım. Ama belki de kötü bir şey değildir bu? İmalı dil kullanmak yerine açık seçik konuşmaya başladık mı desek?) Bu yüzden sonunda şunu söyledim: “Seninle yatmak istiyorum.” Sonra da şunu: “Seninle

sevişmek istiyorum.”

Sense bana şunu sordun: “Neden?”

(Psikiyatrist H.F Searles, *Şizofreninin Nedenbilimi* kitabında bir insanı delirtmenin altı yöntemini sıralar. Dört Numaralı Yöntem: Sohbetin kontrolünü ele aldıktan sonra aniden seyrini değiştirmeye başlarsın.)

Sylvère ile sende kaldığımız o gece, seninle farklı pozisyonlarda seviştığımız çok renkli bir rüya görmüştüm. Rüyamda, Sylvère’in yanında uyuduğum çekyattan kalkıp duvarın içinden geçerek gizlice yatak odana girmiştin. Sevişmemizde bana en şaşırtıcı gelen şey, son derece maksatlı ve planlı oluşuydu. Rüyada her şey iki ayrı sahnede olup bitmişti. Birinci Sahnede yatağında çırlıçıplak yatmışsın ve sahneyi Mısır hiyeroglifleri gibi önden ve enlemesine, yassılaştırmış bir perspektifle görüyoruz. Ben çömeliyorum, kamışına ulaşmak için boynumu ve omuzlarımı öne eğiyorum. Saçımdan sarkan tutamlar bir ahtapotun kolları gibi ileri geri salınarak kasığına ve kalçalarına sürtünüyor. Son derece incelikli, psiko-bilimsel bir ağza almaydı. İkinci Sahnede perspektif değişip dikey oluyor. Ben üstüne oturuyorum, sen dümdüz yatıyorsun, başını hafifçe arkaya eğmişsin. Kamışının üstünde yükselip alçalırken her defasında yeni bir şey öğreniyorum, farklı anlarda iç geçiriyoruz.

“Ne istiyorsun?” diye sordun yine. “Seninle sevişmek istiyorum.” İki hafta önce, seninle baş başa kalma düşüncesinin bile bana sonsuz mutluluk ve zevk verdiğini anlatan bir mektup yazmıştım sana. Telefonda bu konuda ne düşündüğünü sorduğumda, “Hayır demem,” demiştin. Oysa şimdi “Neden?” diye sorduğunda, bir prizmadan geçip binlerce farklı renge bölünen günışığı gibi ayrılmış olan onca neden, etken ve arzu, pof diye sönmüştü.

“Birlikte güzel vakit geçirebileceğimizi düşünüyorum,” diyebilirdim sadece.

Efraim Bamaca’yla yaşantısını *New York Times*’a anlatırken

Jennifer Harbury, “Âşıktık,” demişti.

“Neredeyse hiç tartışmazdık...”

Bunun üzerine sen, “Ama beni tanımıyorsun bile,” dedin.

Güzergah 126 San Padre sıradağlarının etekleri boyunca batıya doğru uzanır. Otoban Antilop Vadisine ulaştığında, peş peşe dizilmiş yuvarlak sırtlı tepelerden oluşan manzara yerini daha sarp, daha görkemli bir manzaraya bırakır. O geceyi -3 Aralık gecesini- Sylvère’le birlikte senin evinde geçirmeye karar vermiştik çünkü daha sonra Sylvère’e yazdığın bir mektupta senin de belirttiğin gibi, “hava durumu raporuna göre San Bernardino’ya ulaşmamız mümkün olmayabilirdi.” O gece, yaşadığın yer bizi şaşkına çevirmişti. Varoluşçu bir rüyanın içinde gibiydik; evin, kendin hakkında anlattığın her şeye dair bir Zen metaforuydu sanki... kasabanın bitimindeki bir mezarlığın karşısında, çıkmaz bir sokağın sonunda -sürekli tekrar edip durduğun gibi- “yapayalnız” yaşıyordun. Evinin hemen önündeki bir yol tabelası Çıkış Yok diyordu. Ve gece boyunca, üçümüz de gitgide daha çok sarhoş olurken kendinden bahsetmenin, yalnızlığı seninle dünyadaki tüm kederler arasında bir köprüye dönüştürmenin öyle çok yolunu bulmuştun ki. Baştan çıkarma bir kadehse, mutsuzluk da o kadehteki şarap olsa gerek.

“Doğru zaman diye bir şey yoktur. Bu iş daima gözyaşı ve hüsrarla biter.” Ben kara sevda, abayı yakma falan hakkında bir şeyler gevelemeye başlayınca sen, “O kadar basit değil,” demiştin. Roller tamamen değişmiştik. Şimdi Kovboy olan bendim, Çıfıt olansa sen. Yine de şansımı zorlamaya devam ettim,

“Her şey şahane olamaz mı yani?” dedim pencereden dışarı bakarak. Her şey hülyalı, masalsı, doğaüstü bir hal almaya başlamıştı. Aradan dakikalar geçti. “Peki, öyleyse,” diye sordun, “yanında hiç uyuşturucu var mı?”

Bu soruya hazırlıklıydım. Yanımda bir küçük şişe sıvı afyon, iki asit şeridi, 30 tane Percoset hâpı ve küçük bir kutu zimba gibi esrar vardı. Bana hediye edeceği, Burmadan gelen kır safranlarını sayarken Ann Rower, “Sakin ol, alt tarafı bir adamla randevun var!” demişti. Bir şekilde olaylar ikimizin de planladığı gibi gelişmiyordu. Bir cigara sardım ve Ann’in şerefine kadeh kaldırdık.

Plak bitince kahve yapmak için ayağa kalktın. Mutfakta beceriksizce oynaşmaya başladık, ellerimiz güya-kazara-aslında-bilerrek birbirine sürtündü falan. Ama durum o kadar utanç verici ve sakildi ki, ikimiz de oynaşmaktan vazgeçtik. Ardından bir süre daha çölden, kitaplardan ve filmlerden laflayıp durduk. Sonunda, “Bak, vakit geçiyor. Ne yapmak istiyorsun?” dedim.

“Ben bir centilmenim,” diye cilveli bir yanıt verdin. “Misafirperverlikte kusur etmek istemem. Eğer kendini araba kullanabilecek gibi hissetmiyorsan...”

“Mesele o değil,” dedim çabucak.

“Eh, o zaman... Benimle yatmak ister misin? Ben buna hayır demem.”

Ya, yok artık, ben evliyken örf ve adetler bayağı değişti yani?

“Sevişmemizi istiyor musun, istemiyor musun?”

Dedin ki: “Bu düşünce beni rahatsız etmiyor.”

Bu kayıtsızlık hiç de erotik değildi. Senden istekli gibi görünmeni rica ediyordum ama sen bunu yapamayacağını söylüyordun. Belki bu defa şansım yaver gider diye, son bir deneme daha yaptım: “Bak, eğer canın istemiyorsa, kısaca hayır demen daha ‘centilmence’ olur, o zaman ben de giderim.”

Ama sen aynı şeyi tekrar ettin, “Bu düşünce...beni...rahatsız

etmiyor.”

Peki. Kapalı bir devrenin içinde dönüp duran iki elektronduk. Çıkış Yok. *Huis Clos*. Aralıktan beri her gün seni düşünüyor, her gece rüyamda seni görüyordum. Sana olan aşkım sayesinde filmimin başarısızlığını, evliliğimin ve kendime dair hayallerimin yıkılmasını sineye çekebilmişim. 126 Nolu Otoban, Şam’a Giden Yol. 40’larına yaklaşırken büyük bir dönüşüm yaşayan Aziz Paul ve Buda gibi, ben de Dick’ta Yeniden Doğmuştum. Ama senin açından bu iyi bir şey miydi acaba?

Anladığım kadarıyla kurallar şöyleydi:

Eğer bir şeyi çok istiyorsan, diğer kişi sana Hayır diyene kadar ısrar edebilirsin.

Sen, *Hayır demem*, demiştin.

Bu yüzden plağı değiştirmek için ayağa kalktığında eğilip botlarımın bağcıklarını çözmeye başladım. İşte ondan sonra her şey bambaşka oldu. Bir anda odada zaman durmuştu sanki.

Geri geldin, yere oturdun ve botlarımı çıkarttın. Elinden tuttum, pikapta çalan müzikle dans etmeye başladık. Beni kucağına aldın. Şimdi oturma odasında ayaktayız, bacaklarım beline sarılı. Bana “Ne kadar hafifsin,” diyorsun. Müzikle sağa sola salınmaya başlıyoruz, saçlarımız ve yüzlerimiz birbirine sürtünüyor. İlk kim kimi öpecek? Öpüşüyoruz...

Eksiltinin kullanım şekillerinden birkaçı şöyle:

- ... Hayes Komisyonu’nca sansürlenmiş bir filmde öpüşme başladıktan on saniye sonra ekran kararır.

- ... *Gecenin Sonuna Yolculuk*’ta Celine dildeki metaforu imha etmek için kalıplaşmış ifadeleri birbirindene ayırır. Eksiltiler kurşun gibi geçerler sayfadan. Bir silah olarak otomatik dil, topyekûn savaş. Hayatta kalan son hayvan çakal olacaksa, dünyada kalan son duygu da nefret olur herhalde.

Beni yere bırakıp yatak odasını işaret ediyorsun. Ardından plak

değişiyor ve Bob Dylan'ın *Pat Garrett and Billy the Kid*'i çalmaya başlıyor. Mükemmel seçim. Arka planda bu plak çalarken ikimiz de kim bilir kaç defa sevişmişizdir? Bançonun altı veya yedi şarkı boyunca süren tıngır mıngır sızlanmaları, 25. dakika civarında (Kinsey Enstitüsü'ne göre Amerikalıların ortalama sevişme süresi de bu kadar) *Knocking At Heaven's Door*'la doruğa çıkıyor. Bir heteroseksüel ilahisi.

Ardından yatağa uzanıyorsun, başın yastıkların üzerinde, gömleklerimizi çıkartıyoruz. Yatağının yanındaki mavi lamba yanıyor. Guess marka siyah kot pantolonum ve sutyenim üzerimde duruyor. Memelerime dokunmanı izliyorum, sonra ikimiz birlikte meme uçlarımin sertleşmesini izliyoruz. Ardından işaret parmağını amcığımın üzerinde gezdiriyorsun ama içine sokmuyorsun. Çok ıslanmış, Gözlem Altındaki Şey. Tanıklık etme olayı ve Kierkegaard'ın üçüncü mesafe fikri üzerine düşünüyorum. Seninle sevişmek olağanüstü... çok seksi. Üstelik yaklaşık iki yıldır *kimseyle* sevişmedim. Konuşmaya korkuyorum ve seni içime almak istiyorum. Sonra aniden kelimeler ağzımdan dökülüyor, hep yaptıkları gibi.

“Kucağında süs köpeğin olmak istiyorum.”

Sanki söylediğimi duymamış gibi boş boş yüzüme bakıyorsun, bu yüzden tekrar ediyorum: “Kucağında süs köpeğin olmama izin verir misin?”

“Olur,” diyorsun. “Gel buraya.”

Sonra beni kucağına yerleştiriyorsun, ufak bir Pekin köpeği gibi, ellerimle omuzlarına tutunuyorum. Saçlarım üzerine yayılıyor.

“Eğer süs köpeğim olmak istiyorsan ne yapman gerektiğini söyleyeyim. Hiç kıpırdama,” diyorsun. “Hiç sesini çıkarma.”

Başımla onaylayıp belki biraz da inliyorum. Ardından o ana dek gayet hareketsiz olan sakin aniden parmaklarımin arasında dalga dalga yükselerek dimdik ayağa kalkıyor. Elimde olmadan bir ses

çıkartıyorum. Parmaklarını dudaklarımın üzerine koyuyorsun.

“Hadi ama minik süs köpeğim. Ses çıkartmaman gerek. Yerinden de kıpırdama.”

Söz dinliyorum. Bu şekilde belki saatlerce devam ediyoruz. Nefes almak bile düzüşmek gibi gelmeye başlayana kadar sevişiyoruz. Sonrasında turkuaz rengi odanda sık sık bölünen bir uykuya dalıyorum.

Altı gibi uyanıyorum, sense hâlâ uyuyorsun.

Pencerenin önündeki otlar yağmurdan yemyeşil olmuş. Bir kitap alıp oturma odasındaki kanepeye yerleşiyorum. İşin sabah kısmı beni korkutuyor, varlığımın sana fazla istilacı veya talepkar gelmesini istemiyorum. Ama çok geçmeden kapı aralığında duvara yaslanmış durduğunu görüyorum.

“Orada ne yapıyorsun?”

“Dinleniyorum.”

“Gelip burada dinlensene.”

Böylece uykulu, tutuk bir sabah seksi yapıyoruz; çarşafklar, parlak günışığı, her şey daha gerçek ama akış, endorfin sağanağı aynı. Bittiğinde uzun bir süre ikimiz de hiçbir şey söylemiyoruz.

İşte işler bu noktadan sonra tuhaflaşmaya başladı.

“Tuhaflaşmaya mı *başladı*?” dedi Scott B., bu gece hikâyeyi telefonda ona anlatırken. “Ne bekliyordun ki? Her şey *başından beri* tuhaftı zaten.”

Eh, doğru, ne demeye çalıştığını anlıyorum. Ama yine de...

“Ee,” dedim sevişmenin etkisi geçmeye başladığında, “program nedir?”

“Hangi programdan bahsediyorsun? *Brady Bunch*’tan mı?”

“Hayıııııı... Yani, salıya kadar buralarda olacağım ve tekrar görüşmeyi ister misin diye merak ediyordum.”

Bana dönüp, “Sen istiyor musun?” dedin.

“Evet,” dedim. “Kesinlikle. Mutlaka.”

“Kesinlikle... mutlaka,” diye alaycı bir tonda tekrar ettin.

“Evet. İstiyorum.”

“Şey, doğrusunu istersen hafta sonu bir Arkadaşım (bu kelimayı bir şekilde dişileştirmiştin) bana gelecek.”

“Öyle mi?” dedim bu bilgi mideme taş gibi otururken.

“Ne oldu?” diye sordun, aklına bir şey gelmişti. “Balonunu mu patlattım, hayallerini mi yıktım?”

Bu soruya, üzerimde giysilerim yokken bir yanıt bulmakta zorlanıyordum.

“Hüsrân konusunda haklıydın sanırım. Bilseydim kalmazdım herhalde.”

“Nasıl yani?” deyip güldün. “Seni *aldattığımı* mı düşünüyorsun?”

Doğrusu düpedüz zalimlik yapıyordun ama seni sevmek benim için tam zamanlı bir işe dönüşmüştü ve işsiz kalmaya henüz hazır değildim. “Hayır,” dedim. “Öyle düşünmüyorum. Bunu daha kolay hazmedilir bir hale getirmenin yolunu bulmam için bana yardım etmelisin sadece.”

“Hazmedilir derken?” diye taklidimi yaptın. “Senin için *hiçbir şey* yapmak zorunda değilim.”

Gardını almaya başlamıştın, benimle dalga geçmek yüzündeki ifadeyi bir maskeye dönüştürüyordu. Aşırı şiddet. Saldır ve öldür.

“Sana hiçbir şey borçlu değilim. Buraya zorla geldin, bu senin oyunun, senin planındı. O yüzden şimdi bu durumla başa çıkması gereken de yine sensin.”

O anda şok ve hayal kırıklığı hissetmekten başka hiçbir şey yapabilecek durumda değildim.

Vites değiştirip hınzırca ekledin: “Sanırım şimdi bana nefret mektupları göndermeye başlarsın. Erkek Şeytanlar kitabına eklersin beni.”

“Hayır,” dedim. “Artık mektup yazmayacağım.”

Kızmaya hakkım yoktu, ağlamak da istemiyordum. “Bu kadar

saldırgan ve duyarsız olman gerekmiyor.”

Omuzlarını silkip abartılı bir dikkatle ellerine baktın.

“Bu kadar saldırgan derken?” Ardından Marksist geçmişinden medet umarak, “Mistifikasyona karşı bu kadar saldırgan olma mı demek istiyorsun?” diye sordun.

Bu beni gülümsetti.

“Bak,” dedim, “Olan bitenin yüzde sekseninin benim fantezimden, o fanteziyi sana yansıtmamdan kaynaklandığını kabul edebilirim. Ama tüm bunları başlatan, gerçekten yaşanmış bir şey olmalı. Empatiye, sezgiye inanmaz mısın sen?”

“Ne?” dedin. “Şizofren olduğunu mu söylüyorsun bana?”

“Hayır... ben sadece...”, ardından acıklı bir ton tutturdum.” Ben sadece.. sana karşı bir şey hissettim. Garip bir bağ. Yazdıklarını okurken hissetmişim bu bağ ama aslında daha öncesi de var. Üç yıl önce sen, ben ve Jane birlikte akşam yemeği yemiştik ve sen o akşam bana kur yapmıştın, yani bunu sen de hissetmiş olmalısın..”

“Ama beni hiç tanıımıyorsun ki! Toplasan iki ya da üç akşam görmüşüzdür birbirimizi! Bir iki kere de telefonda konuştuk! Sen de kalkıp bütün o saçmalığı bana yansıtıyor, beni alıkoyuyor, sapıkça takip ediyorsun, oyunlarıyla yaşamımı istila ediyorsun ve ben bunu istemiyorum! Bunların hiçbirini ben istemedim! Bence kötüsün sen ve psikozlusun!”

“Peki ya mektubum? Sylvère’i terk ettiğimde aramızdaki bu döngüyü kırmak için yazmıştım onu sana. Ne yaparsam yapayım hep oyun oynadığımı sanıyorsun ama sana karşı dürüst olmaya çalışıyordum ben.”

(David Rattray bir yerde René Crevel’den söz ederken, “Dürüstlüğün bu kadarı düzeni tehdit eder,” diye yazmıştı, işte ben de o noktaya ulaşmaya çalışıyordum.)

Devam ettim: “Sana telefon etmenin benim için ne kadar zor olduğunu düşündün mü hiç? Hayatımda yaptığım en zor şeydi bu.

William Morris'i aramaktan bile daha zordu. Gelmemi söyledin. Ne istediğimi biliyordun herhalde."

"Sevişmeye ihtiyacım yoktu benim," diye bağırdın. Sonradan aklına centilmence bir şey söylemek geldi: "Ama yine de güzeldi."

Güneş artık iyice parlamaya başlamıştı. Yatakta hâlâ çıplak yatıyorduk.

"Üzgünüm," dedim.

Ama nasıl açıklayabilirdim? "Sadece..." diye söze başladım, kafamda New York'ta geçirdiğim on beş yılı, sanatçı olarak kariyer yapmanın rastlantısallığını didikleterek. İyi de rastlantısal mıydı gerçekten? Kimler, niçin sesini duyurma fırsatı buluyor? David Rattray'ın kitabı sadece yaklaşık 500 nüsha sattı, David ise çoktan öldü. Penny Arcade özgün ve sahici bir sanatçıdır, Karen Finley ise sahtedir ama hangisi daha ünlü? Ted Berrigan yoksulluktan öldü, Jim Brodey de evinden atılıp AIDS'ten ölene dek bir parkta yaşadı. Sağlık sigortaları olmadığından ötürü, hastalık ilk belirtilerini göstermeye başladığında arkadaşlarına yük olmamak için kendilerini öldüren sanatçılar var... beni en çok etkileyenlerse, benim verdiğim tavizleri vermedikleri için sefalet içinde yaşayıp sefalet içinde ölenlerdi.

"Çevremdeki her şeyin yüzde doksanından nefret ediyorum!" dedim sana. "Ama gel gör ki, geri kalanını gerçekten çok seviyorum. Belki de fazlasıyla seviyorum."

"Senin yerinde olsam bu meseleyi tekrar düşünürdüm," dedin. Duvarın gölgede kalan tarafına dayanmıştın. "Ben gördüğüm şeylerin yüzde 90'ını *seviyorum*, geri kalanıysa boş veriyorum." Ben de senin sözünü dinledim. Öylesine bilge ve göz alıcı görünüyordun ki, dünyayı anlamak için o güne dek kullandığım bütün sistemler birdenbire çöküverdi.

Doğal olarak, hakikat çok daha karmaşıktı. Henüz Cuma sabahıydı. Arabayla Lake Casitas'a yaptığım yolculuktan, motel odasından, Percoset haplarından ve viskiden önce başka şeyler oldu. Cüzdanımı kaybettim ve sadece 1/8'i dolu bir benzin deposuyla onu bulmak için 50 mil yol katettim. Pazar günü telefonda konuşacak, akşam yemeğinde buluşacak ve sonra da Pazartesi gecesi bara gidecektik daha. Yaşananların potpuri şeklinde bir özeti bu. Cumartesi günü telefonda Ann Rowley'le konuşana dek, kafamda olup bitenleri yerli yerine oturtmaya yetecek kadar ağlamaya ara vermemiştim. Ann dedi ki: "Belki de Dick haklıdır." Bu sözü, hayat değiştirecek kadar derin gelmişti bana. Zalimliğini, bana verdiğin bir hakikat hediyesi olarak kabul edebilir miydim? Hatta bu hediye için sana teşekkür etmeyi bile öğrenebilir miydim? (Hoş, Ann'e bu hikâyenin taslağını okuttuğumda, böyle bir şey demediğini söyledi. Hiç alakası yok, dedi.)

Cumartesi gecesini Daniel Marlo'nun kanepesinde geçirdim. José carne asada ile fasulye pişirdi. Daniel, deneysel bir film çekebilmek için haftanın yedi günü üç işte birden çalışıyor ama hiç şikâyet etmiyordu. Pazar sabahı Eagle Rock'tan geçerek Lincoln Bulvarı'ndan aşağı, oradan da Batı Çalışmaları Üniversitesine yürüdüm. Bir mola vermek için oturduğumda, "Burada bile," diye yazdım defterime, "bu kalabalık mahallede bile insanlar Pazar sabahı yürüyüşe çıkmışlar. Havada çiçek kokusu var."

Kütüphanede Simone Weil'in *Gravity* & *Grace* kitabına göz gezdirdim:

"Bizi yaralayan kişiyi affetmek," diye yazmıştı, "eğer o yara nedeniyle alçalmış hissediyorsak, imkânsızdır. Yaranın bizi alçalttığını değil, gerçek seviyemizi görmemize yardımcı olduğunu düşünmemiz gerekir."

Guatemala'daki yağmur ormanında vahşi maymunları ve tukanları gördüm. Kaldığım otel, çevreci Oscar Pallermo'nun villasının bir uzantısıydı. Oscar, Guatemala oligarşisinin önde gelen ailelerinden birinin yüzkarasıydı... hoş, villası, Guatemala City'de bir evi ve New York'ta bir apartmanı olamayacak kadar da yüzkarası değildi. Oscar, sülalesinin *Stealing Beauty* filminden fırlamışa benzeyen yaşam rutinine beni de dâhil etti – iki saat süren öğlen yemekleri, nehir boyunda gezintiler falan. Üç yıl önce, arazisi içinde bulunan bir çiftlik evi isyancı Maya gerillaları tarafından kundaklanmıştı.

Açlık grevinin 29. gününde, *60 Minutes* programı Jennifer Harbury'nin yaşadığı zorluklar hakkında bir bölüm yayınladı. 32. günde ise, avukatı Washington'dan bir uçağa atlayıp ona şu haberi getirdi: "Beyaz Saraydakiler seninle konuşmaya hazır." 22 Martta, New Jersey Temsilciler Meclisi Üyesi Robert Toricelli, CIA'in Guatemala'daki operasyonları hakkında Kongre İstihbarat Komitesinin yürüttüğü soruşturmanın bulgularını günışığına çıkardı. Harbury, Bamaca'nın ortadan kayboluşu ardında yatan gerçeği bulmak için üç yıl ve on gün harcadıktan sonra, bu çabası zaten bildiği bir şeyi öğrenmesiyle -daha doğrusu medya ve hükümetin öğrenmesiyle- sonuçlanmıştı: kocasının katili bu cina-yeti CIA adına işlemişti. Guatemala'nın Doktor Mengelesi olan Albay Julio Alberto Alpirez, ayrıca Amerikalı otel sahibi Micheal Devine'i de kaçırmış, işkenceden geçirmiş ve öldürmüştü.

Alexander Cockburn şunu dememiş miydi: Haberlerde gördüğümüz her ölü Amerikalıya karşılık, isimsiz 30.000 ölü köylü vardır. CIA tarafından finanse edilen Alpirez'in birliği Archivo, sayısız Guatemalalı rahibi, hemşireyi, sendikacıyı, gazeteci ve çiftçiyi öldürmüş ve işkenceden geçirmişti. Amerikalı rahibe Diana Ortiz'e önce tecavüz edip sonra da katletmişler, antropolog

Myrna Mack'i ise, Guatemala City sokaklarında öğleden sonra saat üçte bıçaklayarak öldürmüşlerdi. 24 Mart'ta ABD hükümeti Guatemala'ya yaptığı tüm askeri yardımları durdurdu. Çok sayıda CIA bölüm şefi kovuldu. Jennifer Harbury artık çöp poşetinden çıkmıştı, Temsilciler Meclisi'nde tanık olarak dinleniyordu. (Ama Washington'da daha geçen ay, yani Guatemala'daki ilk seçimlerden önce Jennifer'in avukatının arabasında bomba patladı.)

Aylardır bunun, aşkın dünyayı nasıl değiştirebileceğine dair bir hikâye olacağını düşünüp durdum. Oysa galiba bayat bir klişe bu.

Fassbinder bir keresinde şöyle demişti: "İki kişi arasındaki aşkın insanı kurtarabileceği fikrinden tiksiniyorum. Hayatım boyunca bu baskıcı ilişki türüne karşı mücadele ettim. Bunun yerine, bütün insanlığı içine alan bir tür sevgiyi aramak gerektiğine inanıyorum."

Guatemala'dan ayrıldıktan günler sonra tekrar kendi sesime kavuşabildim.

*Sevgiler,
Chris*

“Madde 52’nin gösterdiği gibi yaşamının geldiği bu noktada Fat, iyiliğin bir yerlerde var olduğuna dair beslediği inancı haklı çıkaracak her umuda dört elle sarılıyordu.”

Philip K.Dick, Valis

Thurman, New York

4 Mart 1995

Sevgili Dick,

1. Bir Köle Kadının Yaşamından Olaylar

Âşık olunan kişiyle aramızdaki bağ koptuğunda (yani kendimizle aramızdaki bağ koptuğunda) ne yaparız? Birine âşık olmak, insanın kendisini yalnızca bir başkası yanında -bütünüyle- kendisi gibi hissetmesi demektir.

Artık Cumartesi sabahı oldu, yarın 40 yaşına basacağım, yani son on yıldır arada sırada Cumartesi sabahları telefon ederken ya da getir götür işleri yaparken en az 60 kere aklıma gelip beni gülümseten, Eileen Myles ve Alice Notley tarafından yazılmış şu şiirin başlığındaki gibi: *30’lu Yaşlardaki Cumartesi*’lerimin sonuncusundayım.

Dün akşam arabayla New York'tan buraya döndüm. Kafam karıştı, şaşkındım (şimdi de, sana yazarken bildiri dilini mi yoksa anlatı dilini mi kullanmam gerektiği konusunda kafam karışık; yani, kiminle konuşuyorum ben?). O beş günü LA'da seninle "birlikte" geçirdikten sonra Salı akşamı New York'a döndüm. Ardından Çarşamba ve Perşembe günlerini Syvlére'le birlikte tüm eşyalarımızı İkinci Cadde'den Yedinci Cadde'ye taşıyarak geçirdik. Taşınma sırasında sürekli bir pişmanlık içindeydim, hâlâ da pişmanlık duymamak için çaba sarf ediyorum.

70'li yılların sonuna doğru, New York'un merkezinde bulunan ve üstsüz servis yapılan barlarda çalıştığım dönemde Evelyn Champagne King'in söylediği *Shame* diye bir disko şarkısı vardı, uzun bir süre çalınıp durmuştu. Utanç duygusunu sahiplenmeden uyandırmayı beceren, söz konusu dönem ve yer için mükemmel bir şarkıydı...

Utanç!

Bana verdiğin şey bir utanç

Acıyı azaltmak tek çabam...,

Kollarında sımsıkı

Olmak istediğim yer orası

Çünkü seksin suç ortaklığı doğuracağını düşünen benim ve bütün kız arkadaşlarımin hep hissettiği şeydi utanç. ("Suç ortaklığı [Complicity] kız ismine benziyor zaten," diye yazmıştı Dodie Bellamy.)

"İstedğin bu muydu?" diye sordun bana Cuma sabahı. Neredeyse sabah 10 olmuştu. Saatlerdir yatakta çıplak yatıyor ve tartışıyorduk. Üstelik başından geçen hüznü bir olayı biraz önce bana iyilik yaparcasına, cömertçe anlatmıştın; psikozlu dediğin için kendini affettirmeye, aramızı düzeltmeye çalışıyordun. "İstedğin bu muydu? Şapşal bir samimiyet mi?"

Şey, hem evet hem hayır. O sabah "Yalnızca dürüst olmaya çalışıyorum," diye bir itirafta bulunmuştum sana ama çok yavan

kaçmıştı bu. David Rattray onun için editör Ken Jordan'la ayarladığım bir söyleşide, "Biri dürüstlük konusunda bir çıkış yaptığında," demişti, "sadece kendisiyle ilgili bilgi vermez, aynı zamanda başkalarının göremediği şeylerle ilgili de bilgi verir. Gerçek ve mutlak bir şekilde dürüst olmak, neredeyse bir kehanette bulunmak, hatta arı kovanına çomak sokmak demektir." Ben yalnızca onun kitabını tanıtmaya çalışıyordum ama David ona köstek olan, "özgün bir şeyler söyleyen her parlak, genç insanı" susturmaya ant içmiş herkese karşı duyduğu nefreti, korkudan sinmeme neden olacak bir şekilde kusup duruyordu. David devasa, ameliyat edilmesi imkânsız bir beyin urundan ötürü A Caddesi'nde yığılıp kalmadan sadece üç gün önce yapılmıştı bu söyleşi.

"Çünkü ne de olsa," diye yazdım onun derin ve eşsiz bir asaletle sahip düşüncesinin izini sürerek, "ardı arkası kesilmeyen, hazmı zor yemek davetleri ile bir o kadar işe yaramaz, muhtemelen gitmeye gerek bile olmayan sosyal etkinlik vardır o arı kovanında. Bir de anlamsız muhabbet ve jestlerle geçen bir ömrün sonunda temizlik işçilerinden daha uyar olmayan beyaz önlüklülerden paçavra muamelesi göre göre tek başına ölmek ... işte benim için o arı kovanı bunlardan oluşuyor."

Utanç, birlikte quaalude içerek kafayı bulduğunuz bir sanat hamisi sizi düzüp sonra da aranızda hiçbir şey olmamış gibi davrandığında hissettiğiniz şeydir. Utanç, Liz bedava kokain istiyor diye Max'ın Kansas City Bari'nda tuvalette birilerinin kamışını ağzınıza aldıktan sonra hissettiğiniz şeydir. Utanç, sizi kontrolünüz dışında bir yerlere sürüklemesine izin verdiğiniz biri acaba arayacak mı diye üç gün boyunca arzu, şüphe ve edep arasında paramparça olduktan sonra hissettiğiniz şeydir. Sevgili Dick, geçen hafta sonu iki defa John Rechy'nin kitaplarını ne çok sevdiğini ve cinsellik hakkında daha çok yazabilmeyi istediğini söyledin. Seni seviyorum ve sen bu konuda yazamıyor ya da yazmaya

utanıyorsun, öyleyse senin yerine bunu ben yapabilirim belki?

Her neyse, bu çaresizliği ve pişmanlığı daha fazla yaşamamak için heteroseksüellik meselesini 40 yaşına basmadan çözmeyi (ör., şu mektup yazma projesini tamamlamayı) iş edindim kendime. Bu arada yarın 40 yaşına basıyorum.

Çünkü LA'dan geldikten sonra, uçuş sersemliğinden bitap bir halde evden eve koli taşımakla meşgulken birdenbire, anlamamız ve söylememiz gereken daha çok şey olduğunu hissettim. İyice tımarhanelik mi oldum, ne dersin? Pazartesi gecesi, ikimizin de en sevdiği Fassbinder filmi *Petra Von Kant'ın Acı Gözyaşları* hakkında konuşuyorduk. Uzun kollu, beyaz, ısmarlama bir gömlek giymiş, özellikle ağırbaşlı görünmeye çalışıyordum (orospu çalım) ki aniden bir şeyi idrak ettiğimi hissettim. "Fassbinder çok çirkin bir adamdı," dedim. "Filmlerinin esas konusu da bu: sevilmek isteyen, sevilme için çabalayan çirkin bir adam oluşu."

Altmetin de tıpkı suşi gibi masada, ikimizin arasında duruyordu. Ben de çirkin olduğum için, tabii. Senin bunu kabul etme tarzın, daha fazla açıklamaya gerek duymadan anlaman da aramızda olup biten her şeyin seks, çirkinlik ve kimliğe dayandığını idrak etmeme neden oldu.

O Pazartesi gecesi barda Perşembe günkü sevişmemiz hakkında konuşurken "Oran çok ıslaktı," demişti Dick – bana. Kalbim yumuşayıverdi ve lokantada senin İtalyan ceketin, benim uzun kollu, düğmeli bluzumla sağladığımız kibar huzur ortamından uzaklaştım. Beni tekrar baştan çıkartmaya mı çalışıyordun yoksa sadece – nihayet o gün öğleden sonra okumuş olduğun – *Her Mektup Bir Aşk Mektubudur* isimli manifestomda yazdığım şeylere gönderme mi yapıyordun? Bunu nasıl yorumlamam gerektiğini kestiremiyordum. Ama hemen sonra Dick dalgın bir şekilde saatine bakıp ardından da salonun diğer ucundaki birine göz atmak için arkasını dönünce, onun bir daha asla benimle sevişmek istemediğini anladım.

Hafta sonu perişan bir halde buraya geri dönüp bana akıl vermesi için Sylvère'e yalvardım. Her ne kadar Sylvère'in kişiliğinin kuramsal tarafı, mektupların ve bu gönül ilişkisinin cinselliğimi harekete geçirmesi ve beni bu kadar değiştirmesi karşısında büyülenmiş olsa da, kişiliğinin diğer tüm tarafları öfkeli ve şaşkın. Bu yüzden, talebime üçüncü sınıf bir terapist gibi yanıt verdiği için Sylvère'i nasıl suçlayabilirim? "Hiç akıllanmayacaksın!" dedi Sylvère. "Kendini reddedileceğin durumlara düşürüp duruyorsun. Erkeklerle hep aynı sorunu yaşıyorsun!" Fakat ben bu sorunun daha genel ve kültürel olduğunu düşünüyorum.

Pazartesi gecesi Ace of Diamonds Bar'a birlikte girerken harika bir çift olmuştuk. İkimiz de uzun boylu ve sıskaydık, ceketlerimiz de uyumluydu. "İşte Mod Ekibi geliyor," dedi barmen. Müdavimler biralarından başlarını kaldırıp bize baktı. Çok komik. Sen mod, ben modernistim. "Sana içki ısmarlayabilir miyim?" "Tabii." Sonra birdenbire sanki 1978'de Nightbirds Bar'daymışım da, o zamanki erkek arkadaşım Ray Johansson'la kafa çekiyor, sigara içiyor, kırıştırıyor ve acemice bilardo oynuyormuş gibi hissettim kendimi. Ha ha ha. "Bilardo masasına oturamazsın! İki ayağının da yere değmesi gerekiyor!" Bara girdikten birkaç dakika sonra, suşi barında yaptığımız olgun tarafsızlık anlaşmasını çöpe atıverdik. Bana kur yapıyordun, her şey mümkün görünüyordu. İngiliz kuralları tekrar yürürlüğe girmişti.

Daha sonra, barlardaki o ufacık masalardan birinin altında bacaklarımız birbirine sıkıca yaslanmışken, favori hayaletimiz David Rattray hakkında konuşmaya başladık yine. David'in kötü davranışlarını yıllardır alkol ve eroin kullanmasına yordüğüm için nasıl hep hoş görmeye çalıştığımı, David sürekli büyürken onunla aynı ortamlarda olan karısının küçüle küçüle neredeyse yok olduğunu açıklamaya çalıştım. "Kadınların hayatını mahveden bir kuşağa aitti David," dedim. "Sadece onun kuşağına özgü

bir şey değil bu,” diye yanıt verdin. “Erkekler hâlâ kadınların hayatını mahvediyor.” O anda bir yanıt vermedim, bir fikrim yoktu, üzerinde durmadım.

Ama geçen Çarşamba gecesi saat 3’te aniden yatakta doğrulup dizüstü bilgisayarına uzandım. Haklı olduğunu fark etmiştim.

“J’ACCUSE,” (diye yazmaya başladım), “Richard Schechner.”

Richard Schechner, New York Üniversitesi’nde Performans Çalışmaları Profesörü, antropoloji ve tiyatro üzerine Çevreci Tiyatro dâhil birçok kitabın yazarı ve *Tiyatro Eleştirisi* dergisinin de editörü. Bir zamanlar benim de oyunculuk öğretmenimdi ve geçen gece 3’te Richard Schechner’in hayatımı mahvettiğini fark ettim.

İşte bu yüzden onu yayılım ateşine tutacağım bir yazı yazıp afiş olarak bastırdıktan sonra Richard’ın mahallesinin ve New York Üniversitesi’nin dört bir yanına tutkalla yapıştırmaya karar verdim. Bu çalışmamı da sanatçı Hannah Wilke’ye adayacaktım çünkü canını sıkın şeyleri sanatına konu etmek konusunda Hannah’nın gösterdiği olağanüstü irade, o hâlâ hayattayken utanç verici bir şey gibi görünürdü ama gecenin 3’ünde kafama şu dank etmişti: Yapmayı ümit ettiğim her şey için Hannah Wilke’yi örnek alabilirdim.

“Washington, D.C.’de amatör uyku yoksunluğu GEŞTALT TERAPİ’si ve CİNSEL MANİPÜLASYON aracılığıyla 10 kişilik bir öğrenci topluluğunun BEYNİNİ ELE GEÇİRME’ye teşebbüs ettiğin için J’ACCUSE RICHARD SCHECHNER.”

Eh, bu da bir plandı. O anda bu plana da, bir gece 7. Cadde’de Sylvère’le birlikte yaptığımız plana inandığım kadar kuvvetle inanıyordum: Ağır depresyonda olduğum bir dönemdi ve Sylvère de intihar girişimime katılmaya karar vermişti. İkimiz de birkaç kadeh şarap içip ikişer percoset hâpı almış ve Julio Cortazar’ın romanı *Sek Sek*’in 73. Bölümü’nü senin telesekreterine sesli okumaya karar vermiştik. “Evet ama gece olduğunda rue de la

Huchette Caddesi boyunca dizilen bu sıkıcı ateşten, bu renksiz ateşten bizi kim kurtaracak..?” O anda epey cüretkâr, yerinde ve dâhiyane bir fikir gibi gelmişti bu bize. Gel gör ki Dick, çoğu kavramsal sanat işi gibi hezeyan da gönderme olayını fazla abartabiliyor...

Richard Schechner’in Washington D.C.’de düzenlediği Aborijinlerin Rüya Zamanı Atölyesi’nde öğleden önce uyanan bir tek ikimizdik. Kahve içer, *Post* ve *New York Times* gazetelerini paylaşarak okur, dünyada olup bitenler ve siyaset hakkında konuşurduk. Tıpkı bizim gibi, Richard’ın da bir çeşit siyasi görüşü vardı ama o toplulukta Richard dışında haberleri takip eden bir tek bendim. Aborijinlerle ilgili kitapları bulmak için kütüphaneye koşturan, kambur ve içe dönük, Ciddi Bir Genç Kadın’dım – o şartlar altında asıl meselenin Aborijinlerle hiç alakası olmadığını anlayamayacak kadar aptaldım.

Brecht, Althusser ve Andre Gorz hakkında yaptığımız sabah sohbetleri Richard’ın hoşuna gider gibiydi ama sonraları, fazla düşündüğüm ve erkek gibi davrandığım için topluluktakileri benim aleyhime çevirmişti. Hem aslında tüm o tutkulu meraklar ve kanaatler daha büyük bir hakikatten, yani amımdan kaçmanın yolları değil miydi? Masum ve cinsiyetsiz bir ucubeydim çünkü Kundalini Yoga yaparken bile apartman topuklu ayakkabılarını çıkartmayı reddeden Liza Martin’in aksine, karışıma cinselliği de ekleme numarasını öğrenememiştim.

Tehlikeli Yolculuğun Gecesi’nde şehir merkezine gidip üstsüz servis yapılan bir barda üstümdekileri çıkarttım. Salla salla salla. Aynı gece, aşırı kilolu, taşralı bir şizofren olan Marsha Peabody de aldığı ilaçları bırakmaya karar vermişti. Richard’ın Marsha’yı topluluğa dahil etmesinin nedeni, tıpkı Aborijin Rüya Zamanı gibi şizofreninin de uzay-zaman bütünlüğünü bozmasıydı. Richard Tehlikeli Yolculuğun Gecesi’ni futbol sahasında, soyunma odası olarak kullanılan barakaların arkasında kamışını Maria Calloway’e emdire-

rek geçirmişti. Maria aslında bizim toplulukta değildi. Richard Schechner'den ders alabilmek için ta New York'tan gelmiş ama "yeterince iyi" bir oyuncu olmadığı için Leah'nın Beden/Ses atölyesine kışkışlanmıştı. Ertesi gün Marsha ortadan kayboldu ve bir daha ne onu arayıp soran ne de ondan haber alan oldu. Richard, Liza Martin'le beni New York'ta birlikte çalışmaya teşvik etmişti. Ucuz dairemi bırakıp Liza'nın Tribeca'daki çatı katına taşındım ve Liza'nın kirasını ödeyebilmek için haftanın birçok gününü üstsüz dans ederek geçirdim. Zihinle cinsellik arasındaki yarılmayı araştırıyordum, ya da ben konuşurken avukatların kukumu koklamasına izin vererek öyle yaptığımı sanıyordum. Bu iş yıllarca böyle devam etti ve Dick, Çarşamba gecesi haklı olduğunu fark ederek uyandım. Erkekler *gerçekten de* hâlâ kadınların hayatını mahvediyorlar. 40 yaşına basarken gençliğimin hayaletinin intikamını alabilir miyim?

İnsanın on yıl önceki halini görmesi, gerçekten de çok garip olabiliyor.

Perşembe günü öğleden sonra, 1983'te sahnelediğim bir performans olan *Hugo Ball'un Günlüklerinden Okumalar*'ın videosunun bir kopyasını almak için Broadway'deki Film/Video Sanatları Enstitüsü'ne kadar yürüdüm.

Her ne kadar 1917'de Zürih'teki Voltaire Kabare'sinde Dadacı akımı "icât eden" kişi olarak hatırlansa da, aslında Ball'un sanat faaliyeti sadece iki yıl sürmüştü. Geri kalan yılları bölük pörçük, huzursuz geçmişti. Tiyatro öğrencisi, fabrika işçisi, sirk görevlisi, haftalık solcu bir dergide muhabir ve 41 yaşında mide kanserinden

ölmeden önce de “meleklerin hiyerarşisi”nin tarihçesini kaleme alan amatör bir ilâhiyatçıydı. Ball ile bir kabare oyuncusu, kukla imalatçısı, roman yazarı ve şair olan sevgilisi Emmy Hennings inandıkları her şeyi reddederek ve yeniden gözden geçirerek 20 yıl boyunca İsviçre ve Almanya arasında gidip gelmişlerdi. Düzenli bir gelirleri yoktu. Ucuza yaşayıp huzur içinde çalışabilecekleri o düşük kiralı, mükemmel yeri arayarak Avrupa’yı dolaştılar. Kariyer merakını anlayamadıkları için Tristan Tzara’yla yollarını ayırdılar (insan niçin bütün yaşamını tek bir fikri yaymak için harcar ki?) ve eğer Ball’un günlükleri *Zamanın Dışına Kaçış* basılmamış olsaydı, büyük olasılıkla yaşadıklarına dair geride hiçbir iz kalmayacaktı.

Morfin

*Her geçen günün baş döndürücü doruklarında
Son bir kaçamaktır beklediğimiz
O uykusuz karanlıktan korkar ama dua da edemeyiz
Nefret ederiz güneşiğinden, yoktur bir anlamı onun da.*

*Postayla hiç ilgilenmeyiz bile
Ateşin ürpertisini dindirmek uğruna
Yaptığımız hummalı koşuşturma arasında
Bazen bahşederiz yastığa sessiz ve bilgi bir gülümseme.*

*Bırakalım başkaları katılsın hayatta kalma savaşına
Biz dünyaya sırt çevirmiş, rüya görürken ayakta,
Biçare, bir acele koşturuyoruz geride bırakmak için hayatı.
Dökülüp duruyor üzerimize karanlığın yaprakları.*

Emmy Hennings bu şiiri 1916’da yazmış. 1983 yılında New York’un East Village semtinde yaşayan arkadaşlarım ve benim için. Onaylanma veya kariyer kaygısı olmadan sanat yapan Ball ve

Hennings gibi insanların geçmişte yaşamış olduğunu keşfetmek müthiş heyecan verici bir şeydi Dick.

Onların yaşam öyküsünü okumak hayatımı kurtarmıştı, ben de tanıdığım en ilginç dokuz kişiyi, Ball ve Henning'in günlüklerini birlikte sahneye koymak için davet etmişim. Hepsi de kendilerini en iyi anlatan bölümleri bulmak için günlükleri tarayacaktı. Aralarında Bruce Andrews, Danny Krakauer, Steve Levine ve David Rattray gibi şairler vardı. Leonora Champagne ve Linda Hartinian gibi performans sanatçıları, oyuncu Karen Young, sanat eleştirmeni Gert Schiff ve ben de vardım.

O dokuz kişiden üçü artık hayatta olmadığı ve kısa süre önce –Dadacı kadın sanatçıların tarih yazımında yok sayılmalarına hayıflanan ama onları bulmak için yeterince çaba sarf etmeyen– Mick Tausig'in Ball hakkındaki kitabı *The Nervous System*'i okuduğum için, oyunu bir kez daha gözden geçirmek istemişim (Sevgili Dick, Sevgili Mick, bu işin acemisi olmama rağmen üç Dadacı kadın sanatçı bulmayı başardım: Emmy Hennings, Hannah Hoch ve Sophie Tauber).

Bu oyunun fikri benden çıktığı için ev sahibesi/rehber rolünü oynuyor, böylelikle arkadaşlarıma konuşma şansı tanıyıp aradaki boşlukları açıklamalarla dolduruyordum. Bunun için de, erkek kardeşinin çektiği *Vatansever* filmi için Alexandra Kluge'nin yarattığı bir karakter olan Alman lisetarih öğretmeni Gabi Teisch'i arakladım. Gabi Teisch içinde bulunduğu dönemden mutsuzdur ve nerede hata yapıldığını bulmak amacıyla bütün Alman tarihini hallaç pamuğu gibi atar. Ben de mutsuzdum. Kendi tarihimizi öğrenmeden değişmek mümkün değil diye düşünmüştü Gabi Teisch, diye düşünmüştüm ben.

O role bürünebilmek için minik imitasyon taşlarla süslü, yünlü kumaş bir etek ve uzun kollu dantel bir bluz buldum: esrarengiz bir arketip olan Entelektüel Hippi Lise Öğretmeni'ni, Gabi Teisch'i ve

kendimi anımsatan bir kostümdü.

Böylece, Perşembe günü öğleden sonramı Film/Video Sanatları'nın dublaj stüdyosunda, Gabi Teisch kılığına bürünmüş 28 yaşındaki halimi izleyerek geçirdim: tonlarca bilginin yükü altında iki büklüm olmuş, saçları berbat, cildi berbat, dişleri berbat bir bostan korkuluğu vardı karşımda. Ağzından her sözcük bin bir zahmetle çıkıyor ama bu zahmete değiyor çünkü söylenmesi gereken çok şey var.

Chris/Gabi allak bullak, bir karakteri olmadan, konuşarak kendini unutmaya çalışan biriydi. Gözleri açılmıştı ama hâlâ korkuyla doluydu, içe mi yoksa dışa mı bakacaklarını bilemeden boşluğa kilitlenmişlerdi. Oyunun provaları devam ederken, Manhattan'ın tanınmış simalarından Sylvère Lotringer'la sado-mazoşist seks yapmaya başlamıştı Chris. Yaklaşık haftada iki gün, öğlen yemeği arasında yaptıkları seks Chris'in kafasını epey karıştırıyordu. Chris, Canal Caddesinde gündelik işlerini hallettikten sonra Sylvère'in Front Caddesindeki çatı katı dairesine gelir ve yatak odasına buyur edilirdi (duvarlarda dizi dizi kitaplar, Afrika işi su torbaları ve kamçılar vardı). Sylvère Chris giysilerini bile çıkarmaya fırsat bulamadan onu yatağın üstüne iterdi. Sımsıkı tutar, memelerini mıncıklardı, ta ki Chris gelene kadar. Chris'in ona dokunmasına asla izin vermez, çoğunlukla onu becermezdi bile. Chris bir süre sonra bu kişinin gerçekte kim olduğunu merak etmeyi bırakıp onun yatağında, çocukluk anılarına inen bir zaman tünelinden aşağı dönerek düşmeye başlamıştı. Aşk, korku ve ihtişam. Adamın kitaplarını karıştırırken bazı ithafları okuduğunda epey zorlu rakiplerle karşı karşıya bulunduğunu fark etmişti: "Dünyanın en iyi düzüşen adamı Sylvère'e, En azından benim için bu böyle, Sevgiler, Kathy Acker." Ardından deniztaragı çorbası içip Frankfurt Okulu hakkında sohbet ederlerdi. Sonra da Sylvère onu kapıya kadar geçirirdi...

Peki, Chris'in sahnelediği şey neydi? O anda karşısındaki kadın, sahnede fikirleri temsil eden şair-erkeklerle kendilerini temsil eden aktris-kadınlar arasında gidip gelen, allak bullak olmuş, korunmasız, yalnız, androjen Ciddi Genç Kadın'ın timsaliydi. Diğer kadınlar gibi güzel değildi; erkeklerin aksine, otorite sahibi de değildi. Chris/Gabi'yi izlerken hem ondan nefret ettim hem de onu korumak istedim. Yeniyetmelik yıllarımdan bu yana içinde var olduğum dünya, yani muhalif sanat camiası bu insanın dilediği gibi yaşamasına neden izin vermemişti ki?

Meksikalı jigolo, "Güzel değilsin fakat çok zekisin," der *Kış Bronzu* filminin 38 yaşındaki New York'lu Yahudi kadın başkahramanına. Doğal olarak, tam da o anda bu adamın o kadını öldüreceğini anlarız.

Bütün cinsel deneyimlerim bir tür aşağılanmaydı. Anılarımdan rastgele bir seçki: 11. Caddenin doğusunda Murray Groman'la yataktayız: "Kusuncaya kadar yutacaksın bu yarağı." 11. Caddenin doğusunda Gary Becker'la yataktayız: "Senin sorunun fazlasıyla sığ bir insan olman." 11. Caddenin doğusunda, Peter Baumann'la duvara dayanmışız: "Ancak bir orospu olduğunu hayal ettiğimde beni heyecanlandırıyorsun." İkinci Bulvar, mutfak, Micheal Wainwright: "Açıkçası, senden daha çekici, daha iyi eğitilmiş bir kız arkadaşım olmasını hak ediyorum." Kısa saçlı, topuksuz ayakka-bılı, hafif kambur, kafası okuduğu bir kitapla diğeri arasında gidip gelen Ciddi Genç Kadın'ı ne yapmalı? Tokatlayıp götünden sismeli ve ona oğlan muamelesi yapmalı. Ciddi Genç Kadın her yerde cinselliği aradı ama bulduğu cinsellik kişiliğini yok etme alıştırmalarına dönüştü. Bu adamların böyle davranmasının nedeni neydi? Onlarda nefret mi uyandırıyordu? Bu Ciddi Genç Kadını dışileştirmek başarmaları gereken bir şey miydi?

2. Doğum Günü Partisi

*Tersyüz
Ettin beni çocuk
Başaşağı çevirdin
Tersyüz ettin*

—70'lerin disko şarkısı

Joseph Kosuth'un geçen Ocak'ta yapılan 50. Doğum Günü Partisi, ertesi gün *New York Post*'un 6. Sayfa'sında yer almıştı. Söyledikleri kadar kusursuzdu her şey: yaklaşık 100 davetli vardı, salonu dolduracak kadar büyük ama her birimizin kendini onun yakını, seçilmiş biri gibi hissedebileceği kadar düşük bir sayı. Joseph ve Cornelia kısa bir süre önce çocuklarıyla birlikte Belçika'dan gelmişlerdi. Joseph'in en yakın arkadaşlarından biri olan Marshall Blonsky ve Joseph'in çalışanları haftalardır partiyi planlamakla meşguldüler.

Partiye Sylvére'le birlikte Thurman'dan gelmiştik. Ben Sylvére'i çatı katındaki dairenin bulunduğu binanın önünde bırakıp arabayı park ettim ve içeri yalnız giren bir başka kadınla aynı anda Joseph'in kapısına ulaştım. İkimiz de Joseph'in apartmanının kapı görevlisine isimlerimizi verdik. İkimizin de isimleri listede yoktu. "Lotringer'e bak," dedim. "Sylvére." Elbette, ben Sylvére Lotringer'in "Artı Biri"ydım, diğer kadın da bir başka adamın. Yukarı çıkan asansörde makyajımızı, yakalarımızı, saçımızı düzeltirken kadın, "Bu partilerden birine adım atmadan önce başına gelmesini isteyeceğin son şey, davetsiz bir misafir gibi hissetmektir," diye fısıldadı. Gülümseyip birbirimize şans diledik ve vestiyerden sonra ayrıldık. Ama pek bir beklentim olmadığı için şansa ihtiyacım olduğunu düşünmüyordum: bu Joseph'in partisi, Joseph'in arkadaşları, onun tayfasıydı (kadın galericiler ve bizim

gibi artı birler dışında davetlilerin çoğu erkekti), yani 1980'lerin ilk yıllarının sanat dünyasıydı, o yüzden bana büyüklük taslanmasına ve görmezden gelinmeye kendimi hazırlamıştım.

İçkiler çatı katının bir ucunda, akşam yemeği ise diğer ucundaydı. David Byrne başına muhteşem bir kalpak oturtmuş, uzun boylu Mağribi bir kral gibi salonda geziniyordu. Barda, yanında durduğum Kenneth Broomfield'e çekinerek selam verdim, o da bana tıslayıp arkasını döndü. Viski bardağıma daha bir sıkı sarılıp Japon işi nefti yeşil yün elbisem, yüksek topuklarım ve makyajımla orada öylece dikildim... Bir de kimi göreyim? Marshall Blonsky de oradaydı! Marshall bara yaklaşıp beni selamladı ve karşılaşmamızın ona, 11 yıl önce beraber gittiğimiz bir partiyi hatırlattığını söyledi; o zaman da partiye Marshall'ın kız arkadaşı olarak davet edilmiştim. Tabii hatırlardı çünkü o parti, Marshall'ın ilk kitabı *Göstergeler Üzerine*'nin basılması şerefine Xavier Fourcade tarafından Xavier'in Sutton Place'deki köşkünde düzenlenmişti. Kış sonuydu, bahara yeni girmiştik, ay Kova ya da Balık burcundaydı. Davetlilerin, nehirle aramızda uzanan, nergisler ve tavşanlarla dolu yeşil çimlerde gezinmek için garson ve çalışanların yanından sendeleyerek geçtiklerini anımsıyorum. David Salle oradaydı, Umberto Eco oradaydı ve onlarla birlikte Fourcade manken ajanından bir sürü manken ve bir de *New York Times* yazarı vardı.

O zamanlar İkinci Bulvar üzerindeki eski püskü bir binada yaşıyor ve oradan kurtulmanın bir yolu olarak cazibem üzerinde çalışıyordum. Marshall Blonsky'nin kusursuz kız arkadaşı olabilir miydim? Liza Martin kadar seksi olmaya çalışmaktan vazgeçmiştim ama ince kemikli ve zayıftım, ayrıca az çok Orta Atlantik tınılarını andıran bir Yeni Zelanda şivem vardı. Bunlarla bir yere varabilir miydim acaba? O güne dek yeterince kitap okuduğum için artık kimse üniversite diplomam olmadığını anlamıyordu. Marshall'la beni, ortak arkadaşımız Louise Bourgeois tanıştı-

mıştı. Ben Louise’i severdim, Marshall da onun güçlü iradesine ve artan şöhretine bayılırdı. Bir keresinde Louise bana, “İnsanı sanatçı yapan yüceltme kabiliyetidir,” demişti. Bir de: “Senin için tek kurtuluş yolu var, o da bir eleştirmen veya bir akademisyenle evlenmek. Yoksa açlıktan ölürsün.” Yoksulluktan kurtarmak amacıyla –bu davet için– kusursuz elbiseyi vermişti Louise bana. Bukle yünden, düz, balkabağı rengi, üstelik tarihi önemi olan askılı bir elbiseydi bu; Louise elbiseyi, Robert Rauschenberg’in 10. Cadde’deki ilk sergisinin açılışına eşlik ederken giymişti... Marshall’ın arkadaşlarının çoğu erkekti (eleştirmenler, psikanalistler, göstergebilimciler) ve salonu birlikte turlarken arkadaşları için sergilediğim performans hoşuna gitmişti; dinliyor, onlara özgü jargonlar kullanarak espriler patlatıyor, sonra da sohbeti tekrar Marshall’ın kitabına yönlendiriyordum. Tam Fransız Yeni Dalgası’ndan çıkmaydım yani... Kurallara ve kurumlara sevimli sevimli tüküren önemsiz ve haylaz bir kız çocuğuydum, savunulacak bir duruşun ağırlığını hissetmeyen konuşan bir köpektim.

Sevgili Dick, “samimiyetsiz” olduğumu düşünmen beni incitiyor. Bir keresinde İngiliz televizyonu Nick Zedd ve benimle filmlerimiz üzerine söyleşi yapmıştı. Yeni Zelanda’da programı izleyen herkes daha içten olduğu için Nick’i daha çok beğendiklerini söylemişti. Nick tek bir şeyden ibaretti; düz, belirgin bir çizgiydi: *Orospugazm*’dı, East Village korku-pornosuydu, bense birçok şeydim. Ve-ve-ve. Ayrıca samimiyet karmaşıklığının inkârı değilse, nedir? Sen Johnny Cash kılığında Thunderbird’ünü Işıktan Bir Kalbe doğru sürüyorsun. Deneysel film dünyasının feminizmin-den beni soğutan, –tüm o sıkıcı Jacques Lacan çalışma gruplarının yanı sıra– Güzel Kız ikilemini samimiyetle araştırmalarıydı. Çirkin Kız olduğum için bu araştırma bana pek bir şey ifade etmiyordu. Hem Donna Haraway sonunda bu ikilemi şu şekilde çözmüş değil miydi: yaşanmış tüm kadın deneyimi bir dizi –tamamen

sahte- tekrardan oluşur ve bu yüzden kadınlar Sayborg oldukları gerçeğini sahiplenmelidirler. Fakat şöyle bir gerçek de var: sen yaşamındaki ıvır zıvırdan kurtulmak için tek başına çöle taşındın. İroniye şüpheyle yaklaşıyorsun. İnandığın şekilde yaşamamanın bir yolunu arıyorsun. Buna imreniyorum.

Jane Bowles bu samimiyet sorununu kocası, kendinden “daha iyi” yazar olan Paul'e bir mektupta anlatır:

Ağustos 1947:

Canım Bupple,

... Bu meseleyi derinlemesine düşündükçe... ciddiye aldığım yazarlarla aramdaki bağın gitgide koptuğunu hissediyorum... Ekte, Simone de Beauvoir'ın Yeni Kahramanlar başlıklı makalesini gönderiyorum sana... 121 ve 123. sayfalardaki işaretlenmiş bölümleri oku. Onca zamandır zihnimin gerisinde benim de düşünüp durduğum bir şey bu ve Tanrı biliyor ya, onlar gibi düşünürken, yazdığım tarzda şeyler yazmak zoruma gidiyor. Bu senin asla yüzleşmek zorunda kalmayacağın bir sorun çünkü sen her zaman yalnız biriydin ve bu nedenle ne yazarsan yaz hakiki, dolayısıyla da iyi olacak ama benim durumum öyle değil... Sen hemen takdir görüyorsun çünkü yazdıklarınla aranda hakikate dayalı bir ilişki var, bu da başkalarının çabucak fark ettiği bir şey... Bana gelince, kim bilir? Benim durumumda olduğu gibi, yazmayı ciddiye almak dışında bir seçeneğin yoksa, sürekli kendi samimiyetinden kuşku duymak neredeyse tahammül edilmez bir hal alıyor...

Jane Bowles'un mektuplarını okumak, seninle ilgili herhangi bir şeyden çok daha fazla kızdırıyor ve üzüyor beni. Son derece yetenekli olması ve riske girmeyi göze aldığı için – zor ve çelişkilerle dolu yaşamı hakkında gerçeği anlatma riskini. Bir de doğru çözümü bulduğu için. Her ne kadar, sanatçı Hannah Wilke gibi o

da henüz hayattayken kendisine hak verecek kimseyi bulamamış olsa da. Sen Kovboy'sun, bense Çıfıt'ım. Sözümden dönmeyen ve samimi ile kaypak ve üçkâğıtçı. Bizi biçimlendiren koşullarımızdan başka bir şey değiliz. Erkekler, özellikle de orta yaşlı erkekler, neden hep özcü olurlar?

Joseph'in partisinde zaman bıraktığımız yerde duruyor, her şeyi sil baştan yaşayabiliriz. Marshall beni takım elbiseli iki adamın yanına götürüyor, biri Lacan'cı diğeriye BM'de görevli bir dünya bankası çalışanı. Microsoft, Bill Gates ve Timothy Leary'nin LA'daki Pazar kahvaltıları hakkında konuşuyoruz, ta ki uzun boylu, Beyaz-Orta Sınıf-Protestan ve kusursuz güzellikte bir kadın yanımıza gelene dek. Sohbetimiz O'na yer açmak için faizler ve psikoterapide aktarımla ilgili şakalardan uzaklaşıyor...

(Bunları yazarken çok çaresizim, korkuyorum.)

Daha sonra Marshall, Joseph için hazırladığı ve bütün gece üzerinde çalışıp durduğu akademik bir doğum günü konuşması yaptı. Piyanoya geçtiğinde Steve Allen'a benzeyen Glenn O'Brien da, Joseph'in dillere destan zamparalığı, serveti ve sanatı üzerine yazdığı komik şarkılardan oluşan bir resitatif gerçekleştirdi. Herkes alkışlıyor, gülüyordu, takım elbiseli adamların televizyonun asi gençlerini canlandırdığı *The Girl Can't Help It* filmindeki gibi *camp* ama aynı zamanda ciddi ve sarhoştular. İyi de, erkeklerin ağzının suyunu akıtan kadın rolünde Jayne Mansfield neredeydi peki? Ardından David Byrne ile John Cale piyano ve gitar çaldı, herkes dans etti.

Sylvère kafayı bulup Diego'ya sataştı, konu siyasetle ilgiliydi. Diego da öfkeden kudurup içkisini Sylvère'in suratına fırlattı. Warren Niesluchowski de oradaydı ve John ve Anya da. Biraz sonra Marshall, marş marş diyerek önemsiz adamlar çetesini –bankacıyı, Lacancıyı ve Sylvère'i– oyun salonuna götürdü; viski içip Holokost hakkında konuşacaklardı. Dördü bir araya gelince, poker oynayan

köpekleri tasvir eden şu ünlü kadife tabloya benzemişlerdi.

Sonra gecenin ilerleyen saatlerinde biri müzik setini açıp klasik disko şarkıları çalmaya başladı. Bu şarkıları, diskolarda ilk çalındıklarında dinlemiş olamayacak kadar yaşlı ne kadar davetli varsa, hepsi ayağa kalkıp dans etti. *Funky Town*, *Le Freak*, *c'est Chic* ve *Upside Down*... 1970'lerin sonlarında, striptiz kulüplerinde ve üstsüz barlarda bu şarkılar çalarken, buradaki adamlar şöhret basamaklarını tırmanmakla meşguldü. Oysa ben ve arkadaşlarım (yani kız olanlar), o sırada kiramızı ve sanat çalışmalarımızın masraflarını karşılamak ve "cinselliğimizle ilgili meseleleri" irdelemek için üstsüz barlarda geceler boyu bu şarkılar eşliğinde memelerimizi sallamakla meşguldük.

Gabi Teisch'in yaşamı epey zordu.

Az uyuyor, az yiyor ve saçını taramayı unutuyordu. Ne kadar çok şey öğrenirse, konuşmakta veya herhangi bir konuda kesin fikir sahibi olmakta o denli güçlük çekiyordu. İnsanlar ondan korkuyordu; sınıfta nasıl ders anlatması gerektiğini unutmuştu. Zor ve azimli kadınları önemsizleştirmek için kullanılan o kelimeye dönüştü: Gabi Teisch "acayip"ti.

Almanya'da, 1977 senesinin Yılbaşı gecesinde çok yoğun bir kar yağışı vardır. Gabi Teisch birçok kadın arkadaşını geceyi birlikte kutlamak için evine çağırmıştır. Kamera belli bir mesafeyi koruyarak sigara içen, kahkahalar atan, konuşan kadınların masası etrafında dolaşır. Mutluluk budur. Karlı gecede ısıllı ısıllı bir ada. Gerçek bir çete.

Bugün benim doğum günüm, sabah arabayla Garnet Gölü'ne

gittim. Taşrada Mart ayı, yılın en kasvetli, en ıssız zamanıdır. Şubatın pırıl pırıl soğuğu huzursuzca kıpırdanmaya başlar. Derelerdeki ve çaylardaki su, eriyen buzun altında harekete geçer: dışarda dururken suyun aceleyle aktığını duyabilirsiniz. *Bahar Selleri*. Fakat gökyüzü baştan aşağı kurşun rengidir, karın en azından Nisan sonuna dek yağmaya devam edeceğini herkes bilir. Hava ağır ve kasvetlidir. Thurman-Kenyontown'ın içinden geçerek, önce “yanmış dükkân”ı (bu dükkân hem kentin bir simgesi hem de epistemolojik bir şaka gibi: size bir şey ifade etmesi için en az 20 yıldır, yani dükkânın hâlâ yerinde durduğu zamanlarda burada yaşıyor olmanız gerekir), sonra Metodist kilisesini arkamda bırakıyorum. Ardından, henüz 30 yıl öncesine kadar 5 ila 17 yaşındaki çocukların 8 mil yarıçapındaki bir alandan yürüyerek veya at üstünde geldikleri okul binasını geçip şehir dışına çıkıyorum. Thurman Gençlik Grubu'ndan bir yeniyetme “Sizce hayatınızdaki en büyük başarı nedir?” diye sorar 72 yaşındaki avcı, çiftçi, tamirci ve oduncu George Mosher'a. “Burada kalmak,” der George. “Doğduğum yerin iki mil yakınında.” Sevgili Dick, Güney Adirondack Dağları Orta Çağı anlamamıza yardımcı oluyor.

Garnet Gölü'nde buzda balık avına çıkmış iki adam vardı; benekli, sıska balıklar –turnabalığı veya palamut– yakalıyorlardı. Gölün etrafında yürürken uzun, siyah paltomun düğmelerini açıp karın üzerinde sürükleniyorum. İlginç bir yaşam sürebileceğimi ilk fark ettiğimde henüz 12 yaşındaydım. Dün Renee'yi karavanındaki telefondan arayıp erkek kardeşi Chet mutfak borularındaki buzu çözmek için benim eve gelebilir mi diye sordum. Olur ama şimdi kafam güzel, o yüzden kesin bir zaman vermek istemiyorum, dedi.

19. yüzyılda yaşamış New Englandlı Aşkınısalıcı yazarlardan Margaret Fuller hakkında yazılmış bütün kitaplarda, Margaret ve İngiliz eleştirmen George Carlyle arasında geçen şu hikâye

anlatılır. Margaret 45 yaşındayken İtalya'daki 1853 liberal devrimine katılmak için evden kaçır ve orada Garibaldi'ye âşık olur. İtalya'dan gönderdiği bir mektupta Margaret Fuller "Evreni olduğu gibi kabul ediyorum," diye yazar. "Bir de kabul etmeseydi bari" diye onu yanıtlar Carlyle. Margaret, Hazar Denizi'nin gitgide açıklarına sürüklenen bir saldaydı. Bense bugün New York'a gidiyorum.

*Sevgiler,
Chris*

ÇİFIT SANATI

14/3/1995

East Village

SD,

Bugün öğleden sonra Metropolitan Müzesi'ndeki R.B. Kitaj sergisini görmeye gittim. Uzun yıllar Londra'da yaşamış bir ressam olduğu için büyük olasılıkla sen de onu tanıyorsundur.

Arkadaşım Romy Ashby tavsiye ettiği için gittim o sergiye. Romy düzüşen iki kara kedinin karakalem desenini sevmiştii (*Kedim ve Kocası*, 1977). Sergi geçen yıl Londra'da açıldığında, eleştirilenler tarafından tuhaf ve uyduruk sebeplerle topa tutulmuştu. "Yahudi olduğumu uzun zaman önce kabul ettim... Benim için Yahudi olmak icra ettiğim sanattan daha önemli," diye açıklayan Arnold Schoenberg'in izinden yürüyordu Kitaj. Üstelik Yahudilere takılan isimlerin birçoğu onun işlerini tanımlamak için de kullanılmış: "çapraşık ve özentii"; "sığ, sahte ve kendini beğenmiş"; "anlaşılması güç, tatsız ve kitabii"; "zahmetli, anlaşılmaz, içi boş ve beşinci sınıf." Bir ressam olarak edebiyat ve düşünce dünyasıyla gereğinden çok diyalog kurduğu için "acayip bir kitap kurdu... her şeyiyle fazla şairane ve kinayeli... kendine zarar verecek ölçüde edebi."

Kitaj'ın neden bu şekilde eleştirildiğini anlamak kolay değil.

Resimleri biraz Francis Bacon'ı, biraz Degas'ı, biraz da Pop Art'ı andırıyor ama her şeyden çok birer inceleme bu resimler. Düşünce hız kazanarak saf duyguya dönüştüğü bir eşiğe varıyor. Kitaj'la yapılan karşılaştırmalarda hep daha üstün bulunan Soyut Dışavurumcuların veya Pop Art sanatçılarının aksine, onun resimleri hiçbir zaman tek bir önerme veya tek bir aşkın şey değildir. Dünyada Kalan Son Hümanist olduğunun bilincindeymişçesine, tutunamamış ideallerle türlü oyunlar oynadığı bir saha gibi kullanır tuvali Kitaj. Resimlerinde parçalanmayı yücelten 1950'lerin ressamlarından farklı olarak, Kitaj'ın çalışmaları parçalanmayı kabul eder etmesine ama bir yandan da ona hayıflanırlar. Bir kafenin bahçesinde gezinen ve başka bir dünyayı akla getiren ezgiler. Walter Benjamin, insanın kendisiyle yarenlik ederken yaşadığı ince zevklerin tadını çıkarmak için Marsilya'da esrar içiyor. Nostaljiye imkân tanıyan entelektüel bir özen.

1950'li yılların Paris'inde, Sylvère Lotringer gibi sınıf atlamakla meşgul getto Yahudileri akşam yemeği davetlerinde dehşetli bir ikilem yaşamaktaydılar: olası ırkçı hakaretleri ve şakaları engellemek için Yahudi olduklarını baştan ilan edip sonra da bununla küstahça “caka satmakla” mı suçlansınlar yoksa hiçbir şey söylemeyip bu gerçeği sinsice “saklamakla” mı suçlansınlar? Kaypak Çıfıt Kitaj asla tek bir şey olmadığı için insanlar onun kendilerini kandırdığını düşünüyor.

Kitaj'ın, yaptığı her resme eşlik eden metinler yazarak sanatının “tefsir”ini üretme fikrine dört elle sarılması hoşuma gitmişti. “Tefsir”: kaçıkların kaçık olmadıklarını kanıtlama çabası. Kendimi sana açıklamaya çalışırken “Tefsir” kelimesini kullanmıştım ben de. Yazdığım mektuplara *Kovboy ve Çıfıt* ismini vermeyi düşündüğümü söylemiş miydin sana Dick? Her neyse, bu sergiyi görmek zorunda olduğumu hissetmiştim.

Metropolitan Müzesi'nin sergide kullandığı yüklü miktarda

açıklayıcı metin, Kitaj’la sergiyi gezenler ve çağdaşları arasındaki mesafeyi daha da arttırmaya yol açmış. Vesveseyle karışık küratör heyecanı: bu “zor” işleri nasıl daha kolay anlaşılır hale getirebiliriz? Sanatçıyı bize takdire şayan bir ucube şeklinde tanıtarak.

Ziyaretçiler sergiye girer girmez, Kitaj’ın acayip mesleki serüvenini açıklayan bir dizi büyük boy duvar panosunun ilkiyle karşılaşılıyor. Yaşamöyküsünden kilometre taşlarının anlatıldığı bir metnin yanına henüz-ölmemiş sanatçının dolmakalemlerle çizilmiş duygusal bir portresi iliştilirilmiş. New York eylatinde, Troy’da büyüyen Kitaj ticari gemilerde çalışan bir denizci olmak için 16 yaşında evden kaçır. Orduya yazılır, daha sonra da İkinci Dünya Savaşı gazilerine eğitim hakkı sunan Asker Yasası’ndan faydalanarak Oxford’da sanat akademisine kaydolur. Akademiden sonra Londra’ya taşınır ve resim yapıp sergiler açır. İlk karısının 1969 yılındaki beklenmeyen ölümünden sonra Kitaj yıllarca resim yapmaz. Bu bilgi, takdirle karışık bir hayret tonuyla aktarılmış. (Kurumsal düstur şöyledir: liseden sonra önce doğu yakasında lisans eğitimi, ardından Kaliforniya’daki bir sanat akademisinden lisansüstü diploma alıp sonra da neşeli ve kesintisiz bir sanat üretimi yapmak. Bu modelden sapan her yaşam tarzı niçin tuhaf bir istisna muamelesi görmeye başladı acaba?)

İkinci salondaki duvar panoları Kitaj’ın acayıpliğini abartmaya devam ediyor. O, “ıştahlı bir edebiyat ve felsefe okuru”dur, “bir kitapsever”dir. Yaşamı öylesine ana hatlarına indirgenerek kaleme alınmış ki, Kitaj egzotik, efsanevi bir şeye dönüşmüş. Sanatçıyı ya da işlerini sevmek mümkün değilse bile ona hayran olmamız gerektiğini söylüyor metin bize. İşleri “zor” olsa bile, bir ağırlıkları ve mevcudiyetleri var, onları bütünyle göz ardı etmek mümkün değil, önemlerini koruyorlar. İşte böylece, 62 yaşında düzenlenen ilk önemli “retorspektif” sergisinde Kitaj, hem saygıya hem de sövgüye layık görülüyor. Acayıplik, çalışmalarının tüm haklılığını baltalıyor.

Evcilleştirilip efsaneye dönüştürülmüş konuşan bir köpek o.

(Çok mu hassasım? Belki de öyleyimdir, ama sonuçta ben bir çiftim. Ayrıca kendilerini güç tacirliği ve paragözlüğe adamamış çiftlerin iflah olmaz asabiler olduğu da yeterince kanıtlanmış bir gerçek, öyle değil mi?)

Kitaj'ın düzyazı metinlerini mazur gösteren/izah eden duvar panoları devam ediyor. Yıllar boyu çalışmaları hakkında yazılan boktan yorumlardan sonra kendi yorumlarını kaleme almak zorunda kalmış Kitaj. Pano, Kitaj'ın metinlerine erişim sağlamak için biraz para harcamanızı öneriyor (katalogu alın, sesli açıklama kasetlerini kiralayın) ama aslında buna hiç gerek yok. Çünkü katalogun çok sayıda nüshası, ikincisalonun ortasında yer alan, abajurlu lambaları ve sandalyeleriyle tam takım iki uzun kütüphane masasında ziyaretçilerin kullanımına sunulmuş. Pek mükemmel – New York Halk Kütüphanesi ya da Amsterdam'daki büyük Amerikan Otel'den ufak bir mimari kesit (Siz de çift olabilirsiniz!). Sunum o denli eski modaydı ki, katalogları masaya zincirlememişlerdi bile; bir tanesini araklasam mı diye aklımdan geçirdiysem de, sonunda bu düşünceden vazgeçtim çünkü her ne kadar Kitaj'ın kimi arkadaşları dünyanın en iyi şairleri arasında yer alsalar da, onun yazdığı metinleri o kadar da beğenmemiştim. Metinleri gerçekte olmayan birine, “kafası karışık ama iyiniyetli bir izleyiciye” sesleniyor. Resimlerini sever ya da sevmezsiniz. Kitaj'ın yazdıkları pezevenkliğe meylettikleri için insanı hayal kırıklığına uğrattıyorlar.

Ama Kitaj'ın resimleri asla pezevenkliğe meyletmiyor ve insanı hayal kırıklığına uğratmıyorlar.

İlk favorim 1964'te yapılmış ve ismi *Sevimli İhtiyar Adam ve Güzel Kız (Haski Köpeklerle)*. Bu resme sahip olmak ne müthiş olurdu! 1964 yılı civarında sanat dünyasında kayda değer biri olsanız yaşıntınızın neye benzeyeceği hakkında öyle çok şey söylüyor ki! Zamanın çılgın enerjisini ve şaşaasını hem baştan çıkartıcı

bulan hem de onunla dalga geçen bir tablo.

Bu resmin renkleri –hardal sarısı, Çin kırmızısı ve orman yeşili– o dönemde çok revaçtaydı. Sevimli ihtiyar adam, Le Corbusier esintileri taşıyan leylak rengi bir koltuğa gömülmüş oturuyor, yüzünün dörtte üçü bize dönük. Başının olması gereken yerde duran yanlamasına yerleştirilmiş domuz budu yüzünden Sevimli İhtiyar Adam Noel Baba'ya benzemiş. Domuz budunun üzerine de bir gaz maskesi takmış. Roche-Bobois tarzı koltuk, resmin amacına uygun, doğru bir seçim ama fevkalade ya da güzel bir şey değil. Belki de hayal gücünden yoksun bir dekoratör tarafından seçilmiştir. Sevimli İhtiyar Adam'ın bedeni çerçeveyi neredeyse bir ucundan diğerine kaplıyor ve arada sırada moda olup çoğunlukla demode kalan o İskandinav işi, kenarları kürklü çizmelerin içinde son buluyor. Üstelik bu çizme, hiç başı olmayan Güzel Kız'ın dizine (Eric Rohmer'in filmi *Claire'in Dizi* mi?) doğru işaret ediyor. Kızın Chanel kırmızısı mantosu Sevimli İhtiyar Adam'ın hırpani giysileriyle uyum içinde. Fakat kızın mantosunun kesimi daha iyi – manto üst kısımda bedene oturuyor, eteklere doğru genişliyor. Elbisesiye hardal sarısı.

Bir de *o haskiler* var, tabii; bir David Salle resminden çıkıp geçmişe yolculuk yaparak bu tabloyu ziyarete gelmiş duran haskiler, çerçevenin sağ alt köşesinden yükselen bir kar kütesine doğru uzanan beyaz bir dikdörtgene hapsolmuş olsalar da, hızla soluk alıp veriyor, sırtıyor, kıpırdanıyorlar. Kızla adam arasındaki kırmızı bir karenin içinde ikisine ait eşyalar sergilenmiş: yekpare bir sütunun modeli adama ait, Gucci eşarp da kıza. Çiftimiz modayı pek de iyi takip ediyormuş. Kitaj'ın suratını ekşiterek bu çiftin portresini yapmasından daha modaya uygun bir şey olabilir mi peki? Ancak Kitaj surat ekşitme işini biraz abartıp o dönem zirveye çıkan karamsarlığın ötesinde bir yere taşımış, alay ettiğini apaçık gözler önüne seren ahlaki bir hicve meyletmiş gibi.

Üstelik 1964 yılı sanat dünyasının ayırt edici özelliğine, yani sanat & ticaret arasındaki o ilk adrenalin hücumuna yakışır biçimde, resmin mülkiyeti bu resimdeki anlam dünyasını tamamlıyor. *Sevimli İhtiyar Adam* bu sergiye, 60'ların ortalarında New York/ East Hampton sanat dünyasının ve sosyal çevresinin önde gelen üyeleri olan resmin sahipleri Susan ve Alan Patricoff tarafından ödünç verilmiş. Risk sermayedarı, sanat koleksiyoncusu ve *New York* dergisinin ilk sahibi olan Alan Patricoff, Kita'ın başlıca destekçilerinden biri. Yazar Erje Ayden'e göre, Alan ve Susan Patricoff zamanında East Hampton'ın en muhteşem partilerine ev sahipliği yapmışlar. Bu partilerde yazarlar, sanat dünyasının ünlüleri ve bir türlü ünlenemeyenleri sosyetenin önde gelenleriyle kaynaşmış.

Bu resmi seçerken epey tedirgin olmuşlardır herhalde: o dünyanın nüktedan coşkusunu hem hor gören hem de içeren bir tablo. Sanki kendi değerleri ve şöhretleriyle, yarattıkları bu dünyayla aralarına bir mesafe koyup hepsiyle alay edebileceklerini göstermek istemişler. Kendisini besleyen kişinin gözünü oyan karganın gagasını okşayacak kadar güçlü ve kaygısızlarmış yani. Özünde kinizm yatan ruhsuz bir zeka kıvraklığı işte. Ama parayı kazandıran kinizm, harcatan da coşku değil midir zaten? Böylesi bir kinizm abidesini satın almakla Patricoff, bu dünyanın basit bir tüketicisi değil, ne yaptığını iyi bilen yaratıcısı olduğunu kanıtlıyor. *Sevimli İhtiyar Adam*, Pop Art'ın ayırt edici özelliği olan havailik ve zekâ kıvraklığını parantez içine alıyor. Pop Art kimilerince, sanat dünyasında Sofistike Ütopya'ya en fazla yaklaşan akım olarak yorumlanır. Son olarak, her oyunda kazananlar & kaybedenler olduğunu bize hatırlatan, muzaffer olanlar için yapılmış bir resim bu.

DAHA SONRA...

Ah D, şu anda Perşembe sabahı, saat 9 ve bunları yazmak beni çok duygulandırıyor. Dün gece, artık beni dinlemiyormuşsun gibi

bir hisse kapıldığım için senin “yerine” turuncu bir mum koydum. Ama yine de beni dinlemene ihtiyacım var. Çünkü -görmüyor musun?- kimse beni dinlemiyor, tamamen gayrimeşruyum.

Şu anda Sylvére Los Angeles’ta, senin okulunda James Clifford hakkında 2500\$’lık bir konuşma yapıyor. Gece olduğunda birlikte bir içki içeceksiniz ve Sylvére arabayla seni havaalanına götürecek çünkü sen de Avrupa’da bir konuşma yapacaksın. Kimse Kitaj hakkındaki düşüncelerimi sordu mu bana? Ne düşündüğümün bir önemi var mı? Sonuçta kimsenin bana konuşmam için davetiye gönderdiği, para ödediği falan yok. Hayatta ciddiye aldığım fazla bir şey yok ve hem önemsiz hem de kadın olduğum için çoğu insan beni aptal sanıyor. Çıfit olduğumun farkında değiller.

KONUŞMAYA KİMİN, NEDEN HAKKI VAR? diye yazmıştım geçen hafta, İŞTE BÜTÜN MESELE BU.

Sylvére bir haftalığına Kaliforniya’ya gitti ve ben de sana 7. Cadde’yle C Bulvarı’nın köşesinden, yoksul ama bağımsız yaşadığım yerden yazıyorum. 12 yaşından bu yana, yoksul ama bağımsız olmanın doğuştan hakkım olduğuna inanırım. Günlerimi para düşünerek ya da bir gece içinde paramın katlanacağı hayalleri kurarak geçirmek zorunda değilim. Vasıfsız, onur kırıcı işlerde çalışmak (eğer bir kadınsan, vasıfsızın aynı zamanda onur kırıcı da demek olduğunu anlıyor insan) ya da deneysel sinemanın üçüncü sınıf dünyasında bir kariyer sahibi olduğuma inanıyormuş gibi yapmak zorunda da değilim. Kocamın akademik/kültürel kariyerini inşa ettikten ve bütün parasıyla iyi yatırımlar yaptıktan sonra, fazla harcamadığım sürece yaşamak için yeterince param var. Ayrıca şanslıyım, kocam gayet makul bir adam.

Üstelik yazın ve çeşitli fikirler hakkında konuşabildiğim şahane arkadaşlarım da var (Eileen, Jim ve John, Carol, Ann, Yvonne) ama

başkaca bir takipçim (hiç olmayacak mı?) (bu yazdıklarım o kadar kişisel ki, olabileceğini hayal etmek biraz zor) yok. Öyle bile olsa, bir gün bile yazmadan duramıyorum – hayatımı kurtarmak için yazıyorum. İlk kez bu mektuplarda güldürmek veya eğlendirmek için değil, gerçekten ihtiyacım olduğu için kendi düşüncelerimden bahsediyorum.

Artık bahar geldi ve ben sana birazcık bu mahalleden, dışarıdaki dünyadan bahsetmek istiyorum: boş arsalara inşa edilmiş, yıkık dökük çardaklarıyla minik İspanyol bahçeleri, delik deşik sokaklar, ismi Adela'nın Yeri olan Porto Riko milliyetçisi bir kafe. Bir panaderia ve carniceria da var, muzların tanesi 15 sent ve bu mahallenin beyazları aşırı para hırsına kapılmadan ya da gösteriş yapmadan yaşıyorlar. C Bulvarı ve 9. Cadde'nin köşesindeki panaderia müthiş göz alıcı, rengârenk pastalar satıyor. Yeşil ve pembe iç çamaşırlar giymeye başladım, tıpkı Guatemala bayrağı gibi. Üstelik, her ne kadar bu yazdıklarımda hüznü bir hava varsa da, aslında burada çok mutluyum.

Serginin ikinci odasında yan yana asılı iki resim hakkında konuşmak istiyorum seninle: *Paris'in Merkezinde Sonbahar* (Walter Benjamin Anısına) 1972/1973 ve Holokost hakkında yıllar sonra, 1975/1976'da yapılmış bir resim olan *Olmazsa, Olmaz*. Onları bu şekilde yan yana yerleştirmekle imâ edilen tarih yazımını sorguluyorum. Sanki tarihin birbirinden ayrı kocaman parçaları arasında, geçmişte yaşanmış olaylar arasında bir ilişki varmış gibi. Sanki yeterince dikkatli bakarsak, Paris'in 1920'ler ile 1930'ların başındaki Sonbahar Yılları ile o dönemin Savaş'ta imha edilmesi arasında baştan beri var olan bir neden-sonuç ilişkisi keşfedebilir-

mişiz gibi. Modernizm'in tarihe vurduğu en büyük darbe ilerleme düşüncesini yok etmek değil miydi? Fakat yine de, ilerleme düşüncesi tarih kitaplarında, diyalektik materyalizmde, Yeni ağ düşüncesinin Konfcys' geri dönüştürmesinde tekrar ortaya çıkıp duruyor – hep birlikte bilginin i içe geçmiş halkaları arasından geçerek daha büyük bir hakikate yol aldığımıza dair bir umut bu. O umudun altında da, yalanların en büyüğü yatıyor: bir şeylerin *daha iyiye doğru gittiği* yalanı. Mucize, sadece geçmişe bakarken ortaya çıkan bir şeydir.

Walter Benjamin'de:

Bu tablo, 1920'lerin Paris'i ve Viyana'sının göz alıcı kafe dünya-sına dair bildiğimiz her şeyin bir dağarcığı gibi. O döneme ait kafamızdaki tüm imgeler ve kitaplarda okuduğumuz tüm motifler, üst üste yığılıp bir kenara sıkıştırılmış, çerçevenin sol üst tarafından sağ alta doğru akıyor. Bit Pazarı olarak Tarih. Kitaj yığının en altına, Komünist Devrim ikonlarının kıızıl siluetlerini resmetmiş: Kıızıl İşçiler'in havaya kaldırdıkları kıızıl eki ve oraklar. Bunların tam üstünde, bir kafe masasına kurulmuş oturan Walter Benjamin var. Benjamin'in yanında da, sırtı bize dönük geç bir adam ve bakışları hayranlık dolu, güzel bir ciddi geç kadın oturuyor. Kitaj'ın resimlerinde haysiyet bahşettiği az sayıdaki çekici kadın figüründen biri bu – nk onun resimlerinde güzel kıızlar, genellikle çırılçıplak bir yere kıvrılmış yatan, ressamın gözüne karşı hiçbir direnç göstermeyen kedi gibi yaratıklar. Kitaj'ın resmettiği ciddi kadınlarsa, çoğunlukla aseksüel ve orta yaşlı. Sanırım çoğu ıfıt erkek gibi o da bizi kıız kardeş, anne, teyze ya da orospu olarak betimlemeyi seviyor. Geç kadın hayranlıkla Walter'a bakıyor ve dinliyor. Her ne kadar Walter'in ağzı o an için kapalı olsa da, Nutuk attığı belli. Üstelik elindeki sigarayı tombul bir heykeli andıran suratının üstünde büyük bir özgüvenle sallarken renkli gzlk-leriyle müthiş görünüyor. Bu iki figürün yukarısında, çerçevenin

sol üst köşesinde ise resim ani bir kesmeyle DIŞ, KALDIRIM, AYNI GÜN'e atlıyor ve karşımızda Avrupa'dan Long Island, Skokie'ye ve Canarsie'ye nakledilmiş orta sınıf Yahudilerin yelpazesini bütünüyle yansıtan, seçmece bir grup EĞİTİMLİ YAHUDİ buluyoruz: kocaman şapkalı, hafif makyajlı, sigara içen orta yaşlı kadınlar var (hali vakti yerinde teyzeler, Kanasta-canavarları); uzun kollu gömlek giymiş ve başına kep takmış utangaç, sıkılgan bir adam da var (vasıflı işçi, sendikanın örgütleyici abisi).

Ama bu resimde, gri & hardal renklerde zikzak desenli enfes bir tentenin yarım yamalak koruduğu kafenin dünyasıyla dışarda kalan dünya arasında korkunç bir uçurum var. Kafenin sokaktaki masalarında ve masaların devamında, bir banliyö mahallesine doğru uzanan cadde boyunca farklı bir kesimden insanlar görüyoruz; biraz daha zayıf, daha kenar mahallemsi insanlar bunlar ve hepsi de çerçevenin sağ üst tarafında açılan, isimsiz bir gelecekle belli bir ilişki içinde resmedilmiş.

Kaldırımdaki bir masada tek başına, yana kaykılmış oturan, sarı paltolu bir punk var (işte ben!), saçları da cart kırmızı. Bu kişi erkek de kadın da olabilir; sırtı bize dönük oturduğu için çerçevenin üst kısmındaki geleceği apaçık görebiliyor. Geleceğe daha yakın bir yerdeyse kocaman siyah bir elbise giymiş, küçük bir çocuğu göğsüne bastırmış, sarışın, genç bir kadın var (bir abla ya da dadı). Çocuğu korumak için -elbette- yüzü bize dönük.

Peki ya bu gelecek, o neye benziyor? İki yanına نفتi yeşil kavaklar dizilmiş caddelerinin bitiminde, hafif bulutların süzül­düğü, açık mavi bir gökyüzü var. Bütünüyle Avrupalı bir gelecek bu: gökyüzü Magritte'den ödünç alınmış, kavaklarda Alain Resnais'yi ve Robbe-Grillet'yi andıran, sırlarla dolu, müphem bir hava var. Üstelik tıpkı Magritte'in resimlerindeki gibi, bir adam doğrudan bu geleceğe yürüyor. Süfli bir şapka takmış, paltolu tipik Avrupalı bir adam. Dahası, gelecek gibi hem özgürleştirici hem de

ürkütücü bir imge bu ve Magritte'in resimlerinden farkı da burada. Fassbinder'in *Lola'sı* veya Bette Gordon'un *Variety'sindeki*, seyircinin çoktan tahmin ettiği ama kendilerinin farkında olmadığı bir kadere doğru yüksek topuklu pabuçlarıyla tökezleyerek yürüten, boku yemiş kadın kahramanları andıran bir adam bu. Fakat boku yemiş kadın kahramanlardan farklı olarak, bu adamın hiçbir beklentisi yok gibi.

Nasıl ki *Haskiler* Pop Art ve New York Okulu atmosferini hem göklere çıkarıp hem de yerin dibine sokuyorsa, bence kafenin içinden aşağı doğru akan imgeler dizisi de (müşterek popüler bilinç-dışımız olarak tarih) benzer bir alaycı sabotaj gerçekleştiriyor. Walter'ı Avrupalı sülalemizin merkezinde görmek her ne kadar bir nostalji hissiyle bizi duygulandırır da, daha zeki yanımız, bizim anladığımız şekliyle tarihin aslında tepemizden aşağı dökülen bir çöp yığını olduğunu bilmekten haz alıyor.

TAVUK MARENGO

Öğleden sonra bir torba dolusu yiyecek evine geliyorum. Kaliforniya'nın güzelim güneşi parıldıyor. Mutfağına geçip Tavuk Marengo hazırlamaya başlıyorum.

(Sarımsağı zeytinyağında çevir, sonra tavukları içine at ve 20 dakika pişir, o sırada soğanları, havuçları ve patatesleri doğra. Tavuğun rengi kahverengine döndüğünde önce rendelenmiş domatesleri, sonra da diğer sebzeleri tavanın içine at. Ardından defne yapraklarını, karabiberi, vs. ekle.)

Rahat bir ortam, sen de mutfağı girip çıkıyorsun. Hepsi hazır olduğunda, kısık ateşte pişirmek için malzemeleri bir tencereye koyuyorum. Mutfaktan çıkıp yemeğin 45 dakika kısık ateşte pişmesi gerektiğini söylüyorum sana. Yatağı gidiyoruz. Beklerken

yapacak daha iyi bir şey olabilir mi? Acaba kısık ateşte pişirmenin asıl amacı da bu mu?)

Seviştikten sonra tavuk marengo yiyor, biraz sohbet ediyoruz. Sonra gidiyorum...

KÖKSÜZ KOZMOPOLİTLER

Son zamanlarda başka güzel sahneleri de gözümde canlandırıyorum. Dün gece bir yandan kamyonetimle 2.Bulvar'dan aşağı hız yapar, öte yandan da 8.ve 5. Caddelerin kavşağına kadar trafikten kaçmak için en iyi güzergâhı kafamda çizerken, birdenbire New York'ta ve East Hampton'da gittiğim partiler geldi aklıma: herkes kafayı bulmuş, zeki, sinemasal; gece ilerledikçe tüm karakterler bulanıklaşıyor, uyuşturucu, hırs, para, heyecan... Oliver Stone'un Jim Morrison'ın yaşamını konu alan o berbat filmini anımsıyor musun? Oliver'a göre Jim su katılmamış bir Kaliforniya Genci'ydi (sarışın ve şirin bir kız arkadaş, sihirli mantarlar, süt & çiller), ta ki New York'un Gözü Dönmüş Çıfıt Cadılarıyla tanışana kadar. Cadılar egzotik uyuşturucuları, çılgın partileri, beyin yakan şeytanbilimleriyle Jim'i perişan etmişler. Ancak onun şiirlerini de anlamışlar. Jim, Cadılar yüzünden bir Paris otelinin küvetinde aşırı dozdan ölmüş.

Şunu bil ki, D, ben de o Gözü Dönmüş Çıfıt Cadılardan biriyim ve korkmanın nedenini anlıyorum.

Peki Janis Joplin'in yaşamı niçin kendisini mahvetmesiyle son bulan sürekli bir düşüş şeklinde yorumlanır? Janis'in yaptığı her şeye ölümünün süzgecinden bakılıyor. Roger Gilbert-Lecomte, Kurt Cobain, Jimi Hendrix ve River Phoenix, onlar da intihar etti ama onların ölümlerini, uçlarda yaşamalarının kaçınılmaz bir sonucu olarak yorumluyoruz. Ama bir kadın –Janis Joplin, Simone Weil- ölümü seçsin de görelim bakalım, o zaman ölüm birdenbire onu tanımlayan bir şeye, “sorunlarının” sonucuna

dönüşüyor. Kadın olmak hâlâ tamamen psikolojik bir alana hapsolmak demek. Bir kadın istediği kadar dünyaya soğukkanlı veya geniş bir pencereden baksın, bakışını kendi deneyimlerine ve duygularına çevirdiğinde teleskop hemen ona odaklanıyor. Duyguları o denli ürkütücü buluyoruz ki, bir bilim dalı, bir form olarak incelenebileceklerine inanmayı reddediyoruz. Sevgili Dick, dünyayı sorunlarımdan daha ilginç bir yer haline getirmek istiyorum. Bu nedenle, sorunlarımı toplumsallaştırmam gerekiyor.

Gustave Flaubert ve Louise Colet arasındaki yazışmalar insana Punch&Judy gösterilerini anımsatıyor. 19.yüzyılın bir kadın yazarlarından Louise Colet'in pembe yanakları ve minik lüleli, kıvrıkcık saçları vardı. "Bir erkek gibi yaşamayı" seçen ve ancak yaşı ilerlediğinde haşmetli bir anaerik kadın kisvesiyle kendini korumaya alan düşmanı George Sand'ın aksine, Louise hem yazmayı hem de bir kadın olmayı istemişti. Louise bu iki mesleği bir arada yürütmenin zorluklarını edebiyatına konu edindi. Flaubert şöyle düşünmüştü: "Sen kadın bedeni içine hapsolmuş bir şairsin! Yaşamda seni baskı altında tutan şeytanı sanatla içinden söküp atabileceğini sanma. Hayır! Kalbin cürufu kâğıda dökülemez." Yıllarca Paris'te Flaubert'in belirlediği yer ve zamanlarda buluşmuşlardı - ayda bir, Flaubert Rouen'deki yazma rutinine ara verme ihtiyacı duyduğunda sevişiyor ve akşam yemeği yiyorlardı. Bir defasında Louise ailesiyle tanışmak istediğini söylemişti Flaubert'e. İşte bu noktada devreye Flaubert'in yaşam öyküsünü yazan Francis Steegmuller giriyor: "Hiç şüphesiz Flaubert, Emma Bovary'nin ateşli mizacını kısmen de olsa Louise'in cırlak taleplerinden aldığı ilhamla yazmıştı." Sonunda Flaubert kalbini kırınca, Louise bu konuda bir şiir yazar ve Flaubert de ona şöyle cevap verir: "Sen Sanatı şiddetli duygularını boşaltacağın, bilmem neyin atığıyla dolduracağın bir lazımlığa çevirdin. Hiç de iyi kokular gelmiyor o lazımlıktan! Nefret kokuyor!"

19.yüzyıl Fransa'sında kadın olmak, kişisel olmayana erişim

hakkından mahrum bırakılmak demektir. Hâlâ da öyle...

İkinci resim hakkında yazmakta zorlandım; hani şu *Walter Benjamin*'le yan yana asılmış olan, herkesin Holokost hakkında olduğunu söylediği resim. Bu nedenle o resme tekrar bir göz atmak için Pazar günü tekrar sergiye gittim. Cumartesi gününü, Birinci Sınıf Gözü Dönmüş Çıfıt Cadı olan eski arkadaşım Suzan Cooper'la geçirdikten sonra arabayla New York'a dönmüştüm. Suzan New York'ta uzun yıllar yaşadıkten sonra ailesi tarafından Woodstock'a sürgüne gönderilmişti. Şimdi orada bir galeri işletiyor.

Bir sürü alengirli işi aynı anda yürütür Suzan. Andy Warhol'un Fabrikası etrafında Billy Name'in çektiği fotoğrafları satmak da bunlardan biri. Ben John Cale, Gerard Malanga ve Nico'nun hep birlikte çektiği bir fotoğrafın siyah & beyaz bir baskısını satın almıştım; fotoğrafta bu üçü, *Blow Up* filmindeki cinayet sahnesini anımsatan bir parkta, üzerlerinde Nehru ceketleriyle uyuşturucudan küfelik olmuş bir halde uzaklara bakıyorlar. Fotoğrafın altına gümüş keçe kalemle Billy Name imzasını atan Suzan mıydı yoksa Billy mi bilmem. Ama umurumda da değil.

İkinci resim *Olmazsa, Olmaz*'da üçer kişilik iki grup var (hepsi erkek). İki gruba da bir çıplak kadın eklenmiş. İlk grup, resmin sol alt bölümünde bulunan ve içinde birtakım nesnelerin yığıldığı, rengi siyaha çalan bir göletin yanında toplanmış. Bilinçaltı karanlık bir vahadır. Bu adamlar yaralı askerler. Göletteki nesneler de şunlar:

- Çalıyı andıran bir zeytin ağacının altında duran bir koyun
- İki adet mavi ciltli kitap, gölete atılmış
- Suyun altından doğruca gökyüzüne bakan bir kızın yüzü

- Kırık bir sütun
- Uykudan uyanıp yatakta doğrulmuş çıplak bir adam
- Bir parşömenin üzerine tünemiş bir karga
- Silindir biçiminde, kırmızı bir çöp kutusu.

İkinci gruptaki adamlar, resmin sağ üstünde yer alan bir palmiye korusunda dinlenmekte. Palmiyeler insan sırtı gibi eğilip bükülüyor. Dinlenen adamların arasında bir gölge ya da bir bulut, tıpkı bir sıçan ya da bir domuz gibi yerden doğruluyor. Bu adamlar daha önce gölete girmişler miydi yoksa girmeyi mi planlıyorlar? Her hâlükârda, bitap düşmüşler, Dylan'ın *Going Going Gone* şarkısına Richard Hell'in getirdiği müthiş yoruma benzer bir durum-dalar ("nehrin kıvrılmadığı yerde").

Onların üzerinde uzanan mor ve turuncu çizgili gökyüzü, resmin ortasındaki mandalina rengi bir huniden fışkırıyor, tıpkı Hawaii'deki bir nükleer patlama gibi. Fakat huninin sol tarafındaki gökyüzü epey farklı – tahıl ambarına benzeyen kurumsal bir binanın etrafına siyah-yeşil renkli fırtına bulutları çizilmiş. Dachau, Auschwitz. Açık bırakılmış çift kanatlı bir kapı: bir ağız, bir geçit. Bu gökyüzünün iki bölümü arasındaki farkı istediğimiz gibi yorumlayabiliriz – bu gökler yüzyılları mı yoksa coğrafyayı mı çağrıştırıyor? Oysa herkes şunu bilir: "hiçbir şey gökyüzünü değiştiremez ya da onun teninde bir kıpırtıya bile yol açamaz... ne dehşet, yeis veya nefret çılgınlıkları ne de 60 milyon azizin ve masum çocuğun soran gözleri gökyüzünü kıpırdatabildi". (*Melek*, David Rattray) Acımasızlık gökyüzünün doğasında var.

Bu gökyüzüne doğru yükselen bir kemere varan, ördek boku rengi bir yol resmin iki yanını birbirinden ayırıyor. Ama o kemerin ardında, mandalina rengine bürünmüş gökyüzünün devam etmesi gereken yerde, resmin tek üst üste bindirmesini görüyoruz. Kemer, ardında uzanan yola açılmadan hemen önce, yolun üzerinde mavi bir ağaç var. Burası cennetin kapısı. Burada cennet, çalıyı andıran

ağaçlar ve bahar çiçeklerinden oluşan bir öbek, yeşil-pembe bir Fra Angelico manzarası. Bu küçük sahnenin içinde de bir başka üst üste bindirme var: ağaçların arkasındaki gökyüzünün yerine soyutlanmış bir yakın plan yerleştirilmiş: Neredeyse İncil'den fırlamışa benzeyen bu manzaranın arkasına atılmış bulanık bir pembe ve yeşil kütle.

Bu resmi pek sevmedim. Bence resmin sorunu, Holokostu “kafalarında bir yere oturtmak” isteyen, onda bir anlam veya kurtuluş arayan pek çok Musevininkiyle aynı. Köksüz kozmopolitliğe son. Bu resim, özellikle *Paris Sonbaharı/Walter Benjamin*'le birlikte incelendiğinde bize şunu söylüyor: Çekilen korkunç acıları telafi etmek mümkün olabilir çünkü o acılar bizi geriye veya ileriye taşıyarak Bilinçdışının Ülkesine götürürler. *Olmazsa, Olmaz* bilinçdışının hem arkamızda hem de önümüzde uzandığını öne sürüyor. Bir deste Tarot kartının tek bir karta sıkıştırılmış haline dönüşüyor bilinçdışı. Tarih bilinçdışına indirgenmiş. Kitaj'ın çerçeve içinde birliği sağlamak amacıyla parçalanmayı kullandığı ender resimlerden biri *Olmazsa, Olmaz*. İnceleme aracı (yarılma), bu sefer mistik bir durum yaratmak ya da birlik hissi sağlamak için kullanılmış. Resimdeki tüm insanlar (erkekler), mekânda sadece o karanlık ve pis göletle ilişki içinde var oluyorlar: ya ona yaklaşıyor ya ondan kaçınıyor ya da onu gördükten sonra çıplak bir kadında teselli buluyorlar. Fakat bilinçdışı gerçekten de indirgenemez bir şey midir?

Bence Kitaj'ın bilinçdışı algısı, hem ertesi gün ısıtılmış Tavuk Marengo daha peltemsi, hem de onu pişirmekle ilgili sana yazdığım kısa sahneden daha duygusal. Peki neden?

(Zamandan kopartıldığı için)

21 yaşına basıp da New York'a geri taşınana ve akrabalarım ile tanışana kadar bir çiftit olduğumu bilmiyordum aslında. Ha, belirtiler yok değildi: ırkçı beyazlarla dolu kasabamızın 2000 çocuğu arasında bulunan toplam 6 ya da 7 Musevi'den birini, Wendy Winter'ı en iyi arkadaşım olarak seçmiştim mesela. Yeni Zelanda'daki kayda değer erkek arkadaşlarımdan isimleri Rosenberg ve Meltzer'di. İlkokul sınıfımda Musevi olduğu ortaya çıkan tek çocuk Lee Nadel'di ve bütün okul ona "İğne Burun" diye sataşırdı. Belki de, Hristiyan kilisesine giden anne babam beni korumak istemişlerdi.

Ailemizin az sayıdaki akraba ve arkadaşları arasında hayranlık duyduğum tek kişi, uzun kır saçlarını bir topuzla arkasında toplayan, buğday tenli, kendini yoktan var etmiş zarif bir kadın olan Elsie Teyzeydi (soyadı Hayman). Elsie'nin şivesi köklerin ve eğitimin büyüleyici bir karışımıydı. "Değil" yerine "diil" ve "kostüm" yerine "kostüüm" der, çocukluğunu geçirdiği New York'un işçi sınıfı mahallesinin sokaklarından kaptığı argo kelimeleri kullanır ama bale, senfoni müzik ve kitaplar hakkında şaşırtıcı bir kesinlikle konuşurdu. Elsie borsa simsarlarıyla dolu bir aileye, dolayısıyla mütevazı bir servete gelin gitmişti -kocasının ölümünden sonra bu serveti olağanüstü bir zarafetle harcamış, ailesinin kimi üyelerinin aksine hiçbir zaman Central Park'ta "süslü püslü" bir evi olmamıştı. Elsie 70. Cadde civarında, 3 odalı bir dairede yaşadı ve parasını dünyayı -Hindistan'ı, Avrupa'yı, Bali'yi, Endonezya'yı- dolaşarak harcadı. Himalaya Dağlarına tırmandığında 67 yaşındaydı ve Budist'ti.

Hristiyanlar acı çekmenin kurtarıcı gücüne inanır. Hristiyanlık bu inanış üzerine inşa edilmiştir. İsa kırılğanlığın vücut bulmuş haliydi adeta; yaşamı ıstırap, ihanet ve hayal kırıklıklarının kitabesi gibiydi. İsa'nın çektiği acı Tanrının bizi anladığını öğretir. Bu düşünceye inanmanın hiçbir faydasını göremiyorum. Çıfıtlar

tüm o kurtuluş meselesini es geçmeyi tercih ederler. Acı çekmenin insana bilgi kazandırdığına ama bilginin de dünyaya atılan ilk adım olduğuna inanırlar. Kurtuluş düşüncesi anlamsızdır çünkü gidecek başka yer yoktur, insan olarak hepimiz tek bir yaşamın yörüngesinde birlikte dönüp durmaya mahkumuz.

“Museviler imgeleri sevmezler,” dedim sana o akşam lokantada Sylvère’in çalışmalarını açıklarken, “çünkü imgeler anlam yüklüdür. İnsanın gücünü elinden alırlar. İmgenin aşkın gücüne ve Güzelliğine inanmak, Soyut Dışavurumcu ya da Kovboy olmayı istemek gibi bir şey.” Zaten Kitaj’ın en başarılı işlerinin temelinde tam da imgenin bu gücünü yıkmaya çabası yok mu? Kitaj’ın en iyi resimleri, imgelerden yapılma eleştirel ve düşünsel bir karışımı sağa sola savurarak imgenin gücünü sarsar. Onun resimlerine bu gücü veren şey kararlılıklarıdır -çatışma, çelişkidir. Kitaj, bazı Musevilerin İkinci Dünya Savaşı sırasında sahte pasaportlarla yaşamasına benzer biçimde sızar imgenin içine. Sinsi Çıftı Kitaj, blöf yaparak Ev Sahibi Kültüre, Resme sızar ve sonra da orayı birbirine düşürür. İkonografiye meydan okumak için resim yapıyor Kitaj.

Babamın en sevdiği yazar William Burroughs’tur.

Bu sabah, rüyamda ölü kaplumbağalar gördükten sonra defterime şunları yazdım:

Cinsel yönelimime dönüştüğüm için bütün varoluşum değişti: erkekleri sevmek ve düzülmek isteyen bir kadın, bir heteroseksüel oldum. Bu haldeyken bir gey gibi, yani gururla yaşamamanın bir yolu var mı?

Cevap bu sergideki bir resimde olabilir. Peter Handke’nin yazdığı bir öykü vardır: Genç bir Alman çift ünlü Hollywood yönetmeni

John Ford'u arayarak Amerika'nın çöllerini dolaşır. Neden birlikte olduklarını unutmuşlardır, yaşamlarını nasıl sürdüreceklerine dair hiçbir fikirleri yoktur. (Geçen yaz Idaho'da, Sylvère ve ben, biz de böyle hissediyorduk.) Alman çift cevabın John Ford'da olduğunu düşünür. (Oysa Sylvère ve ben, biz kimseden medet ummadık, bir fikir olarak sana tutunmak dışında belki.) John Ford onların kafa-dan çatlak olduğunu anlar. Kimsenin ermişi olmaya niyeti yoktur ancak bu oldukça duygusal öykünün sonunda bir ermişe dönüşür.

Peter Handke'nin ve Kitaj'ın John Ford'a bakışları birbirine benziyor; sempatik bir geveze ve yaşamanın ipleri elinde tutmak olduğunu sanan çirkin bir adam.

Bu resimde -*Ölüm Döşeginde John Ford (1983/1984)*- John Ford kendi ölüm döşegine hükmetmekte; baştan aşağı giyinik bir halde yatakta doğrulmuş, cenaze tespihini bir kronometre gibi elinde tutuyor ve puro içiyor.

Muhteşem ve dramatik bir tablo bu: çivit mavisi duvarları ve üzerine talaş dökülmüş ahşap zemiyle, resmin sahne tasarımı Meksika'da çekilmiş bir Westerni andırıyor. Ayrıca renkleri o denli sert ki, Avrupa kökenli Amerikalı senaryosuna bambaşka bir anlam katıyorlar.

İçinde çok sayıda farklı sahne var. Bu sahneler uyumsuz olsalar da aralarında stratejik bir tezat yok. Resim, çizgi romanların öncüsü olan Orta Çağa özgü hikâye-tablolara benzer şekilde, bir kişinin yaşamına ait olayların güncesi niteliğinde. Ama burada olaylar tıpkı yaşamdaki gibi kaotik ve soyut bir biçimde etrafa saçılmışlar. Bu uyumsuz olaylar silsilesini de, sihrin değil Ford'un kendi yarattığı müthiş iradesinin bir arada tuttuğu bir çerçevenin içine toplanmış.

Resmin en altında John Ford'un geçmişinden bir sahne görüyoruz: ezeli orta yaşlı bir adam elindeki megafondan yoksul göçmenler kılığındaki oyunculara sesleniyor; Texas'ta çekilen kovboy filmlerinden biri olsa gerek – kovboy ayakkabıları imal

eden ayakkabıcılar var. John Ford bacak bacak üstüne atmış, koyu renk güneş gözlükleri ve siyah fötr şapka, kendi çirkinliğinin farkında olmayan geniş suratını kısmen kapatıyor. Resmin ortasında duran ve bir boğa güreşçisi, bir başgarson ya da bir baş kâhya olabilecek figürün elinde, bir lokantanın avlusunda veya bir dans salonunda görebileceğiniz somon pembesi bir çubukla ortasından delinmiş boş bir çerçeve var. Bu figürün etrafında dans eden bir çift kollarını açmışlar; Chagall'ın resmettiği bir Fred Astaire ve Ginger Rogers (gibi). Bir de resme boydan boy, odanın içlerine doğru uzanan pembemsi ten rengi ışıklar asılmış; Meksika'da, La Bufadora'daki açık hava ıstakoz lokantalarında olduğu gibi. Ford'un yatağının üzerinde asılı resmin yana yatmış yeşil-kırmızı-sarı çerçevesi de Meksika işi gibi görünüyor, ancak resmin konusu kesinlikle Avrupalı: elinde bir şey taşıyan siyahlar giyinmiş, yalnız bir adam kirli beyaz karın içinde duruyor. Pogrom topraklarındayız, eski bir televizyon filmindeyiz.

Bu tabloda uyumsuzluk önce ortadan kalkmış ama dalave-renin yüceltilmesi olarak daha sonra geri dönmüş. Görkemli bir final bu, müzikal filmlerin sonunda müzikalin tüm motiflerinin bir şaka olarak tekrar boy gösterdiği toplu dans sahnesi gibi. Ford kılığındaki Kitaj da bize -filmlerde olması gerektiği gibi- baş döndürücü bir son sunuyor: Ford'un arkasındaki çivit mavisi duvarın üst kısmının ortasında siyah çerçeveli, Ed Ruscha taklidi resimde şu yazar:

SON

onun altındaki küçücük bir resimde de, çivit mavisi duvarlardan çivit mavisi gökyüzüne açılan bir pencere görüyoruz. Ölümsüzlüğe giden bir yol olmasa da, ölümsüzlüğe açılan bir pencere var. Bu resimde nesneler ve insanlar dans ediyorlar, hareket halindeler

ama yine de kanlı canlılar ve bir ağırlıkları var. Aşkınlık sadece hafiflik değildir, iradeyle elde edilir.

Peki, hafifliğe niçin bu kadar meraklıyız?

Hafiflik 60'lara özgü bir yalan; Pop Art, Godard'ın erken dönemi, *Sevimli İhtiyar Adam ve Güzel Kız (Haskilerle)*'dir. Hafiflik ironik mesafe olmadan iletişim kurmanın esrikliğidir; bedenden kurtulmuş siberuzay martavalıdır.

Kullandığı malzeme aracılığıyla John Ford –Kitaj– maddenin hareket halinde olduğunu ama onun ağırlığından kurtulamaya-
cağımızı söylüyor bize. Dans etmek için öldükten sonra dünyaya
geri dönenler, ölülerin ruhları değil iskeletleridir.

SD,

3 Aralık 1994'te seni sevmeye başladım.

Ve hâlâ seviyorum.

Chris

SYLVÉRE VE CHRIS'İN GÜNLÜKLERİNE YAZDIKLARI

BELGE 1: SYLVÉRE LOTRINGER

Pasadena, Kaliforniya

15 Mart 1995

“Bugün Dick’in okulunda Proust seminerini ve ilk dersimi verdim. Kaldı bir. Dick açık sözlü ve cana yakındı, arabada giderken aniden gözümde onun elini Chris’in amı üzerinde gezdirmesi canlandı. İmgeler. Baştan aşağı tuhaf bir durum. Ne olursa olsun, Chris bir kez daha bizi oyuna getirdi. Dick onu reddettiği halde, Chris her şeye bir çözüm üretti: Aşkına devam etmek için Dick’in ona karşılık vermesine gerek duymuyor. Bir yandan benimle ilişkisini sürdürürken, öte yandan çalışmaları için Dick’ten ilham almayı beceriyor. Hatta şansını daha fazla zorlamadan filmini bir kasaya koyup üstüne kilit vurabiliyor.

Chris kendisiyle özdeşleştirdiği “cıfıt” ressam Kitaj üzerine yazdıklarını bana faksla gönderdi. Ressamın şahsına münhasır yaşamı, eleştirmenlerce reddedilmesi ve 60’ların East Hampton’ı temaları etrafında örülmüş çok çarpıcı bir yazı. Bu ressamın ismini daha önce hiç duymamıştım ama şu an yaşadığı açmaz da dâhil

her şeyi yerli yerine oturtmayı başarmış Chris.

Bu yazı beni çok duygulandırdı, çok heyecanlandırdı. Chris artık *Gravity & Grace*'in başarısızlığının “alinyazısı” olduğuna ve bu alinyazısının filmlerindeki tüm duyguları daha iyi açıklaması için ona meydan okuduğuna inanıyor.

Chris herhangi bir hedefi ya da otoritesi olmaksızın yazıyor. Bu açıdan, Amsterdam’da bir konuşma yapmak üzere şu anda yolda olan ve kendisinden istenmedikçe hiçbir şey yazmayan Dick’ten ya da *Kötülük* üzerine bir konuşma yaptıktan sonra çekini alıp eve yollanmak üzere olan şahsımdan farklı bir konumda.

Fakat yine de Chris çok üzgündü, Dick’le arasındaki bağın koptuğunu hissediyordu ve onunla konuştuktan sonra ben de hüznlendim. Umutsuz bir durum: Chris onu seviyor, ona ihtiyacı var. Dick’e yakın olamayacağı veya onunla iletişim kuramayacağı bir durumu aklına getirmek dahi istemiyor. Yarın gece Dick’le beraber havaalanına gideceğiz, yolda onunla konuşmaya karar verdim. Bunu nasıl karşılayacağını bilmiyorum; ne de olsa, bu muğlak duruma bir son vermek istediğini açıkça belirtti. Gel gelelim, söyleyeceklerime kulak verirse, o zaman da ben mahvolurum: o ikisi arasında beni dışlayan, güçlü bir bağın kurulduğunu düşünmek bile istemiyorum. Bunları düşünce düşünce gece 2’ye kadar ağladım, uyku tutmuyordu, kendimi çok keyifsiz ve çaresiz hissediyordum.”

BELGE 2: CHRIS KRAUS

Los Angeles, Kaliforniya

31 Mart 1997

“Sylvère’in günlüğüne yazdığı bu notu dün gece bu bilgisayardaki

yedeklenmiş dosyaları karıştırırken buldum. Geçen Mart kaleme aldığım *Çift Sanatı* ile kitaptaki son iki deneme arasında bir bağ kurmaya çalışıyordum çünkü yazdıklarımı bir romana dönüştürmenin tek yolunun, izleği iyice belirginleştirmek olduğuna karar vermiştim (bu konuda herkes hemfikir). Ama dün gece Sylvère'in günlüğüne yazdıklarını okuduğumda çok şaşırdım ve duygulandım. Beni ne çok seviyor. Kafamdaki tüm soruları nasıl da kendi soruları gibi benimsemiş.

Bu sabah telefonda, şu anda East Hampton'da olan Sylvère'e okumakla ilgili bir şeyler anlatıyordum. Kendi kitabımı yazmaya çalışırken diğer yazarların kitaplarını gözden geçirmeyi çok sevdiğimi, çünkü onların düşünce ritimlerini yakalamak istediğimi anlatıyordum. Philip K. Dick, Ann Rower, Marcel Proust, Eileen Myles ve Alice Notley'nin kıyılarında yazıyorum. Seksten bile daha zevkli bir şey bu. Okumak, seksin vaat ettiği ama çoğunlukla yerine getiremediği sözü yerine getiriyor yani, bir başkasının diline, ahengine, kalbine ve zihnine girerek büyüyeceğimize dair o vaadi.

9 Nisan 1995'te, Los Angeles'ta, Dick'le son kez baş başa görüştüm. Lake Bulvarı'nın arkasındaki yolda yürüyüşe çıktık. 20 Nisan'da New York dışından ona telefon ettim. Üzgündüm, bir şeyleri çözüme kavuşturmak istiyordum. Uzun ve tatsız bir konuşma oldu. Kendimi neden bu denli kolay incitilebilir bir duruma düşürdüğümü sordu bana. Mazoşist miydim? Hayır dedim ona. "Anlamıyor musun? Burada başıma gelen her şey, sadece ben öyle istediğim için yaşandı." 23 Nisan'da, o tarihte Whitney Müzesinin küratörü olan John Hanhardt'la buluştum; filmlerim hakkında konuşacaktık. John'un bana sergi açmamı teklif edeceğini düşünüyordum ama o filmlerimin "başarısızlığı" hakkında sohbet etmeye çalıştı benimle.

6 Haziran 1995'te Los Angeles'a kalıcı olarak taşındım.

Filozof Ludwig Wittgenstein güncesine, "Anla ya da öl," diye

yazmıştı.

O yaz, Dick'in beni bir "mazoşist" olarak yanlış tanımasıyla, John Hanhardt'ın filmlerime dair vardığı yargı arasındaki ilişkiyi anlamayı umuyordum. Her iki adam da, yaptığım şeylerden tiksindikleri halde onları "zekice" ve "cesur" bulduklarını itiraf etmişlerdi. Şuna inanıyordum: eğer bu ilişkiyi anlayabilirsem, eleştirmenlerin belli bir tür kadın sanatını yanlış yorumlamasını da açıklayabilecektim. 1973'te Diane di Prima *Devrimci Mektuplar*'da, "Kumarda masaya kendimi sürüyormuşum, daha yeni anladım," diye yazmıştı. "Belli bir tür eleştirel dili reddettiğimiz için insanlar bizi aptal sandılar," demişti dâhi Alice Notley onu Paris'te ziyaret ettiğimde. Neden hâlâ kadın kırılğanlığı sadece nevrotik ve kişisel olduğunda, yani kendini yiyip bitirdiğinde kabul görüyor? Kırılğanlığa da tıpkı felsefe gibi belli bir mesafeyle yaklaştığımızda, neden hâlâ ne yapmaya çalıştığımız anlaşılmıyor?

Bugün Barnes & Noble'dan Steve Erickson'ın yeni bir kitabını aldım. Kapaktaki yazıya göre Erickson yeni klasik yazarlar arasında yer alıyormuş, tabii listenin tamamı erkek yazarlardan oluşuyor. Çok canımı sıktı bu. *Washington Post* gazetesi 1950'lerin Norman Mailer'ını andıran bir tonda, "Erickson esaslı bir yazar," diye şakıymış, "çağdaşları olan, kaos kuşağının sözcüleri Richard Powers ve William Vollman'la aynı doruklarda geziniyor."

"Sevgili Dick," diye yazdım sayısız mektubumdan birine, "şu anda dünyadaki en ilginç şey, kadınlar arasında neler olup bittiği çünkü bundan daha az anlatılmış bir şey yok."

CANAVARLAR

El Paso Yolu

21 Haziran 1995

SD,

Bu mektubu sana Eagle Rock, Los Angeles'tan yazıyorum – yaşadığın yerden sadece 40 mil uzaktayım ama kendimi çok daha uzaklarda hissediyorum. LA'a iki hafta önce vardım ama yüzlerce yıl önce gelmiş gibiyim. Bir ruh halinden diğerine gidip geliyorum; yalnızlıktan iyimserliğe, korkudan hırsa... Şehirde dolaşırken reklam panolarında karşımıza çıkıp duran şu hız trenli reklamların ne anlama geldiğini biliyor musun? Hani lunaparktaki bir hız trenine binmiş insanların hafif flu, siyah & beyaz fotoğrafının tam ortasına kırmızı bir daire çizilmiş ve dairenin içine de "Hayır" yazılı bir mühür basılmış ya? Bir tür sokak sanatı mıdır nedir, bilemedim. Amaç gözdağı vermekse, kötü bir yol seçmişler. New York'ta, 7. Cadde'nin B ve C Bulvarları arasında kalan bölümde, uyuşturucu satılan bir evin giriş kapısı üstündeki yapı iskelesine tente gibi çivilenmiş kontrplaktan bir ilan panosu var. Birisi o panoya, bol siyah giysiler giymiş, eli silahlı iki adamın olduğu bir afiş yapıştırmış. Adamlar yüksek binaların ortasındaki yeşil bir avluyu çevreleyen parmaklıklara yaslanmış duruyorlar. Çok korkutucu bir afiş: savaş dönemine ait bir gerçeklik 60'lara özgü fütürist yeni dalga filmlerini andıran bir imgenin ortasına

yapıştırılmış. Ama bu bir film değil, diyor sanki afiş. Beyrut'tayız, bu adamların şakası yok. Haydutların da. Doğuya, yani afişe doğru yürürken gözlerimiz iki kere fal taşı gibi açılıyor – önce yeşil avlu sanki gerçek binadan dışarı uzanıyormuş gibi görünüyör; gerçek bir *trompe l'oeil* yani. Ama tam bu göz yanılsamasını çözdüğümüz anda zırlı kapının önünde yürürken buluyoruz kendimizi.

Tam bir soyтарыım ben. Beni anlayacağını ve sanatı senden daha iyi bildiğimi düşündüğüm için seninle sanat hakkında konuşmak istiyorum ...

... çünkü bastırılamayan bir yazma dürtüsü duyuyorum ve bu beni çok heyecanlandırıyor. Sana yazmak sanki kutsal bir dava benim için çünkü bastırılamayan kadınlık hakkında yeterince şey yazılmamış. Sessizliğimi ve bastırılmışlığı, tüm kadın toplumsal cinsiyetinin sessizliği ve bastırılmışlığıyla bütünleştirdim. Kadınların paradoksal, açıklanamaz, küstah bir biçimde; kendilerine dönük bir yıkıcılıkla ve hepsinden öte de *kamusal alanda* konuşmaları ve var olmaları bile tek başına dünyadaki en devrimci şey bence. 20 yıl geciktim belki ama ne yapalım ki insanın aydınlanmasıyla kendi tarzını bulması her zaman aynı anda gerçekleşmiyor.

Aslında sana daha farklı bir sesle yazmak istiyorum Dick çünkü artık her şey çok farklı. Bundan böyle ortamlarda karşılaşmamız kaçınılmaz görünüyor, bu yüzden seni daha çok düşünmeye başladım. İkimiz de LA sanat dünyasındayız ve küçük bir dünya bu.

Senden aklımda kalan tek bir imge var; bir fotoğraf karesi gibi: Tarih 19 Nisan. Santa Monica Müzesi'ndeki Jeffrey Vallance/ Eleanor Antin/Charles Gaines sergisinin açılışındayız. Sen Jeffrey Vallance'a ayrılmış odaların en büyüğünde elinde içki kadehiyle ayakta duruyor, etrafına toplanmış genç insanlarla (öğrencilerle?) sohbet ediyorsun. Üzerinde uzun kollu, siyah bir gömlek ve Avrupalı kesim siyah bir ceket var; sanatçıların standart sergi açılışı kıyafeti

yani. Dimdik duruyorsun, yüzünse kendi içine göçmüş gibi; gülümsüyor-konuşuyor-hareket ediyorsun ama aynı zamanda, bir şekilde çerçevenin hareketsizliğinin içinde patlıyorsun. Kilitlenip kalmışsın. Bir ülkesin. Ayrı bir eyalet. Gözle görünen ama köprü kurulamayan. Ben de senin yakınındaki küçük bir topluluğun arasında duruyorum; üç kişiyiz, Daniel Marlos, Mike Kelley ve ben. Tıpkı senin gibi ben de sarsılmış bir haldeyim – mekânı çapraz kesen bedenim hafifçe titriyor. Ama bir yandan da tam oradayım. Korkuyu Fethetmek, bir performansa benziyor bu. İçindeki korkunun farkına varır ve sonra onunla birlikte hareket edersin.

Şu ana kadar Fred Dewey ve Sabina Ort’a “hikâyemizi” iki kere, gece geç vakitte, olabildiğince eksiksiz anlattım. 250 mektubun, “küçük düşmemin”, bir uçuruma baş aşağı atlamamın hikâyesini. Kadınlar küçük düşürülmelerinin koşullarını ifşa ettiklerinde neden herkes onların kendilerini küçük düşürdüklerini sanır? Kadınlar neden hep temize çıkmak zorundalar ki? Genet’nin yazdığı son büyük eserin, *The Prisoner of Love*’ın ihtişamı hata yapmaya istekli olmasından kaynaklanır: Arapların ve Kara Panterlerin seçiren kasları üzerinde otuz bir çeken yaşlı ve hırpani bir adam. Dünyadaki en büyük özgürlük hata yapma özgürlüğü değil midir? Bizim hikâyemize kendimi kaptırmama neden olan şey, ikimizin onu birbirinden farklı biçimlerde okumamız. Sen bunun kişisel ve mahrem bir şey, benim nevrozum olduğunu düşünüyorsun. “Dünyanın en büyük sırrı, HİÇBİR SIR OLMAMASI’dır.” Claire Parnet ve Gilles Deleuze. Bana göre bizim hikâyemiz eyleme dökülen felsefedir.

Sanatçı Hannah Wilke 1940’ta Arlene Butter ismiyle dünyaya gelir ve çocukluğunu Manhattan ve Long Island’da geçirir. 52 yaşında kanserden ölür. Wilke üretken ve disiplinli bir sanatçıydı. Sürekli gayretleri sonucu kariyeri görünür oldu. Bir noktada, 1970’lerin ilk yıllarında olabilir, çalışmalarında şu soruyu sormaya

başladı:

Eğer kadınlar “kişisel” olanın içine hapsoldukları için “evrensel” sanat yapmayı becerememişlerse, o zaman neden “kişisel” olanı evrenselleştirip sanatımızın meselesi haline getirmiyoruz?

Bu soruyu sormak da, onu hayata geçirmek de hâlâ büyük cesaret istiyor.

Hannah, 11 yıl boyunca çoğunlukla “geleneksel kadın imgeleminin sert, muğlak bir tasviri”ni (Douglas Crimp, 1972) içeren çizimler, seramikler ve duvar heykelleri ürettikten sonra, 1974 yılında kendi suretini sanatına yerleştirmeye başladı. Yaşamındaki hangi deneyimler veya koşulların buna zemin hazırladığını bilmiyorum. 1972’de Feldman’da, çamaşır makinelerinde kalan tiftikleri kullanarak yaptığı amcıklarla düzenlediği sergiye tepki olarak şunları yazan Phyllis Derfner gibi eleştirmenler mi itmişti onu buna acaba:

“Burada bir parça zekâ yok değil ama saldırgan bir ideoloji seline kapılıp giden bir zekâ bu... Söz konusu ideoloji de kadınların özgürleşmesi. Şimdiye kadar kadın bedeni sadece baskıcı, ‘cinsiyetçi’ bir şekilde temsil edilmişti. Wilke ise kadın cinselliğinin en mahrem imgesini tekrar tekrar, açık seçik sergilemekle bu derde deva olmayı amaçlıyor. Bu nasıl olacak, bilemiyorum. Sıkıcı ve yapay bir iş.”

Judy Chicago ve onun büyük boy, şişme vajinalar şeklinde yorumladığı Tarihteki Büyük Amcıklar çalışmasının aksine (dünyadaki her annenin kızlarıyla birlikte ziyaret edebileceği bir sergiydi o), Hannah haysiyetsizleşmekten, kendisini değersizleştirmekten, amcığa amcık demekten hiç korkmadı. “Dünyanın beni maruz bıraktığı her şeye seyirciyi de maruz bırakmak istiyorum,” (Penny Arcade, 1982). Daha sonraları Hannah *Soho Weekly News* dergisine, o zamanki sevgilisi Claes Oldenburg’un çamaşırlarını yıkadığı onca yıl bu iş için nasıl “malzeme” topladığını

anlatmıştı. Hannah o zaman bile bir neo-Dadacıydı. Claes Oldenburg, o Büyük Evrensel Erkek Sanatçı basbayağı dümene gelmiş işte.

Wilke 1974'te ilk videosunu yapar: *Jestler*. Kız kardeşinin kocasının ölümünden bir gün sonra hayata geçirilen *Jestler*, diğer şeylerin yanı sıra yas ve kederin bir ifadesi, ölü bedenle bir ilişki kurma çabasıydı. Eleştirmen James Collins *Artforum* dergisinde bu işe aferin vermiş ve "Onun işlerini her gördüğümde aklıma kuku geliyor," diye itiraf etmişti. Wilke'nin çalışmalarını ilk destekleyenlerden biri olan Collins *Jestler*'i şöyle tarif ediyor:

"Erotik açıdan, Wilke'nin videosu sergideki heykelden daha başarılıydı (daha 'azgın' dı). Neden? Eh, birincisi videoda kendisi oynadığı için. Sergideki en iyi iş bu video olsa gerek çünkü sadece baş ve ellerin kullanıldığı bölümlerde Wilke kendisi oynadığı için, her şey, özellikle de dudak büzme jestleri daha fazla anlam kazanmış. Yüzünü okşaması, yoğurması, kedi gibi yalaması ve tokatlaması ilginçti ama en yaramazı dudaklarını büzmesiydi çünkü kültürel bir kuralı iç gıcıklayıcı hisler uyandıracak biçimde yıkıyordu. Erotiğin tanımlarından biri tam da budur işte. Dudaklarını büzüp sonra kıvrması... Ağzını vajina, dudaklarını da klitoris yerine kullanması, bu jesti onun yüzünde, psikolojik geçmişinin izleriyle birlikte görmek bayağı sıkı bir deneyimdi!..

"Wilke'nin sanat dünyasındaki konumu kendi fiziksel güzelliğiyle sanatının ciddiyeti arasındaki tuhaf bir paradoks. Cinselliğini gönlünce yaşamayı arzuluyor ama kadın hareketi içinde onun bu ikilemle baş etme çabasında dokunaklı bir pathos havası var."

Ama göremiyor musunuz, Hannah Wilke'nin işlerindeki paradokslar patetik değil polemik? (Hani o gece telefonda bana "pasif-agresif" demiştin ya, Dick? Bu da aynı şey. Yanılıyorsunuz!) *Jestler* kadın cinselliğine erkeklerin verdiği tepkinin acayipliğini apaçık gözler önüne seriyor.

O esnada, işinde-gücünde-olan Hannah çok daha kişisel ve insani meseleleri inceliyordu.

Wilke yıllar sonra, “Ree Morton videoyu gördüğünde ağlamamak için kendini zor tuttuğunu söyledi bana,” diye anlatmıştı. “Yapmacılığın ötesine geçerek kendimi ifşa etmiştim ama o bunun da ötesini görmüştü. Yapmacılığın ötesinde yatan pathosu gördü.”

Bu noktadan sonra Hannah bile isteye, kendisini bir sanat eserine dönüştürdü.

SOS İnsanı Yıldız Yapan Nesneler Serisi (1974-1979) işinde Hannah memeleri çıplak, kot pantolonunun önü açık ve bir eli apış arasında, yüzünün $\frac{3}{4}$ ’ünü kameraya dönmüş. Gözleri açık ama baygın. Uzun saçları bigudili; belli ki saçlarını evde kendisi sarmış. Sekiz tane çiğnenmiş, vajina gibi biçimlendirilmiş sakız parçası yüzünün farklı yerlerine birer yara ya da sivilce gibi yapıştırılmış. “Çiğnenmemiş sakızın bir şekli var. Ama sakız ağzınızdan çıktığı anda tam bir çöpe dönüşüyor,” demişti daha sonraları. “Bu toplumda insanları sakız gibi kullanıp atıyoruz.” Kendini ortaya koyduğunda Hannah hep çok güzeldi.

1977’de ...ile *Cinsel İlişki* adını verdiği bir başka video yaptı. Bu videoda Hannah erkek arkadaşları, arkadaşları ve ailesinin telesekreterine bıraktığı mesajları dinlerken, onu en çok tedirgin eden mesajları bırakanların isimlerini çıplak vücudundan sökü� çıkarıyordu. O sırada da “Kendi efsanen ol,” diyordu.

Diğer sanat eserleri gibi Hannah da sanat basını çakallarına yem oldu. Kelimenin tam anlamıyla paramparça edildi. Hannah’nın çıplak bedeni karşısında görüşler ikiye ayrılmıştı; bir tarafta, onu cinsel özgürleşmenin simgesi olarak gören hippie erkekler, öte tarafta da bir kadın ne zaman kendini teşhir etse onun ataerkil düzenin oyuncağı olduğunu düşünen Lucy Lippard gibi saldırgan feministler vardı.

Hannah yaşamının, sanatının ve kariyerinin imkânsızlığını

sanatının malzemesine dönüştürdü. Eğer sanat deprem etkisi yaratan bir projeysen, projeniz yanlış anlaşıldığı zaman başarısızlığınız da sanatınıza konu olmalı. 1976'da, Görsel Sanatlar Okulu'nun meşhur metro ilanlarından yola çıkarak bir afiş tasarlamıştı Hannah:

“Yetenek, onunla ne yapacağınızı bilmiyorsanız pek işe yaramaz,” yazıyordu afişte. Hannah aynı reklamı kendi allak bullak olmuş yüzünün fotoğrafını kullanarak yeniden üretmişti. Sanatçının Bir Nesne Olarak Portresi: üzerinde, çıplak memelerini pek gizlemeyen bir mutfak önlüğü ve elinde bir Mickey Mouse bebek. Artık epey tanınan sakızdan vajinalarını kabuk bağlamış yaraları andıracak şekilde tüm vücuduna yerleştirmiş. *Marksizm ve Sanat* isimli daha ileri tarihli bir afişte Hannah giydiği erkek gömleğini ardına kadar açıp çıplak memelerini, çiğnenmiş amcıkları ve geniş bir erkek kravatını ortaya çıkarmış. Afişte “Dikkat! Faşist Feminizm Var!” yazılı.

Hannah'nın işlerinde kendi bedenini kullanmayı istemesi, en başından bu yana sanat eleştirmenlerince “narsist” bir tavır olarak yorumlandı (“Bu sergiye zararsız bir narsist hava hâkim...” *New York Times*, 20/9/1975). Bu tuhaf damga mezarda bile Hannah'nın peşini bırakmadı; o damgayı silmeye çalışan Amanda Jones ve Laura Cottingham gibi yazarların ateşli gayretlerine rağmen. Hannah'nın ölümünden sonra düzenlenen *Venüs-İçi* sergisi üzerine yazdığı eleştiri yazısında Ralph Rugoff, sanatçının kanserle cebelleşen çıplak bedeninin rahatsız edici fotoğraflarını, “narsisizmin kalbine yapılan çok heyecan verici bir yolculuk” şeklinde tarif ediyor. Sanki bir kadının bedenini sergilemesinin tek nedeni kendi kendini tedavi etmek olabilirmiş gibi. Sanki buradaki asıl amaç kişinin kendi nesneleştirilmesinin koşullarını ifşa etmek değilmiş gibi. Sanki Hannah Wilke dâhiyane bir biçimde, izleyicilerinin önyargılarını ve korkularını onlara iade etmemiş, onları gerçeğin apaçık gözler önüne serildiği çıplak bir şölene davet etmemiş gibi.

Peter Frank ve Gerrit Lansing gibi birkaç zeki adam Hannah'nın çalışmalarındaki ince zekâ ve stratejiyi kabul ettiler etmesine ama Hannah'nın cüretini ve ödediği bedeli hiç kabul etmediler. Dâhi olduğunu da. Her hâlükârda, çalışmalarının yarattığı onca tartışma bile onu hiçbir zaman birinci sınıf bir yıldız yapamadı. 1980 yılına geldiğimizde *Village Voice*'de Guy Trebay burun kıvrarak, Hannah'nın vajinasının "bizim için artık eski bir çift ayakkabı kadar tanıdık olduğunu" söyledi. Acaba Chris Burden'ın penisi hakkında aynı şeyi söyleyen olmuş mudur hiç?

Hannah'nın en yakın arkadaşları ve ailesi dışında kimse onun işlerinde yatan yumuşaklığı ve idealizmi fark etmedi. Hannah'nın sıcaklığını da fark etmediler. Kadın kişiliğinin insancılığını da.

1976'da yazdığı fevkalade bir metinde Hannah, kendisinin en iyi eleştirmeni olduğunu kanıtıyor:

"Tenselliğin dokunuşunu, yıkanan çamaşırlardan arta kalan tiftik ya da yere serilmiş lateksle yapılan bir büyüünün tortusuyla yeniden düzenlemek; incinmeyi göze alarak ilan edilen bir aşk gibi... hiç durmadan, ortaya çıkan her yeni duruma kendimi maruz bırakıyorum... Kumar oynadığım kadar oyun da oynuyorum... Bir varoluşçu olmak yerine var olmak, nesneleştirilmek yerine nesneler yapmak. Işıl ıslı gülümseyişim, çayımın bir yudum alışı. Tuzluk olmak yerine şeker dağıtmak, ruhunu satmamak..."

Muhteşem varlığının tamamını bir paradoks gibi bize sunan Hannah Wilke Wittgenstein, kadın zekâsının en saf haliydi.

1960'ların sonundan itibaren Hannah'nın sevgilisi olan Claes Oldenburg, 1979'da bir gün Hannah evde değilken evin kapı kilitlerini değiştirmiş ve başka biriyle evlenmişti. Hannah, Claes'in işleri için topladığı 50 ışın tabancasından oluşan koleksiyonu yeniden üretip onlarla çıplak pozlar vererek *Hannah Yardımcım Olsun* isimli bir "performansçı otoportre" dizisi üretti. Bu dizide, erkek felsefesi ve sanatından en sevdiği klasik alıntılar "gözler önüne

sermiş” ve alt üst etmişti.

Hannah Wilke Ad Reinhardt’ı yorumluyor: Hannah çırlçıplak bir köşede oturmuş, çaresizlik içinde başını elleri arasına almış, yüksek topuklular giymiş, bacakları açık. Etrafı oyuncak silahlar ve bazukalarla çevrili. Başlık şunu soruyor: “BU NEYİ TEMSİL EDİYOR?/SEN KİMİ TEMSİL EDİYORSUN?”

Hannah Wilke Karl Marx’ı yorumluyor: Ayağında yüksek topuklu ve bağcıklı sandaletlerle yanmalı bir motorun pistonları üzerinde zar zor duruyor, çıplak bedeni makinenin bir parçası olmuş. Hannah bize profilini dönüp elindeki oyuncak silahlarla öne doğru bir hamle yapmış. MÜBADELE DEĞERİ. (Mübadele değeri? Kimin?)

Hannah Wilke’nin karmaşık insan varlığının işin içine girmesi tüm sloganları sorgulamamıza neden oluyor. Güzelliği çok etkileyici ama tıpkı *Jestler*’de olduğu gibi, varlığı verdiği pozları geri planda bırakıyor.

“Yahudi olduğumu uzun zaman önce kabul ettim... Benim için Yahudi olmak icra ettiğim sanattan daha önemli,” diye beyan etmişti R.B. Kitaj ve Arnold Schoenberg. Hannah Wilke ise, “Geniş anlamıyla feminizm, özünde benim için sanattan daha önemli.” Kimse o adamlara kötü Yahudiler dememişti.

Hannah Wilke’nin kariyerinin en acı ironisi ise, ondan çok daha az risk alan taklitçilerinin 80’lerin başında sanat dünyasının yıldızları olması. “Wilke’nin işlerinde kendisini ortaya koymasıyla ... Cindy Sherman’ın son dönem işlerindeki daha az kişisel canlandırmalar arasında bariz bir fark var. Cindy Sherman’ın kostüm giyerek kılık değiştirmesi *esasen* Wilke’nin işlerinden daha az narsist değil. Ama nedense onları sanat olarak kabullenmek veya hazmetmek daha kolay çünkü kişisel olanı gizleyerek Wilke’nin sanatında gerçekliğini hissettiğimiz kederi, acıyı ve zevki parodileştiriyorlar,” demişti Lowery Sims 1984’te bir New Museum

katalogunda. Ama sanat tarihi çoktan Hannah Wilke'ye salak, taklitçilerine ise akıllı damgasını vurmuştu.

Judith Barry ve Sandy Flitterman, 1980: [Hannah Wilke'nin sanatı] "kadın temsillerine dair bir kuramı içermediği için, kadın imgelerini sorunsallaştırmadan sunuyor. "Kadınsılığın" toplumsal çelişkilerini dikkate almıyor. (*Screen*: 35-39)

Catherine Liu, 1989: "Wilke işlerinde çıplak boy göstermesiyle meşhur. Çıplaklığıyla hippilere özgü bir rahatlık sergiliyor. Ama onun kendisini, kadınlar için cinsel özgürlüğü savunan bir tür söylem olarak yorumlanabilecek şekilde teşhir etmesi fazlasıyla uysal, fazlasıyla basit bir formüle dayanıyor. Cindy Sherman ve Aimee Rankin gibi sanatçıların işleri kadın cinselliğinin zevk kadar acıya da sahne olduğunu bize gösterdiler." (*Artforum* 12/89)

"Belli bir tür kuramsal dili reddettiğimiz için insanlar bizi aptal sandı," demişti şair Alice Notley bana geçen yıl Paris'te. Hannah Wilke haklı olduğunu ispatlamak için yaşamı boyunca epey çaba sarf etti. Sanat depresyon etkisi yaratan bir projeyse eğer, proje başarısızlığa uğradığında o başarısızlık da sanatın konusu olmalı. Sevgili Dick, sana âşık olduğumda işte bunu fark ettim.

"Hannah elbette bir canavara dönüştü," dedim Warren Niesluchowski'ye. Warren benim arkadaşım, sanat dünyasından biri, bir eleştirmen, zeki ve iyi eğitilmiş bir adam. Mike Kelley'in evinin avlusunda verilen bir barbekü partisinde oturmuş, havadisleri paylaşıyorduk. Warren sanat dünyasında kim var kim yok herkesi tanır. Hannah'yla tanışıklığı, 1975 yılında Food isimli bir Soho lokantasında buluşmalarına dek uzanır.

Warren kıkırdadı. "Evet, öyle oldu. Ama yanlış türde bir canavara dönüştü. Picasso veya... (burada başka birçok ünlü erkeğin ismini saydı) düzeyinde bir canavara dönüşmedi. Onun sorunu her şeyi fazla kişiselleştirmesiydi. Gözünü karartmayı reddetti. Onun işleri artık sanat olmaktan çıkmıştı."

1985'te Claes Oldenburg Missouri Üniversitesi Yayınlarını mahkemeye vermekle tehdit etti. Yayınevi, ilk büyük retrospektif sergisi için Hannah Wilke'nin işleri ve yazılarını içeren bir kitap hazırlamaktaydı.

Mahremiyetini korumak amacıyla Claes Oldenburg şunların kitaptan çıkartılmasını talep etmişti: 1) *Yaşamak İçin Verilen Reklamlar*'da yer alan ve Claes'i Hannah'nın 8 yaşındaki yeğeniyle gösteren bir fotoğraf, 2) Hannah'nın yazılarında Claes'in isminin geçtiği herhangi bir bölüm, 3) Birlikte yaptıkları bir afiş olan *Sanatçılar Oyuncak Yapar*, 4) Hannah Wilke'nin *İtiraz Ediyorum* metninde yer alan, Claes'le Hannah arasındaki bir yazışmadan alıntılar.

Claes'in ünü ve üniversitenin Hannah'yı savunmak konusunda gösterdiği isteksizlik Oldenburg'un Hannah Wilke'nin yaşamından koca bir bölümü silmesine olanak tanıdı. *Eraser, Erase-her – Wilke'nin son dönem işlerinden birinin başlığı* buydu.

Warren'a erkek ve dişi canavarlar arasındaki farkı anlattım. "Dişi canavarlar her şeyi, gerçekte oldukları kadar kişiselleştiriyor. Olguları inceliyorlar. Reddedildiklerinde, kendilerini partiye davet edilmemiş bir genç kız gibi hissetseler bile, reddedilmelerinin nedenini anlamaları gerekiyor."

Canavarlık: bir makine olarak benlik. *Blob*: alışveriş arabasıyla beyni uyuşmuş bir halde süpermarketin reyonları arasında yutarak ve tıkınarak dolaşırken, krep karışımlarını, jöleli şekerlemeleri ve kentteki herkesi mideye indirmek. Akılsız ve önlenemez. *Blob*'un dehşeti korkusuzların dehşetidir. *Blob* olmak güçlü bir irade ister.

Sorulan her soru bir paradigmadır; kendi iç hakikatini içerir. Yanlış sorularla kendimizi oyalamaktan vazgeçmeliyiz. Warren'a dedim ki: Ben de bir dişi canavar olmayı hedefliyorum.

Sevgiler,

Chris

Eagle Rock, Los Angeles

6 Temmuz 1995

Sevgili Dick,

Geçen hafta Morro Koyu'na gittim ve yirmi yıldır ilk defa asit aldım. Bir gece önce yoksulluk hakkında bir rüya görmüştüm. Zenginler ne derse desin, yoksulluk sadece bir şeylerin eksikliği değil, aynı zamanda bir geştalt, psikolojik bir durum.

Rüyamda, hâlâ doğduğu kasabada, New York'un kırsal kesimindeki Thurman kasabasında yaşayan sanatçı-marangoz-dövme sanatçısı Renee Mosher'i gördüm. Renee'nin tek başına büyüttüğü iki yetişkin kızı var ve yaşı 39 civarında. Ama tıpkı gerçek yaşamda olduğu gibi rüyamda da yaşlı ve ürkütücü görünüyordu Renee. Rüyamda en iyi arkadaşımış, birbirimize her şeyi anlatırmışız. Ama uyandığımda, arkadaşlarımızı yaşam koşullarına göre değil kim olduklarına göre seçtiğimiz bir ergenlik çağına dönmenin imkânsızlığı tıpkı husumet gibi her yanıma sardı. Yaşlandığınızda özcülük ölüyor. Kim olduğunuzu artık koşullarınız belirliyor. Önümüzdeki ay, son üç yıldır vergilerini ödeyemediği için Renee'nin evine el koyulacak. İhtarnamele birikiyor, ara sıra açıp bakıyor onlara Renee. Üstelik ne diye uğraşacak ki? Borcunu ödemenin bir yolunu bulsa bile, vergiler yine birikecek. Evi elinde tutmaya yetecek kadar parası yok. Bir karavana

taşınacak. Çekip gidecek. Evimin mutfak pencerelerinden birine cam takarken Renee'nin gözünde bir incedamar çatladı. Klinikteki doktor safra kesesinde sorun olduğunu söyledi. Bu Renee'ye 60 dolara mal oldu. Renee hastalandığında çalışamaz ve para da kazanamaz. Yoksullar faks çekemezler, avukat tutamazlar veya oturup Warren County'le geçmiş dönem vergi borçlarını yapılandıramazlar. Hastalanır, deliye döner, çekip giderler.

“Zenginler, paralı yoksullardır sadece,” demişti sosyetik patronum 15 yıl önce New York'ta. Ama doğru değil bu. Yoksulluk kültürü diye bir şey var ve o da aşılabılır bir engel değil.

John ile Trevor, Eylül'den beri bir Warirapa koyun kırpma ekibiyle Yeni Zelanda'nın Kuzey Adasını dolaşıyorlardı. İşleri kazançlıydı ama aynı zamanda epey zordu: sabah saat 5'te işe başla, akşam 5'te paydos yap, yağmur yağmadığı sürece haftada yedi gün çalış. Bahar ayları boyunca John ile Trevor, Noel'de işi bitirdikten sonra yapacakları yolculuktan söz edip durmuşlardı. John'un 1961 model V-8 motorlu Holden'ıyla yollara düşüp içerek/direksiyon sallayarak/sürtüklük ederek Yeni Zelanda'yı gezeceklerdi. Bu yolculuktan o kadar çok bahsetmişlerdi ki, sanki hep birlikte yola çıkacakmışız gibi hissediyorduk. Noel arifesinde Pahiatua'dan ayrıldılar. Ama Noel'in ertesi günü sarhoşken kaza yaptılar ve araba haşat oldu. Koyun kırparak kazanıp bir kenara attıkları bütün parayı kefaletle serbest kalmak için harcadılar.

“Hâlâ var olan en önemli ayrıcalık,” diye yazmıştın galiba, “belli bir konumdan konuşma hakkıdır.”

Asit San Francisco'dan gelmişti, Kaliforniya tarzı hoş bir deneyim oldu. Hardal rengi güneş, püsküren dalgaların üzerinde dijital bir ekran gibi yansıyor, ince uzun deniz yosunları kum tepelerinde dans ediyordu. Yoksulluk çağrışım yoksunluğu mudur? LSD gözlerimizin gerisindeki donuk kare mekanizmasını durduruyor, maddenin sürekli hareket halinde olduğunu görmemize izin

veriyor. Ya da öyle diyorlar. Ama otlarla bulutlar göz okşayarak kıpırdanırlarken onların sadece yedi saat boyunca böyle kıpırdanacağını bilincindeydim. Kaliforniya'nın yaşattığı meşhur asit kafalarından farklı olarak, ben bu asit kafasından hayal kırıklığına uğramış, pek etkilenmemiştim çünkü uyuşturucunun yol açtığı halüsinasyonlar fazlasıyla görsel ve geçici.

Yaşamın sonsuz tünelleri, yoksulluğu, yası ve kederi yanında görüntülerin lafı mı olur? Yoğun duygular içinde olmak olayların nasıl sonuçlanacağını bilmemektir. Bu sabah Eagle Rock kuru temizlemecisinin yanındaki bir barakada bir sürü pasaklı çocukla yaşayan bir Vietnam gazisi 1000 dolarlık arabama hemen oracıkta 2000 dolar teklif etti. Neden? Arabam (1967 model bir Rambler) ona ölmüş annesini, onun kullandığı arabayı anımsattığı için. Sonsuza kadar yitirdiğimiz şeyleri çağrıştıran sembollere, tılsımlara, o çağrışımları tetikleyen şeylere dört elle sarılırız.

(Yıllarca yazmaya çalıştım ama yaşamda verdiğim tavizler bir konum edinmemi engelledi. Üstelik "ben" kimim" ki? Seni ve başarısızlıklarımı kabullenmek her şeyi değiştirdi çünkü artık bir hiç olduğumu biliyorum. Yine de, söyleyecek çok şeyim var...)

Sana şizofreni hakkında yazmak istiyorum ("Şizofren hiç-kimse olduğuna inanır," R.D. Laing); her ne kadar, eğitimini almadığım veya ilk elden deneyimlemediğim bu konu hakkında ahkâm kesmek için bir dayanağım olmasa da. Fakat şizofren bir ortam yaratmak için seni kullanıyorum, YA DA, aşk şizofrenidir, YA DA, ilgilerimizin kesişmesi bende şizofreniyi tetikledi - hangimiz daha deli? Geylerle takılmaya meraklı bir kadın misali, 16 yaşından beri şizofreniyle takılıyorum. "Neden hep kaçıklara âşık oluyorum?" diyordu Ann Rower bir punk-rock şarkıda. Yıllarca şizofrenlerin en iyi arkadaşı, sırdaşı oldum. Ben hayatı onlar aracılığıyla yaşadım, onlar da benimle konuştular. Yeni Zelanda ve New York'ta Ruffo, Brian, Erje, Michelle, Liza, Debbe, Dan şizofreniyle

daha yakın bir temas kurmama aracılık ettiler. Fakat bu dostluklar hep ortadan kaybolma, silah, hırsızlık ve tehditle sona erdiği için, seninle tanıştığımızda şizofrenlerden çoktan el etek çekmiştim.

Sana okula gidip gitmediğini sorduğumda, hâlâ domuz düzmeyi seviyor musun diye sormuşum gibi bir tepki vermiştin. “*Tabii ki, okula gittim.*” Ne de olsa, bu sayede şu anki işini yapıyorsun. Ama yazılarına eklediğin tüm dipnotlardan üniversiteye gitmediğini anlamıştım. Kitapları fazlasıyla seviyorsun, onları arkadaşların gibi görüyorsun. Bir kitap seni hep bir sonrakine götürüyor, tıpkı seri tekeşlilik gibi. Sevgili Dick, ben hiç üniversiteye gitmedim ama ne zaman bir kütüphaneye girsem, sevişmeye başladıktan ya da asit attıktan sonraki ilk birkaç dakikada olduğu gibi kafayı buluyorum. Çağrışımlar beynimi tam kıvamına getiriyor. İşte şizofreni hakkında tuttuğum notlar:

1. Sylvano Arieti Şizofreninin Yorumlanması’nda şizofrenlerin “paleolojik” alanda var olduklarını söylemiş. Yani “A”nın aynı anda hem “A” hem de “A-olmayan” olabileceğini söyleyen ve akılcılığın her türlüsüne direnen bir düşünce sisteminde. LSD hareketi görünür kılar, şizofreniyse içeriği; diğer bir deyişle çağrışım örüntülerini. Şizofrenler dilin “anlamlandırma zinciri”nin (Lacan) ötesine geçerler, yani salt tesadüf alanına girerler. Zaman her yönde ilerler. Zamanı bu şekilde deneyimlemek, LSD’nin görsel efektleriyle eroinin her şeye kadirliğini ve berraklığını birleştiren bir uyuşturucuyla sürekli matiz olmak demektir. Tıpkı bütün evrenin tek bir anda gözler önüne serildiği bir Borges dünyasındaymışsınız gibi. 1974’te Brion Gysin ve William Burroughs, tesadüf farkındalığı yöntemiyle yaptıkları zaman yolculuğu deneylerini *The Third Mind*’da kayda geçirdiler. Tam bir kişisel gelişim kitabıdır bu. Onların yöntemlerini (örneğin, “Bir defterin sayfalarını üç sütuna ayırın. Herhangi bir anda ne yaptığınızı, ne düşündüğünüzü ve ne okuduğunuzu bu deftere kaydedin...”) uygulayan

herkes aynı şeyi yapabilir, yani “benlik”lerini geride bırakıp parçalanmış zamana geçiş yapabilir.

2. Ruffo, Yeni Zelanda’nın Wellington kentinde, beyninin ön loplarına uygulanacak lobotomi ameliyatını bekleyen 42 yaşında bir adamdı. Wellington’ın sınırlı sayıda “karakterleri” arasında onu gözden kaçırmak imkânsızdı – bir ayı gibi iri yarıydı, lapiska siyah saçları, çürük dişleri, kocaman gülümsemesi ve kahverengi gözleri ardında İngiliz ya da “Avrupalı” olmayan bir enerjisi ve samimiyeti vardı. Mevsim ne olursa olsun, papaz cübbesi gibi omuzlarına sardığı kahverengi yün bir palto, altına da köpekbalığı derisinden bir pantolon giyerdi Ruffo. Yeni Zelanda’nın Akıl Hastaneleri tarafından tedavi edilemez tanısı konan Ruffo, görüp görebileceğin en kibar “şizofren” di. Asla deli gibi bağırıp çağırmazdı; dahası, sözlerinin yaratıcılığı etkiyi özenle, enine boyuna tartmadan asla konuşmazdı. Tek başına kaldığında hezeyan yaşıyordu belki ama herhangi bir tuhaf mesajı yaymak için hiç uğraşmazdı. Keşfettiği bir komplo teorisi yoktu ve onunla radyo, televizyon veya ağaçlar aracılığıyla konuşan bir takım sesler duyuyorduysa bile, o bunları asla dile getirmemişti. Arkadaşlarına seçmenleri gibi davranırdı ama diğer siyasetçilerden farklı olarak Ruffo fevkalade sabırlıydı. Onun hakkında birileri birtakım planlar yapıyorduyorsa bile, büyük olasılıkla bu planlar onun iyiliği içindi. Ona maaş çeklerini gönderen Sosyal Yardım Kurumu, beyninin yarısından kurtulunca Ruffo’nun istihdam edilebileceğini ve kendi kendini geçindirebileceğini ümit ediyordu. Ruffo onlara hiç kızmıyordu.

Güneyden esen rüzgâr ve yağmur yılın altı ayı boyunca Wellington’ı döver dururdu. Önüne geleni silip süpüren, efsanevi kışlar yaşanırdı. Bazı yıllar, şehrin daha hafif sakinleri uçup gitmesin diye şehir merkezine yol gösterici halatlar bağlanırdı: muşamba yağmurluklu, zayıf insanlar Taranaki Caddesindeki arabaların üzerinden süzülerek şehirden limana, sonra da Cook

Boğazını geçip Picton Perry üzerinden Güney Adasına doğru balon gibi sürüklenirlerdi. Üç beş yılda bir, kültür dünyasının seçkin bir ismi –“yurtdışına” seyahat etmiş bir yazar veya televizyon programcısı– Wellington’ı Londra ya da Manhattan’a benzeten bir yazı yazar ve bu yazı da *New Zealand Listener* dergisinde yayınlanırdı. Bütün şehir hezeyan içindeydi.

Bazen sellerin ardından güneşli ve güzel bir gün, Yaradılışın 8. Günü gibi apansız belirirdi. İşte o zaman Ruffo da paltosunu giyip tıpkı ininden çıkan bir hayvan gibi Ohaka Terrace’taki bekâr odasından dışarı çıkardı. Ne zaman ona rastlasam kendimi daha iyi hissederdim. İçine kapanık bu taşra kentindeki çoğu insanın aksine, Ruffo zeki ve merak doluydu. Birine baktığında onu gerçekten görürdü. İnsanı medenileştiren, Wellington’ı Joyce’un Dublin’ine dönüştüren bir varoluştur onunki.

Eğer Ruffo size güvenirse odasına davet ederdi; ev sahibinin büyük olasılıkla yıllar önce Sosyal Yardım Kurumuna bağışladığı ahşap bir evin alt katı bekâr odasına dönüştürülmüştü. Odaya yüzeyi tırtıklı beton bir patikadan yürüyerek gidilirdi. Aslında Ruffo yetenekli bir sanatçıydı. O zamanlar Yeni Zelanda’da hemen hiç kimse, üç yıl sanat akademisi eğitimi, ardından galeri benzeri bir kurumun onayı olmadan resim yapmazdı ama Ruffo yapardı: ipek baskı resimler yapar, tiyatro ve müzik grubu olan arkadaşları için de sahne dekoru ve afiş tasarlardı.

Yıllar sonra Wellington’a döndüğümde, sekiz yıl önce Ruffo’nun lobotomi ile kutsandığını ve hâlâ şehirde olduğunu öğrendim. Hatta Willis Street Toplum Merkezi Sanat Galerisi’nde sergisi varmış. New York’ta birlikte çalıştığım yarı-ünlüler hakkında oradaki üniversitede yaptığım konuşmadan kazandığım parayı en sevdiğim resmini satın almak için kullandım. Resimde, gri renkli, şık bir takım elbise giymiş tipik bir 1980’ler ciksisi, Aro Caddesi ile Ohaka Terrace’in köşesindeki kırmızı telefon kulübesinde ahizeye

sırıtmakta. Ahizenin ağızlığı insan kulağı biçiminde. Caddede trafik keşmekeşi var ama yeşil ağaçlar rengârenk araba lekeleri arasından belli belirsiz de olsa başlarını uzatabilmişler. Palamut sırtı gibi mavi-pembe bir gökyüzü boydan boya bulutlarla kaplı. Ruffo'nun post-modern Wellington'ında Tek Boyutlu Adam'la Katherine Mansfield hâlâ yan yanalar.

Ruffo'yu ziyaret etmek her zaman hüznle karışık bir ayrıcalık olurdu. Bodrum katındaki odası karanlık, çerçöp doluydu. Gazetelerin ve kirli çamaşırların arasından bir demlik çay hazırlamak için gerekli malzemeleri ararken, duruma asla iyimser yaklaşmazdı Ruffo. Gerçekçi bir şizofrendi. Sanat kariyeri yapabileceğine dair boş umutlara asla kapılmamıştı. Kendini gerçekten kötü hissettiğinde ortadan kaybolur, evde olmazdı ama hiçbir zaman kabalık yapmazdı. Ziyaretler onun kurallarına göre, Kıta Avrupası adabında gerçekleşirdi. Kendisi hakkında konuşmaz, sizin hayatınız veya sorunlarınıza burnunu sokmazdı. Onu ziyaret etmek başka bir ülkede yolculuk yapmaya benziyordu. Bana göre hava hoştu çünkü var olmayı öğrenmek istiyordum ondan. Onu severdim. 16 yaşındaydım ve bir yabancıydım.

3. David Rosenhau'ya göre şizofreni, kendi kendisini doğrulayan bir tanıymış. Yaptığı deneyde sekiz akli başında insan, birtakım sesler duyduklarını iddia ederek psikiyatri kliniklerine yatırılmayı başarmışlar. Her ne kadar o andan itibaren "normal" davransalar da, hastane çalışanları onların söylediği ve yaptığı her şeyi ilk başta konulan "psikoz" tanısını doğrulayan bir kanıt olarak kabul etmiş.

4. Şizofrenler birden fazla gerçeklik içinde kendilerini evlerinde hissettiklerinden, onlar için çelişki diye bir şey söz konusu olmuyor. Kübist kimyagerler gibi nesneleri parçalarına ayırıp sonra yeniden düzenliyorlar.

5. Kulağa Eski Mısır dilindeki bir sözcük gibi geldiği için

“paleoloji” ifadesi hoşuma gitti. Heathcote Williams’ın oyunu AC/DC’nin sonunda Perowne isimli karakter kendini-trepanlamak olarak bilinen bir ameliyat gerçekleştirir. Aylak bir matematikçi olan Perowne hapçı arkadaşlarının bütün o seks&beyin ütüleme maskaralıklarından sıkılmıştır. “İnsan yakınlığı”nın özlemiyle yanıp tutuşmadığı için amatör psikologluğa da hevesli değildir. Perowne daha çok sistemlerdeki işlem akışıyla ilgilenir. Londra’da Bart Hughes ve Amanda Fielding’in öncülüğünü yaptığı trepanlama, kafatasında bir delik açma işlemidir. Yara kanayınca, kafatası delinen kişinin hipofiz bezi etrafındaki kılcal damarlar genleşir. Üçüncü Göz açılır. Deliğin tam yerini veya derinliğini nasıl hesapladıklarını bilmiyorum ama Amanda Fielding bu işlemi mutfakta kendi üzerinde gerçekleştirdiği bir film çekmişti. Oyunda ise, Perowne kendini-trepanlamayı nihayet başardığında, konuşması birdenbire söz bombardımanına dönüşür. Abuk sabuk konuşur, hiyeroglif dilinde şarkı söyler.

6. Gilles Deleuze’le birlikte *Anti-Oedipus—Kapitalizm ve Şizofreni*’yi yazan Félix Guattari, Arieti’nin şizofreniyi tarif ederken “paleolojik” kelimesini kullanmasına itiraz eder. “Paleolojik,” der Felix bir yerde, “muğlak bir tarihöncesi duruma dönüşü ima ediyor. Ama durum bunun tam tersidir – şizofreni son derece düzenlidir.” Doğal olarak Felix, kapitalizm ve şizofreni arasında kendi kurduğu benzeşmeyi açıklamaktaydı. Her ikisi de, temelinde bir paradoks bulunan karmaşık sistemlerdir. Bu paradoks da, farklı bölümleri arasındaki bağlantılar kesilmiş olsa da, sistemin yine de bir takım bilinmeyen kurallara göre hareket etmesidir. Her ikisi de parçalanmayı makul göstermeye çalışır. Kapitalizmin ahlakı bütünüyle şizofrendir, yani çelişkili ve ikiyüzlüdür. Ucuz Al, Pahalı Sat. Psikiyatri bu gerçeği örtbas etmek için elinden geleni yapıyor, bu yüzden de tüm rahatsızlıkların kökenini Kutsal Anneciğim-Babacığım-Ben Üçgeninde arıyor. “Bilinçdışını yaratmak gerekir,” diyor Félix Mary

Barnes'in Yolculuğu'nda. Dâhiyane bir model.

Yine de, Perowne'nin nezaketi bana Ruffo'nun nezaketini anımsattı.

7. Şizofreni, iki alakasız cümle arasına “bu yüzden” kelimesini eklemektir. Geçen hafta arabayla Bishop'a giderken inandığım iki şey vardı: Aşırı hızdan ötürü trafik cezası almayacaktım ve önümüzdeki beş yıl içinde ölecektim. Aşırı hızdan ötürü trafik cezası almadım bu yüzden...

(Kafan düşünmekten çatlayacakmış gibi olduğunda bir neden bulmaya ihtiyaç duyarsın. Bu yüzden, bilim ve araştırma şizofreninin alt türleridir. Gerçeklik tahammül edilecek gibi değilse ve vazgeçmek istemiyorsan örüntüleri anlamaman gerekir. “Şizofreni,” der Géza Róheim, “büyülü psikozdur.” Bir kanıt arayışıdır. Tesadüfler cümbüşüdür.)

İki saat önce, güneş batmadan bir yürüyüş yapmak için yazmaya ara verdim. Dışarı çıkmadan önce Willie Nelson'un *Red Hot Country* CD'sinden “Crazy” şarkısını dinlemek için içimde güçlü bir arzu duydum ama yine de dinlemedim. Her zamanki yürüyüş güzergâhımda, Terrace Caddesi 49. Sokaktaki kavisi döndüğümde *Crazy*'nin Patsy Cline yorumu bangır bangır, ama gerçekten de BANGIR BANGIR bir evin pencerelerinden dışarı taşıtı. Caddenin karşısındaki bir çite sırtımı dayayıp evin göğe yükselmesini izledim. Opera gibi, sinema gibi bir andı, her şey insana kafayı bulduran tek bir karede toplanmıştı. Ah be Dick, ben de senin gibi entelektüel olmak istiyorum

8. Şubat ayında, evinde akşam yemeği hazırladığın o geceyi anımsıyor musun, hani nasıl vejetaryen olduğumu anlatmıştım sana? Sylvère'le birlikte Félix'in çatı katındaki bir akşam yemeğindeydik. Berlin Duvarı daha yeni yıkılmıştı. Sylvère, Félix, Tony Negri ve -Félix'in Fransız televizyonunda çalışan genç bir hayranı olan- François, televizyon için “solun geleceği” üzerine bir

tartışma programı hazırlamaktan söz ediyorlardı. Félix, Tony ve Alman oyun yazarı Heiner Müller arasında canlı yayında gerçekleşecek tartışmanın sunucusu Sylvère olacaktı. Bir konuya daha ihtiyaçları vardı. Bu kadar benzer düşüncelere sahip konuklar arasındaki herhangi bir sohbete insanların ilgi duyabileceğini düşünmeleri tuhafıma gitmişti: 50’li yaşlarında, heteroseksüel, beyaz Avrupalı dört erkek; hepsi boşanmış ve hepsi de artık kendilerinden daha genç, çocuksuz, 30’larındaki kadınlarla birlikte. Tesadüflerin iç karartıcı bir kaçınılmazlığı olabiliyor bazen. Bu dört adam ne söylerse söylesin, sanki her şeyi zaten çoktan söylemişler gibi geliyor insana. Félix’in kitabı *Chaosophy*’de şizofreni hakkında, kendisi, Deleuze ve Fransa’nın önde gelen sekiz entelektüeli arasında geçen harika bir tartışma var. Hepsı erkek. Gerçekliğin değişmesini istiyorsak, o zaman neden değiştirmiyoruz ki? Ah be Dick, içten içe, senin de bir ütopyacı olduğunu hissediyorum.

“Peki ya Christa Woolf?” diye sordum. (Christa o sıralar Almanya’da neo-sosyalist bir parti kurmaya çalışıyordu.) Karşılığında Félix’in bütün misafirleri –gerdanı sarkmış, kültür alanının fikr-i mühim adamları ile onların Parizyen bakımlı, dilsiz genç karıları– öylece bakakaldılar. Nihayet, komünist düşünür Negri cevap verme nezaketi gösterdi: “Christa Woolf entelektüel değil.” O anda birdenbire akşam yemeğinde ne yiyeceğimizi fark ettim: masanın ortasında dinlenen, bonne femme’in o akşamüstü hazırladığı kanlı bir rosto.

9. Yeni Zelanda’da delilikten bol bir şey yok. Alistair Campbell ünlü şiiri *Senin Gibi Benim de Elim Kolum Bağlı’yı*, şiirde ismi geçmeyen intihara eğilimli, şizofreni tanısı konmuş karısı için yazmıştı. *Senin Gibi Benim de Elim Kolum Bağlı* şairin kendisini psikolojik olarak bir başka kişinin yerine koyma hakkı olduğu varsayımıyla yazılmış. Güzel bir şiir ama söylediklerine inanıyor

muyum bilmem. Yeni Zelanda'da delilikten bol bir şey yok, çünkü acımasız ve yalıtılmış küçük bir ülke burası. Fazla duyarlı olan ya da etrafa aşırılık hissi yayan herkes yapayalnız kalıyor.

1970'lerde bir kış günü, Boulcott Terrace, Wellington şehir merkezi: haksız yere birçok kez akıl hastanesine yatırılıp çıkan kız arkadaşım Mary McCleod'ü ziyaret ediyorum. Mary yarı-zamanlı bir öğrenci ama Paul Bryce'in "şizofrenler" için rehabilitasyon merkezinin tam zamanlı bir sakini. Paul'un basmakalıp yorumlarını (Paul sertifikalı bir terapisttir) takip eden hürmetkâr sessizliği saymazsak, Boulcott Terrace'da yaşam, hippî Kivilerin' kurduğu komünlerdeki yaşamla hemen hemen aynı. Kiralarını ödedikleri ve para çanağına katkılarını bıraktıkları sürece isteyen herkes buraya yerleşebilir veya buradan ayrılabilir. Paul, R.D. Laing ve Kingsley Hall'u okuyarak bu konuda bilgi edinmiş olabilir elbette ama düşük bir olasılık bu. Boulcott Terrace bir deneyden ziyade yolunu yitirmiş hippî diğerkâmlığının bir ifadesi daha çok. Şair James K. Baxter'ın Kudüs kırsal Katolik komününün bir türevi de diyebiliriz. Dışarıda uğuldayan rüzgâr ve yağmur var. Güneyden esen ne varsa, kırık camlardan içeri hışımla giriyor. Evin sakinlerinden birkaçı (çoğu erkek) 3 çubuklu bir elektrikli ısıtıcının etrafına toplanmış çay ve bira içiyorlar. Sıradan bir Boulcott Terrace akşamı.

Mary 22 yaşında, cadılığa merak salmış iri yarı, kalın dudaklı bir sarışın. Uzun, ince saçları, gençlik kilolarını saklamak için giydiği, ikinci el bol kabanının her yanına yayılıyor. Mary'nin serkeş mutsuzluğu beni ona yaklaştırıyor. Bunun dışında fazla bir ortak noktamız yok ama bunu sorun etmiyoruz çünkü bu ortamda özel sohbet etmek zaten pek mümkün değil. Aniden, kırık Fransız pencerelerini örten süpürgeden bir hışırtı geliyor. Ekibin en harbi delisi Mankafa Nigel yüzünü pencereye dayamış

* Yeni Zelandalılar için İngilizce'de kullanılan argo bir sözcük - çn.

camı yalıyor. Odadan koro halinde “Ööööğğğğ, İğrenç! Defol Git” bağırışları yükseliyor. Nigel’in yürek paralayıcı hasta özgeçmiş hakkında beni bilgilendiriyor Paul. Gecenin ilerleyen saatlerinde Nigel pencereye yumruk atıyor.

Yıllar sonda Paul’e İkinci Cadde’deki bir hırdavatçıda rastladım. 30’lu yaşlarının sonunda, iyi giyimli ve kısa saçlıydı, eskisine göre çok silikleşmişti. Psikodrama dersleri almak üzere New York’a gelmiş. Sidney’de yaşıyormuş. Kollarımı boynuna doladım. Ona sarıldığımda, aynalı bir geçitin içinde geçmişe uzanıyormuşum gibi bir hisse kapıldım. New York’ta Wellington’a ait herhangi bir şeye rastlamak tıpkı bir mucize gibi; sinemada senkron gibi. Ayrıldığımdan beri başıma gelen her şeyi Paul’e anlatmak istiyorum. Çok duygulanıyorum. Ama Paul Wellington’ı asla gerçekten terk etmediği, onun için Wellington destansı bir geçmişte donup kalmış bir yer olmadığı için, o hiç duygulanmıyor.

10. Geçen kış sana âşık olduktan sonra Sylvère’i terk edip tek başıma şehir dışına taşındığımda, yaşamım boyunca yazdığım ikinci hikâyeyi buldum. 20 yıl önce Wellington’da yazmıştım onu. Hikâye üçüncü tekil şahısta kaleme alınmış, yani kendilerinden bahsetmek isteyip de kimsenin onları dinlemeyeceğini düşünen genç kızların çoğunlukla kullandığı bakış açısından. “Pazar öğle sonrası, yine, yine,” diye başlıyor. “Olasılıklar sonsuz değil.” Gerçek isimleri ve olayları kullanmamaya özen göstermişim ama hikâye, oyuncu Ian Martinson’la geçirdiğim Noel gecesinin ardından yaşadığım kalp kırıklığını ve terk edilmişlik hissini anlatıyor.

Ian’la Aro Caddesi’ndeki BLERTA evinde düzenlenen bir gece partisinde tanışmıştım. BLERTA rock & roll şovları sahneye koyan gezgin bir komündü – bir avuç adam, onların karıları ve arkadaşları. Ruffo’nun üzerine çizgi roman kareleri çizdiği eski bir otobüsle ülkeyi dolaşıp turne yapıyorlardı. Ian Martinson bir süre önce Alistair Campbell’in *Senin Gibi Benim de Elim Kolum Bağlı*

şiiirinden uyarladığı bir kısa film çekmişti ve ben de günlük yerel gazete için o film hakkında bir eleştiri yazısı yazmıştım. O partiye yalnız gelen tek kızdım. Aynı zamanda partideki tek gazeteci, hippie olmayan ve 21 yaşın altındaki tek kişiydim. Bunların hepsi de ciddi kusurlardı, o yüzden Ian yakınımıdaki bir sandalyenin etrafında takılmaya başlayınca gururum okşanmıştı. Fane Flaws halıda sarhoş bir kırkayak gibi yuvarlanıp duruyordu, Bruno Lawrence peş peşe yaptığı açık saçık esprilerle partiyi ayakta tutuyordu. Ian Martinson ve ben Yeni Zelanda şiiri hakkında konuşuyorduk.

Sabah 3 civarında, düzüşmek için yalpalaya yalpalaya benim eve gittik. “Aro” Caddesi Maori dilinde “sevgi” anlamına geliyor. Partiden ayrılır ayrılmaz konuşacak bir şey bulamaz olmuştuk. Sokakta kendini bilmeden yürüyen iki kişiydik sadece. İkimiz de epey sarhoştuk, o haldeyken sohbetten sekse geçmek pek mümkün değildi ama biz yine de denedik. Soyunduk. Önce Ian aletini kaldıramadı, bu da onu sinirlendirdi ve sonunda kaldırmayı başardığında da beni bir robot gibi düzdü. Epey ağır bir adamdı, yatak eski püsküydü ve gıcırıyordu. Beni öpmesini istiyordum. O ise sırtını dönüp sızdı. Ağlamış olabilirim. Ian sabah 8’de tek kelime etmeden kalktı ve üstünü giyindi. Giderken, “Hayatımın en sefil Noel’i buydu herhalde,” diye gevelemişti Katolik Ian.

Altı hafta sonra, Yeni Zelanda’nın yepyeni ikinci televizyon kanalının yapımını üstlendiği televizyon dizisi *Douglas Weir* yayına girdi. Havacı Douglas Weir rolünü ustalıkla, zekice ve inandırıcı ... bir şekilde oynayan kişi Ian Martinson’dı. O geceyi yatak odamda, daktilonun başında geçirdim. Wellington’ın *Evening Post* gazetesi için dizinin eleştirisini yazarken *Chinatown* filminde Jack Nicholson’ın tokatladığı Faye Dunaway gibi hissediyordum kendimi. Bir gazeteci-ydim... bir kızdım... bir gazeteci-ydim... bir kızdım. Ian Martinson’a övgülerle dolu o on paragrafı yazarken nefret ve aşağılanma duyguları bir araya gelip göğsümden yukarı, boğazıma doğru yükselmışti.

Ian Martinson o yıl En İyi Oyuncu ödülünü kazandı.

Bu olay kafamda pıhtılaşıp bir felsefe halini aldı: Sanat kişisel olandan önce gelir. Ataerkil sisteme oldukça iyi hizmet eden bir felsefe bu ve ben de aşağı yukarı 20 yıl kadar bu felsefeye uygun yaşadım.

Yani: seninle tanışana kadar.

11. 19 Nisanda gece 10'da ve 01'de East Village'daki dairem-
den sana telefon ettim. Evde değildin. Ertesi gece tekrar dene-
dim, New York saatiyle gece 11 ve 12 arasında üç kez aradım.
Günlüklerimdeki boşlukları uzun mesafe telefon faturaları doldu-
ruyor. Ertesi gün, yani 20 Nisan Perşembe günü New York'tan ayrı-
lıp arabayla şehir dışına, Thurman'a gittim. Dondurucu rüzgâr,
yapraklarını dökmüş çıplak ağaçlar, fırtına habercisi kurşuni
bulutlar. Paskalya haftasının başlangıcıydı. O akşam olduğum
yerin -Doğu- saatiyle 21.30 ile 23.30 arasında dört kere daha
numaranı çevirdim ama karşıma telesekreterin çıkınca mesaj
bırakmadan telefonu kapattım. Telefon faturamdaki döküme göre,
seni aramadan önce her defasında çaresizlik içinde New York'u,
yani Sylvère'i aramışım. Bu aramalar 6, 19, 1 ve 0.5 dakika sürmüştü.
Gece 01:45'te (senin saatinle 10:45) tekrar denedim. Bu kez tele-
fonun meşguldü. 20 dakika boyunca masamda oturup peş peşe
sigara içtim. Gece saat 02:05'te numaranı tekrar aradığımda bu kez
telefonun çaldı ve telefonu sen açtın. Nihayet sana ulaşabilmişim.

12. Adını ve yazarını unuttuğum bir bilim-kurgu öyküsünde,
ütopik duygularla bir araya gelen bir grup insan toplu seksi onay-
lar ve kutsar; bunu yaparken cinselliğin parçası olan eylemleri
Uzaylıların Bize Hediyesi olan hünerler şeklinde açıklarlar...
"dokunma hüneri," "fısıldama hüneri." Ben de senden "yazma
hüneri" aldığımı inanıyorum.

13. Şizofrenlerin insanın zihnine girebilmek gibi bir hüner-
leri var. Herhangi bir konuşma dili kullanmadan, doğru akım

yoluyla yapıyorlar bunu. Bir makineye bağlandığı anda herhangi bir şifreyi kırabilen *Star Wars*'daki o robot gibi şizofrenler de bir insanın şifresini anında kırabiliyor: düşüncelerini ve arzularını, zaafılarını ve umutlarını, her şeyini. Hem zaten “şifre” hem isim hem fiil haliyle son derece şizo bir kelime değil mi? Félix, Caroline Laure ve Vittorio Marchetti'yle yaptığı bir söyleşide (*Chaosophy*), “Şizofrenler... özel yaşamınızın en akla hayale gelmeyecek ayrıntılarını, başka birinin bilebileceğini tahayyül bile edemeyeceğiniz şeyleri birdenbire dökülmeye başlar, mutlak bir sır olarak kaldığını sandığınız gerçekleri ansızın size anlatıverirler,” der. Şizofrenler kendi dünyalarına gömülüp kalmazlar. Çağrışımlar söz konusu olduğunda hiperaktiftirler. Dünya bir kütüphane gibi iştahlarını kabartır. Üstelik şizofrenler formüle etmek ve gözlemlemekle yetinmeyip duygusal olarak da *tamamen yanınızda* oldukları için akademisyenlerin en cömertidirler. Şifresi kırılan insanın beklentilerine dönüşmeye gönüllüdür onlar. “Şizofren size yıldırım hızıyla nüfuz eder,” diye devam ediyor Félix. “İçinizdeki tüm bağlantıları içselleştirir, kendi öznel sistemlerinin bir parçası haline getirirler.” Empatinin en üst derecesidir bu: şizofren bir kâhine dönüşür, sonra da bu önseziyi kendine yakışır bir şekilde eyleme döker. Peki ama empati hangi noktada çözülmeye dönüşür?

14. Mayıs ayında telefon faturam geldiğinde, o gece -21 Nisan gecesi, yani seninle konuştuğumuz son gece- 80 dakika boyunca sohbet ettiğimizi görüp şaşırdım. Sorsalar en fazla 20 dakika derdim.

15. Hiç kimse algılarının bu denli açık olduğu bir yüksek duyarlılık konumunda uzun süre yaşayamaz, bu işin ustası şizofrenler içinse hiç mümkün değildir bu. Empatileri gönüllü olmadığı için onlara dehşet duygusu yaşatır; kontrolü kaybettiklerini, çözülp gittiklerini hissettirir. Karşılarındaki kişiye dönüşmeleri, hatta daha beteri söz konusudur: sadece iki insan arasındaki titreşim alanına dönüşürler.

“Peki, siz kimsiniz?” diye sormuştu Brion Gysin otantik yazarlık iddiasıyla dalga geçmek için (“Ne zamandan beri sözcükler mülkiyet altına alınabiliyor? Tabii ya, ‘Kendi sözcükleriniz’. Peki, siz kimsiniz?”) Onun bu sorusu, üzerinde düşündükçe daha da korkutucu oluyor. Minneapolis’te, Sylvère’in beni sevmediğini anladıktan sonra Crohn Hastalığıyla yatağa düştüğümde, ateşler içinde ve acıdan kıvranarak bir yabancıнын kanepesinde yatıyor, gözümün önünde dönüp duran zerreler arasından, yüzümün arkasında başka bir yüz olduğu sanrısını görüyordum. Borular burnuma sokulmadan az önce şunu anlamıştım: “ben” “hiçbir yerde” “değildim”.

16. O gece seni aramak benim için tam bir işkenceydi ama kendime söz vermiştim bir kere. “Geçen hafta sonu Los Angeles’da seni gördükten sonra neler hissettiğimi,” dedim, “sana anlatmam gerek.” (On gün olmuştu ama vücudum hâlâ hastalıkla boğuşuyordu). “Eğer ne hissettiğimi sana anlatamazsam o zaman içten içe, belki de açıkça senden nefret etmekten başka seçeneğim kalmayacak.”

Sen de dedin ki: “Duygusal şantajlarından bıktım usandım artık.”

Ama ben anlatmaya devam ettim. 12 Nisan Çarşamba günü üç farklı döküntüyle New York’a dönüşümü anlattım sana: gözlerimin şişip kapanmasına neden olan bir döküntü, bütün yüzüme yayılan bir döküntü ve vücudumun çeşitli yerlerinde görülen bir başka döküntü vardı.

Sen de dedin ki: “Sorumlusu ben değilim.”

O Salı akşamı uçakta, bir gece önce –benden istediğin üzere– hoşça kal demek için Los Angeles’da sana telefon ettiğimde başlayan mide ağrısından kurtulmayı bir biçimde başarmıştım. Kabinin arka tarafındaki ufacık boş alanda volta atıyor, uçak Denver üzerinde seyrederken uçak telefonundan Sylvère’e avaz avaz bağılıyor ve bu

şekilde ani bir Crohn Hastalığı atağına karşı kendimi hazırlıyordum. Ama beden aklına koyduğunu yapar, tıpkı bir otoyol gibi. Trafiğe bir şerit daha açarsanız, otoyol onu da doldurur. Çarşamba sabahı döküntüler, gözyaşları, mantar enfeksiyonu ve sistitle yatağı boyladım. Dr. Blum'un beş ayrı reçete yazmasını gerektirecek denli geniş spektrumlu bir illetti. İlaçları alıp arabayı şehir dışına sürdüm. Şimdi bulutlu bir Kutsal Cuma idi.

17. Bir başkasıyla böyle tamamen özdeşleşebilmek için insanın önce kendi benliğini terk etmesi gerekir, işte şizofren de bu yüzden dehşete kapılıp kurduğu tüm bağlantıları aniden kopartır. Bağlan, kop. Connecticut [*Connect*: bağlan, *cut*: kop]. Şizofrenler dilin parametreleri ötesine uzanır ve saf rastlantı alanında var olurlar. Dünyayı anlamlandıran mantığı bir kenara bırakınca zaman dört bir yana doğru yayılır. “Dili bir anlamlandırma zinciri olarak düşünün.” (Lacan) Dilin haritası olmadan yolumuzu bulamayız.

“Aramızda olup bitenlerin yüzde 80'i benim hayal ürünümse bile,” dedim, “yüzde 20'sinde senin de payın olmalı.” Buna karşı çıktın; aramızda olup bitenlerin tamamının benim hayal ürünüm olduğunda ısrar ettin. Bu mümkün olabilir mi diye düşündüm. Evet, doğru, birinin hayranı olmaktadır bir psikozdur. Ama bizim yaşadığımız şey biricikti, mahremdi. 80 dakikanın sonuna doğru konuşmamız takılmış plağa dönmüştü. Dinliyorsun, naziktin. Yüzdelerle konuşmaya başlamıştın.

Şizofreni sek-metafiziktir. Şizofren bedenini terk eder, kendini aşır tüm inanç sistemlerinin dışına çıkar. Özgürlük dehşet demektir çünkü inanç olmadan dil olmaz. İnsan empati yaparken kendini kaybederse, tekrar bulması için tüm sistemi kapatmaktan başka çaresi yoktur.

Peki empati ne zaman çözülmeye dönüşür?

18. 5 Nisan Çarşamba günü Los Angeles Sanat Merkezinde “bir haftalığına” ders vermek üzere New York'tan ayrılırken orada

seni görebilmeyi umuyordum. Bütün kış ve bahar ayları boyunca New York'un dışındaki kırsal yoksullukla D Bulvarı, New York ve Pasadena arasında gidip gelmişim. O Çarşamba günü öğleden sonra JFK havaalanına gitmek için taksiye bindim, Admiral's Club salonunda biletimi bir üst sınıfa yükselttim, 17:00 uçağını yakaladım ve saat 20:00'de Los Angeles'a vardım. Bir araba kiraylayıp Pasadena'daki bir otele gittim. Félix'in tanımını kabul edecek olursak, bütün varoluşum ve ekonomik durumum şizofreni: geç kapitalizmin içselleştirilmiş çelişkilerinin paradigması olarak şizofreni. Chris Kraus olarak seyahat etmiyordum. Sylvère Lotringer'in eşi olarak seyahat ediyordum. "Cesur biri olabilirsin," dedin bana o hafta sonu, "ama akıllı değilsin." Fakat Dick, eğer akıllı olmak susmak demekse, o zaman aptallık yapmanın zamanı gelmiş demektir...

O gece 405 Nolu Otoban'da yolumu kaybettim ve kendimi Piru'da, senin evine doğru giderken buldum. U dönüşü yaptım ve 101 Nolu Otoban'dan geri dönerek Pasadena'ya giden yola girdim. Cuma gününe dek okulda olmam gerekmiyordu ama seni görme olasılığını arttıracaklarını düşündüğüm için oraya Çarşamba gecesi gelmişim. Ayrıca Çarşamba gecesi, arkadaşım Ray Johansson'un 40. Doğum günü için verilen bir partiye davet edilmişim.

Akşam saat onda Colorado'daki Vagabond Otel'de bir oda tuttum. Küveti doldurup giysilerimi valizden çıkardım ve seni aradım. Telefonun sekiz kere çaldı ama cevap veren olmadı. Saçıma yıkayıp şekil verdim ve sonra yine seni aradım. Bu defa telesekreterin devreye girdi. Mesaj bırakmadım. Bir sigara içip ardından Ray'ın partisi için ne giyeceğimi düşündüm. Akıllılık edip altın sarısı, sıkıcı Kanae & Onyx kauçuk ceketten vazgeçtim. Ama giyindikten sonra (siyah şifon gömlek, İngiliz tarzı asker pantolonu, siyah deri ceket) kendimi yeni bir açmazda buldum. Telesekreterine mesaj bırakırsam seni bir daha arayamazdım.

Hayır, seninle doğrudan konuşmam gerekiyordu. Ama sırf telefonun yanında oturup beklemek için Ray'in partisine gitmemelik edemezdim, değil mi? Sonunda 22:30'a kadar beklemeye karar verdim. Eğer hala eve gelmemişsen partiye gidecek ve seni ertesi sabah arayacaktım. 22:35'te tekrar aradım. Telefonu açtın.

"Yaşanmış deneyim," der Gilles Deleuze *Chaosophy*'de, "akla uygun nitelikler demek değildir. Yeğînleşme demektir. 'Şunu hissediyorum' demek içimde bir şeyler olup bittiği anlamına gelir. Şizofrenlerin sürekli yaşadığı bir şeydir bu. Bir şizofren 'Tanrıya dönüştüğümü hissediyorum' dediğinde, bedeni sanki bir yeğînleşme eşiğini aşıyor gibidir... Şizofrenin bedeni bir çeşit yumurtadır. Taş kesilmiş bir bedendir."

Los Angeles'dan aradığımı söylediğimde şaşırmamış gibiydin. Belki de ilgisizdin. Sesin başlangıçta soğuk ve mesafeliydi ama sonra yumuşadı. Konuşacak durumda olmadığını söyledin... Ama sonra konuştun, gerçekten konuştun. Avrupa'nın hangi ülkesindeki hangi konferanstan daha yeni dönmüş olduğunu hatırlamıyorum. Çok yorgundun, moralin bozuktu, öyle söyledin. İki gece önce 126 Nolu Otoban'da alkollü araç kullanırken polise yakalanmaktan kıl payı kurtulduğunu ve alkolü bırakmaya karar verdiğini anlattın.

36 saat ayık kaldıktan sonra "Kafamın hiç olmadığı kadar berrak olduğunu hissediyorum," dedin. Pişmanlık, dalga dalga kalbimden parmaklarıma yayıldı. Seninle tanıştıktan sonra başladığım bu şizofren projeden büsbütün pişmanlık duyarak sımsıkı ahizeye sarıldım. "Daha önce hiç kimse beni ısrarla takip etmemişti," demiştin Şubat ayında. Ama ısrarla takip mi etmiştim seni gerçekten? Seni sevmek, bir hakikat hâpı almak gibiydi çünkü her şeyi biliyordun. Sayende, yeni bir yaşam inşa etmenin mümkün olduğunu düşünmeye başlamıştım, çünkü ne de olsa sen kendi yaşamını geride bırakabilmiştin. Eğer tüm bilincimle seni

sevebilir, bu bütünüyle kadınsı deneyimi soyut, analitik bir sistemle çözümleyebilirsem, o zaman belki bir şeyleri anlayabilir, yaşamaya devam edebilirdim.

“Bunu ben istemedim!” dedin ve hattın diğer ucunda utanç içinde kaldım. İradem senin tüm isteklerini, kırılğanlığını ezip geçmişti. Seni bu şekilde sevmekle tüm sınırlarını ihlal etmiş, seni incitmiştim.

Sonra nasıl olduğumu sordun. Hal hatır sorma tarzın bana Ruffo’yu anımsatıyor: öylesine dinlemenin çok ötesinde bir tarz bu. Sanki gerçekten bilmek ister gibisin. Dehşete düşmeden, dikkatle dinlemen her şeyi söylemeyi mümkün kılıyor. “Gerçekten iyiyim,” dedim. Ama bana ne kadar iyi geldiğini bilmeni istiyordum. “Sanki... nihayet kafamın içinde yaşamaktan kurtuldum – tekrar eskisi gibi yaşayacağımı hiç sanmıyorum,” dedim. Üç gün önce defterime şunu yazmıştım: “D.’yi tanıdığımdan beri gözlerim kaburgama yerleşti, bedenim erimiş cama dönüştü ve her şey yerli yerine oturdu...” Donne’dan alıntı yapan Alice Notley’dan alıntı yaparak şunu da yazmıştım: “Hiçbir kadın bir ada değildir.”

Ama ardından, yine pişmanlık. Bu yazdıklarımı seni “ifşa etmek” için asla kullanmayacağımı bilmeni istedim. “Bak,” dedim. “İsimleri, tarihleri, yeri değiştireceğim. Kovboy usulü aşk hakkında geçmiş zaman kipinde bir anlatı olacak. Dick yerine sana ‘Derek Rafferty’ diyeceğim.”

Pek tatmin olmuş gibi değildin. Olan biteni, bu durumu telafi etmenin bir yolu var mıydı?

(Bir ay önce *Tefsir* isimli bir hikâyenin ilk taslağını göndermiştim sana. İlk sayfada şöyle bir cümle vardı: “Oran çok ıslaktı,” demişti Dick – saatine bakarak...” Çılgına dönmüştün. “Ama bu benim İSMİM!” diye haykırmıştın telefonda. Sonra da ilk kitabını kaleme alırken, hakkında yazdığın insanların kimliklerini korumak için ne denli uğraştığını anlatmıştın bana. “Üstelik onlar

sevdiğim kişilerdi,” demiştin. “Sense beni tanıımıyorsun bile.”)

Sana karşı hislerim öylesine güçlüydü ki, bencillik yapmadan seni sevmenin bir yolunu bulmam gerekiyordu. O yüzden, her ne kadar bunca yolu sırf seni görebilmek umuduyla gelmiş olsam da, eğer beni görmek sana iyi gelmeyecekse, görüşmeyecektik. Aylardan Nisan’dı, kan portakallarının ayı; duygularım kasa-badaki evimin arkasında akan dere gibi çalkantılı ve taşkındı. İnsanların kabuklarına çekildiklerinde ne denli kırılğanlaştıkları, sadece incecik bir kabuk tarafından korunan lanet olasıca bir yumurta sarısına dönüştükleri üzerine kafa yordum.

“Ee..,” dedin, “beni görmek mi istiyorsun?”

Bu sefer –eğer erdem, doğru olduğuna inandığınız şey uğruna istediğiniz şeyi bastırmaksa- erdemli bir cevap verdim: “Sanırım asıl soru, sen beni görmek istiyor musun? Yani senin için uygun bir zaman değilse, boş verelim gitsin.”

Ama sen şöyle cevap verdin: “Ha, önümüzdeki birkaç günlük programıma bir göz atmalıyım.”

Dedin ki: “Neden yarın bu saatlerde beni tekrar aramıyorsun?”

Saat 10:52’ydi. Telefonu sıkmaktan elim ıslanmıştı.

19. *Aşk beni öyle bir noktaya getirdi ki
artık berbat bir hayatım var
“çünkü ölüyorum arzudan”
işte bu yüzden kendime acıyamam
VE...*

20. Telefonu sıkmaktan elim ıslanmıştı. Otel odasındaki çift kişilik yatağın kıyısına ilişmiştim. Yatağın yanındaki lambanın ışığı pencerelerden yansarak odanın içinde parlıyordu.

Silverlake’e ulaştığımda saat çoktan 23.45 olmuştu ve Ray’ın partisi bitmek üzereydi. Ray beni 80’lerin başında bütün New York’un tanıdığı yazar ve yönetmen Michelle Di Blasi’yle tanıştırdı. Şimdi neredeler? (hayatta kalanların çok sevdiği bir sohbet

konusu da, eski şöhretlerin garsonluk yaparken, çöp toplarken,... görülmesidir) Fakat Michelle harika görünüyordu, üstelik o gün öğleden sonra uçaktayken onun yeni öykülerinden birini okumuştum. Herkesin sevdiği türde bir öyküydü: çetin ceviz bir kız içindeki kırılmalı keşfeder ve olduğu gibi yaşamaya başlar. Tek bir kişinin hikâyesiyle başlayıp biten bir evreni olduğu için insanların sevdiği türde bir öyküydü. Bütün hakikati tek bir yalandan, yani kaostan reddinden kaynaklandığı için –söylemeye dilim varmıyor ama– kadınların yazması beklenen türde bir öyküydü. Michelle tatlıydı; akıllı ve açık sözlü, pırıl pırıl ve etkileyiciydi.

Kalabalık azalıyordu. Ray Johansson oturup benimle bir bira içti ve yazdıklarımı eleştirmeye başladı. Tüm bu öykülerin “zaaf”ı, onların sana hitaben yazılmasıymış, öyle dedi. Daha “bağımsız” olmayı öğrenmeliymişim. Amanda Plummer’ın partiye gelmemesi herkesi hayal kırıklığına uğratmıştı ama bir başka ünlünün kız kardeşiyle tanıştım.

21. Geçen Ocak ayında, evinde Sylvère’le beraber akşam yemeği yerken, yazdığım ilk 120 mektubun fotokopilerini eline tutuşturduğumda, “Dumura uğradım,” demiştin. Diğer misafirlerin hepsi evlerine dönmüşlerdi, bizse masada oturup votka içmiştik. Sen Sylvère’in içkisini doldururken bardak tuzla buz olmuştu. Ertesi gün, Antilop Vadisi’ndeki Five Corners’da kahvaltı etmek için buluşmaya karar vermiştik.

Sylvère’le lokantaya vardığımızda saat sabahın dokuzuydu, üstelik çok kasvetli, lanet olasıca bir sabahı ve sen çoktan gelip oturmuştun. Üzerindeki eski püskü yağmurluk bir gece önce çaldığın *En Sevilen Leonard Cohen Şarkıları* plağını anımsatmıştı bana. Üç kişilik bir grup ya düz bir çizgi ya da üçgen biçiminde yerleştirilebilir, geometrik olarak başka bir şekil mümkün değil. Sylvère senin yanına oturdu, ben de karşına oturdum. Aramızda gergin bir sohbet dönmeye başladı. Sylvère lafı evirip çeviriyordu, sen

esrarlı bir havaya bürünmüştün. Bense yulafımı yemekte zorlanıyordum. Sonunda gözlerini dikip bana baktın ve “Hala anoreksik misin?” diye sordun. İkinci mektubuma bir göndermeydi bu. “Pek sayılmaz,” diye yarım ağız itiraz ettim, bir şeyler daha söyleyeceğini umuyordum. Ama söylemedin ve ben de kendimi tutamayıp, “Mektupları okudun mu? Mektuplarımı gerçekten okudun mu?” diye soruverdim.

“Ha, şöyle bir göz gezdirdim,” dedin. “Bu sabah yatak odamda yalnızken. Bütün o yağmur eşliğinde, bana bir film noir gibi geldi...”

Ne söylemeye çalıştığını anlamamıştım –ama sormadım da– oysa şimdi ben de aynı şeyi hissediyorum: şu anda 5 Nisan gecesindeyiz ve ben havaalanı ve kiralık araba, araba ve otel arasında... hareket halindeki bir şebekenin sabit noktaları arasında kentli & yalnız gidip geliyorum. Otel telefonu, kül tablası. Restoranda düzenlenen partideki “Heidi Bavvera’da” kılığına girmiş garson kadınların şapşal kıyafetleri, Trollere layık bir korku filmi, yemek artıkları, sohbetler. Michelle Di Blasi’yle aramızda kız arkadaşlık bağı kurmak için filmimin sorunlarını dökülmek gibi budalaca hamleler. KES-KES-KES. Olay Robbe Grillet ile Marguerite Duras karışımı bir şeye dönüşür ve sen birdenbire kaybolursun. 1970’lerde bir gün Dennis Potter’ın Şarkı Söyleyen Detektifi bodrum kattaki bir bardan yalpalayarak dışarı çıkıp köşeyi döner ve kendini savaş yıllarının Londra’sında bulur. Paint it Black, Noir. Zaman mühürsüz bir zarftır; suç da çekilen acıların bir metaforu, karanlıkta patlayan duygu yoğunluğunun mahrem senfonisidir.

22. Félix Guattari’nin aşkla şizofreniyi aynı cümlede kullanmasına elbette şaşmamak gerek. İşte size üç hafta önce bunları yazmaya başladığımda bulduğum bir pasaj, ancak şimdi Ağustos ayında ve o pasajın nerede geçtiğini bulamıyorum. Neyse zaten o pasaj benim çevirimdi, yani Félix’in yazdıklarıyla benim onun

söylemesini istediğim şeyin bir karışımı:

“Şöyle: biri âşık olur ve daha önce kapalı olan bir evrende aniden artık her şey mümkün olabilirmiş gibi görünür. Aşk ve seks başkalaşımı göstergeye dönüştürmenin araçlarıdır.”

“Göstergeye dönüştürme” kısmına katılmıyorum, en azından katılmadığımı sanıyorum (Sevgili Dick, Sevgili Marshall, Sevgili Sylvère, Göstergebilim nedir?) Aşk ve seks, her ikisi de başkalaşıma yol açar, bana kalırsa tıpkı arzunun bir eksiklik olmaması, bir enerji fazlası –içimize işlemiş klostrofobi– olması gibi.

Félix devam eder: “Daha önce tahayyül bile edilemeyen sistemler bir zamanlar bomboş olan bir dünyaya akın eder. Özgürlük için yeni olanaklar ortaya çıkar. Tabii bunların olacağı kesin değildir.”

Üstelik artık ÇOK GEÇ KALIYORUZ. Ağustos ayındayız, bu mektupları yazmaya başladığım 6 Temmuzdan bu yana bambaşka bir haldeyim, 5 kilo verdim, vs.

Bu sabah yürüyüş yaparken önümüzdeki sonbaharda yazınbilim hakkında yapacağım bir konuşma (senin okuluna davet edildim) üzerine düşündüm. İki yıl önce Jim Brodey’in cenazesi için kurguladığım bir video filmi göstermek istiyorum. Jim sokaklarda yaşadıktan sonra AIDS’ten ölen New York’lu, yarı-ünlü bir şairdi. Videoda, 70’lerde intihar etmemiş olsa içki içerek kendini öldüreceği kesin olan San Francisco’lu, yarı-ünlü bir şairden, Lew Welch’den söz ediyor. Derste Alice Notley’in harikulade makalesi *Dr. Williams’in Kadın Mirasçıları*’nın fotokopilerini dağıtmak istiyorum. Alice Notley bu makalede, gündelik iç dünyalarını dışa vurarak onlara bambaşka anlamalar veren kendisi gibi kadın şairlerin neredeyse hiç kadın öncülüğünün olmadığından söz ediyor. Eleştirmen Kathleen Fraser, kendi kadın öncüllerini icat etmediği için Alice Notley’in kötü bir feminist olduğunu düşünmüştü. Alice Notley her koşulda şiir yazmanın mümkün olduğunu kanıtlamıştı, oysa Kathleen Fraser bir akademisyen. “Hiçbir kadın ada değildir,”

hah... Mesaj bu, ÇOK GEÇ KALIYORUZ. Kaliforniya'da bir sanat okulunda ders verdiğine şükret ama tavizler vererek ve çelişkiler içinde yaşamak zorunda olduğunu da unutma çünkü bu şekilde yaşamayanlar sonunda köpek gibi ölüyorlar.

Bu yazdıklarımı bitirmenin, sadede gelmenin bir yolunu bulmalıyım.

23. Perşembe akşamı, aradan neredeyse 24 saat geçtikten sonra (6 Nisan, 22:45), benden rica ettiğin gibi seni tekrar aradığımda karşıma telesekreterinin çıkmasına hiç şaşırmadım.

Arzu, klostrofobi. Telesekreterine mesaj bıraksam otel odasında oturup beni geri aramanı beklemek zorunda kalacaktım. Ben de telefonu kapatıp cigaralık çektim, sonra da dışarı çıktım. Cigara çok sertti, yine 20 yıl öncesine ısınlanmaya başlamıştım (tamam, tamam). 20 yaşında olmanın, duygu ve duyarlılıkla dolup taşmanın, kelimelerin kifayetsiz kalmasının nasıl bir his olduğunu hatırladım. Ama *Douglas Weir* ve *Ian Martinson*, Angola, Çin, -yerel, erkek kültür- rock&roll hakkında konuşmak için sürüsüne bereket kelimem vardı. Bendeki şizofreni. Bu mektup sadece geçmişe dair mi? Hayır, duygu yoğunluğu hakkında. R.D. Laing "bölünmüş benlik" in kadın özneliği olduğunu hiçbir zaman anlayamadı. 1950'lerin banliyö dünyasında hırslı, iyi eğitilmiş, 26 yaşındaki bir "şizofren kız" hakkında şöyle yazıyor: "...hasta, gerçek benliğiyle sahte uysal benliğini sürekli karşı karşıya getiriyor." Hadi ya.

O gece, uyuyan Pasadena'da bir kaldırıma oturdum; kafam epey iyiydi, fırıldak gibi dönüyordu ve ben bungalovlar hakkında bir şeyler karalıyordum.

Daha sonra telesekreterine şu mesajı bıraktım: "Selam, ben Chris. Hâlâ görüşmek istiyor musun diye sormak için aramıştım. Eğer senin için uygun bir zaman değilse, söyle lütfen. Yarın sabah 9'a kadar buradayım." Bu mesajın sıradan gerçekçiliği kulağa neredeyse gerçeküstü geliyordu.

Filozof Luce Irigaray mevcut (ataerkil) dilde kadınlara ait bir “Ben” olmadığını düşünür. Bir keresinde Columbia Üniversitesinde bir konferansta Saussure üzerine konuşma yaparken gözyaşlarına boğularak kanıtlamıştı bu tezini.

24. Charles Olsen’a göre en iyi şiir bir tür şizofreniymiş. Şiir, şairin düşüncelerini ya da duygularını “ifade” etmezmiş. “Şairle okur arasında bir enerji aktarımı” imiş.

25. Ertesi sabah –7 Nisan Cuma günü– beni geri aradın.

26. Saat sabah sekiz buçuktu. Violent Femmes şarkısı *Add it Up* ucuz bir kasetten bangır bangır çalarken ben de okula gitmeye hazırlanıyordum. “Merhaba Chris,” dedin, “ben Dick.” Sesin gergin ve sertti. İsmimi veya kendi ismini söylediğini ilk kez duyuyordum. “Bak,” dedin. “Bu akşam için önceden verilmiş bir sözüm varmış. Hafta sonuna ne dersin? Yarın sabah bu saatlerde beni arar mısın?”

İçimde bir tsunami yükseldi. Telefon şizofren bir alete, birbiriyle alakasız iki sözcük arasına, yani aramıza yerleştirilmiş bir “bu yüzden”e dönüşmüştü. Dizginleri ele almam gerekiyordu.

“Hayır!” dedim ve hemen ardından söylediğim şeyin şiddetini dizginledim. “Sadece salı gününe kadar buradayım, ayrıca yapmam gereken başka şeyler var. Eğer buluşacaksak ayrıntıları şimdiden kararlaştırsak iyi olur.”

Ertesi gün öğle yemeği için buluşmayı teklif ettin.

27. David Rattray Antonin Artaud’yu İngilizceye çevirmeye başladığında 26 yaşında Amerikalı bir eroinmandı. Artaud’yu Dartmouth Üniversitesi’nde Fransızca aslından okumuştum ama 1957’de tek başına Paris’te yaşarken Artaud’ya dönüşmeye karar vermişti. Paris’in Ulusal Kütüphanesi’ndeki kataloglama sisteminde, o güne dek tüm okuyucuların ödünç aldığı kitapların listesi tutulur. O tarihte Artaud daha yeni ölmüş sayılırdı. Akademik çalışma, canlı av peşine düşemeyecek kadar kafası güzel ya da korkak olanların ölülerin peşine düşmesinden başka nedir ki

zaten? O sene David Rattray Antonin Artaud'nun kütüphaneden ödünç aldığı tüm kitapları tek tek okudu.

Bugün öğleden sonra (12 Ağustos) Batı Bilimleri Üniversitesi'nin kütüphanesine gittim. Hava 39 derece civarındaydı. Katherine Mansfield'in Wellington'da geçen ünlü *Koyda* öyküsüne bir göz atmak istiyordum. Bu öykünün atmosferinin –yeşil ve mavide flulaşarak donup kalmış zamanının– Nisan ayındaki o Cumartesi günü yediğimiz öğle yemeği hakkında yazmama yardımcı olacağını umuyordum. Kütüphanenin üçüncü katı serin ve boştu, Katherine'in bütün kitapları da o kattaydı. Onlardan biri, Mansfield'in *Katıksız Mutluluk ve Diğer Öyküler*'inin Knopf yayınevi tarafından 1923'te, yani Katherine'in öldüğü yıl yayınlanmış altıncı baskısının enfes bir kopyasıydı. Nefti yeşil kapağı, krem rengi sayfalarına gömülü, kurşunlu mürekkepten kalın harfleri; ön ve arka kapağın içindeki, insanın içini açan yeşil ve turuncu boş sayfaları kitapların dostumuz olduğu bir zamana geri götürdü beni. Kitap rafları arasına oturup sayfaları karıştırmaya başladım. Pürüzsüz bir ten kadar mahrem, leziz ve davetkârdı sayfaları.

Öğleden sonra üç civarında *Katıksız Mutluluk*'u ve Katherine'in *Toplu Öyküler* kitaplarından bir başkasını ödünç aldım. Zoraki de olsa bir şeyler yemem gerekiyordu, bu nedenle arabaya atlayıp 50. Caddeyle Figueroa Caddesi kavşağında bulunan, yeşil ve turuncu sıvalı Chico's Mexican Taquitos lokantasına gittim. Çorbamı beklerken *Katıksız Mutluluk*'tan rastgele bir sayfa açtım; 71. sayfa, "Je Ne Parle Pas Français" isimli bir öykünün ilk sayfası. Chico'da benden başka sadece iki müşteri daha vardı; Vito ve Jose en az benim kadar sıksıkaydılar ve yakınlardaki bir devlet hastanesinin "uyuşturucu tedavi kliniği"nden –ilaçla sakinleştirildikleri dört günlük uyuşturucu yoksunluğundan– yeni çıkmışlardı. Tek başına oturan ve kitap okuyan bir kadın, yanından gelip geçenlerin içlerini boşaltabileceği bir kap işlevi görür daima. Vito yanıma

oturdu. “Eroin ooooook iyi,” dedi. “Ama işte, çok da kötü.” Artık temizlendiğine göre Laughlin’de şansını denemeyi düşünüyordu. Oradaki kumarhanelerde bir sürü iyi iş olduğunu duymuştu. Biraz para biriktirecek, sonra da karısıyla küçük kızının yanına gitmeyi deneyecekti. “Bu küçük kafeyi neden bu kadar sevdiğimi bilmiyorum. Kir pas içinde, zavallı bir yer.” *Katıksız Mutluluk*’un 71. sayfasında Birinci Dünya Savaşı’nın sonunda bir Fransız kafesinde akşam tek başına oturan Katherine’le karşılaşıyorduk.

Jose, “Bu kadar çok konuşma,” dedi Vito’ya. Yanımdaki kütüphane kitaplarıyla bir ğretmen gibi oturmuş, tekmelemenin zararları üzerine görüş bildiri-yordum sanki. Vito giderken “Allah razı olsun,” dedi. Tam o anda Katherine’e karşı büyük bir sevgi kapladı içimi; kocası, o dönemde –1918 baharında, Paris’te– yazdığı mektupların ölümünden sonra yayınlanmasını “fazla üzücü” oldukları gerekçesiyle engellemişti.

Bu öykünün başında Katherine, “İnsan ruhu denen şeye inanmıyorum, insanların portmanto gibi olduklarına inanıyorum,” diye yazmış, sanki birilerinin umurundaymış gibi. Katherine’in arkadaşı Virginia Woolf “*Katıksız Mutluluk* yle şahane ki. .” diye yazmış Janet Case’e, “... ve öyle sert, öyle sığ ve öyle duygusal ki bir içki almak için dolaba koşmak zorunda kaldım.”

Katherine, Edebiyatta ikolata Kutusu Ekolünün Kraliçesi, sömürge ülkesinden gelen cesur kız Londra’da yaşamayı kafasına koymuştu; banka müdürü babasının Wellington’dan gönderdiği eklerle zar zor geçinmek zorunda kalsa bile. Yeni Zelanda’nın başkenti Wellington o zamanlar toprak yollar ve atlarla dolu bir şehirdi. Erkekler o topraklar hakkında kahramanlık şiirleri yazardı. Ama işte Katherine Paris’teydi: 28 yaşında, tek başına ve veremliydi, ilk kez ağzından kan gelmişti ve o “haklı çıkmak” için son bir girişimde bulunuyor, ifadelerin en mutlağını kullanıyordu.

Yaşam gibi kelimeleri büyük harflerle yazan, aşk ve ışgın otu

gibi temalar üzerine yazılar kaleme alan Katherine, içten ve güzel bir kadın olduğu için D.H. Lawrence ve başka birçok adam tarafından şımartılmıştı. Bütün edebi projesi, ergenliğin coşkulu duygu durumlarını (“katıksız mutluluğu”) yakalamaktan ibaret olan idealist ve hayalperest Katherine. Londra’da yaşarken, edebiyat dünyası erkeklerinin bayıldığı ve koruduğu bir bön-budala olduğu için ondan nefret eden Virginia Woolf’la kanka olmak için deli gibi çırpınan Katherine.

“Tanrı şahidimdir,” diye yazmıştı Katherine 1917 yılında, “arkadaşım olduğunu düşünmek çok hoşuma gidiyor Virginia ... aynı işi yapıyoruz ve ikimizin de hemen hemen aynı şeyin peşinde olması gerçekten çok garip & heyecan verici...” Oysa daha sonra John Murray’e Virginia’nın yazınının “uzun ve bezdirici bir entelektüel züppelik” olduğunu yazacaktı. 1911’de, yani Londra’daki ilk yılında, fotoğrafını çekertmek için kamera karşısında tedirgin bir poz vermiş. Kalın kaşlar, sivri burun, ileri doğru uzanmış bir boyun... bu fotoğrafta hiç de güzel bir kız gibi çıkmamış. Katherine’in oradaki hayatı büyük bir gösteriye dönüşmüş; taşkınlığı, “gözenekler ve buhar banyoları” –Virginia Woolf’a göre– “çoğu arkadaşımızı usandıran ya da hayrete düşüren bir şey”miş.

Yine de Katherine’in ölümünden yedi yıl sonra Virginia, “hayran olduğu ve ihtiyaç duyduğu” özelliklere sahip olan Katherine’i hâlâ rüyasında gördüğünü itiraf etmişti; yani bir anlamda Virginia da onu seviyormuş. Bu öğleden sonramı, Londra’da “haklı çıkmaya” çalışan Katherine’i düşünerek geçirmek beni çok gerdi, üstelik hepsi bu kadar da değil Dick:

Nereye gidersen git, senden önce oraya gitmiş biriyle karşılaşıyorsun.

Çünkü benim gibi Katherine Mansfield de Dick’e âşık olmuş.

“Je Ne Parla Français”ın 85. sayfasına şunları yazmış:

“Dick’i fark etmemek imkânsızdı. Dört dörtlük bir adam!

Oradaki tek İngiliz'di (italikler bana ait), mesafeli ve ciddiydi, edebiyata özel bir ilgi duyuyordu. Odada zarafetle gezinmek yerine sırtını duvara dayayıp olduğu yerde duruyor, dudaklarında o gizemli, çarpık gülümsemesiyle kendisine hitap eden herkese yumuşak bir sesle, alçak tonda cevap veriyordu.”

Ama senin aksine bu Dick'in “önceden verilmiş sözleri” yoktu. Hiç vakit kaybetmeden Katherine'i yemeğe davet etmişti. Geceyi de onun otelinde geçirmişlerdi,

“Konuştuk – ama sadece edebiyattan değil. Modern romandaki eğilimler konusuyla sınırlı olmadığımızı keşfedince epey rahatladım... Arada sırada, oynadığımız oyunla alakasız görünen bir kartı, olaya kaza süsü vererek masaya atıyordum; sırf nasıl tepki vereceğini görmek için. Fakat her seferinde bu kartı *o hülyalı bakışı* (vurgu bana ait) ve hiç değişmeyen gülümsemesiyle karşılıyordu. Belki bir de şöyle mırıldanıyordu: ‘İlginç.’ Ama sanki hiç de ilginç bir şey değilmiş gibi söylüyordu bunu.”

Dick Katherine'in kusursuz şizofren dinleyicisiydi. Géza Róheim'in yazdığı gibi, Dick'in bu denli gizemli bir empatiye sahip olması “benlik sınırları olmadığı için özdeşleşme sürecine bir sınır çekememesi”nden kaynaklanıyordu. Sonunda Katherine çılgına dönmüştü:

“Dick'in her şeyi sükûnetle kabullenmesi sonunda başımı döndürdü. Beni büyüledi. Ayarttı ve ayartmaya devam etti; ta ki elimdeki bütün kartları ona fırlatana kadar, sonra arkama yaslanıp Dick'in hepsini düzenlemesini izledim.”

O ana dek ikisi de epey içip sarhoş olmuştu. Dick yargılamıyordu. Sadece, “Çok ilginç,” diyordu. Katherine de şaşkına dönmüştü,

“...yaptığım şeyi düşününce nefesim kesiliyordu. Birisine, yaşamımın her iki yüzünü de göstermişim. Ona her şeyi elimden geldiğince içtenlikle ve dürüstçe anlatmışım. Hayatımın gizli

yönlerinin gerçekten iğrenç, asla gün yüzü görmemesi gereken ayrıntılarını açıklayacağım diye çırpınmışım.”

Şizofren bir olgu olarak tesadüfe dair yeterince konuştuk mu acaba?

Geçen hafta okulda Pam Strugar parlak zekâlı kadınların neden hep ölüp gittiğini merak etmişti. Hem Katherine Mansfield hem de düşünür Simone Weil hayatlarını tutku dolu bir yoğunlukla yaşamışlardı. Her ikisi de 34 yaşında, şaibeli “enstitüler”deki odalarında defterlerini mutlu çocukluk ve huzur hayalleriyle doldururken veremden, yapayalnız öldüler.

Bu beni o kadar duygulandırdı ki gözlerim doldu.

Haftalardır Butterfly Creek hakkında konuşup duruyorlardı. “Let’s go to But-ter-fly Creek!” Eric Johnson bu cümleyi babası peder Cyril Johnson’ın bariton sesindeki abartılı asaleti taklit ederek söylüyordu.

Ocak ayı boyunca Wellington’da sıcaklık rekor düzeydeydi. İnanılmaz derecede durgun ve bulutsuz günler, Taranaki Caddesindeki arabaların camlarında parıldayan güneş ışığı. O Ocak ayında tüm iş yerleri öğleden sonra saat 3’te kapanıyordu. Memurlar ve sekreterler Oriental Bay’in hilal şeklindeki kum plajını tika basa dolduruyorlardı.

Yukarıda Willis Caddesine bakan terasta, hatta Papaz Evinin doğal taşla kaplanmış duvarları ve kurşunlu camları bile insanı sıcaktan koruyamıyordu. Fakat Papaz ile karısı Vita-Fleur sömürgelerde yaşanabilecek bu tür olaylara karşı hazırlıklıydılar. Cyril üniversiteyi ve ilâhiyat fakültesini bitirdikten sonra İngiltere’den Yeni Zelanda’ya göç eden Vita-Fleur, yaz boyu çocuklar için zencefilli gazoz hazırlamıştı. Gazozun tarifi Vita-Fleur’e bir Anglikan

misyonerin karısı olan ve 16 yıl boyunca Barbados'ta cehennem hayatı yaşayan annesinden miras kalmıştı. Zencefil gazozu dolu beş büyük toprak testi set üstündeki bahçe-mutfakta duruyordu; en az beş Yeni Zelanda yazına yetecek kadar gazoz vardı yani. Laura, Eric, Josephine ve Isabel'in annesi olan Vita-Fleur iri yarı, mutaassıp giyinen, göğüs kafesi güvercinlerinki gibi çıkık ve iyi izdivaç yapmış bir kadındı. Esmer tenli sömürgeler arasında yerküreyi dört dönmeyeceklerdi artık. Cyril sivri dilli ve zekiydi, herkes onun eninde sonunda piskoposluğa terfi edeceğini biliyordu. Vita-Fleur'un görevi de, Wellington'ın en büyük Anglikan kilisesi olan St. Stephens'da ev kadını evcimenliğine iyi bir örnek teşkil etmektir. Wellington Yeni Zelanda'nın başkentidir. Yeni Zelanda Pasifik Okyanusu'ndaki tüm ülkeler için kültürel bir merkez konumundadır. Bu yüzden Vita-Fleur, dünyanın en az üçte birine örnek teşkil ediyordu.

*Uluslar Tanrısı
Dizimizin dibinde
Karşılaştığımız aşk bağında
Yakarışımızı işit
Tanrı Yeni Zelanda'yı Savun*

(Cumartesi akşamları Courtney Meydanındaki Paramount Sinemasında saat sekizde söylenen Ulusal Marş için herkes ayağa kalkar, şapkalarını çıkartır. Koridorlar *Yafalarla* dolup taşar... Paramount "popüler" filmler gösterdiği için seyirciler arasında çoğunlukla Yeni Zelanda yerlileri Maoriler de bulunur...)

O Ocak ayında bir pazar günü Papaz Evi'nde öğleden sonra 2'yi gösteriyordu, yemek sonrası masa daha yeni kaldırılmıştı. Eric Johnson ve Constance Green salonda, pencerenin içindeki oturma yerinin hemen yanında yere oturmuş plak dinliyorlardı.

İkisi de ergenlik dönemindeydi. İngiliz folk-rock'ına karşı Amerikan rock&roll'unun üstünlüğü üzerine tartışmaya devam ediyorlardı. Eric, Lydia Pence ve Fairport Convention şarkıları çalıyordu; Constance da karşılığında pikaba Janis Joplin ve Frank Zappa plakları koyuyordu. Her 15 dakikada bir yetişkinler (Cyril, Vita-Fleur ve Constance'ın anne babası Louise ve Jaspar Green) gömüldükleri pofuduk koltuklarından "PIKABIN SESİNİ KISIN!" diye haykırıyorlardı. Eric'in kız kardeşleri üst kattaki odalarında *Elle* ve İngiliz *Vogue* dergilerini okuyor, Constance'ın küçük kız kardeşi Carla da dışarıda bahçede oynuyordu. Sıkıcı-sıkıcı-sıkıcı. Ama Eric ve Constance için o yaz günü halen bir şeyler vaat ediyordu.

Green ailesi bir Protestan cennetinden, Westport/Greenwich'in yaklaşık 20 mil kuzeydoğusunda bulunan bir Connecticut banliyö kasabasından Yeni Zelanda'ya yeni, geçen Aralık ayında taşınmışlardı. Johnson'ın coğrafya bilgisi Bridgeport'la Eski Greenwich arasında kalan yirmi millik bölgenin barındırdığı tüm farklılıkları kapsayacak denli geniş değildi. İngiliz kültürüne ait her şeye hayran olan Jaspar ve Louise yine de Wellington'a taşındıkları için çok mutluydular; ne de olsa Bridgeport'a kıyasla Wellington ana dili İngilizce olanlar için kültürün merkez üssü sayılırdı. O sırada Eric ve Constance iki acayip hayvan gibi birbirlerini koklamakla meşguldüler. İkisi de daha önce diğeri gibi birine hiç rastlamamıştı.

O yaz Eric, Wanganui Erkek Koleji'nden "eve" kalıcı olarak gönderilmişti. Altı yıl boyunca türlü işkencelere –sınıf başkanlarının, arkadaşlarının, hatta kendisinden küçüklerin dayağına, her takıma seçilen son çocuk olmaya, tuvaletlerde hüngür hüngür ağlamaya– katlandıktan sonra okulu, Eric'in "kişiliğinin yeterince güçlü olmadığına" karar vermişti. Aslında, eşcinselliğini Wanganui Erkek Kolejinin hiyerarşisinde yer edinmek için kullanmadığı anlamına geliyordu bu. O tam zamanlı bir kuir di. Dağınık, sarı saçları ve gri uzun gömleğiyle pre-Raphaelite Ophelia gibi

ortalıkta dolaşması bile okul düzenini altüst etmeye yetiyordu. 17 yaşında Wanganui'den Wellington'a "geri gönderilen" Eric doğruca üniversiteye gitmek istedi. Anne babası karşı çıktı. Sosyal açıdan "hazır değildi". İleride matematik ve fen alanında öğrenim görmek isteyen öğrenciler için icat edilen seçmeli yedinci-sınıfa gitmesi konusunda ısrar ettiler. Eric isyan etti. Çaresiz kalan Cyril Eric'in Wellington'da istediği herhangi bir okula gitmesine razı oldu.

14 yaşındaki Constance ise turuncu renkli polyester mini etekler, plastik küpeler ve küfürlerin karman çorman bir bileşimiydi. Louise ve Jaspar, yerlerde sürünen öz saygısını artıracak umuduyla Constance'ın istediği okulu seçmesine karar vermişlerdi. Altıncı Sınıfa gidecekti. Hem Constance hem de Eric Wellington Ticaret ve Teknoloji Okuluna kaydolmuşlardı, ikisinin birbirine itiraf ettiği ilk şeydi bu. İkisi de kendi başlarına, sapkın bir zevkle ve ailelerini dehşete düşürerek bu kararı vermişlerdi, bu yüzden doğal olarak hemen iyi anlaştılar.

Şehrin tek gecekondu mahallesinin sonunda bulunan Wellington Ticaret ve Teknoloji Okulunun giriş kapısının üzerinde etkileyici bir Latince söz yazılıydı: *Qui Servum Magnum*. Ama okulda 20 yıldan beri Latince öğretilmediği için bu yazıyı okuyabilen kimse yoktu. "Hizmet Eden Yücelir." Eh, gelecekleri hiçbirisi için sır değildi: kaportacılar ve daktilo başlarında geçecekti ömürleri. O nedenle hepsi esrarla kafayı bulur, Biyoloji Laboratuvarı ve Etüt Odasında birbirlerini parmaklayarak okulun son üç yılının tadını çıkartırlardı.

Greenlerin Connecticut bağlantılarından etkilenen anne babasının aksine Eric Constance'ın kültürel özentiliklerinin altında karavan ev varoluşunun yattığını hemen anlamıştı. Kaba saba konuşan Constance Eric'in yarattığı, onun Pygmalion'ı oldu. İlk işleri, Constance'ın korkunç Amerikan aksanından kurtulup onun yerine Eric'in babasından kaptığı, yükseköğrenim görmüş bir

Yorkshire tonlamaları oturtmak oldu. Eric Constance'a neleri okuması ve dinlemesi gerektiğini öğretti. Bazen Constance'ın geçmiş yaşamına ait sahneleri birlikte gözden geçirirlerdi; Eric gerekli titiz düzeltmeleri yapabilsin diye. Eric Constance'ın politik aşırılıklarını, Lenny Bruce okuduğu ve Kara Panter bildirileri dağıttığı için ilkokuldan uzaklaştırılmasını onaylıyordu. Ama diğer her türlü aşırılıktan –mağaza hırsızlığından, bisiklet çetelerinden ve çetede kilerin aletlerini emmekten, uyuşturucu bulundurmak nedeniyle tutuklanmaktan, haneye tecavüzden– kurtulması gerekiyordu çünkü bunlar fazlasıyla pespaye şeylerdi.

Yaz boyunca Eric ve Constance en harika maceraları bir Enid Blyton öykü kitabı sayfalarını çevirir gibi yaşamışlardı. Geceleri Chez Patee'nin yerinde takıldılar, öğlenleri trolleybüse atlayıp koyları dolaştılar, günbatımını izlemek için volkanik kayaların tepesine tırmandılar. Bir gün piknik yapmak için öğlen yemeklerini yanlarına alıp Karaka Sahilinin yukarısındaki kayalıklarda, Katherine Mansfield'in ünlü öyküsü "Koyda"nın geçtiği mekânda yürüyüşe gittiler. Eric, Mansfield'in öteki-beni Kezia'nın alaycı bir taklidini yapınca öyle çok güldüler ki, yoğun bir Tasman sisinin çökmeye başladığını fark etmediler bile. Cyril arabayla onları aramak zorunda kalmıştı. Elinde fener, üzerinde muşamba yağmurluğuyla orta İngilterelilere özgü bir ciddiyete bürünmüştü, tıpkı Gorton'un Balık Köftesi reklamlarındaki adama benziyordu. Eve dönerken yaptıkları uzun yolculukta Eric'le Constance gülmemek için birbirlerinin kaburgasına dirsek atıp durmuşlardı. Constance "Koyun kışından sallanan bok gibi!" (Komik görünümlü kişiler için kullanılan Yeni Zelanda argosu) demeyi öğrenmişti. Buğday tarlası yanında otostop yapan hippieyle çingene karışımı bir çiftin renkli bir fotoğrafı vardı Eric'te. Laura'nın *Vogue* dergilerinden birinden yırtmıştı o fotoğrafı. Bu, kendisi ve Constance olabilir miydi acaba?

Piskoposluğun Güney Afrika'daki ırkçı yönetim karşıtı

liberal görüşlerini homurdanarak savunan Cyril, kıkırtılar ve baş sallamalarıyla karşılandı. “Haydi Butterfly Creek’e gidelim!” dedi Eric tekrar. “Arabayla Petone’den geçip şehir dışına çıkılıyor, sonra da Moonshine Road’dan sağa dönüp Eastbourne Kedi Barınağını geçiyorsun. Alexander Trocchi’nin eski karısının o barınağın sahibi olduğunu biliyor muydun? Londra’dan buraya taşınmış. Dağlık alana geldiğimizde arabayı park edip sonraki iki saat boyunca kapkara, yağmur ormanlarını andıran gerçek bir ormanda yürüyeceğiz. Ardından bir açık alana varılıyor, aslında bir otlak orası, sonra da bir dere ve çağlayan var. Her yer göz alabildiğine kelebek dolu.”

Fildişi ağaçları ve kowhailerin gölgelediği dar bir patika boyunca ormanın derinliklerine yürüdüler. Çayırı ve parlak güneşi arkalarında bırakmışlardı. Zemin soğuk ve ıslaktı. Işık, eğreltiotlarının oluşturduğu geniş bitki şemsiyesini delip geçmeyi başaramıyordu. Eric soluklanmak için durdu. Kopkoyu yeşilliğin arasındaki ince bir çatlaktan gökyüzünü görebilmek için başını kaldırdı. Harikulâde işaretlerin etkisiyle kendinden geçmişti.

28. Senin 7 Nisan Cuma akşamı için “önceden verilmiş söz”ün meğer benim de önceden verilmiş sözüm mü. İşte işlerin tuhallaşmaya başladığı nokta da burası. “Önceden verilmiş sözüm”üz Santa Monica Müzesindeki Charles Gaines/Jeffrey Vallance/Eleanor Antin sergisinin açılıymış. Antin’in *Hayalet Öyküsü-Minetta Yolu* isimli yerleştirmesi kısa süre önce Soho’daki Ronald Feldman Galerisinden buraya getirilmiş. *Hayalet Öyküsü* geçen Ocak ayında *Her Mektup Bir Aşk Mektubudur* yazımda sana söz ettiğim işti. Hani Şubat ayında Antilop Vadisi’ne gelip kapıda bitmeden önce sana Fed-Ex’le gönderdiğim yazıda. Hani ben oraya gelmeden önce

okumuş olsan bana ettiğin zulmü azaltabilecek yazıda.

Sarı Thunderbird'ünü Main Caddesindeki otoparkta görünce yüreğim hopladı. Caddede karşıdan karşıya geçip müzenin avlusuna girerken arkadaşım ve refakatçim Daniel Marlos'a biraz daha sokuldum. "O burada!" dedim. "O burada." İçecek almak için salonun bir ucundan diğerine giderken tam da beklediğim gibi etrafına toplanmış insanlarla konuştuğunu gördüm. Sen de beni gördün – sanki kendini bir tehlikeden korumak ister gibi yenilgiyi kabullendin. Sonra da salonda gezinirken kasten beni görmezden geldin.

Galeri sarhoş bir kayak gibi ileri geri sallanıp duruyordu. Flaubert'in *Duygusal Eğitim*'inde Mösyö Dambreuse'nin salonuna geç ve davetsiz gelen Frederic Moreau gibi hissediyordum kendimi – paranoyak bir define avındaydım sanki, deniz tutmuş salonun her köşesine suçlayıcı deliller yerleştirilmiş gibiydi. Nereye baksam karşıma sen çıkıyordun; gözlerin başka yere baksa da, görüyordun. Bense yerimden kıpırdıyamıyordum.

Sonunda seninle konuşmaya karar verdim. Ne de olsa kanlı bıçaklı değildik. Cumartesi öğleden sonra buluşacaktık. Yanında tek bir kişi, genç bir adam, bir öğrenci kalana kadar bekledim. "Dick!" dedim. "Merhaba!" Zoraki gülümseyip başınla selamladın ve beklemeye başladın. Beni arkadaşına, senin yaratığına tanıştırmadın. Sohbeti benim başlatmamı bekledin ve ben de sergiyle ilgili bir şeyler gevelemeye başladım. Senden bir karşılık gelmeyince aniden durdum. "Şey," dedim. "Sonra görüşürüz." "Evet," dedin. "Yakında görüşürüz."

O gece senin Thunderbird'üne yandan çarptılar, benim kirala-dığım arabayı da çektiler. İki Nolu Tesadüf. Şizofreni de bir tesadüf cümbüşü sayılmaz mı? Sen açılıştan sonra sarhoş olup geceyi bir otelde geçirdin.

Eric Johnson Wellington'dan Ngaruwahia'ya giden bir Railways otobüsüne atladı. 80'lerin başındayız. Félix bu dönemi "Kış Çağı" olarak adlandırmıştı. Eric şu anda 34 yaşında. Banka hesabı yok ve cebinde yaklaşık 50 dolar var. Sonunda tüm umutları tükenen Vita-Fleur ve Cyril bir terapistle konuştuktan sonra Eric'in harçlığını kesmeye karar verdiler. Her karşısına çıkana, "Çalışma işi arıyorum," diyor Eric. Sesi, içe göçmüş göğsü ve kaskatı bedeninden hırıldayarak çıkıyor; bu haliyle Kral Lear'deki fırtınada Hamlet'in bataklıkta dolaşan babasının hayaletine benziyor.

Katherine Mansfield belli bir yaşam tarzını öyle çok istiyordu ki, onu bir edebiyat türü olarak icat etti. Küçük ülkeler öyküler için biçilmiş kaftandır: o bataklıklarda sıkışıp kalmış, başkalarının yaşamalarını izlemekten başka yapacak pek işleri olmayan insanlarla doludurlar. Eric askeri sırt çantası, muşamba yağmurluk ve Vita-Fleur'ün ördüğü yün kazakla dolaşıyor. Geri kalan mal varlığı bir uyku tulumu, yedek bir eşofman altı, bir bıçak ve bir de mataradan ibaret. 13 yıllık avareliğin ardından hayatta kalmak üzerine az çok bir şeyler biliyor Eric. Otobüs onu Ngaruwahia'nın şehir merkezindeki Main Caddesinde indiriyor.

"Kudüs! Altın Topraklar!" Bu yeri yıllar önce Constance'a böyle tarif etmişti. Geniş nehri ve sıra dağlarıyla Ngaruwahia, Maorilerin en az Yunan tanrıları kadar efsanevi ataları hakkındaki destanlarının geçtiği yerd. 15 yıl önce burada bir rock festivali düzenlenmiş, ardından da bir komün kurulmuştu. Ama şu anda, öğleden sonra saat dörtte, fırtına bulutları baharın sonuna işaret eden gökyüzünde toplaşırken, Eric bu yerin boyutlarına küfrediyordu. Yürüyor, yürüyor, kullanılmış eşya mağazalarını ve kir pas içindeki hamburgercileri geçiyordu. "Denizaşırı ülkelere" yaptığı yolculuktan daha yeni dönmüştü. Ama en fazla Sydney'e kadar gidebilmiş, daha fazlasını başaramamıştı. Nedense bu hayattaki amacını bir türlü kavrayamamıştı Eric. Sosyal hizmet görevlisi mi

olmalıydı? Seramik dersleri mi almalıydı? Hiçbir zaman doğru insanlarla karşılaşamamıştı. Bir kere onay gördüyse, yüz kere aşağılanmıştı. Mezuniyetlerinden iki yıl sonra Bert Andrew'un köydeki kulübesinde Constance'a bir nevi tecavüz etmiş, bu da onun tek heteroseksüel ilişki denemesi olmuştu. Ama eşcinsel değildi. Aile Terapisinde anlamıştı bunu. Onunla konuşan sesler vardı ama bu sesler bir türlü ne yapacağını söylemiyorlardı ona. Eric Main Caddesinden on blok aşağı, şehrin bittiği yere kadar yürüdü, otostopla Vincent'lere gitmek için başparmağını havaya kaldırdı ve yürümeye devam etti. Hiç değilse yağmur yağmıyordu.

Bir hafta önce Wellington'da sekiz yıldır görmediği Constance Green'in ziyaretine gelmesi Eric'in kafasını karıştırmıştı. New York'un East Village semtinden fırtına gibi aniden çıkıp geldiği ziyaretlerinden birinde Constance, artık Auckland Başpiskoposu olan Cyril Johnson'ı telefonla arayıp Eric'in yerini tespit etmişti. Hâlâ fikirler ve moda giysiler yumağı olan sığ ve havai Constance, Eric'in videosunu çekmek için ondan izin istemişti. "Ne hakkında?" diye sormuştu Eric ihtiyatı elden bırakmadan. "Ha, şey işte, *senin hakkında*," demişti Constance. Eric, küçülmüş cüssesine destek olması için davudi sesini işe koşarak onu geri çevirmişti: "Benimle dalga geçmene neden izin vereyim ki?" Constance afallayıp kalmıştı. Belki de arlarındaki farklar sandığı kadar ilginç değildi.

30. 8 Nisan Cumartesi öğlen buluşup birlikte mükemmel bir gün geçirdik. Sen öğlene doğru otele vardın, bense biraz sarsaktım. O sabah spor salonuna gitmek yerine evde oturup Jennifer Harbury hakkında bir şeyler yazmıştım. Jennifer, Guatemala'daki askeri yönetimi neredeyse tek başına dize getirdikten sonra bir ay boyunca haberlere konu olmuştu. Amerikalı solcu avukat Jennifer,

son üç yılını Guetamala ordusundan kocasının cenazesini mezar-
dan çıkarmasını talep ederek geçirmişti. Kocası, kaçırıldıktan
sonra kayıplara karışan yerli halk lideriydi. Jennifer'ın hikâyesi
ne kadar da ilham vericiydi... ben de bu hikâyeyi keşfettiğim için
mutluydum; her ne kadar onun hakkında yazmak istememin tek
nedeni seni aklımdan çıkarmak olsa da. Jennifer ve Efraim, ben
ve “Derek Rafferty” arasında gidip geliyordum. Son iki öykümde
ismini görünce dehşete düştün, bu yüzden aşkın dünyayı nasıl
değiştirebileceği hakkında bir yazı yazarsam, senin hakkında
kişisel bir şeyler yazmamam gerektiğini düşündüm.

Sen ya da bir başkası *O kadını bir kere becerirsen, gidip roman
yazar* diyebilir.

Sana dönüşüyordum. Seni aklımdan zorla çıkarttığımda bu
sefer de rüyalarımda geri dönüyordun. Ama artık sana olan aşkı-
mın gerçek olduğunu kanıtlamak için kendimi tutmam ve senin
isteklerini göz önüne almam gerekiyordu. Duyarlı, sorumlu
davranmalıydım... *The Ministry of Fear* kitabından aklımda kalan
kelimeleri ve sözdizimlerini kâğıda kusuyordum.

31. Neden hiç atlayamıyorum birine

Neden hiç atlayamıyorum birine

İnan bilirim ne yapmak gerektiğini

Ama bırakmazsın sevişeyim seninle

Neden hiç sikişemiyorum birinle

Neden hiç sikişemiyorum birinle

Eminim bu işin şans gerektirdiğini

Ama bütün hayatım boyunca beklediğim

işte o

GÜN...

* Amerikalı punk rock grubu Violent Femmes'in kitabın bu bölümüne de
adını veren *ADD IT UP*'ın şarkı sözleri -çn.

32. Bir süre sohbet edip meyve suyu içtik. Otel odasındaki eşyaların yerini değiştirmiştim, yaptığım değişiklik hoşuna gitmişti (korunmaya ihtiyacım olduğunu –haklı olarak– düşünen LA’li arkadaşlarımdan verdiği muskalar ve sanat işleriyle doldurmuşum odayı.) Sabina Ott’un boyayı kazıyarak yaptığı sarı desene, Daniel Marlo’nun muz şeklinde bir vibratörle çölde poz veren insanlar fotoğrafına baktık. Gördüklerin, heteroseksüel olmayan cinsellik imgeleri kafanı karıştırmıştı; sakin alay konusu olması biraz canını sıkıyordu. Keith Richards ve Jennifer Harbury’nin duvara bantladığım fotoğrafları –“Derek Rafferty”e duyduğum kurmaca kovboy aşkıyla ilgili düzmece hikâyenin temaları– dikkatinden kaçmadı. Biraz daha konuştuk. Dün geceki açılışta beni görmezden gelmenin sebebinin, her şeyin fazla manidar hale gelmesi olduğunu açıkladın. Seni anladım. Sonra ikimiz de acıktık. Öğlen yemeğini Washington Caddesindeki bir siyahi lokantada yedik ve filmimle ilgili yaşadığım tüm hayal kırıklıklarını anlattım sana. Sonra sen de iki yıldan beri okumayı bıraktığını itiraf ettin. Bu beni derinden yaraladı. Sokağa bakan lokantanın dışına Doğu Pasadena’nın Cumartesi gününe özgü sesler çınılıyordu. Hesabı sen ödedin ve ardından kiralık arabamla Avenue Gölünün yukarısındaki doğal yaşam parkına gittik.

“Let’s go to But-ter-fly Creek!”

Dağın huzur dolu yeşili içindeki toprak yolda yürürken aramızda her şey kolaylaştı. Sanki kalbini açıyordun bana. 12 yaşında bir yeniyetmeyken yaptıklarını, İngiltere’nin iç bölgelerinde bir yerde, bir oyun alanının kenarında oturup anlı şanlı imparatorların ve savaşların hikâyelerini Latince okuduğunu anlattın. Tıpkı kocam gibi sen de okuyarak dünyada kendine bir yer edinmiştin. Yaşamınla ilgili başka şeyleri ve neleri geride bıraktığını da anlattın. Öyle mutsuzdun ki. Duygusal baştan çıkarma. Güneş yakıcıydı. Gömleğini çıkarttın, sana dokunmaya davet

ediyordun beni sanki ama ben kendimi tuttum. Sorumluluğu elden bırakmadan arzulamak. Tenin yumuşacıktı, solgundu, bir uzaylının teni gibiydi. “Pasifik Okyanusu burada başlıyor,” dedim. O tepeden görünen manzara bana Yeni Zelanda’yı hatırlatmıştı.

*Koş da yakala onları merdivenin başında
Karışabilir miyim aramıza
Birlikte sigara içer, geçerdik dalgamızı
Anlamalı ve umudu ku yruğundan kavramalı*

*Ezbere sözler, uyutan sözler
Ağzımı hareket ettiren sözler
Hepsi de büyük ikramiye yi kaçırın sözler
Kalçalarına gömüldüğümde konuşamıyorum bile*

Pasadena’daki bu tepede hiç kelebek yoktu. Ama ormanın içindeki bir açıklığa vardığımızda karşımıza bir şelale çıktı. İşte o zaman sana ne kadar hayran olduğumu anlatmaya başladım ve sen de yaptığım şey sayesinde hayatından bazı şeyleri çıkartmayı başardığını söyledin ya da buna benzer bir şey imâ ettin. Her şey bir fildişi ağacı kadar esnek, bir yumurta kadar kırılğan gibiydi.

33. Vagabond Otel’in otoparkındaki kör edici güneş ışığının altında, LA’dan ayrılmadan önce seni tekrar arayıp aramayacağımı sordun. Birlikte akşam yemeği yiyebilirdik belki. Birbirimize sarıldık, ilk ben uzaklaştım.

34. 9 Nisan Pazar: Elysian Park’ta Ray Johansson’ı ziyaret ettikten sonra defterime şunu yazdım: Katıksız Mutluluk.

35. Pazartesi gecesi işte bu yüzden aradım seni. Salı akşamı saat onda LA’dan ayrılmak üzere bilet ayırtmıştım. “Bir şizofren, onu etkilemeye yönelik herhangi bir girişime şiddetli tepki verir. Benlik sınırları olmadığı için özdeşleşmeye karşı bir set çekememesi

yüzünden yapar bunu.” (Roheim) Şizofren seksi bir Sayborgdur. Telefonu açtığında soğuk ve alaycıydın, neden aradığımı sordun. Telefonu kapattığımda ter içinde kalmıştım. Ama bu şekilde ayrıl-mamalı, işleri yoluna koymak için bir şeyler yapmalıyım.

Seni tekrar aradım ve özür diledim, “Ben... Ben sadece neden bu kadar mesafeli ve kapalı olduğumu sormak istemiştim.”

“Ha,” dedin. “Bilmem. Kapalı mıydım? Odamda bir şey arıyor-dum, hepsi bu.”

*Senin görüşlerin benim görüşüm
Yapılması gerekenler görülmesi gerekenler
Ben böyle eksiltiyorum
En iyisi tatlım biraz bekle
En iyisi ekle*

Uçağa binmeden önce iki kez kustum.

36. Sevgili Dick,

Hiçbir kadın bir ada değildir. Bir başkasına demir atmak, düşmemek umuduyla âşık oluruz,

*Sevgiler,
Chris.*

DICK CEVAP YAZAR

Chris *Add It Up* yazısını Ağustosun sonuna kadar yazıp bitirdi. Ertesi gün kırık bir cam parçasıyla kazara sağ elini kesti. Kesik yerde şiş bir yara izi kaldı. *Add It Up* Dick'e yazdığı son mektuptu, bunu biliyordu.

Chris hastaneden döndükten sonra mektubu Dick'e postaladı. Bir cevap gelmesini, bu cevabın çabucak gelmesini istiyordu çünkü nihayet filmiyle ilgili birtakım gelişmeler olmuştu ve Eylül ayından itibaren sürekli yollarda olacaktı. Acaba Chris Dick'e olan duygularını coşkulu bir şekilde ifade edemediği için mi Dick ona hiç cevap yazmamıştı? Hiç şüphesiz, *Add It Up* Dick'i ikna edecekti. Ondan gelecek mektubu bekleyip durdu Chris ama İşçi Bayramı gelip çattığı halde Dick hâlâ ona ne telefon etmiş ne de yazmıştı.

Bir kez daha kocası Sylvère Lotringer araya girdi ve Dick'e telefon edip ondan merhamet diledi. "En azından, Chris'in mektuplarının yeni bir edebi tür oluşunu sen de kabul edersin herhalde. Çok etkileyiciler." Dick tereddüt etmişti.

Chris, 4 Eylülde *Gravity & Grace*'in laboratuvar işlerine başlamak için Toronto'ya gitti. Birkaç gün sonra, filminin son laboratuvar baskısını izleyip ardından sabah beşte kendini yatağa attığında Dick'e şunları yazdı: "Bugün hayatımın en mutlu günü." Bu mektubu hiçbir zaman göndermedi.

Filminin New York Bağımsız Film Festivali'ndeki ilk gösterimi için yola çıkmadan önce kısa bir süreliğine tekrar LA'e gitti. Dick'ten hâlâ tek kelime cevap gelmemişti. Sylvère Dick'e tekrar

telefon etti ve bu sefer Dick Chris'e bir mektup yazmaya söz verdi.

Bağımsız Film Festivali gösterimler, toplantılar, kokteyllerle dolu bitmek bilmeyen bir sınav gibiydi. *Gravity & Grace* festivalin dördüncü gününden önce gösterilmeyecekti. Festivalin ilk günü Dick Chris'in telefonuna bir mesaj bırakıp ondan adresini istedi. Mektubunu ona FedEx'le göndermek istiyordu. Ertesi gün Dick Chris'in telefonuna bir başka mesaj bıraktı; evdeki misafirinin Chris'in mesajını kazara sildiğini söylüyordu. "Bu kez telesekretere bir daha dokunmamasını söyledim ona, yani tekrar ararsan söz veriyorum mesajın bana ulaşacak."

Dick'in FedEx'le gönderdiği paket filminin gösterileceği gün sabah onda Chris'in eline geçti. Chris mektubu çantasına attı. Kendisine söz verdi, onu okumayacaktı. Ama taksi İkinci Bulvara dönerken kargo teslimat belgesini elinde evirip çevirdikten sonra fikrini değiştirdi ve paketi yırtıp açtı.

Paketin içinde iki beyaz zarf vardı. Mektuplardan biri Chris'e yazılmıştı, diğeri de kocası Sylvère Lotringer'e. Önce Sylvère'e yazılan mektubu açtı.

19 Eylül

Sevgili Sylvère,

Sana daha önce söz ettiğim, başkalaşma ve trans hali hakkındaki kitap işte bu. Georges Lapassade İtalyanca ve Fransızca yazıyor, sanırım kitabın Fransızca bir baskısı da vardır. Ancak daha İngilizceye çevrilmemiş. Bakalım nasıl bulacaksın. Dans hastalığı üzerine diğer daha esrarengiz inceleme şimdilik kayıplara karışmışa benziyor. Eğer tekrar ortaya çıkarsa sana gönderirim.

Sessiz kalmakta bu denli ısrar ettiğim ve gerek bu hususta gerekse diğer meselelerle ilgili daha önce sana cevap yazmadığım için özür

dilerim. Niyetim ne sana ne de Chris'e gereksiz yere acı çektirmek değildi. Aramızdaki iletişimsizliğin ve tuhaflığın büyük bölümü, hiç kuşkusuz geçen yılın sonuna doğru hava durumu raporuna göre San Bernardino'ya ulaşmanızın mümkün olmayacağını düşündüğümüzde evimde geçirdiğiniz gecenin mesnetsiz ve arzum dışında gelişen sonuçlarıydı. Geriye dönüp baktığımda, senin ve Kris'in sonraki aylarda gönderdiğiniz mektupları, hayretler içinde bir sessizlikle karşılamak yerine hiç kuşkuya mahal bırakmayacak şekilde yanıtlamam gerekirdi diye düşünüyorum. Sadece şunu söyleyebilirim: birkaç yıllık bir dönem içinde gerçekleşen ve iki sıcak ama çok da samimi ya da kayda değer olmayan görüşmeye dayanan, bu denli takıntılı bir ilgiye maruz kalmak benim açımdan tek kelimeyle akıl almaz bir olaydı, hâlâ da öyle. Bu durum ilk başta kafamı karıştırdı, sonra da rahatsız edici gelmeye başladı. Şimdiyse, Noel'den önce bana telefonda bir çeşit acayip oyun gibi tasvir ettiğin şeyin bihaber nesnesi olmaktan ne denli huzursuz olduğumu zamanında sana veya Kris'e ifade etmemiş olmaktan büyük pişmanlık duyuyorum.

Artık her ikiniz de bu paketi aldığınıza göre ilişkimize ne olacak bilemiyorum. Benim anladığım şekliyle arkadaşlık, zaman içinde gelişen ve karşılıklı güven, karşılıklı saygı, ortak ilgi alanları ve paylaşılan bir bağ temeline dayanan hassas ve ender bulunan bir şeydir. En azından baştan varsayılan ve cepte görülen değil, seçilmişçesine sonuna kadar yaşanan bir ilişkidir. Koşulsuz şartsız talep edilecek bir şey değildir, her adımda yeniden gözden geçirilmesi gerekir. Bulunduğumuz koşullar altında, en azından şimdilik, gerçek arkadaşlığın serpilebileceği güven ortamını tekrar tesis edebileceğimiz türde bir değerlendirme yapamayacak kadar zarar gördük hepimiz. Bununla beraber, çalışmalarına hâlâ büyük saygı duyuyorum; karşılaştığımızda seninle zaman geçirmekten ve sohbet etmekten hâlâ zevk alıyorum ve senin gibi ben de Kris'in yetenekli bir yazar olduğunu düşünüyorum. Bu konu üçümüzün arasında

gündeme geldiğinde daha önce ne söylediysem şimdi de aynı şeyi tekrar etmekten başka bir şansım yok: bu yetenek uğruna benim mahremiyet hakkımın feda edilmesi gerektiği yönündeki kanaatini paylaşmıyorum.

İyi dilekler,

Dick

Garip bir tesadüf. Sylvère Georges Lapassade'a (soyadı Fransızcada "kaçamak" anlamına gelen argo bir terimmiş) zaten aşınaymış. Aslına bakılırsa, Sylvère Lapassade'ı çok iyi tanıyormuş. 1957'de Paris'te, hipnoz uzmanı Lapassade Sorbonne Üniversitesinde psikodram türünün ilk örneklerinden birini uyguluyormuş. Lapassade'ın şaşkın gönüllüleri arasında, bir sonraki yıl Fransa'daki Siyonist *mouvement*'la birlikte okuldan ayrılıp İsrail'deki Siyonist bir kibutzun başına geçmeyi bekleyen Sylvère Lotringer isimli bir birinci sınıf öğrencisi de varmış. Georges Lapassade, şahsi hırsları olmayan bu tutkulu gençliğe büyük hayranlık beslermiş.

Terapi söylemi kişisel seçime duyulan inanca dayanır. O zamana dek Sylvère'in aklına böyle bir seçim hakkına sahip olduğu hiç gelmemiş. George Lapassade Sylvère'e aklına bile getirmeyeceği bir şey önermiş: İsrail'e gitmeyi reddedip Siyonist *mouvement*'dan ayrılmasını. Lapassade'ın rehberliğinde, 12 yaşından beri ailesinin devamı olarak gördüğü yoldaşlarına resmi bir istifa mektubu yazmış Sylvère. Böylece İsrail'e bir daha hiç gitmemiş ve okula devam etmiş.

Taksi Houston Caddesine yaklaşıyordu. Chris büyük bir hevesle üzerinde kendi ismi yazılı olan zarfı yırttı ve okumaya başladı. Okuduğu şey, Dick'in Sylvère'e yazdığı mektubun bir fotokopisiydi.

Bir an için nefesi kesildi Chris'in ama sonra o mektubun tüm ağırlığını hissederek nefes almaya başladı, taksiden indi ve filmini gösterdi.

Sonsöz
PEKİ YA CHRIS?

Eileen Myles

Üniversitedeki derslerden sonra yabancı film izlemek istediğim bir akşam *Adele H.'nin Hikayesi*'ni izlemeye gittim. Flört ettiğim biriyle gitmiştim galiba. Filminden önce ot içip kafayı bulmuştuk. Truffaut'nun romantik kadın kahramanının bir adam yüzünden kafayı yemesini, terk edilmesini ve bu olayın onun yaşamına -akıl sağlığına, her şeyine- mal olmasını izlerken dehşetle karışık bir bunalımın beni ele geçirdiğini anımsıyorum.

Herkes 25 yaşında nasılsa ben de öyleydim ama filmi izlerken o kadın *olduğumu* hissetmiştim; oysa yanımda oturan adam, yani Bill arkadaşım sayılırdı ve bende hiç de benzer duygular uyan-dırmıyordu. Ama içten içe anlamıştım, eğer kadın olmayı kabul edersem mahvolacaktım. Beyazperde ve kitaplar bunun kanıtlarıyla doluydu. Edebiyat dersinde Doris Lessing'i okumuştuk ve o da fena halde içimi karartmıştı. Kadınların yazdığı veya kadınlar hakkında yazılmış edebi kitapları okumaktan nefret ediyordum çünkü hepsi aynı kapıya çıkıyordu. Kadınlar benliklerini yitiriyor, sanatçı olmaya çalışsalar bile sonsuz fedakârlıklar yapıyor, sonunda hep hamile kalıyor, çaresizlikten kıvranıyor, bir adama hizmet ediyorlardı. Marksist bir adama, muhtemelen. Bunun sonu hiç gelmeyecek miydi? İşte beklenen o son bu fevkalade kitapla geldi. *I Love Dick* kadın abjektliğine dair olağanüstü bir çalışma ve bir bakıma, Carl Dreyer'in "yapıntıyı yapıntıdan kurtarmak için yapıntı kullanmak" gerektiği yönündeki tavsiyesini anımsatıyor bana. Çünkü sonunda anlaşılıyor ki, Chris'in kendini alçaltmaya ve afişe etmeye giden yola korkusuzca dalması, daha öncekilerin yaptığı gibi o yola iç geçirerek, tepinerek, feryat figan ederek, kendi arzusu dışında sürüklenmek yerine kararlılıkla dosdoğru adım

atması, hayatının romantik macerasındaki içler acısı niteliği ete kemiğe büründürmek ve ona haysiyet kazandırmak için tam da ihtiyaç duyduğu şeymiş.

Chris örneğinde abjekt olmak başarısızlıktan kurtulmanın yoludur (uzun zaman önce ölmüş bir kızın günlüğünden, kızın ünlü babasının bazı arkadaşlarıncı “araklanmış” bir duygu değildir). Daha parıltılı ve soylu bir şeye, mesela şimdiki zamana geçiştir. Bu da bir sanatçı için cennetin ta kendisidir – keza yazarımız da bir sanatçıdır zaten.

Chris’in stratejisi hem savaşçı hem de yüce bir strateji. Yaşamının uçurumu eşiğine gelmiş bir kadın Chris. Hani Jack Kerouac “bir hiç uğruna” atlamaması için Neal Cassidy’i uyar-mıştı ya, işte aşağı yukarı aynı uçurumdan söz ediyoruz. O adamlar (50’lerin alkolikleri) için 30’una basmak demekti bu. Chris içinse 39’una. Yani kadınların son kullanma tarihine. İyi de neden? Chris’in güçlü anlatısını okuyunca, İncil’de dönüp arkalarına bakmamaları için kadınları uyaran bir sürü hikâye olduğu geldi aklıma; acaba bunun nedeni, dönüp baktıklarında kadınların göreceği şey olabilir mi diye düşünmekten kendimi alamadım. Mesela bütün yaşamları gibi bir şey.

Chris (yanlışlıkla Christ yazıp duruyorum, bizim çarmıha gerilmiş kızımız olmasın Chris?) Adele H. rolünü üstlenmekle kalmıyor, *aynı zamanda* yakışıklı asker/akademisyen “Dick”i Kadın’ın hikâyesini dinlemeye zorluyor. İşte bunun üzerine bir mucize gerçekleşiyor ve biz bir locada oturup filmin sonunda Chris’in yaşadığı yıkımı izlemek yerine, onun durumu kendi lehine çevirmeyi başardığını görüyoruz; sadece belli bir erkeği -“Dick”i- değil, o halinden memnun, vurdumduymaz gözetleme kültürünü de alt ediyor Chris. Meşhur kadınsı duygularımızın içyüzünü betimlerken, kendini o kültüre zorla dinletiyor:

Seninle tanıştıktan sonra başladığım bu şizofren projeden

büsbütün pişmanlık duyarak sımsıkı ahizeye sarıldım. “Daha önce hiç kimse kafayı bana takıp izimi sürmemiştii,” demiştin Şubat ayında. Ama kafayı sana takıp izini sürmek miydi bu? Seni sevmek bir tür hakikat hapi gibiydi çünkü her şeyi biliyordun. Sayende yaşamı yeniden inşa etmenin mümkün olduğunu düşünmeye başlamıştım çünkü ne de olsa sen kendi hayatını geride bırakabilmiştin. Eğer tüm bilincimle seni sevebilir, bu denli kadınsı bir deneyimi soyut bir analitik sistemle çözümleyebilirsem, o zaman belki bir şeyleri anlar ve yaşamaya devam edebilirdim.

I Love Dick bu son cümle (“ve yaşamaya devam edebilirdim”) nedeniyle geçtiğimiz yüzyılın *en* heyecan verici -bu yüzyılın da ilk kitaplarından biri. İşte kitabın esas konusu da Chris’in *yaşamaya devam etmesidir*, ismindeki “dick” değil. Kendi hikâyesini gözler önüne sererken Chris sanat eleştirmeni, tarihçi, günce yazarı, yetişkinlere özel bir filmin senaristi ve performans sanatçısı rollerini ustalıkla oynar. Anlata anlata bitiremediği “başarısız” sinema kariyerinden bile yaman bir anlatım aracı miras kalmıştır ona. Chris, -tıpkı Bruce Chatwin gibi- *kurgu yapmayı* gerçekten iyi bilir. En iyi performansını da bu alanda sergiler: Akla gelebilecek her konuya tek bir yapıtta dokunmakla kalmaz *aynı zamanda* bu yapıtın bizi etkilemesini sağlar. Üstelik tüm bunları insanı tamamen allak bulak eden, “kaltak” bir tefsir yazmak için yapar.

Laf arasında erkek egemen kültürden de söz eder Chris. “Tıpkı-bir-bilim-kurguyu-andıran” halimizdir bu. Eğer bu dünya *külliyen* bir erkek dünyasıysa, eğer herkesin malumu durum buysa, o zaman *Dick’i Seviyorum*, bir cellatlar topluluğu huzurunda sahnelenen bir tür esrik fars sayılmaz mı? Katlanması zor da olsa son derece cüretkar değil mi? Tıpkı Simone Weil’in canına kıyması gibi ama aslında daha da havalı; yabancı ve korkutucu bir maskenin ardından atılan uzun ve şuh bir kahkaha gibi.

Chris en büyük başarısını aslında felsefi düzlemde elde ediyor.

Kadın abjektliğini ters yüz edip bir erkeğe doğrultuyor. Onlarca yıllık deneyimini sanki hem bir tablo hem de bir silahmış gibi kullanıyor. Sanki onun gibi bir kocakarı, Yahudi, şair, başarısız bir yönetmen ve eski bir striptizci olan bir kadın... Üstelik bir erkeğin nikahlı karısı olan entelektüel bir kadın, kitabın sonuna kadar dimdik ayakta kalma ve hissettiği onca şeyden sonra üstüne bir de *yaşama* hakkına sahip olabilirmiş gibi. *I Love Dick*'in cüreti, hayatı kafasına koyduğu gibi ve hissederek yaşayan Chris Kraus'un bu kadınsı hayatının baştan sona bir sanat eseri olduğunu, üstelik onu hiç de mahvetmediğini öne sürmesinde yatar.

Böylece *I Love Dick*'le beraber yeni bir tür kadın yaşamı da ortaya çıkmış oldu. Uydurma da olsa gerçek de olsa, bir tutkunun eksiksiz bir tefsirini yazan Chris, yeni okurları da bu dünyada kendisiyle birlikte bir yolculuğa çıkartıyor. İyi yolculuklar...

Eileen Myles

New York/San Diego, 2006.

TEŞEKKÜR

Verdikleri cesaret ve yaptığımız sohbetlerle bana yardımcı olan şu kişilere teşekkür etmek istiyorum: Romy Ashby, Jim Fletcher, Carol Irving, John Kelsey, Ann Rower ve Yvonne Shafir.

Aynı zamanda hukuki destek veren Eryk Kvam'a, metni düzelten ve metindeki bilgilerin doğruluğunu kontrol eden Catherine Brennan, Justin Cavin ve Andrew Berardini'ye, editörlerim Ken Jordan ve Jim Fletcher'a, şizofreninin yanlış tanısıyla ilgili içgörü ve bilgi sağlayan Marsie Scharlatt'a ve her zaman olduğu gibi, her şey için Sylvère Lotringer'a teşekkür ederim

Otobüste okuyun bunu - cesaretiniz varsa.

Sunday Times

Kırkına merdiven dayamış başarısız film yapımcısı Chris Kraus tanınmış kültür ve sanat kuramcısı Dick ile geçirdiği gecenin ardından delicesine bir aşka tutulur. Kocasının da dahil olduğu ve zamanla acayip bir oyuna dönüşen bu aşk sayesinde Chris durmaksızın yazar ve kendine nasıl düşünmesi gerektiğini öğretmeye başlar. Dick'e vurulmanın ortaya çıkardığı erotik enerjiyle Chris aşk, sanat, cinsellik ve evlilik hakkındaki görüşlerini yeniden sorgulamaya başlar.

I Love Dick son 20 yılın en önemli feminist metni kabul ediliyor. Günümüzün en komik, en vahşi romanlarından biri.

Şahane bir kitap, deneysel bir heyecan treni.

Observer

I Love Dick güldürdü -ağlattı- beni ama en önemlisi zamanımızın arzu ve yaşlanma gibi önemli konularında düşündürttü. Dick bu kışkırtıcı düşüncelerin vesilesi sadece, heyecanlı, keskin ve derin bir kitap.

Bell Hooks, "Hep Aşka Dair" kitabının yazarı

